

Vatra veche

Supliment 3

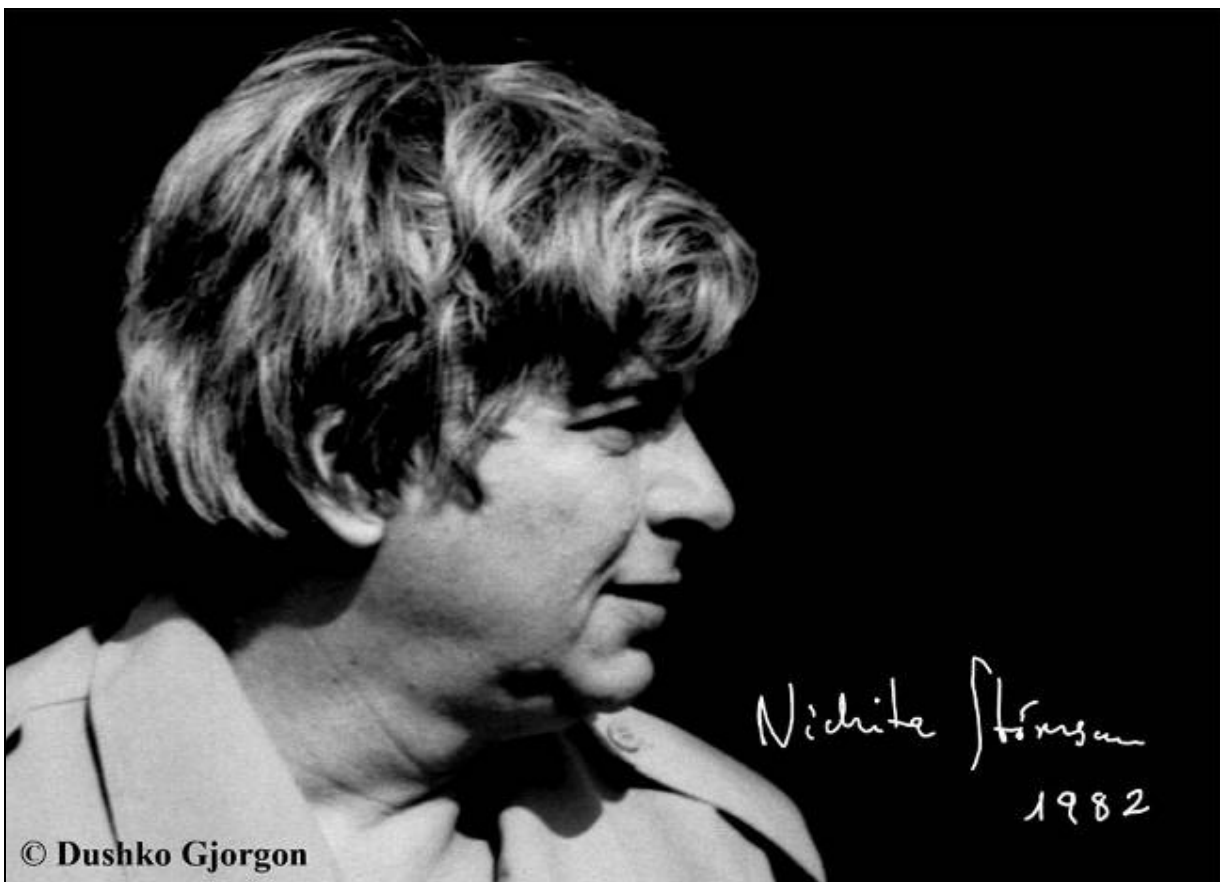
Ediție de colecție

Români din toate țările, uniți-vă!

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul XIV, nr. 3 (159) martie 2022 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) • Fondatori I. Slavici, I. L. Caragiale, G. Coșbuc

Vatra, 1971 • Redactor-șef fondator Romulus Guga • Vatra veche, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciut

Portretul oficial al lui Nichita Stănescu la Struga, în 1982, realizat de Dushko Gjorgon

În urmă cu patruzeci de ani, Nichita Stănescu era distins cu cel mai important premiu de poezie, „Cununa de Aur” la Struga, în Macedonia, fiind primul autor român care primea acest premiu, într-o galerie de mari poeți ai lumii, între care Wystan Hugh Auden, Pablo Neruda, Eugenio Montale, Léopold Sédar Senghor, Allen Ginsberg, Joseph Brodsky, Seamus Heaney, Hans Magnus Enzensberger, Tomas Tranströmer, Adonis, Ko Un, Margaret Atwood, Charles Simic, Adam Zagajewski.

Timpul nu a știrbit din strălucirea acelei Cununi de Aur care, prin Nichita Stănescu, însemna o recunoaștere a valorii poeziei române, care a dat literaturii universal poeți cu nimic mai prejos decât marii poeți ai literaturii universale.

De-abia în 2019, după 36 de ani, un alt mare poet român, Ana Blandiana, era încununat cu același premiu al Festivalului Internațional de Poezie de la Struga, „Cununa de Aur”.

NICOLAE BĂCIUT

Nichita Stănescu - Cununa de Aur a Poeziei

SUMAR

Festivalul Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”/3
Nichita Stănescu în suplimentele revistei *Vatra veche*/3
Festivalul Internațional al de Poezie „Nichita Stănescu”.
Ediția 2022. Program/4
Nichita Stănescu, la zi, de Nicolae Băciuț/6
File de album/10
Fundamente ale culturii române. Eminescu în viziunea
lui Nichita Stănescu, de Zenovie Cârlogea/16
Poeme de Nichita Stănescu/18
Nu mai ascultați..., de Mihai Bandac/18
Limba română este patria mea, de A.I. Brumaru/19
Marele Nichita și fiziologia durerii, de Nicolae
Suciu/21
Nichita Stănescu și ordinea cuvintelor, de Ocnian
Stamboliev/24
Poetul nu moare, de Veronica Pavel Lerner/26
Visul din 31 martie, de Cleopatra Lorințiu/27
Mi-e dor să pot să nu-mi mai fie dor, de Ionuț
Vulpescu/29
Un manual despre Nichita Stănescu (Ioan Groșescu), de
Nicolae Dumitrescu/30
Nichita Stănescu la Struga, prin lentilele unui fotograf:
Dushko Gjorgon, Nicola Gjorgon și Gjorgon
Bocevska/33
Festivalul Internațional al de Poezie „Nichita Stănescu”.
Laureați/35
Ocean întors. Laudațio Aurel Rău, de Nicolae
Băciuț/39
Ocean întors. Laudațio Aliona Grati, de Nicolae
Băciuț/41
Laureații ediției 2022: Marele Premiu: Daniel Corbu/43
Vatra veche dialog cu Daniel Corbu, de Nicolae
Băciuț/44
Un mit insurgent, de Daniel Corbu/49
Poeme de Daniel Corbu/50
Premiul Opera Omnia: Adrian Popescu/53
Vatra veche dialog cu Adrian Popescu, de Nicolae
Băciuț/54
Poeme de Adrian Popescu/58
Mircia Dumitrescu. Premiul pentru promovarea operei
lui Nichita Stănescu/61
Mircia Dumitrescu, de Nicolae Bucur/63
În suita lui Nichita Stănescu. Dialoguri.
Nichita Stănescu, de Nicolae Băciuț/65
Eugen Simion, de Nicolae Băciuț/68
Adam Puslojic, de Nicolae Băciuț/68
Adam Puslojic, de Daniel Mihu/69
Ioan Aurel Pop, de Nicolae Băciuț/70
Mircea Coloșenco, de Nicolae Băciuț/70
Nichita Stănescu, de Maria Luiza Cristescu/71
Marin Mincu, de Nicolae Băciuț/73
Taško Sarov, de Nicolae Băciuț/74
Mesaje lirice. De la poet la poet, de Dumitru Mălin,
Ligia Ana Grindeanu, Mihaela Aionesei, Răzvan
Ducan/75
Acasă la Nichita Stănescu, de Nicolae Băciuț/78
Poetul la bloc, de Nicolae Băciuț/79
Întâlniri cu Nichita Stănescu, de Nicolae Băciuț/80
Scrisoare din Israel, de Alexandru Andy/81
Nichita Stănescu în orizontul zilei/82

Același loc, altă poveste

30 martie 2014

31 martie 2015.

Constantin Stere, Nicolae Băciuț,
Adam Puslojic, Ion Hadârcă

31 martie 2016.

Adam Puslojic, Constantin Stere, ?

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL DE POEZIE „NICHITA STĂNESCU”

Inițiat în 1984, la un an după moartea lui Nichita Stănescu, Festivalul Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”, după o amânare de doi ani, din motive sanitare (pandemia de coronavirus), își continuă parcursul.

Un parcurs în care a reușit să se impună ca, poate, cel mai prestigios festival de poezie, dacă luăm în calcul numele celor care au fost distinși cu premii de-a lungul anilor.

Au fost ediții în care s-a acordat câte un premiu, altele în care, ca în 2000 (11 premii), acestea au fost numeroase, dar și ediții (1990, 1999) în care nu s-au acordat premii.

Premiile s-au acordat în principal pentru poezie – Marele premiu, dar s-au mai acordat premii și pentru critică și istorie literară, pentru traduceri, pentru promovarea operei și personalității lui Nichita Stănescu, pentru promovarea literaturii române în străinătate, pentru Opera omnia, la care s-au adăugat și premii ale unor instituții, fundații, pentru promovarea valorilor locale, pentru valorificarea moștenirii lui Nichita Stănescu....

Laureați au fost în principal scriitorii, dar și actori, cantautori, pictori, personalități ale vieții publice locale.

De la Gheorghe Tomozei, la Daniel Corbu, laureatul din 2022 al Marelui Premiu pentru Poezie, numele poezilor distinși la acest festival dau măsura poeziei românești din ultima jumătate de veac: Anghel Dumbrăveanu, Modest Morariu, Angela Marinescu, Nicolae Dabija, Ion Stratan, Adam Puslojić, Horia Zilieru Dan Laurențiu, Marin Sorescu, Grigore Vieru, Ion Horea, Vasile Tărășteanu, Marta Petreu, Ioan Flora, Traian T. Coșovei, Ion Mureșan, Vasile Romanciuc, Anatol Codru, Valeriu Matei, Arcadie Suceveanu, Adrian

Păunescu, Mircea Micu, Dumitru M. Ion, Constanța Buzea, Mircea Dinescu, Nichita Danilov, Ioan S. Pop, Lucian Avramescu, Ioana Crpăciunescu, Lucian Vasiliu, Emil Brumaru, Ileana Mălăncioiu, Horia Bădescu, Nicolae Băciuț. Ion Hadârcă, Carolina Ilica, Aura Christi, Dinu Flămând, Ion Mânăscuță..., autori din toate generațiile și din arealul larg al literaturii române, incluzând și Basarabia, Bucovina de Nord.

Dacă sunt destui autori care lipsesc și care ar fi meritat acest premiu, cei care sunt deținătorii acestui premiu îl onorează, pot intra în galeria de onoare a poeziei românești.

Misiunea Festivalului a fost însă îndeplinită. Memoria lui Nichita Stănescu a fost menționată în orizontul de întâlnire al generațiilor care s-au succedat de la moartea sa, opera sa a constituit obiect de analize și interpretări critice, recitaluri poetice, conferințe etc.

Ploieștiul și-a onorat ediție de ediție o misiune grea, dar Nichita Stănescu s-a impus în conștiința publică, rămânând permanent un reper literar.

Complexitatea manifestărilor pe care le-a generat acest festival au menținut Ploieștiul pe harta celor mai importante evenimente cultural-artistice, antrenând energii administrative, culturale care au depășit bariere politice ori de partizanate de tot felul.

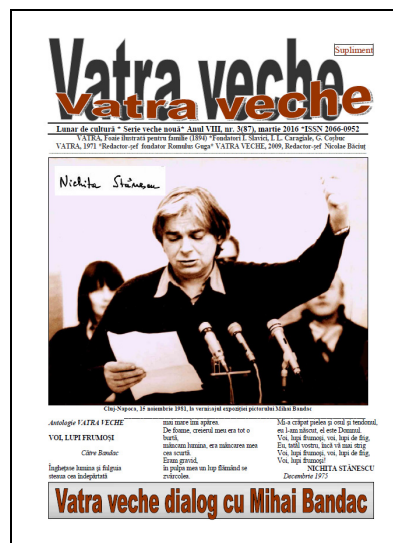
Însoțind acest festival mai bine de un deceniu, sunt în măsură să afirm, ținând cont și de manifestările literare la care am participat de-a lungul anilor, în țară și străinătate, că Festivalul Internațional de Poezie „Nichita Stănescu” e un model de promovare a moștenirii culturale.

Posteritatea lui Nichita Stănescu a fost menținută într-o continuă actualitate, receptarea operei sale sporind prin contribuții ale criticii literare, ale editorilor, ale traducătorilor, mai vechi sau mai noi, iar patrimoniul muzeal național și-a câștigat prin Casa Memorială „Nichita Stănescu”, unul din punctele de atracție și interes în turismul cultural românesc.

NICOLAE BĂCIUȚ

VATRA VECHĂ

Ediții dedicate lui Nichita Stănescu

2016

2018

2019

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL DE POEZIE „NICHITA STĂNESCU“ Ediția a XXXII-a, 2022

PROGRAM

Joi, 24 și Vineri, 25 martie 2022

Prezentarea cărții *Povești călătore* de Ciprian Apetrei

Proiectul se va derula în parteneriat cu: Colegiul Național „Mihai Viteazul” Ploiești, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” Ploiești, Colegiul Național „Al. I. Cuza” Ploiești, Liceul Tehnologic Energetic „Elie Radu” Ploiești).

Marti, 29 martie 2022

Grand Hotel Vigo

Ora 11.00 – Primirea oaspeților de către organizatori

Vizite la muzeele din oraș, precum și la celelalte instituții de cultură

Centrul Dramatic Mythos

Ora 17.00 – Vernisajul expoziției de artă fotografică Toate celelalte locuri

Expune Mihai Gheorghe, artist vizual

Ora 18.00 – Un poet în tulburările lumii – Nichita Stănescu

Cuvânt de omagiere a poetului, rostit de regizorul Mihai Vasile

Proiecția filmului *Antrenorul de înger*, după spectacolul cu același titlu al Centrului

Dramatic Mythos (producție a anului 2016)

Miercuri, 30 martie 2022

Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”

Ora 10.00 – Deschiderea oficială a celei de a XXXII-a ediții a Festivalului Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”

Alocuțiuni: Prof. Laura Elena Pandelache, directorul colegiului

Virgiliu-Daniel Nanu, Prefectul Județului Prahova

Iulian Dumitrescu, Președintele Consiliului Județean Prahova

Andrei-Liviu Volosevici, Primarul Municipiului Ploiești

Acad. Mihai Cimpoi

Adrian Popescu

Carolina Ilica
Nicolae Băciuț
Daniel Corbu

Moderator: Prof. Constantin Stere, director executiv al Direcției Județene pentru Cultură Prahova

Biblioteca Județeană „Nicolae Iorga” Ploiești

Ora 10.00 – Festivitatea de premiere a Concursului Județean de Recitări „Sub aripa lui Nichita”, ediția a XV-a

Ora 10.30 – Lansarea Antologiei Ploieștiul, în 9 prieteni, antologia primei ediții a Taberei de Creație Literară „Ion Stratan”

Parteneri: Uniunea Scriitorilor din România, Biblioteca Județeană „Nicolae Iorga” Ploiești, Ploiești.ro, Arte Fapte

Centrul Dramatic Mythos

Ora 10.00 – Discipolii lui Nichita Stănescu „Eu vă iubesc pe toți”. Poetul Dan David în posteritate

Prezentarea volumului *Venirea fiului* de Dan David

Proiecția eseului filmic *Autoportret* (producție a anului 2014). Un film de Mihai Vasile

Ora 11.00 – Lansarea volumului colectiv *Orașul. Amintire și uitare*.

Antologie lirică realizată de Filiala București – Poezie a Uniunii Scriitorilor din România.

Parteneri: Uniunea Scriitorilor din România, Biblioteca Județeană „Nicolae Iorga” Ploiești Ploiești.ro, Arte Fapte.

Biblioteca Județeană „Nicolae Iorga” Ploiești

Ora 12.00 – Simpozion Despre Nichita și despre cultură

Participă: Acad. Mihai Cimpoi cu prelegerea *Nichita Stănescu – întoarcerea la logos*

Prof. dr. Georgeta Filitti cu prelegerea *Cultura la vreme de restriște*

Nicolae Băciuț - evocare *Întâlniri cu Nichita Stănescu*

Moderator: Mihaela Radu, directorul Bibliotecii Județene „Nicolae Iorga” Ploiești

Vernisarea expoziției de acuarelă Patrimoniul arhitectural prahovean, realizată de Mircea Corcodeș

Muzeul Memorial „Nichita Stănescu” Ploiești

Ora 12.00 – Întâlnire colocvială cu prietenii lui Nichita

Participă: Adrian Popescu

Carolina Ilica

Daniel Corbu

Gheorghe Mârzescu

Victor Adam și alții

– Moment artistic prezentat de Nelu Stan și Clubul Elevilor

Moderator: Prof. Constantin Stere, director executiv al Direcției Județene pentru Cultură Prahova

Centrul Dramatic Mythos

Ora 17.00 – Discipolii lui Nichita Stănescu

Ion Stratan. Într-o lume de cuvinte

Cuvânt de omagiere a poetului rostit de regizorul Mihai Vasile

Proiecția filmului *Eu am trăit în casa asta*, după spectacolul cu același titlu al Centrului Dramatic Mythos (producție a anului 2016)

Galeria de Artă Ploiești

Ora 17.00 – Vernisajul expoziției de pictură și lansarea catalogului Omagiu Nichita Stănescu

Moderator: Valter Paraschivescu

Muzeul Județean de Artă Prahova „Ion Ionescu-Quintus”

Ora 18.00 – Lansarea revistei *Itinerar*, serie nouă

Lansare de carte, autor Pavel Șușară:

Viziunile Șarpelui Alcazar, Editura Tracus Arte, 2022

Constantin Brâncuși, un sculptor de la Răsărit, Editura Monitorul Oficial, 2020

Lumea lui Aurel Ijiquidi, Editura Monitorul Oficial, 2022

Moderator: Florin Sicoie.

Joi, 31 martie 2022

Proiect educațional „Aproape de Nichita” (în instituțiile de învățământ din județul Prahova)

Parcul „Nichita Stănescu” Ploiești – Statuia Poetului

Ora 10.00 – Alocuțiuni, Ceremonia de depunere de flori la statuia Poetului

Participă: Fanfara Consiliului Județean Prahova

Sala Teatrului de Animație pentru copii și tineret Imaginario

(Bulevardul Independentei nr.14)

Ora 11.00 - Ceremonia de decernare a premiilor Festivalului Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”

Alocuțiuni: Acad. Mihai Cimpoi

Ionuț Vulpescu, fost ministru al culturii

Înmânarea premiilor Festivalului

Vernisarea expoziției de artă plastică „Accente”, realizată de Nadia Negru

Moderator: prof. Constantin Stere, director executiv al Direcției Județene pentru Cultură Prahova

Spectacolul Despre mine, Stalin și alte câte milioane de oameni

Spectacol realizat de Marian Despina, după o idee din opera scriitorului Alexandr Isaevici Soljenițin

Ora 14.00 – Închiderea oficială a celei de-a XXXII a ediții a Festivalului Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”

Centrul Dramatic Mythos

Ora 17.00 – Prezentarea volumului Nichita azi și a albumului memorial Nichita Stănescu

Proiecția filmului Măreția frigului, după spectacolul cu același titlu al Teatrului Equinox (producție a anului 2010)

Nichita Stănescu, la zi

Încercăm o succintă evaluare a imaginii lui Nichita Stănescu, având în vedere prezența poetului în spațiul internautic, cel care menține permanent în orizontul de întâlnire/vizibilitate o operă, prin contribuții exclusive ale celor care valorizează posteritatea unui autor considerat reprezentativ pentru literatură română postbelică.

Desigur, nu putem ignora limitele tehnologiei informatice, pe de o parte, lacunele de prezentare, erorile chiar, pe de altă parte.

Recurgem mai întâi la ceea ce apare pe monitorul calculatorului atunci când tastăm numele Nichita Stănescu, Wikipedia, enciclopedie liberă.

Prima constatare, este că actualizarea acestei surse, chiar cu foarte mari goluri în informație, este ... la zi, ultima editare fiind efectuată în 17 februarie 2022.

Nu își asumă însă nimeni răspunderea/ paternitatea pentru informațiile conținute.

Dar, oricum, informațiile permit radiografierea unui destin și a unei opera, familiarizează publicul cu un univers literar care continuă să aibă impact asupra publicului din toate generațiile, fiecare vârstă găsimu-și ecouri în poezia lui Nichita Stănescu.

Datele oferite de Wikipedia sunt un punct de plecare, în condițiile în care, în circulație (în librării) nu sunt volume de Nichita Stănescu, mai ales antologii accesibile ca preț.

Restante sunt și manualele școlare, zgârcite în privința poeziei lui Nichita Stănescu. Totodată, e greu de quantificat aportul dascălilor în promovarea operei nichitastănesciene, mai ales că, iată, au trecut 39 de ani de la moartea poetului. Iar generațiile de după decembrie 1989 au fost sufocate de revoluția manualelor, prin care degingolada valorilor a fost abil promovată.

Nichita Stănescu, din fericire, nu s-a lăsat îngenuncheat. Poezia lui rezistă la toate atacurile. Ba chiar, unii contestatari vehemenți de ieri și-au pus cenușa în cap.

Bună sau rea, cu destule cusururi, Wikipedia rămâne cea dintâi care se arată atunci când tastăm numele Nichita Stănescu. Un început pentru cele peste 430.000 de rezultate ale căutării pe Google.

NICOLAE BĂCIUȚ

Foto: Nicolae Băciuț, Struga, 1982

Nichita Stănescu (n. 31 martie 1933,^[3] Ploiești, România – d. 13 decembrie 1983,^[3] București, RS România) a fost un poet, scriitor și eseist român, ales membru post-mortem al Academiei Române.^[4]

Este considerat de critica literară și de publicul larg drept unul dintre cei mai importanți scriitori de limbă română, pe care el însuși o denumea „dumnezeiesc de frumoasă”^[5]. Nichita Stănescu aparține, temporal și formal, neo-modernismului românesc din anii 1960 - 1970. Nichita Stănescu a fost considerat de către unii critici literari, precum Alexandru Condeescu^[6] și Eugen Simion,^[7] un poet de o amplitudine, profunzime și intensitate remarcabile, făcând parte din categoria foarte rară a inovatorilor lingvistici și poetici.

A fost laureat al Premiului Herder.

FAMILIA

Tatăl poetului, Nicolae Hristea Stănescu, s-a născut la 19 aprilie 1908. Linia sa genealogică are la origine țărani prahoveni veniți la oraș, în Ploiești, la începutul anilor 1800. Mai apoi, foștii țărani prahoveni au devenit meșteșugari și comercianți ploieșteni, precum bunicul poetului, Hristea Stănescu, specializat în producerea și comercializarea unor țesături grele de tipul abalei.

Mama sa, Tatiana Cereaciuchin, s-a născut în ziua de 16 februarie 1910, la Voronej. Tatăl Tatianeii a fost fizi-cianul și generalul Nikita Cereaciuchin.

Ca urmare a Revoluției din Octombrie, generalul Cereaciuchin se refugiază discret și rapid împreună cu familia sa, formată din soție și două fete, în România, inițial în Constanța și ulterior la Ploiești, unde se stabilesc.

Aici, în orașul petroliștilor dar și al lui Ion Luca Caragiale, viitorii

părinți ai lui Nichita se vor întâlni și căsători la 6 decembrie 1931.

Întâiul lor născut va purta, emblematic, prenumele ambilor bunici, al generalului-fizician rus și al comerciantului român, *Nichita* (și) *Hristea Stănescu*

EDUCAȚIE

În perioada 1944 – 1952, a urmat Liceul „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești, iar între 1952 - 1957 a urmat cursurile Facultății de Filologie a Universității din București.

VIATA PERSONALĂ

În 1952, s-a căsătorit cu Magdalena Petrescu, dar cei doi se vor despărți după un an. În 1962, s-a căsătorit cu poeta și eseista Doina Ciurea, din a cărei dragoste se va plămădi tema volumului *O viziune a sentimentelor*. Ulterior, fiind împreună cu poeta și autoarea Gabriela Melinescu, se vor inspira reciproc în a scrie și a construi universuri abstracte. În 1982 se căsătorește cu Todorîța (Dora) Tărăță. Din spusele lui Ștefan Augustin Doinaș, în vara lui 1977, atunci când s-a împrietenit cu Nichita, acesta era deja dependent de alcool, mai precis - de vodcă.^[8] Crizele hepatice ale poetului s-au înrăutățit spre 1981, când a și fost internat la Spitalul Fundeni.^[8] Doi ani mai târziu, s-a stins din viață în noaptea de 12 spre 13 decembrie.^[8]

ACTIVITATEA LITERARĂ

- 1955 - Nichita și-a adunat poeziile sale „bășcălioase” într-un volum numit *Argotice — cântece la drumul mare* și publicat foarte târziu, după moartea sa, în 1992, de Doina Ciurea
- 1957 - În luna martie, Nichita Stănescu debutează simultan în revistele *Tribuna* din Cluj și în *Gazeta literară*, cu trei poezii.
- 1957-1958 - Este pentru scurt timp corector și apoi redactor la secția de poezie a *Gazetei literare* (director, Zaharia Stancu).
- 1960 - La sfârșitul anului, debutează cu volumul *Sensul iubirii*.
- 1963 - Are loc prima călătorie peste hotare a poetului în Cehoslovacia.
- 1964 - Apare la începutul anului *O viziune a sentimentelor*, un volum cu care poetul primește Premiul Uniunii Scriitorilor. O cunoaște pe poeta Gabriela Melinescu, și în tensiunea relației lor poetul creează cele mai explozive poeme ale sale. →

- 1965 - Apare în martie volumul de poezii *Dreptul la timp*
- 1966 - Publică la Editura Tineretului volumul *11 elegii*. Elegiile vor apărea integral însă abia în anul următor, în prima sa antologie, *Alfa*.
- 1967 - Trei volume ale sale sunt tipărite: *Roșu vertical*, antologia *Alfa* și volumul de poezii *Oul și sfera*.
- 1969 - Tipărește *Necuvintele*, care primește Premiul Uniunii Scriitorilor. Mai apare și volumul de poezii *Un pământ numit România*. E numit redactor-șef adjunct al revistei *Lucea-fărul*, alături de Adrian Păunescu.
- 1970-1973 - Este redactor-șef adjunct la *România literară*, revistă condusă de Nicolae Breban.
- 1970 - Publică volumul *În dulcele stil clasic* și a doua antologie din opera sa cu un titlu neutru, *Poezii*. Susține o rubrică lunară în revista *Argeș*.
- 1971 - Apar în Iugoslavia două cărți traduse: *Belgradul în cinci prieteni*, ediție bilingvă de poezii inedite și *Nereci (Necuvintele)*.
- 1972 - Publică două noi volume de poezii: *Belgradul în cinci prieteni* și *Măreția frigului*. Pentru volumul de eseuri *Cartea de recitare* obține pentru a treia oară Premiul Uniunii Scriitorilor.
- 1973 - Scoate o antologie de poezii de dragoste *Clar de inimă*.
- 1974 - În martie, de ziua lui, are o revelație a morții sub forma unui îngrozitor tunel oranj.
- 1975 - Obține pentru ultima oară Premiul Uniunii Scriitorilor și i se atribuie Premiul internațional „Johann Gottfried von Herder”. Tipărește cea de-a patra antologie a sa, *Starea poeziei*, în colecție Biblioteca pentru toți. Devine publicist comentator la „România literară”. Se mută în ultima sa locuință, din Str. Piața Amzei nr. 9.
- 1977 - La 4 martie poetul încearcă, în zadar, să-l salveze pe prietenul său Nicolae Ștefănescu, și este lovit de un zid care s-a prăbușit după cutremur. În urma șocului suferă o paralizie de scurtă durată a părții stângi a corpului care va lăsa ceva sechele și după vindecare. Scriitorul suedez Arthur Lundkvist îl propune Academiei Suedeze pentru includerea pe lista candidaților la Premiul Nobel.
- 1978 - Publică volumul de poezii *Epica Magna*, care primește în același an premiul „Mihai Eminescu” al Academiei Române

- 1979 - Lansează volumul de poezii *Opere imperfecte*. Editura Narodna Kultura din Bulgaria îi publică volumul *Bazorelief cu îndrăgostiți*, traducător Ognean Stamboliev. Se presupune că a fost nominalizat de Academia Suedeză la Premiul Nobel pentru Literatură, alături de Max Frisch, Jorge Borges, Leopold Sedar Senghorn. Laureatul va fi poetul grec Odysseas Elytis. De obicei, sunt nominalizați într-un singur an, în etapa finală, trei sau patru scriitori, dar nu se cunoaște acest lucru decât după desecretizarea voturilor, care e dezvăluită după 50 de ani. Deci nu știm dacă Nichita Stănescu a fost nominalizat la premiul Nobel sau doar propus, cum sunt, de altfel, mulți scriitori.
- 1980 - Discul „Nichita Stănescu - o recitare”, realizat de Constantin Crișan în colaborare cu Augustin Frățilă, este pus în vânzare de Casa de discuri Electrecord. Vizitează Satu Mare, fiind acompaniat de scriitorii Gheorghe Pituț, Petre Got, Ion Iuga, Mihai Olos, George Vulturescu, Radu Ulmeanu, Alexandru Pintescu.
- 1981 - În august are prima criză hepatică. Aceste crize vor continua în toamnă și poetul se internează la spitalul Fundeni.
- 1982 - În februarie moare tatăl poetului. Volumul *Noduri și semne*, subintitulat *Recviem pentru moartea tatălui* este o selecție din tot ce a scris poetul de la ultima sa apariție editorială.
- În iulie se căsătorește cu ultima sa soție, Todorica Tărăță (Dora). Călătorește prin Macedonia și Iugoslavia,

Festivalul Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”, ediția a XXX-a, 2018, deschiderea festivă.
Constantin Stere, Eugen Simion

Constantin Stere, Nicolae Băciuț, Aliona Grati, Adam Puslojic, la sala de festivități a Colegiului Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești

înainte să-și fractureze piciorul stâng în luna noiembrie în Vrancea, accident care-l va imobiliza în casă timp de șase luni.

- 1983 - La finele lunii ianuarie, Nichita Stănescu și Aurelian Titu Dumitrescu solicită directorului Editurii Albatros, Mircea Sântimbreanu, publicarea între coperte a lucrării *Antimetafizica, Nichita Stănescu însoțit de Aurelian Titu Dumitrescu*.
- 1983 - La 31 martie, la împlinirea a 50 de ani de viață, poetului i se organizează o sărbătorire națională.
- Continuă să-i apară traduceri ale poeziilor peste hotare, în special în Iugoslavia. În timpul unei călătorii în această țară va avea o criză foarte gravă, ce necesită intervenția medicilor.
- 1985 - Apare volumul inedit *Antimetafizica, Nichita Stănescu însoțit de Aurelian Titu Dumitrescu*, Editura Cartea Românească, 1985, (inițial Nichita Stănescu și Aurelian Titu Dumitrescu au publicat în întregime *Antimetafizica* în suplimentul literar al „Scânteii Tineretului”, în 1983).
- 1992 - Este editată *Argotice — cântece la drumul mare*, subintitulată „poezii”, ediție alcătuită, îngrijită și prefațată de Doina Ciurea, București, Editura Românul, 1992.
- 2001 - În Bulgaria, la Editura Zaharie Stoyanov, Sofia - colecția Ars Poetika apare *O viziune a sentimentelor*, traducere și prefață Ognean Stamboliev. Volum premiat de Uniunea traducătorilor din Bulgaria și Soros.
- 2012 - Reprezentat cu trei poeme (maximum) în *Testament - Anthology of Modern Romanian Verse - Bilingual Edition (English/Romanian) - Testa-ment - Antologie de Poezie Română*→

Modernă - Ediție Bilingvă (Engleză/Română) - (antolog și tra-ducător Daniel Ioniță, Editura Minerva 2012 + Ordinea cuvintelor - 300 poeme - traducerea, prefata și tabel cronologic de Ognean Stamboliev, ed Avangardprint, Bulgaria, 2013

PREMII LITERARE

- 1964 Premiul Uniunii Scriitorilor pentru volumul de poezii *O viziune a sentimentelor*
- 1969 Premiul Uniunii Scriitorilor pentru volumul de poezii *Necuvintele*
- 1972 Premiul Uniunii Scriitorilor pentru volumul de eseuri *Cartea de recitare*
- 1975 Premiul Uniunii Scriitorilor pentru antologia de poezie "Starea poeziei" (selecție de autor)
- 1975 Premiul Internațional „Gottfried von Herder”
- 1978 Premiul „Mihai Eminescu” al Academiei Române pentru volumul de poezii *Epica Magna*
- 1982 Premiul „Cununa de Aur” al Festivalului internațional Serile de Poezie de la Struga (Macedonia)

OPERELE LUI NICHITA STĂNESCU

Volume antume publicate cronologic:

- Sensul iubirii, 1960, Editura de Stat pentru Literatură și Artă
- O viziune a sentimentelor, 1964, Editura pentru Literatură
- Dreptul la timp, 1965, Editura Tineretului
- 11 elegii, 1966, Editura Tineretului
- Roșu vertical, 1967
- Alfa, 1967, Editura Tineretului
- Oul și sfera, 1967, Editura pentru Literatură
- Laus Ptolemaei, 1968, Editura Tineretului
- Necuvintele, 1969, Editura Tineretului
- Un pământ numit România, 1969, Editura Militară
- În dulcele stil clasic, 1970, Editura Eminescu
- Poezii, 1970, Editura Albatros
- Belgradul în cinci prieteni, 1972, Editura Dacia
- Cartea de recitare, 1972, Editura Dacia
- Măreția frigului. Romanul unui sentiment, 1972, Editura Junimea
- Clar de inimă, 1973, Editura Junimea

- Starea poeziei, 1975, Editura Minerva
- Epica Magna, 1978, Editura Junimea
- Opere imperfecte, 1979, Editura Albatros
- Carte de citire, carte de iubire, 1980, Editura Facla
- Noduri și semne, 1982, Editura Cartea Românească
- Oase plîngînd, 1982
- Respirări, 1982, Editura Sport-Turism
- Strigarea numelui, 1983, Editura Facla
- Antimetafizica

PREZENȚĂ ÎN ANTOLOGII

- *Testament - Antologie de Poezie Română Modernă / Testament - Anthology of Modern Romanian Verse - Versiune bilingvă română/engleză* - Daniel Ioniță (editor și traducător principal) asistat de Eva Foster, Daniel Reynaud și Rochelle Bews - Editura Minerva 2012 și 2015 (ediția a doua)
- - *Testament - Anthology of Romanian Verse - American Edition - monolingual English language edition* - Daniel Ionita (editor and principal translator) with Eva Foster, Daniel Reynaud and Rochelle Bews - Australian-Romanian Academy for Culture - 2017
- *Pieta - Eine Auswahl rumänischer Lyrik*, Dionysos, Boppard, 2018, în traducerea și selectarea lui Christian W. Schenk,

CITATE REFERITOARE LA CONDIȚIA POETULUI

- „Poetul, ca și soldatul, nu are viață personală.”^[9]
- „Schimbă-te în cuvinte, precum îți zic.”^[10]

Casa Memorială Nichita Stănescu”. Adam Puslojic, Nicolae Băciuț, Aliona Grati, Constantin Stere

Festivalul Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”, ediția a XXX-a, 2018, deschiderea festivă. Constantin Stere, Nicolae Băciuț

• „Este foarte greu să translezi în noțiune ceea ce nu are caracter noțional. Poezia nu are caracter noțional, deși folosește noțiunea ca și cărămidă în construcție. Sensul ei final este un sens emoțional, metaforic și vizionar. A confunda materialul cu sensul materialului este un lucru foarte la îndemână și foarte păgubitor.”^[11]

• „A vorbi despre limba în care gîndești, a gîndi - gîndire nu se poate face decît numai într-o limbă - în cazul nostru a vorbi despre limba română e ca o duminică. Frumusețea lucrurilor concrete nu poate fi decît exprimată în limba română. Pentru mine iarba se numește iarbă, pentru mine arborele se numește arbore, malul se numește mal, iar norul se numește nor. Ce patrie minunată este această limbă! Ce nuanță aparte, îmi dau seama că ea o are! Această observație, această revelație am avut-o abia atunci cînd am învîțat o altă limbă”.

• „Nu spun că alte limbi, alte vorbiri nu ar fi minunate și frumoase. Dar atît de proprie, atît de familiară, atît de intimă îmi este limba în care m-am născut, încît nu o pot considera altfel decît iarbă. Noi, de fapt, avem două părți coincidente; o dată este patria de pămînt și de piatră și încă o dată este numele patriei de pămînt și de piatră. Numele patriei este tot patrie. O patrie fără de nume nu este o patrie. Limba română este patria mea. De aceea, pentru mine, muntele munte se zice, de aceea, pentru mine iarba iarbă se spune, de aceea, pentru mine, izvorul izvorăște, de aceea, pentru mine, viața se trăiește.”^[12] →

APRECIERI CRITICE

ȘTEFAN AUGUSTIN DOINAȘ

Nichita Stănescu se mișcă într-adevăr într-o sferă superioară, siderată de valori exclusiv artistice. Cât despre gustul său pentru „compromis”, cred sincer că nu prea știa ce înseamnă acest lucru, tocmai pentru că era un ingenuu. Dacă nu mi-ar fi teamă că devin prea ... doct, aș zice că spiritul său ludic îl făcea să plutească pe deasupra situațiilor, pentru a căror substanță tragică cred că nu avea „organ”: tălpile lui nu se atingeau nici de flori, nici de mocirlă. Singurul păcat al lui Nichita Stănescu a fost crimă săvârșită față de sine însuși: distrugerea sistematică a carcabei care-i asigura superbul exercițiu al spiritului.

„Nichita Stănescu este cel mai important poet român de după cel de-al doilea război mondial. Odată cu el, prin el, logosul limbii române ia revanșa asupra poezilor ei.”^[13]

ALEXANDRU CONDEESCU

Poezia stănesciană reia tradiția liricii interbelice, făcând totodată, printr-o sinteză unică neomodernă, trecerea în literatură autohtonă de la modernismul începutului de secol spre postmodernismul sfârșitului de mileniu. Prin ea s-a petrecut în poezia românească, după întemeierea ei de către Eminescu, a două mare mutație a structurilor limbajului și viziunii poetice, prima fiind cea modernistă a interbelicilor. Cu fiecare volum al lui Nichita Stănescu s-a produs în literatură noastră o perpetuă revoluție a limbajului poetic, în jurul cărților sale dându-se o adevărată „bătălie a (neo)modernității”.^[14]

EUGEN BARBU

În acest bălci al deșertăciunilor care este poezia, peisajul nostru liric ar fi lipsit de unitate fără poezia lui Nichita Stănescu. Lângă răzvrătitul Ion Gheorghie, gânditorul melancolic Ioan Alexandru și jongleri al cuvintelor cu Sorescu și Dimov, iată un paranimf blond din Vizant, poet limbut, plin de amenințări, gelos pe orice laudă ce-i scapă, încărcat de diplomații că o Triplă Alianță, adolescent firav, îmbătrânit în imaginea purității, de un talent remarcabil și de un meșteșug și mai și. Că și autorul lui Iona, are adoratori fanatici, discipoli și exegeți

neîndurați, ce nu suferă contrațicerea.

De fapt, nu trebuie dată aici o bătălie în jurul operei sale, pentru că ea este limpede, străvezie, încărcată doar de artificii copilărești, ici și colo, iute depistabilă pentru un ochi agil. Defoliată de excese arbitrare cu iz filozofic, de o răceală impusă de teoreticienii ce au denaturat-o, poezia lui Nichita Stănescu... rezistă vremii.^[15]

NOTE

1. ^ Lipsește sau este vid: |title= (ajutor)
2. ^ *Autoritatea BnF, accesat în 10 octombrie 2015*
3. ^ ^a ^b *Autoritatea BnF, accesat în 10 octombrie 2015*
4. ^ Membrii Academiei Române din 1866 până în prezent – S
5. ^ Perfecțiunea nu are de-a face cu arta
6. ^ Prefață la volumul *Ordinea cuvintelor*, București, Editura Cartea Românească, 1985
7. ^ Prefață la *Nichita Stănescu - Opere*, vol. I, București, Editura Univers Enciclopedic, 2002
8. ^ ^a ^b ^c Nichita Stănescu, „îngerul blond“, ar fi împlinit astăzi 79 de ani. Citește câteva citate memorabile, 31 martie 2012, A.M.O, *Adevărul*, accesat la 31 martie 2012
9. ^ Versuri din poezia *Poetul ca și soldatul*
10. ^ Versurile finale ale poeziei *Daimonul meu către mine*, o poezie de Nichita Stănescu, cea de închidere a volumului *Epica Magna*, apărut în 1978.
11. ^ Interviu luat lui Nichita Stănescu de către Alexandru Stark
12. ^ N.Stănescu, Amintiri din prezent, București, 1985, cap. *Urmași de Văcă-resti (De la Ion Neculce la Nicolae Labiș)*, *Despre limba română*, p 52.
13. ^ Opt decenii de la nașterea lui Nichita Stănescu
14. ^ Prefață la NICHITA STĂNESCU OPERA POETICĂ, vol I, București, Editura Humanitas, 1999
15. ^ Eugen Barbu - *O istorie polemică și antologică a literaturii române de la origini până-n prezent*, Editura Eminescu, București, 1975, pag 73.

REFERINȚE CRITICE

- Eugen Simion, *Scritori români de azi*, vol. I, București, Editura Cartea Românească, 1974; ediția a doua, revăzută, 1978
- Ion Pop, *Nichita Stănescu – spațiul și măștile poeziei*, București, Editura Albatros, 1980
- Alex. Ștefănescu, *Introducere în opera lui Nichita Stănescu*, București, Editura Minerva, 1986
- Daniel Dimitriu, *Nichita Stănescu – geneza poemului*, Iași, Editura Universității „Al. Ioan Cuza”, 1997
- Doina Uricariu, *Nichita Stănescu – lirismul paradoxal*, București, Editura Du Style, 1998
- Corin Braga, *Nichita Stănescu – orizontul imaginar*, ediția a II-a, revizuită și adăugită, Cluj, Editura Dacia, 2002
- Mircea Bârsilă, *Introducere în poezia lui Nichita Stănescu*, Pitești, Editura Paralela 45, 2006
- George Pruteanu, *Despre spiritul lui Nichita*, în „Convorbiri literare”, nr. 3, 1986

LEGĂTURI EXTERNE

- Biografie
  - Evanghelia după Nichita
  - A treisprezecea elegie
  - Elegii stănesciene
  - Biografie audio-video Nichita Stănescu
  - *La dixième élogie* - trad. Linda Maria Baros în *Bibliothèque ZOOM*
  - Cu Johnny Raducanu, despre prietenul sau, Nichita Stănescu, *Formula AS* - anul 2000, numărul 407
  - Ar fi împlinit 72 de ani... - Nichita Stănescu evocat de prozatorul Ștefan Agopian, Adriana Bittel, *Formula AS* - anul 2005, numărul 668
  - Prozatorul Ștefan Agopian: „Milițienii îi cereau șpagă lui Nichita Stănescu”, 12 decembrie 2010, *Libertatea*
  - Alex Ștefănescu: „Nichita nu era foarte interesat de sex. Și-a înșelat inocent femeile. Era un improvizator genial, în dragoste, ca și în poezie“, 29 martie 2013, Simona Chițan, *Adevărul*
  - O dupa-amiaza cu Nichita, Dana Ene, *Formula AS* - anul 2011, numărul 965
- Dan Ionescu, *Nichita Stănescu într-un nou context*, Iași, Editura Junimea, 2019

File de album

Mama și tatăl poetului Nichita Stănescu,
cândva, prin Ploiești

Mama și tatăl lui Nichita Stănescu, plimbându-se prin pădure
Părinții lui Nichita Stănescu, la plimbare cu bicicletele
prin pădure

Tatiana Stănescu, mama poetului Nichita Stănescu.

Tatiana Stănescu, mama poetului

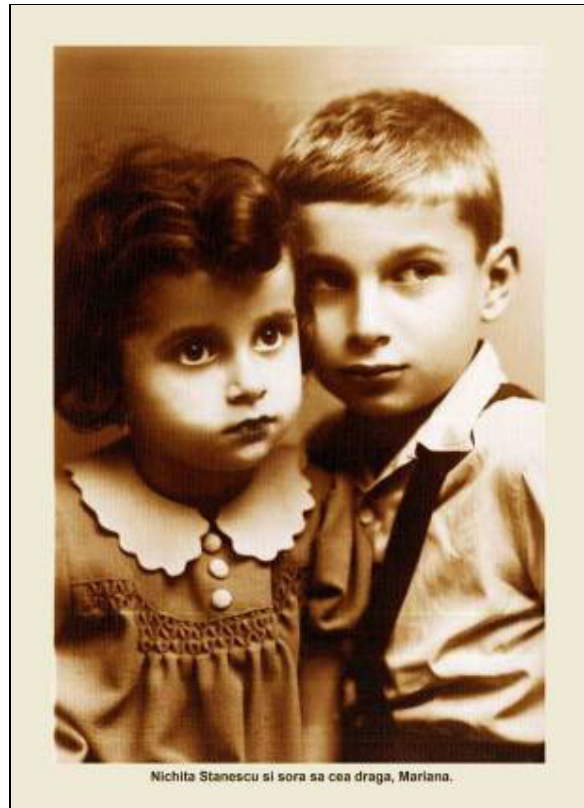
Nichita Stănescu, copil.

Fotografii din colecția Mihai Bandac

Un ploieștean fericit, Nichita Hristea Stănescu.

Nichita Stănescu și sora sa cea dragă, Mariana.

Mariana și Nichita Hristea Stănescu, soră și frate

Tatiana Stănescu cu cei doi copii, Mariana Stănescu și Nichita Stănescu
Sora Mariana, mama Tatiana și Nichita

Nichita Hristea Stănescu, sora sa Mariana Stănescu, tatăl, mama și o familie de prieteni din Ploiești.

Familia Stănescu, cu o familie de buni prieteni din Ploiești

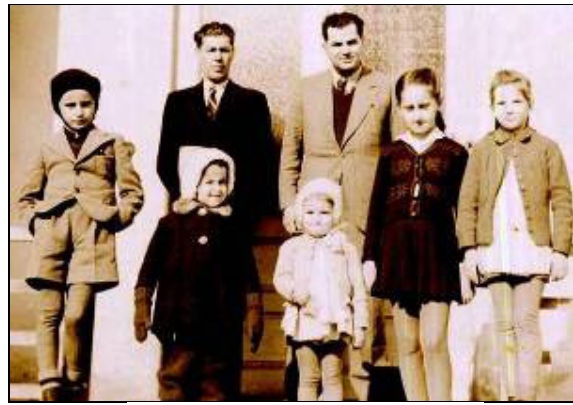
În curtea casei, cu copii

Mama, Tatiana Cereaciuchin, (16 martie 1910 Voronej, Rusia – 20 aprilie 2001), tatăl, Nicolae Hristea, (19 aprilie 1908, Ploiești - 8 februarie 1982), s-au cunoscut la 6 decembrie 1931, la Ploiești. Nichita s-a născut la 31 martie 1933 (d. 13 decembrie 1983), iar sora sa, Mariana la 7 septembrie 1938 (d. 17 octombrie 2002) Poetul a avut o soră înfiată, Cristina (28 iunie 1999)

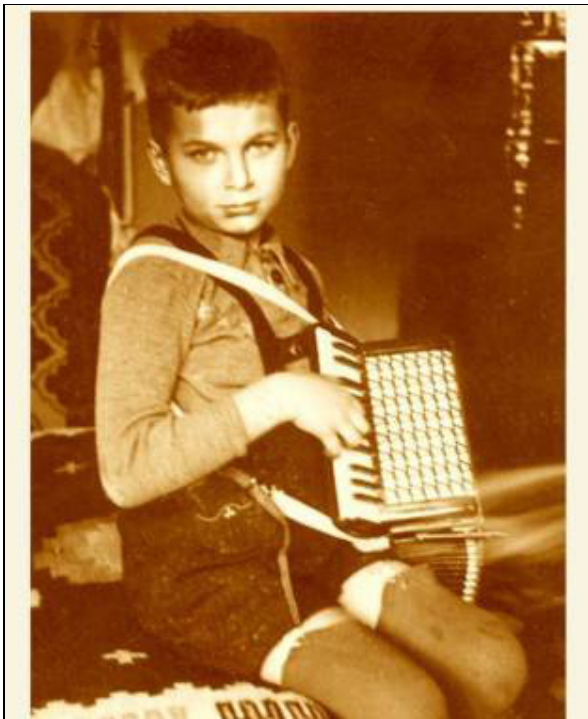

Nichita în curtea casei din Ploiești

Nichita – “amintiri din copilărie”

Nichita stăpân pe acordeonul său

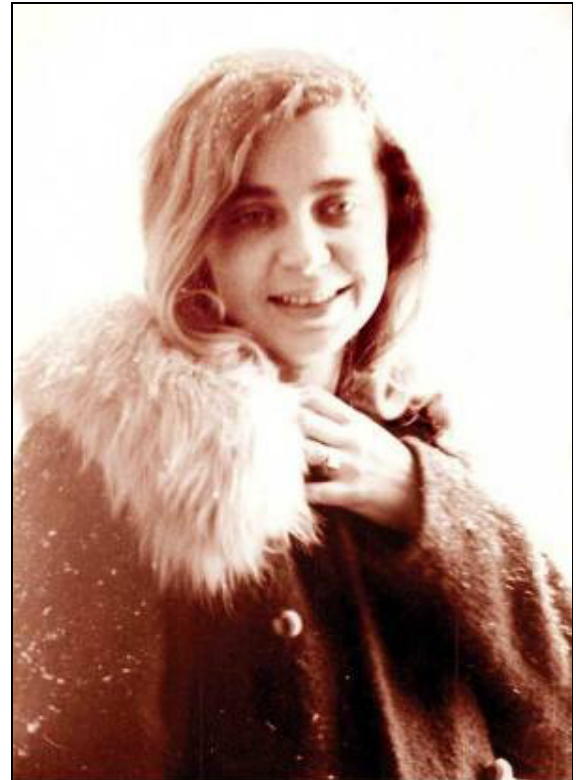
Camera lui Nichita

Nichita, elev

Nichita și sora Mariana

Profesoara Mariana Stanescu, sora poetului Nichita Stanescu

Mama Tatiana, sora Mariana Elena și Nichita

Mariana și Tatiana, fiică și mamă

Nichita Stanescu și sora sa subită, profesoara Mariana Stanescu

Nichita și Mariana

Nichita și Mariana

Sora Mariana și Nichita

Iubirile lui Nichita Stănescu

Magdalena Petrescu – o iubire la 19 ani, în 1951, care s-a stins într-un an, într-o căsătorie eșuată

Gabriela Melinescu, o iubire de zece ani, neoficializată prin căsătorie, după despărțirea fizică de Doina Ciurea

Nichita Stănescu și logodnica sa, poetesa Doina Ciurea

Doina Ciurea, fosta iubită a lui Nicolae Labiș, o căsătorie de douăzeci de ani în acte, până în 1981, care i-a inspirat un volum întreg, "O viață de sentimente" (1964)

Tudorița Tărățu, viitoarea Dora Stănescu, cu care a trăit ultimii ani de viață, cu care s-a căsătorit în 1982.

Fundamente ale culturii române

EMINESCU ÎN VIZIUNEA LUI NICHITA (revoluții ale limbajului poetic)

Nu cunosc un alt poet român care, precum Nichita Stănescu, să fi cultivat cu atâta pathos și venerație, cultul genialității eminesciene. „*Dorul de Eminescu*” va cristaliza, de fapt, într-o obsesie fundamentală, lesne de urmărit în întreaga sa operă și în funcție de care se va clădi, vegheat ca de o stea polară, destinul poeziei românești.

Autorul *Cărții de recitare* dă expresie strălucită acestor convingeri cardinale. El vede în Eminescu pe „cel mai dificil poet român și cel mai de neînțeles”, în ciuda iluziei că poate fi înțeles. Crede, apoi, că *Oda în metru antic* exprimă adevărul „portret în ulei” al poetului, o veritabilă „statuie în bronz”. Conștiința hyperionice a poetului a „statuat” sentimentele pe un soclu de noțiuni, căci „*Luceafărul* și întreaga lui mitologie nu decurgeau din sentimente”. Fascinat de mitul sumerian al lui Ghilgameș, autorul *Operelor imperfecte* îi găsea, peste timpuri, reverberații de suflet și conștiință. Ghilgameș, eroul celui mai vechi poem scris al lumii, are revelația morții abia în momentul în care bunul său prieten Enghidu moare. El, care ucisese lei în trecătorile munților, care biruise forțele răului întruchipat de Humbaba, zmeul zmeilor, ori Taurul Ceresc, un fel de balaur septecefal, și se arătase crud față de cei mai aprigi dușmani, el cel acoperit de o glorie ce-i concura pe zii pizmași, îndeosebi pe răzunătoarea Iștar cea ofensată, el descoperă la un moment dat adevărata dimensiune a morții! E o revelație zguduitoare, dezvăluitoare a unei tensionate conștiințe de sine, căci Enghidu cel umanizat de hierodulă nu era, însă, zice poetul, decât un *alter ego*, un soi de contemplare a sinelui dinafara lui însuși: „A murit Enghidu, prietenul meu, care ucise cu mine lei!” De aici brusca lui hotărâre de a pleca, într-un teribil periplu, în căutarea „vieții fără de moarte” către Uta-Napiștin, unicul supraviețuitor al Potopului, precursor babilonian al biblicului Noe. Revelația morții îl face pe faimosul și invincibilul rege al Urukului să „urle” de durere, - e

„un urlet, însă, „esențial”, „nemuritor, pentru că e înscris în cuvinte”: „El se transformă în însuși urletul său, în înșeși cuvintele sale”. Iar faptul că pleacă în căutarea nemuririi nu este altceva decât „argumentarea artei”, „descrierea pricinii artei”, a „supraviețuirii”.

Tot astfel, zice poetul, celebrul vers eminescian „*Nu credeam să-nvăț a muri vreodată*” – fascinant prin „sintaxa lui ciudată”, „vers unic pentru conștiință”, „cel mai neasemuit vers scris vreodată în limba noastră” – „este strigătul abisal al poetului care descoperă cauza fundamentală a artei, dorința esențială de a trăi”. E cel mai memorabil vers pe care l-a cunoscut vreodată, alături de „*A murit Enghidu, prietenul meu, care ucise cu mine lei!*”. Este, cu alte cuvinte, „versul unui învingător, al unui om care a supraviețuit (...), al poetului care a supraviețuit cel mai intens în literatura noastră, pentru că a exprimat cel mai acut pricina și sensul literaturii: a fi.”

Pe Nichita, personalitatea lui Eminescu îl fascinează, îl neliniștește, îl incită. Înfățișarea *Luceafărului*, specificul inimitabil al personalității („*Luceafărul poeziei românești*” fusese denumit astfel, pentru prima dată, de viitorul patriarh Miron Cristea, în licența susținută la Budapesta, în 1895, „Eminescu, viața și opera”), de frumusețea unui *semizeu*, vorba lui Călinescu, îi este cu neputință de închiptuit („partea lui de trup sunt cuvintele lui”). Ar dori să știe cum

„*respira* și mai ales ce *voce* avea, voce conservată în „sintaxa poeziilor lui” (n.n.: O voce puțin răgușită, ne încredințează unii contemporani!). Indignat că „foarte mulți au încercat să justifice geniul eminescian prin viața sa” - „Ce eroare!” - Nichita se ridică împotriva evidențelor de tot felul, a superficialilor cu pretenții *eminescologice*. Căci „pentru literatura noastră, Eminescu este un concept”, desigur *conceptul* unei genialități hyperionice (*Orfeu, sau scurt tratat de geometrie a cuvintelor*).

În *Respirări* (1982), unde lansează conceptul de „*hemografie*” / scrierea cu sânge, poetul revine asupra *actualității lui Eminescu*, mereu prezent, mereu etalon spiritual, mereu fascinant și enigmatic („versul lui cel atât de viu și cel atât de proaspăt, cel pe care creierul nostru îl vede și-l visează”).

În limbajul lui vizionar și abstract, Nichita se simte contemporan, printre alte elemente, și cu *miriaundele* „teului sfânt”, cu „neelucidabilul” *tei*, „care din pricina lui Eminescu nu mai îmi tihnește să-l miros ca lumea” (*Acel ceva între aripă și aer*). Iată cum „El este atât de mult al nostru, încât noi din nebagare de seamă am început să devenim ai Lui.”

Dacă în publicistică apologia lui Eminescu este atât de manifestă, directă, totală, în poezia lui Nichita „obsesia lui Eminescu” (nu în sens macedonskian, desigur!) cristalizează într-o ferventă fantasmare →

ZENOVIE CĂRLUGEA

poeticească intertextualistă și într-un mesaj de indimenticabilă artă poetică.

În *Credo*-ul rostit la Festivitatea de premiere ce a avut loc în catedrala „Sfânta Sofia” din Ohrid (august 1982), când poetului nostru îi fusese decernată prestigioasa „Cunună de aur” de la Struga (Macedonia Iugoslavă), Nichita era convins că acest premiu internațional i s-ar fi putut acorda (bunăoară) „lui Eminescu totuși”, „cel mai mare poet al tuturor timpurilor”.

„*Dorul de Eminescu*” a generat – în cadrul literaturii române – „*Conceptul de Eminescu*”. L-a venerat atât de mult pe Luceafăr încât a călcat pe multe din urmele sale fără să știe (decisivă rămâne similara *revoluție a limbajului poetic*, a treia în ordinea: Eminescu – Arghezi – Nichita Stănescu).

Nichita este și el unul din urmașii legitimi al Poetului Național, într-o neomodernitate de sfârșit de secol XX și început de mileniu. El vedea în autorul „*Odei în metru antic*” un demiurg al spiritului, amprentând, cu mirabilă viziune, complexitate și profunzime, însuși destinul culturii române: „*El este însuși destinul limbii române, și numai un zeu nebun și-ar putea imagina că poți tăia o idee cu un fir de iarbă și că poți alăpta la sânul Căii Lactee o rază.*”

*

Mitografiile lirismului eminescian se regăsesc adânc engramate în poezia lui Nichita Stănescu, de la referința cea mai directă la cea mai voalată textură versliristică. De observat că, încă din vol. *Sensul iubirii* (1960), Nichita dedica poemul programatic *O călărire în zori* - „*Lui Eminescu tânăr*”, anunțându-și încă de acum, într-o prozodie de metronom, aventura sa lirică inaugurală, ferm heliotropică, de largi disponibilități expresive și vizionare: Tăcerea se izbește de trunchiuri, se-ncrușișe, se face depărtare, se face nisip.

Mi-am întors către soare unicul chip, umerii mei smulg din goană frunzișe. Câmpul tăindu-l, pe două potcoave calul meu saltă din lut, fumegând. Ave, mă-ntorc către tine, eu, Ave!

Soarele a izbucnit peste lume strigând.

.....
Soarele rupe orizontul în două.
Tăria își năruie sfârșitele carcere.
Sulițe albastre, fără întoarcere,
privirile mi le-azvâr, pe-amândouă,
să-l întâmpine fericite și grave.
Calul meu saltă pe două potcoave.
Ave, marea-a luminilor, ave!

Soarele saltă din lucruri, strigând
clatină muchiile surde și grave.
Sufletul meu îl întâmpină, ave!
Calul meu saltă pe două potcoave.
Coama mea blondă arde în vânt.

Poetul privise adânc „în ochii lui Arghezi, care s-au uitat în ochii lui Eminescu” – cum spune într-un interviu din 1977 -, de aici legătura, peste mode și timp, cu eminescianitatea inubliabilă, vegheată de fremătândă stea polară a marii noastre poezii.

„Tendința spre sublim a simțirii românești s-a întruchipat în opera poetică a lui Mihai Eminescu cum stejarul se întruchipează în propria lui sămânță”, scrie poetul în *Fiziologia poeziei* (Ed. Eminescu, 1990). Imaginea goetheană a *sămânței*, valorificată și de Eminescu în nuvela fantastic-filosofică „Sărmanul Dionis”, revine în formularea potrivit căreia autorul Luceafărului „ne-a pus în conștiință sămânța limbii naționale și de la care toți ne tragem” (*Ibidem*).

Tragic-olimpianul mesaj al *Odei în metru antic*, cu versul sentență „Ne credeam să-nvăț a muri vreodată”, îl tulbură pe autorul *Elegiilor*, care recurge în *Elegia a zecea* la intertextualitate, vizând *Scrisoarea IV* și intrând astfel în rezonanță cu spiritul unei experiențe-limită: „*Iată-mă stau întins peste pietre și gem./ Organele-s sfărmate, maestrul,/ ah, e nebun căci el suferă de-ntreg universul*”.

Versuri întregi, expresii memorabile, sintagme votive, în general, lexicul ușor recognoscibil din lirica eminesciană revin în poezia stănesciană mai peste tot, colorând o expresivitate de acută trăire neomodernistă, problematizantă la nivel ființial, onto-gnoseologic și artistic. Spre exemplu „*clipa cea repede*” din *Stelele-n cer* devine titlu de poezie, iar motivul funerar din *Mai am un*

singur dor este rescris în poemul *Doră* astfel: „iar dacă mor nu voi sicriu bogat” (Cf. *Album memorial*, „Viața Românească”, 1984).

La fel versul apoftegmatic din *Glossă* se regăsește în poemul *Tonul*, ca o încercare de definire a propriului catehism onto-spiritual: „Desigur va trebui să mă dezobișnuiesc/ de zăpadă./ În rest, vreme trece, vreme vine.”

Tulburătoare, hieratice chiar, viziunile despre condiția existențială în raport cu destinul creatorului vin să articuleze un univers poetic aparte, în care freamătă *duhul eminescianității* ca referențialitate în absolut, precum în poemul *Papirus cu lacune* din „*Operele imperfecte*” (1979):

„Ce faci, Nichita, acolo, ce faci?
-Ung țeava pistolului, i-am spus,
ung țeava pistolului (...)
dar sabia aceea lungă, ca o frunză
de toamnă, cu mâner
de ce o freci cu ulei de măsline?
-De din vale de Rovine...
de din vale de Rovine...
ca să fiu pregătit (...)
Și ce-s hârțile, mi-a zis,
și ce-s hârțile alea albe mănjite cu
negru?
-Scriu din nou *Oda În Metru Antic*,
i-am răspuns,
mă înțelege, scriu din nou *Oda În
Metru Antic*.
-Dar dacă el se mai naște o dată?
-Să fiu pregătit, să fiu pregătit!”

Obsesie poetică fundamental-structurantă, imaginea celebrului poem eminescian revine până și în textele din *Oase plângând* (1982), precum în *Dialog cu Oda în metru antic*: „Supuși cuvintelor, de verb mă rog./ du-mă odată din groaza vieții./ du-mă, du-mă/ și nu mă mai pedepsi/ și mie nu mă mai redă-mă!”

Urmas legitim al Poetului Național, Nichita și-a făcut din Eminescu un model onto-existențial, de ființare și trăire întru Absolut, de aici spiritul atât de manifest al poeziei sale în aparente ideografii ludice, însă de urgentă și gravă comunicabilitate: „Tu n-ai murit/ pentru că eu sunt trupul tău./ care vorbește cu vorbele tale. (...)/ ca dovadă timpul ce trece, secunda prea repede/ ce ni s-a dat/(...)/ ca dovadă vraințea și vremelnicia./ ca dovadă singurătatea mea/ care nu credeam să-nvăț a muri vreodată.” (*Către Eminescu*).

DE-A CINCEA ZI DE ÎNCEPUT PÂNĂ LA IDEILE LUI OCTOMBRIE

Se dedică lui Mihai Bandac

Să nu te uîți la mine că sunt orb,
e cerul meu pe dinlăuntru
al trupurilor noastre cort,
cu vorbe azi îl umplu.
Nu cheie am, căci porți nu am,
nu îngeri am, ci numai aripi.
O, dați-mi în secundă doar un an,
că-l istovesc cu datini
și-n calendare nu îl pun
și nu-l înscriu nici în calendare
cuvântul, el e omul bun
naturilor alerte.

Deci, stadii multe alerga-voi
și maratoane lungi, prelunge
să aibă-n fine lacrima
un ochi care o plânge
să aibă sfânta maică-ta, Mihai
nemulțumire fericită
că te-a născut Bandac pe când erai
doar stea ferită
și pusă prin lăuntru ei,
în cerul sângelui care-l bătea
și înroșea și-l înnegea
cu inima ei de vergină
mamă de frate, tu, regină.

Octombrie 1970

CE ALBASTRE, CE ALBASTRE

Se dedică lui Mihai Bandac

Ochi descreați de creier
văzătoarelor tunele
ah, ce albastre, ce albastre
erau sănărările acele
când păianjenul peo rază
ca o pleoapă descria
numai ce nu mai era.
De văzut nu se vedea,
de cântat nu se cânta.
Ochi descreați de creier
văzătoarelor tunele
prin mulțimea cea puțină
cea a ființării mele.

Octombrie 1972

VULTUR CU ARIPI ÎNNODATE

Se dedică lui Mihai Bandac

Vultur cu aripi înnodate,
crivăț sugrumat,
zăpezile astea toate
te-au fost încoronat,
iar plopii înnodeați spre vârfuri

**Nichita Stănescu, la tablă, în
dialog cu studenții de la UNATC**

stăteau nătângi și făr' de leș,
plecaseră acele stărvuri
cărora le-am fost iarbă și preș.
Voi înnoda brazda cu plugul
și fumul fumegând în sus
pe ars eu înnoda-vi-l-voi cu rugul
uscat de gene și neplâns
și-am să înnod și orizontul
doară cu-n pescaruș mult plutitor
și-am să mă-nnod cum se înnoadă
bomful
de tot ce nu îmi e să mor.

Decembrie 1976

STRĂJITORUL CODRULUI

Se dedică lui Mihai Bandac

La poarta Bandacului
Străjitorul codrului
Văzui umbra soarelui
Alergând pe iarba câmpului
Să fi fost umbra de mort
De soldat atârând de-o creangă
Sau viața mea întregă
Care-n amintiri mi-o port
În casa Bandacului
Străjitorul codrului
Văzui pruncul luminei
Și-o turmă cu șapte miei.
Să fi fost codrul visat
Când dormea vreun împărat
Să fi fost o vreme alene
De un cârd de cosânzene
La curtea Bandacului
Străjitorul codrului.

15 iunie 1983 Cotroceni

NICHITA STĂNESCU

„Nu mai ascultați pe nimeni vorbind despre viața și moartea lui”

„Ascultați-l numai pe el, pe **Nichita Stănescu**, despre viața lui, despre crezurile lui, despre cei din jurul lui. Credeți-l numai pe el. Nu-i ascultați pe ceilalți. N-aveau cum să-i înțeleagă unicitatea și măreția și asta în cel mai bun caz. Căci ceilalți, despre care el, poetul – așa cum afirma îndurerata sa soră – avea păreri clare, „știindu-l pe fiecare cât îi poate pielea” precum era previzibil, de fiecare dată, vor vorbi despre ei – el, cel evocat, nefiind decât un *martor* al vieții și poate, „operei” lor, și tot de cele mai multe ori, ei aflându-se într-o anume stare bahică.

Citiți doar cele trei interviuri acordate de mama și sora lui: în **Tribuna** de la Cluj din 29 Octombrie 1992, autor **Ovidiu Suciu**, în Emisiunea de la **TVR Cultural** din 1993, autoare **Elisabeta Mondanos**, și în **Glazul națiunii** de la Chișinău nr.1, din Ianuarie 1994, autoare **Leonida Lari**.

Și deopotrivă, ascultați-o pe **Mariana**, minunata lui soră, relatând - în interviul de la **TV Sigma** din 1998, luat de către **Eugen Zainea** - grozăvii despre condițiile familiale și sociale în care și-a trăit ultimile clipe fratele ei. Citiți și ascultați (se află imprimat pe casetă audio) ultimul dialog purtat de către poet, cu prietenul său de o viață **Ilie Purcaru** și în vederea publicării în revista **Flacăra** a unui nou interviu, în continuarea celui din 1981. Era în vara lui 1983, 25 iunie, cu câteva luni înainte de plecarea sa definitivă.

Veți afla tot ce vă interesează și ce trebuie să știți...

MIHAI BANDAC

LIMBA ROMÂNĂ ESTE PATRIA MEA

În poema **Insignă**, din **Măreția frigului**, ființa românească, istoria ei (sub vremuire rea mai totdeauna) e numită „sfioasă,..”, Această ramură a poeziei/a cărei umbră peste cer/alaltăieri lent se înscrie/iată vederii noastre, ieri...//să fluture peste sfioasa/întindere de plai natal/mișcând privirea și răcoarea tristeții spusă virginal...//Această ramură a poeziei/a cărei umbră pe pământ/și duh de vânt și de zăpadă/lent clătînând-o, îi sînt”.

Insignă mi se pare (am spus-o și într-o cronică literară din 1984) una din cele mai strălucite poezii patriotice scrise în limba română. Un scurt eseu, **Despre Limba Română** (în volumul **Respirări**), cuprinde o mărturisire sublimă care este și un program al poetului: „Nu spun că alte limbi, alte vorbiri nu ar fi minunate și frumoase. Dar atât de proprie, atât de familiară, atât de intimă îmi este limba în care m-am născut, încât aproape nu o pot considera altfel decât iarbă. Noi, de fapt, avem două patrii coincidente: o dată este patria de pământ și de piatră și încă o dată este numele patriei de pământ și de piatră. Numele patriei este tot o patrie. Limba română este patria mea.”.

Câteva rânduri mai încolo, din nou aceste scurte cugetări, care pot urni și întruchipa o gândire: „Butucul limbii (cum spunea cu o metaforă genială Fănuș Neagu) nu stă în frunzele lui și nici în vița lui. Butucul acestei limbi stă în pământul acestei țări. El nu poate fi văzut cu ochiul altuia și nici ronțait cu dinții sobolului. Vezi-l tu cu ochii tăi și pipăie-l cu mâna ta”. Și: „Niciodată limba nu poate să fie a unuia singur, chiar dacă el se numește Eminescu. Numele este numele întregului popor, viața ei e destinul acestui popor. Mai doarme din când în când în trupul unui poet, dar pleacă repede însângerată de istorie,.. „Sunt fericit că sunt cetățean al României. Când sunt trist, sau când nu sunt trist, când sunt inspirat sau când sunt bleg, sau numai obosit – când sunt vizionar, sau când mi-e somn de mine însumi -, toate acestea le gândesc și le formulez în minunata limbă română”.

Limba română ca patrie, va mai spune poetul, creează singură ca vederea, căci lucrarea asupra ei însăși îi este dată numai ei: limba este adică ceea ce locuim, e adăpostirea noastră care neconțin, după un gând de demult al înțeleptului, construiește. În limbă se orânduiesc toate cele ale omului și ea este aceea care îl pune, cu chipul său, în lumină.

Este, cu nuanțele acestea ale cuvântului românesc, vedere a lumii. „Privirea prea lungă – mai zice undeva Nichita Stănescu – sfârșește prin a naște ființe : „aidoma trupului de fluture/între aripile sale” (**Imn la natură, în Măreția frigului**).

Cu limba înavuțești lumea, va să zică natura: adică ceea ce este născut; sau cu limba ești chiar întru nașterea lumii – o scrii cu litere sau îi pui (așa cum spune poetul) un simț : „Probabil că mă trag dintr-un neam la originile sale profund sărac și neposesiv, dacă îmi provoacă o atât de mare bucurie înavuțirea lucrurilor cu un simț,.. „A spune că iarbă este verde mi se pare o înmulțire în existenței, a ierbii, față de faptul că ea și numai ea este și atâta”).

Angela Popescu, Acord de orgă în spirală

Și dacă, în fine, ne întemeiem, „într-un lăuntru visat,, (**Visul ca viață, în Respirări**), acest interior este locul locuirii noastre; el ne-a putut fi scris, cum ne-au încredințat bătrânii și ne încredințează istoria, și de aceea el stă întru citirea noastră românească: „Scrierea este totul/Peștele e literă/în alfabetul mării./O frază sunt păsările în zbor./Totul e scriere./Totul este de citit./Piatra poate fi citită -/iar norii ne spun o poveste./Triste, muncite alfabete/înșiruind istorii vaste./Chiar mâna mea ascunde-n sine/uitata scriere a unui imn./Stau singur și în gânduri, Doamne,/iar gândurile litere îmi sunt./Încerc să recompun o frază/dar timpul meu preschimbă visul./O, de-aș putea să te citesc./O, de-aș putea să deslușesc/aceste stranii alfabete..”(**Lecția de citire, în Măreția frigului**).

O metaforă uimitoare, deja teribilă (în **Dreptul la timp**, 1965), este aceasta a ochiului imens căruia de nu-i suntem privire îi suntem ninsoarea ce se topește pe larga lui retină, ochi al patriei și al limbii române, se poate spune, în vederea căruia nesfârșit reintrăm: „Ochi mare, nu te vezi decât tu,/noi suntem imagini rapide/curbându-ne atunci, acu,/și supti ca raza în lichide./Alunecăm pe emisfera sa,/în sculpturi în relief, de aer/și țărnel pleoapei reci și grea/ne-nfige-n furci de gene verzi, cu vaer./Și ne-nțâmplăm, pierim, ne stingem/pe irisul în contemplare,/dar nu-ți suntem priviri, ci ningem/în iarna ta, ochi mare, tu, ochi mare”.

Precum la Holderlin în lectura lui Martin Heidegger, poezia lui Nichita Stănescu e o *călătorire întru ființă*. O lectură și interpretare aprofundate din opera filosofică, întinsă și abstrusă, a lui Martin Heidegger nu vor fi precumpănit la Nichita Stănescu, lucrarea lui cogitativ-poetică se bizuia, ca la nativii de geniu, pe invențiunea neoprită, pe imprevizibilitatea și spontaneitatea inspirației. (Avea acces la Idee, spre deosebire, de exemplu, la acei optzeciști care-l neagă și care - vezi cazul defunctului Al.Mușină, reprezentativ pentru desant - repudiază, fiindu-i inaccesibilă, Ideea programatic.) →

A.I.BRUMARU

Se va fi întâlnit însă cu gândirea tedescului – peste obstacolul de cunoaștere, ori cu acesta tocmai, căci obstacolele epistemologice sunt spornice – în tentativa ultimă: la chemarea limitei, când deja ți-ai apropiat-o, conștient fiind de deșertăciunea metafizicii, vizezi (ca Fenomenologia) conștiința esențială.

Nichita Stănescu a numit această elaborație cognitivă, într-un lung dialog cu un alumn și devot, „antimetafizica”.

Menirea acesteia e, la poetul român aidoma aceleia din cuprinsul cunoașterii esențiale hedegeriene: potrivit ei – nu și îndepărtându-ne noțional, dianoetic – poți vorbi despre zei. Aceștia „se arată”, gândirea și poezia sunt, cum este încredințat și Nichita Stănescu, o *deictică*, sub semnul providenței.

El spune, iată, acestea, într-un **Tunel oranj** (din **Noduri și Semne**):

„Pe cine trebuie să pedepsesc eu prin moartea mea?/Pe cine violet trebuie să-l văduvesc de vânat?/Bucuria mea de a fi/a cărui ochi lacrimă este?/De ce mi-ai dat mai mult decât trecătorul meu zid?/De ce mă obligi să gândesc cu vederea?/De ce trebuie să țin câte un măr în fiecare mână,/când mâna pe sine însăși se ține,/și fără durere?”

Gândirea și poezia („La ce bun poezi?”), se întreba odată retoric filosoful din Pădurea Neagră) află (își amintesc) despre adevărul ființei: nu însă oricum, ci într-o întâmpinare-întrebare deferentă a acesteia.

Cu toate acestea doar ființările domină, bariera spre Ființă se multiplică, invadează, împiedică accesul la aceea, ascunde Ființa.

La Nichita Stănescu ea e „daimonul” acela ce nu poate fi apucat oricâte la(n)țuri-ființări i s-ar întinde, oricâte l-ar înconjura și ademini: „Ce faci acolo, m-a întrebat daimonul meu pe mine?/Ce faci tu acolo?/Capcane, nu vezi, eu fac capcane!/Lațuri pregătesc și lanțuri pregătesc./nenumărate chei fără lacăt!/Ce faci acolo? M-a întrebat daimonul meu pe mine./Precum ți-am zis, eu fac capcane./pândesc un animal ca să se prindă în ele!/Pândesc cu cheia mea un lacăt!/Aha, mi-a spus daimonul, ești vânător, știam./Nu știi nimica, i-am răspuns,/eu n-am capcană pentru tine!”

Prezența nemijlocită – ființările –, fenomenalul, realitatea obiectivă sunt „lama tăioasă”, care ne separă de ființa solitară și și ultimă ce le conține; precum, la Nichita Stănescu, floarea de tei plutind „în lăuntru” unei gândiri abstracte,,: „Plutea o floare de tei/în lăuntru” unei gândiri abstracte/deșertul se umpluse cu lei/și plante./Un tânăr metal transparent/subțire ca lama tăioasă/tăia orizonturi curbate și lent/despărțea privirea de ochi/cuvântul de idee/raza , de stea/pe când plutea o floare de tei/în lăuntru” unei gândiri abstracte” (**Nod 3**).

Însă, iată, la Nichita Stănescu se întâmplă să ni se înfățișeze și situața întoarsă, Ființa ce nu liberează ființările. Nu le dă drumul - ființă ostilă drumului și risipirilor.

Ființă-palimpsest: „I-am jupuit pielea de pe el/și sub piele i-am găsit tot piele!/I-am spart ochiul și sub ochi/i-am găsit tot ochi!/I-am smuls limba/și sub limbă i-am găsit/tot limbă, Împărate !/.../Lucrăm la el întruna, lucrarea ,dar el nici măcar nu se începe!/Nu se începe, Împărate!” (**Nod 2**).

Același loc, altă poveste

31 martie 2017.

Nicolae Băciut, Constantin Stere

31 martie 2018.

Constantin Stere, Eugen Simion

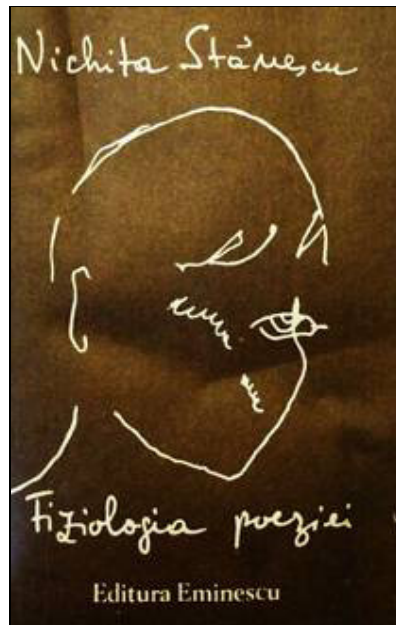
31 martie 2019.

Nicolae Băciut, Ioan Aurel Pop, Dinu Flămând, Daniel Corbu

MARELE NICHITA ȘI FIZIOLOGIA DURERII

Fiziologia poeziei (1), însumând 640 de pagini, o postmodernistă chintesență de reflecții despre universul poeziei și „despre durere”, într-o „lume văzută din afara ei”, e o inedită interceptare între publicistică și poezie și o fericită întâlnire a speculației filozofice cu geometria și cu fizica cuantică. Fiind în primul rând o modalitate de a defini poezia dintr-un unghi inedit, cartea surprinde, la prima vedere, prin multitudinea de scrieri care focalizează în jurul temei crezului artistic, și mai apoi, prin varii anticipări și reluări parțiale ale operei sale lirice, ca niște instantanee ale actului poetic observat din alte unghiuri de vedere diferite.

Inclusă în capitolul *Autoportret comportamental al respirațiilor* și totodată în subcapitolul *Cuvinte și necuvinte*, alături de *Tulburătorul „nu știu ce”* și de *Fiziologia poeziei sau despre durere*, proza *Cuvintele și necuvintele în poezie* (2) promovează una dintre cele mai complexe definiții ale poeziei ca „tensiune semantică spre un cuvânt care nu există, pe care nu l-a găsit”, insistând pe raportul acesteia cu cuvântul: „Semantica precede cuvântul. Poezia nu rezidă din propriile sale cuvinte. Poezia folosește cuvintele din disperare” (p. 38), definiție care concretizează mărturisirea peste fire, fie a celui tulburător „nu știu ce” din prima proză, surprins în dialog cu poetul: „Eu locuiesc undeva între vedere și auz, eu sunt o tânjire a tuturor organelor omului, atât de despărțite între ele; eu sunt o tânjire a tuturor organelor omului, o tânjire de cunoaștere, o tânjire, tânjire a ideilor lui către perfecțiune” (p.15), fie a celui alter-ego, anticipat bunăoară, în *Necuvintele*: „Ceea ce este mai departe de mine,/ fiind mai aproape de mine,/ „tu” se numește.// Iată, m-am trezit zbătându-mă./ Se zbatea în mine „tu” / „tu”, pleopă, te zbateai/ tu, mână./ tu, piciorule, te zbateai/ și deși stam întins, alergam/ de jurîmprejurul numelui meu” (*Lupta lui Iacob sau despre ideea de tu*); sau ca un răspuns la *Legea*: „El mi-a mai spus, pentru că/ îmi imaginez:/ Stai întins, n-ai să mai stai;/ ai să fii pentru că

erai./ El mi-a mai spus: scoală-te,/ umblă” (3.) și prefigurat în *Măreția frigului*: „(Îngerul serii mă hărțuiește într-una/cu întrebările lui friguroase)” (*Frigul sau a doua confesiune a răului visător*) sau în *Epica magna*: „El întrerupe cu sinea sa/orice altă mișcare.// El face să nu mai fie/ ceea ce este/ și să apară-n ființă/ ceea ce încă nu s-a născut/ El schimbă totul în vedere/ înfometând lumina” (*Contemplarea lumii din afara ei* 166) sau în *Noduri și semne*: „(...) dar el antîns mîna după mine./ m-a vîrât prin holbata pupilă (...)” (*Semn* 18); „El arăta cu degetul./ dar noi nu știm ce arăta” *Semn* 20 (4).

Consubstanțială cu „acel nu știu ce”, cu acel loc unde „văzul se transformă întrucîtva în auz și auzul se transformă în văz, ca să poată comunica între ele” (p. 16) sau cu „acel organ nemărturisit, de cuvinte care privesc nu culorile, care aud nu sunetele, care gustă nu gusturile, care mirosoare” (p. 16), poezia este identificată ca „un organ al evoluției simțurilor omului” (p. 17), dovedindu-se ca „vis abstract al ideilor”, situat „la vama dintre gândirea în imagini și gândirea în noțiuni” (p. 17), ca o completare la *Cine sunt eu? Care-i locul meu în cosmos?* din *Necuvintele*: „Eu sunt cuvântul *sunt!* Eu sunt urechea care aude cuvântul *sunt!* Eu sunt spiritul care înțelege cuvântul *sunt!* Eu sunt trupul absurd al lui *sunt!* și literele lui./ Eu sunt locul în care există *sunt!* și patul lui, în care doarme”.

Finalul prozei *Tulburătorul „nu știu ce”* (5) face cunoscută concluzia poetului cu privire la identificarea poeziei: „...Așa cum tâmpla se află între ochi și timpan. Tu ești o aspirație, tu ești un semn al viitorului locuind prezentul” (p. 17). Existența celui „nu știu ce” la care omul ajunge prin poezie, o atestă faptul că „de la o generație la alta noi te facem mai concret” (p. 17) și că „prezentul însuși aleargă spre tine, cucerindu-te prin idei, prin cuvinte, prin poezie” (p.17).

Puse cap la cap, reflecțiile de mai sus amintesc de *11 Elegii* (1966): „Dar eu sunt bolnav. Sunt bolnav/ de ceva între auz și vedere,/ de un fel de ochi, un fel de ureche/ neinventată de ere” (*Elegia a zecea*), epocalul volum de versuri, care schimbase deja la acea oră, în discursul liric românesc neomodern, raportul dintre semnificat și semnificant, derulat mai apoi în *Poezia din Necuvintele*: „Poezia este ochiul care plînge/ Ea este umărul care plînge, /ochiul care plînge./ Ea este mîna care plînge,/ ochiul mîinii care plînge/ Ea este talpa care plînge./ ochiul călcăiului care plînge./ O voi, prieteni,/ poezia nu este lacrimă/ ea este însuși plînsul./ plînsul unui ochi neinventat, lacrima ochiului/ celui care trebuie să fie frumos./ lacrima celui care trebuie să fie fericit”. Reflecțiile din *Tulburătorul „nu știu ce”* amintesc de *Lupta ochiului cu privirea*, tot din *Necuvintele*: „O, el, el n-are gură./ el are-un ochi în loc de gură./ și se hrănește cu priviri...(...) Nările tot un ochi sunt, un ochi/ pentru o lume mai apropiată/ca și timpanul, ochiul orbului, ca și/ tăcută limba – ochi gustând/ ceea ce ochii mîinii văd numai îmbrățișând” sau de *Lupta inimii cu sângele*: „Nu pot să înaintez niciunde./ De la eu la eu distanța/ e acoperită de moarte. // Cade înapoi din sine însuși/ Eu sunt cel care păzește poarta/ ca nu cumva să fug”.

În acest sens, autorul *Măreției frigului* e de părere că „nu se poate vorbi despre poezie ca despre o artă a cuvântului, pentru că nu putem identifica poezia cu cuvintele din care este compusă” (p. 38). De aceea, pentru a ilustra cele spuse mai sus, în ceea ce privește ideea că poetul „creează semantica unui cuvânt care nu există”, autorul acestei proze inventează un termen adecvat, *necuvintele*, pe care-l explică așa:→

NICOLAE SUCIU

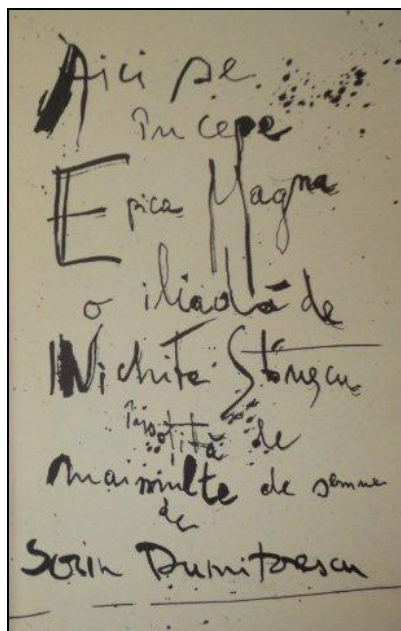
„În poezie putem vorbi de necuvinte: cuvântul are funcția unei roți, simplu vehicul care nu transportă deasupra semantica sa proprie, ci, sintactic vorbind, provoacă o semantică identificabilă numai la modul sintactic” (p.38). De fapt autorul reia ideea despre statutul necuvintelor, detaliată în proza *Fiziologia poeziei sau despre durere* (6): „Astfel, în structura unei poezii, grupurile de cuvinte transportă un ce aparte, un supra-cuvânt sau mai bine zis un necuvânt” (p. 33). Termenul de *necuvânt* este folosit „pentru a indica elementele primordiale ale poeziei așa cum se nasc ele, nenotionale și ambigue” (p. 33), este definit în finalul prozei *Cuvintele și necuvintele în poezie*: „Necuvintele (ca noțiune) sunt finalitatea scrisă a acestei poezii, superioară ideii de scris” (p.39) și prefigurată în *11 Elegii*, dar observate din alt unghi de vedere: „Trăiesc în numele frunzelor, am nervuri,/ schimb verdele pe galben și/ mă las pierit de toamnă (...) Trăiesc în numele merelor și am/ șase sâmburi scuipați printre dinții/ tinerei fete dusă cu gândul tot/ după leneșe dansuri de ebonită. / În numele cărămizilor trăiesc,/ cu brățări de mortar înțepenite/ în fiecare mână, în timp ce îmbrățișez/ un posibil gălbenuș al existențelor” (*A șaptea elegie - opțiunea la real* 187). Cuvintele în *Pricina și sensul literaturii* (7), „din punctul de vedere al artei, sunt cea mai rezistentă parte a biologiei umane. Ele supraviețuiesc. Prin ele insul capătă nemurire, capătă „viața fără de moarte” (p. 18), pentru că ele „au forma cea mai puțin materială cu cel mai mare conținut abstract” (p. 18). Urletul lui Ghilgamesh „e nemuritor pentru că e înscris în cuvinte” (p. 18). Ideea nemuririi prin scris, a omului, este reluată în *Pentru „sunt”* (8), poetul făcând o aluzie la sacrificarea de către Ulysse, în infern, a animalelor, ca să umple o groapă cu sânge, din care vechile animale își regăsesc ființa: „În acest sens se înțelege scrisul artistic ca sacrificiu. Scriem literele ca să renaștem și să diferențiem fonemele” (p. 32) „Tot așa cum *Nu credeam să-nvăț a muri vreodată* este strigătul abisal al poetului care descoperă cauza fundamentală a artei, dorința esențială de a trăi. *Nu credeam să-nvăț a muri vreodată* e cel mai vital vers pe care-l cunosc, alături de *A murit Enghidu, prietenul meu, care ucisese cu mine*

lei”. Proza *Pricina și sensul literaturii* se încheie cu cel mai frumos elogiu adus vreodată, marelui nostru poet, Mihai Eminescu: „*Nu credeam să-nvăț a muri vreodată* este versul unui învingător, al unui om care a supraviețuit cel mai intens în literatura noastră, pentru că a exprimat cel mai acut pricina și sensul literaturii: a fi” (p. 18), asupra căruia revine în *Spunem „dor” și atât* (9): „*Nu credeam să-nvăț a muri vreodată* este un cuvânt compus și în sine. Este un cuvânt sublim, este o acțiune. O acțiune de natură estetică. Dacă ar fi numai o revelație, atunci cuvântul acesta compus, mai devreme sau mai târziu, ar putea fi elucidat” (p. 37).

Evident, autorul acestor proze inedite nu se referă doar la cuvintele care se confundă cu „arta găumoasă a retoricii umane de toate zilele” (10), ci la cuvintele devenite cânt orfic, așa cum indirect opinează el, în *Necesitatea experimentului* (11): „Vorbirea însă, în cazul literaturii nu este altceva decât materialul, nu și sensul, scopul ei” (p. 20), precizând în finalul prozei că „Poezia totuși nu ține de cuvinte, literatura, deși se mai numește și arta scrisului, în primul rând nu este aceasta, ci cu totul altceva” (p. 22) sau că „numai poezia se confundă uneori cu însăși coloana vertebrală a gândirii în imagini. Ea mi se pare cea mai apropiată de esența abstractă a cuvintelor” (p. 26), cum e de părere în următoarea proză, *Despre cuvinte și limbaj* (12) sau așa cum detaliază în *Necesitatea*

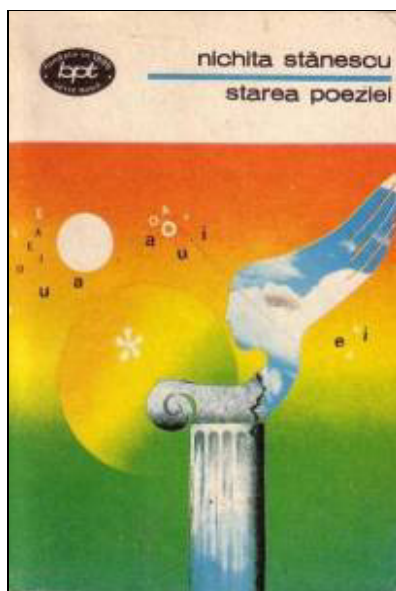
etalonului (13): „Resimt ca firească, logică, acea tendință a poeziei de a deveni metalingvistică, deasupra laturii materiale a limbajului, revendicându-se totodată noțiunilor” (p. 29).

Nevoia de a elucidă problema cuvintelor, în intenția de a defini poezia, autorul *Operelor imperfecte* insistă și în *Despre cuvinte și limbaj*, asupra statutului cuvintelor în poezie: „Cuvintele ele însele erau palpabile (în vis). Nu cu mâna trupului, ci cu o invizibilă mână a conștiinței de sine care se întindea spre ele, le lua între degete și le fărâmița ca pe niște frunze de toamnă” (p. 23) Alter-ego-ul poetului spune despre cuvintele poeziei: „Cuvintele (...) sunt foarte asemănătoare cu ființele, ele sunt chiar ființele. Ele seamănă întrucâtva cu plantele, ele sunt chiar plantele. Au un fel de a trăi al lor, când libere zboară în aer ca păsările, când trăiesc în simbioză cu creierul, cu coardele vocale, cu vălul palatin, cu limba, cu dinții, cu buzele” (25) - reflecții care anticipă versuri pe aceeași temă din *Epica Magna*: „Definitiva moarte numai/ ne legal/ ca un cuvânt” (*Amin-tiri de când eram piatră*); „Între mine și tine/ numai cuvântul, acest organ fioros/ și comun amândurora,/ este” (*Anatomia, fiziologia și spiritul*); „Aș vrea să pot să locuiesc/ în propriile mele cuvinte,/ dar îmi atârâ greoi prin ușile lor/ trupul spre regnul animal” (*O confesiune*); „Îmi pun cuvântul pe gândire/ și ea se rupe strigând și urlând./ O, de-aș avea o cât de câtă greutate/ aș putea să zbor” (*Fiziologia unui sentiment*); „Ah, am crezut că exist/ pentru cuvântul care trebuia să-l bei/ fără să-ți fie sete” (*De ce?*). Proza de față, *Despre cuvinte și limbaj*, face o veritabilă apologie a cuvintelor, concluzionând: „Cuvintele sunt ființe vii, nu ele au fost la începutul lumii, n-au creat ele lumea, ci lumea le-a creat” (p. 25), reluată, printre altele și în *Fiziologia poeziei sau despre durere*: „Caracterul profund particular al operei literare realizează contemplarea omului din afara lui, comunicarea sinelui cu sine prin cuvinte” (34). În aceeași proză, Nichita Stănescu se referă la structura cu-vântului, ea având „un caracter exterior și unul interior. Exterior, cu-vântul rostit, dar mai pregnant cuvântul văzut (scris), are o *panta rei* – curgere - de la prima la ultima literă. Și o stare statică: sensul său” (35), iar țipătul e „strămoșul cuvintelor. →

Durerea conținută, sensul lor. Cuvântul văzut transportă durere ambalată sonor și semantic sânge scrie, „...o citi și o să vie...”(36), reflecții care prefiră lirica din *Noduri și semne*: „Un tânăr metal transparent/ subțire ca lama tăioasă/ tăia orizonturi cur-bate și lent/ despărțea privirea de ochi/ cuvântul de idee./ raza de stea...” (*Semn 1*); „Cuvântul este un cap fără de craniu, - / un cimitir fără morți”(*Semn 22*); „Am gândit un mod atât de dulce/ de a se întâlni două cuvinte/ încât jos înfloreau florile/ și sus/ înverzea iarba” (*Nod 33- În liniștea serii*) făcând aluzie la poezia orfică: „Ea devenise încetul cu încetul cuvânt./ fuioare de suflet în vânt...”(*Semn 12*). În sfârșit, reflecții care anticipează lirica din *Opere impersonale*: „Ne tragem din apă/ ne sufocăm în aer/ și tindem spre înțelesul cuvântului” (*Partitura a VIII-a*); „Stele, constelații, universuri, -/ cămăși ale singurătății unui Zeu;/ munte, deal, câmpie, mare./ sărăcă-cioase cămăși ale cuvântului./ și tu cuvântule, blestematul./cămășă a fri-gului” (*Frig*); „m-am născut și o să mor/ în prada cuvintelor” (*Scrisori*); „Cuvintele sunt pruncii pe care-i alăptăm/ cu viața noastră./ Cuvintelor nu le place decât gloria./ sângele, cuți-tul./ Poeții sunt tații care nasc tați./ sunt cei care se spintecă/ de dor de muiera cuvântului” (*Palatul vulturului*).

Alături de celelalte două grupuri, fonetic și morfologic, grupul sintactic pare a fi „mai aproape de propria esență majoră a poeziei” (p. 39). Alături de efectele fonetice pe care se sprijină efortul semantic al unei poezii considerată de autorul *Sensului iubirii* „primitivă”, și de grupul morfologic care „poate da lustru și luciu unei poezii de tip argezian”, prin presarea cuvântului „ca strugurele în teasc, din care se obține un must etern” (p. 38), promovând concepția că „ideea trebuie pipăită cu mâna ca să urle este” (p. 38), cazul poeziei sintactice, care „fără inserții fonetice și morfologice plânge” (și atunci când le dobândește „e silită din nou să plângă”), este asemănător cu cel al copilului din fabula iugoslavă, care, conducând un partizan spre sat și, temându-se să nu fie împușcat, primește arma acestuia, după care copilul începe din nou să plângă. În acest caz, „dromaderul se transformă într-o cămilă”, deoarece, prin grupul sintactic, „la cocoașa fonetică se

adaugă întru inserție și cocoașa morfologică” (p. 39), grup sintactic, la care poetul se referise și în *O fostă idee* (14): „Nu credeam să-nvăț a muri vreodată, prin sintaxa lui ciudată (deși profund firească pentru noi cei care ne-am obișnuit cu el) trebuie neapărat să corespundă unei molecule, existentă în materie” (p.30)

În penultimul paragraf al prozei *Cuvintele și necuvintele în poezie* Nichita Stănescu e de părere că „poezia metalingvistică are ca sursă inspirația, suflată la ureche, rând pe rând, de către Apollo sau de către Dionysos” (p. 39) și exemplifică cu versurile geniale: *Nu credeam a muri vreodată* sau: *Eu cred că veșnicia s-a născut la sat*, sau: *E timpul, toți nervii mă dor*”.

Ea „atestă posibilitatea mării poezii care nu mai folosește nici unul dintre mijloacele poeziei. Versuri situate deasupra metaforei, ignorând orice fel de alambic posibil, acesta îmi pare a fi tipul de tensiune semantică spre un cuvânt din viitor” (p.39) anticipând poezia *Operelor impersonale*: „Simt cum se dizolvă cuvintele/cum se dizolvă înțelesul lor/adio, vă zic tuturor/ crucilor de pe mormintele/ secundeii acesteia, ultimă./ când încă te rog, / încă te rog./ uită-te, uită-mă” (*Vietate*).

Într-un cuvânt, această carte de reflecții, *Fiziologia poeziei*, este oglinda gândirii poetului care, tânjind să se aplece „peste margine”, oprește clipa pentru a-și „contempla” opera lirică „din afara ei”.

BIBLIOGRAFIE:

1. STĂNESCU, NICHITA, *Fiziologia poeziei*, Ed. Eminescu 1990.
2. *Cuvintele și necuvintele în poezie*, apărută mai întâi, în *Cronica*, 5, nr. 49, 5 dec 1970, p. 3, „Poezia folosește cuvintele din disperare”, interviu de George Sanda, tipărit fără între-bări, în vol. *Respirări*, pp. 173-175
3. STĂNESCU, *Fiziologia poeziei*, id., p. 75-76, preluată din *Necuvintele-le*, ed. Tineretului, 1969, pp. 114-115
4. STĂNESCU, NICHITA, *Ordinea cuvintelor*, versuri (1957- 1983) vol. I și II, Ed. *Cartea Românească*, 1985
5. *Tulburătorul „nu știu ce”*, apărută mai întâi, în *Gazeta literară*, 13, nr. 2/ ian 1966, p. 3. în *Convorbiri literare*; în vol. *Cartea de recitare*, pp. 78-82
6. *Fiziologia poeziei sau despre durere*, apărută mai întâi, în *Gazeta literară*, 15, nr 14, 4 apr. 1968, p.3 și în *Gazeta literară*, nr. 16, 18 apr.1968, p. 3, „Convorbiri literare”; în vol. *Respirări*, pp. 168-173
7. *Pricina și sensul literaturii*, apărută mai întâi, în *Luceafărul*, 10, nr. 25, din 24 ian 1967, p. 1,7,a II- a parte a art. „Eminescu”; în vol. *Cartea de recitare*, pp. 113- 116
8. *Pentru „sunt”*, apărută mai întâi, în *Luceafărul*, 11, nr. 41, 12 oct. 1968, p. 1
9. *Spunem „dor” și atât*, apărută mai întâi, în *Luceafărul*, 12,nr. 23, 7 ian. 1969, p. 3, „Amintiri din prezent”.
10. BALOTĂ, NICOLAE, *Arte poetice al secolului XX*, ed. Minerva, 1976, p. 35.
11. *Necesitatea experimentului*, apărută mai întâi, în *Gazeta literară*, 13, nr 30 din 28 iul. 1966, p. 3; „Discuții despre poezie”; în vol. *Respirări*, pp. 245-250
12. *Despre cuvinte și limbaj*, apărută mai întâi, în *Gazeta literară*, 13, nr. 52 din 23 dec. 1965; „Convorbiri literare”;cu titlul „Despre limbajul artistic”; în vol. *Respirări*, pp. 159-165
13. *Necesitatea etalonului*, apărută mai întâi, în *Gazeta literară*, 14, nr. 20 din 18 mai 1967, p. 3, cu titlul „Etalonul de aur”; în vol. *Cartea de recitare*, p. 136-139
14. *O fostă idee*, apărută mai întâi, în *Luceafărul*,12, nr. 32, 9 aug. 1969, p. 8, în eseu „Lui Ienăchiță Văcărescu, de la un urmaș”; în vol. *Cartea de recitare*, pp.40-41.

Dumbrăveni, la 11-14 martie 2022

NICHITA STĂNESCU ȘI ORDINEA CUVINTELOR

„Poetul nu are biografie. Biografia lui este de fapt propria lui operă, mai bună sau mai rea, mai măreață sau mai puțin măreață.”

Nichita Stănescu

Lirică asociativă și complicată a lui Nichita Stănescu /1933-1983/ a provocat aprinse discuții încă din momentul debutului său în 1960 cu volumul “Sensul iubirii”. Era începutul celei de a doua înfloriri a literaturii române din secolul XX, după perioada interbelică. Cu acest volum, și mai ales, cu cel de al doilea “O viziune a sentimentelor” /1964/, poetul și-a declarat predilecția către “poezia cunoașterii”. Și mai târziu, indiferent de tematică, genurile și mijloacele artistice, el a rămas fidel scopului sau principal: să pătrundă în “tainele Facerii”. Această dorință a fost caracteristică și marilor săi premergători din poezia română: Mihai Eminescu, Lucian Blaga, Ion Barbu, Tudor Arghezi, George Bacovia, dar la Nichita Stănescu ea a căpătat un sens deosebit, iar mijloacele poetice s-au dovedit a fi neobișnuite și complet noi. În sensul cel mai general, cu toată bogăția de mijloace artistice caracteristice lui Nichita Stănescu, în poezia lui predomină metaforă desfășurată – întruchiparea gândurilor și a sentimentelor, înrudită cu mitologizarea pagana. Cuvântul la acest poet, original și neasemuit cu nimeni, are nu atât o semnificație narativă, cât una mai degrabă metaforică. Sunt convins, că lectură acestei poezii deosebite, necesită o pregătire prealabilă a cititorului. El este prea departe de poezii din generația lui. Și că orice geniu era un inovator.

Mintea în continuă căutare a poetului-filosof Nichita Stănescu era dornică să redescopere tainele eterne ale vieții, să lămurească până la capăt formele neschimbate ale lucrurilor. El era vizibil pasionat de schimbarea caleidoscopică a fenomenelor din natură, de diferitele procese care decurg în permanentă în materie. În viziunea lui materia, împreună cu formele existenței, vii sau inerte, pământești sau cosmice, are și aspecte

realizate sau nerealizate, care sunt posibile într-un viitor necunoscut, sau numai în imaginația noastră:

În multe dintre poeziile sale Nichita Stănescu e atras și inspirat de figurile din mitologia antică /Orfeu, Dedal, Prometeu/, din creația mitologică populară / Meșterul Manole, Miorița, Hiperion-Luceafărul lui Eminescu/, de elementele mecanicii, astronomiei, geometriei / Euclid, Ptolemeu, Copernic/, de filosofie /Kant, Hegel/. Este pasionat de misticismul cifrelor și a literelor din Kabala, Talmudul, de lirică antică evreiască, de poezia Barocului. În acest sens definiția criticului Aurel Martin este foarte precisă: “Nichita Stănescu are neastamparul lui Ariel și nu poate stă ascuns sub coroana unui singur copac. El este greu de caracterizat și definit, decât dacă analiză reușește să-l contureze între multiplele asociații, influențe folclorice, motive clasice, romantice și simboliste, pe care le descoperim în poezia lui. Iar modul în care le folosește, este modul lui stănescian, îmbogățit de paleta deosebită a logicii lui originale”.

Comarate cu conștiința și existența umană, imaginile poetice ale universului, create de Nichita Stănescu, sunt rodul Eu-lui sau în continuă căutare. Și din această dublă perspectivă, calitățile proprii firii umane: ideile, sentimentele, limbajul, își schimbă total structura și se transformă în obiecte concrete cu percepțiile și legile lor, iar elementele reale: apă, aerul, frigul, căldură, capătă unele calități abstracte. Fiind conștient de greutatea percepției acestei orânduiri

deosebite, poetul caută o altă ordine cosmică autonomă pentru această stare poetică multiimagineală, pe care el cu siguranță a descoperit-o în imaginația sa, dar care provine din haosul lumii noastre.

Am avut fericirea să-l cunosc și să întrețin relații cu Nichita, și aș dori să împărtășesc cu cititorii lui bulgari, că a fost un om și poet astral, care trăia într-o lume a lui deosebită. În aura lui există ceva nepământean, care îi atrăgea și uimea pe toți cei care, măcar o singură dată, s-ar fi atins de el. Un talen extraordinar, uimitor, o inimă infinit de bună, deschisă și generoasă! Casă lui din București era un fel de club, deschis la orice ora pentru poeți, muzicanți, pictori și admiratori. “Nu e om, ci Poet” cum a exclamat o dată colegul meu, traducătorul lui sârb, Adam Puslojic. Poet de o cultură uriașă, o sensibilitate ascuțită, cu sufletul vulnerabil de copil naiv, și gândirea modernă și reflexivă – aceștia erau polii câmpului magnetic de mare tensiune, unde se nășteau aceste versuri. A fost un vizionar adevărat, un visător. Limbajul lui expresiv pare ciudat de imprevizibil, și omului îi trebuie ceva timp, că să pătrundă în profunzimea gândurilor lui, în modul lui de a percepe lumea, în marile lui revelații. Și dacă pentru versurile lirice e caracteristică „localizarea” / sentimentelor, observațiilor și a imaginilor/ La Nichita, chiar și miniatură poetică e “globală” – asemenea picăturii de apă, în ea se reflectă și Cerul, și Soarele. Aș spune, că versurile lui erau ceva mai presus de poezie.

Câteodată cititorul se poate rătăci în meandrele acestui labirint de cuvinte. Iată de ce, în ingeniozitatea sa metaforică deosebită, poetul găsește un sprijin și în sferele ideale ale limbajului mitologic, fără a caută însă concrete stări metaforice, ci pentru a studia procesele continue. Hotărât trece peste ipoteze și preferă acțiunea. Aș spune, că într-o oarecare măsură era și un manierist, însă că oricare mare poet, construia totul după manieră sa, și nu după modelele celebre. Că și pictorii-manieriști din Renaștere, autorul culegerilor “11 elegii” și “Epică Magna”, nu pornea de la modelele existente, el caută un model propriu de expresie, total diferit de tot ce a existat înaintea lui. →

OGNIAN STAMBOLIEV,
laureat al premiului academic
„Nichita Stănescu – 1997”

Că fiecare manierist era ispitit de posibilitatea “de a uimi” cititorul cu mijloace noi de expresie. Și paralel cu această, că și manieristii, să fie și puțin didactic. În retorică vorbirii lui lirice descoperim o amestecare a accentelor: ordinea, imaginația, construirea. În poezia lui mai vedem și un punct de plecare al jocului, o parodie și un lirism deschis. Lirismul vibrant la el adesea duce la scindarea obiectului prezentat și după aceea la refacerea lui, în căutarea febrilă a unor noi și originale imagini, câteodată cade în unele stări de “hedonism verbal”. Desigur, lucrul acesta nu poate fi spus despre volumele lui cele mai frumoase: *11 elegii, Oul și sfera, Clar de inima, Opere imperfecte, În dulcele stil classic, Epică Magna, Necuvintele, Belgradul în cincii prieteni, Laus Ptolemaei, Noduri și semne..* Aici, aș dori să subliniez, că el scria nu poezii separate pe care după aceea să le adune în culegeri, ci cărți întregi

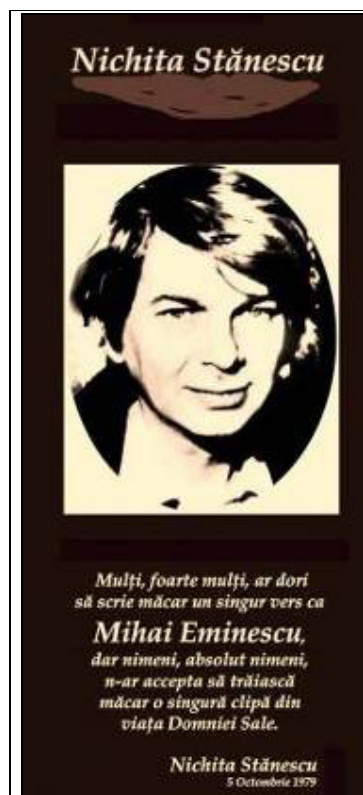
sau cicluri mari, legate de unitatea ideii, intonația și mijloacele poetice./ Prin ele Nichita Stănescu ne cucerește cu setea să faustiana de cunoaștere, cu melancolia cunoașterii de sine și cu extazul în față metamorfozelor universului. El amintește destul de des despre cele două tentinte opuse din poezia lui: „din sinea lui” și “cătре sinea lui” prin care tinde spre o sinteză supremă a personalului cu universalul.

Poeziile filosofice a lui Stănescu din culegerile “Necuvintele”, “Semne și noduri” și “Țară, numită România” ne permit în mare măsură să pătrundem în universul poetic al autorului, și să înțelegem ideile lui filosofice. Pen-tru că Nichita e un poet-filosof, aseme-nea marelui sau predecesor, “părintele liricii române moderne” Lucian Blaga /pe care am avut fericirea să-l prezint în Bulgaria/. Introducând noțiunea de “necuvinte”, care nu se poate descifra exact, poetul deschide încă o față a “neexprimabilului”.

Sărăcia noțiunilor și a cuvintelor, în opinia lui, nu poate exprima multiplicitatea sensurilor și nedefinirea lucrurilor. Ideea lui e că, cuvintele mor după ce sunt pronunțate, că dispar și se transformă în semne abstracte, este redată în multe din poeziile lui.

Concepția timpului la Stănescu joacă un rol important – el scrie despre lungimea imensă, chiar despre infinitul fluxului ireversibil, în esență căruia se află Geneva. Ireversibilitatea timpului, dorința lui de a îl întoarce înapoi, are o nuata de fatalitate, de predestinare a sorții. În caracterul sincer existențialist al acestei lirici, concomitent este prezent nu numai timpul fizic obișnuit, dar și cel abstract, mental. Poezie-joc cu sine însuși, în incercarea de a înțelege universul.

Încordarea și densitatea neobișnuită a acestei poezii, amploarea, pute-rea și profunzimea ei, l-a consacrat pe Nichita Stănescu în rândul celor mai mari poeți români și universal ai timpului nostru. În anul 1974 el a primit premiul Herder, în 1982 a fost încununat cu “Creangă de aur de la Struga”. În 1980 s-a aflat printre poeții nominalizați pentru premiul “Nobel” /Borges, Senghor, Max Frich, Elitis/. În ziua de astăzi versurile lui sunt traduse în multe țări din Europa, Asia și America, iar Acedemia Română a inaugurat un premiu pe numele lui.

NUME

*Cătре
Ognean Stamboliev,
traducătorul meu din
Bulgaria*

În ultima vreme fusesem plecat într-un război al nimănuia - de acolo unde mă întorsesem cu trofee – țărăm după mine o turma de cuvinte ca să botez locurile mele vechi natale și nenumite.

Nici pe tine nu te-am iutat. Devenind prieteni, ți-am adus ca trofeu din războiul nimănuia un nume.

Scrie-mi grabnic dacă din războiul tău - ai făcut rost de vreun nume pentru mine,

Ca să mă numesc și eu.

Amin!

**București, iulie 1983
NICHITA STĂNESCU**

Poetul nu moare

Niciun poet nu moare, el trăiește în memoria celor care l-au cunoscut și, mai ales, în cuvintele poeziilor lui.

S-a scris și povestit mult despre Nichita Stănescu.

Toți cei care l-au cunoscut personal au fost fascinați nu numai de talentul lui poetic, dar și de personalitatea lui.

În 2007, a apărut la **Editura Domino** o antologie în patru volume de **Laurian Stănescu** intitulată **Răsu'-Plănsu' lui Nichita Stănescu** care cuprinde articole, amintiri, cronici, texte dedicate poetului și apărute în presa literară între anul 1983 - an în care poetul s-a stins la numai 50 de ani - și 2007.

Astăzi continuă să se scrie despre el. În ultimii zece ani, poetul și editorul **Nicolae Băciuț** a scos aproape în fiecare an, ca supliment al revistei lunare **Vatra Veche**, un număr omagial dedicat marelui Nichita.

Răsfoind cele patru volume ale antologiei menționate, am constatat că nu e scriitor, poet, critic literar, jurnalist, sau profesor universitar în domeniul literar care să nu fi scris despre Nichita Stănescu.

Iar povestirile autentice ale celor apropiați lui pot fi ascultate de zeci de ori. Pe Nicolae Băciuț l-am reascultat recent recitând și povestind despre marele Nichita cu ocazia participării dumnealui - prin Zoom - la întrunirea din februarie a **Cenaclului Eminescu din Montreal** la invitația directorului acestui Cenaclu, d-l **Leonard Voicu**.

Pentru cei care nu l-am cunoscut personal, aceste povestiri ni-l aduc pe omul Nichita printre noi.

Eu nu l-am cunoscut personal pe poet și nici la școală n-am învățat despre el, dar i-am citit versurile, care m-au fermecat.

Am adus cu mine, când am plecat în Canada, cartea lui de versuri **Clar de inimă** (Ed. **Junimea** 1973), volum cu o prezentare grafică remarcabilă.

Despre Nichita s-a scris mult. De aceea, pentru numărul omagial din 2022 al **Vetrei vechi** dedicat marelui poet, m-am gândit să ofer cititorului contactul direct cu câteva din poeziile lui, culese din volumul pe care-l am în bibliotecă, **Clar de inimă**.

Cum să mă-nșurubez în aer?

*Cum să mă-nșurubez în aer,
pământule?*

*Cum să m-arăt din unghiul, al
privirii,
gândule,
cu ce e mai puțin din mine dat
pieirii?*

*Cum să m-arăt în trup pe care
nu-l doresc
neîntomnat și-n azvârlire,
plin de verdeață și regesc
și armăsar păscând câmpii
asire?*

*Cum să-ți atârn de nară,
logodit,
și sângelui tău să îi fiu
nutreț?*

*Cum să mă spulber din dorul
gândit?
Și cum să-ți fiu neprețios, de
preț?*

*Poate fiind?
Sau, poate nefiind?*

Cântec

*Mă învelesc de frig într-o speranță
cum se înveleşte soba nou zidită
în relieful de faianță
cu focul pururi logodită*

*Nu pune mâna peste mine dacă-i
vară
căci n-ai cum să-nșelegi nimic
stimată doamnă-domnișoară
din frig.*

*Ci vino când nu merge nimeni,
când nu avem picioare, vino,
dar mai ales când voi fi orb,
lumino.*

Pune-mi piper în ochi

*Pune-mi piper în ochi
și adu-ne un bivoli ca să-l bem.
Prea multe am văzut
să mai putem să stăm.
Presară peste mine
Cinci sute de albine
și pune-mi tu la geană
mereu altă icoană.
Prea multe am văzut
ca să rămân mai mult...
O, tu care plutești
treci tu cu șapte pești
în oceanul meu
în tristul dumnezeu,
căci eu, nu ți-am fost eu...*

Și, în încheiere, din același volum, una din cele mai cunoscute poezii ale lui:

Poem

*Spune-mi, dacă te-aș prinde într-o zi
și ți-aș săruta talpa piciorului
nu-i așa că ai șchiopăta puțin după
aceea,
de teamă să nu-mi strivești
sărutul?*

VERONICA PAVEL LERNER

„Visul din 31 martie”

Există atâtea feluri de a ne aminti poezii, iar pe Nichita mai cu seamă, și-l amintesc atâția. Prima reamintire este desigur apropierea de operă, eseul, firește. Mai apoi, simpla murmurare sau recitare a versurilor și scrierilor sale. Apoi, această «anecdotică» în care alunecăm cu toții, mai cu seamă fiind vorba despre un personaj fără pereche, un histrion genial, un om spectacol-personalitate excepțională, pe care toți îl urmăreau cu sentimentul că se află în prezența geniului, că li se întâmplă să fie părtași la o întâmplare de viață fără egal.

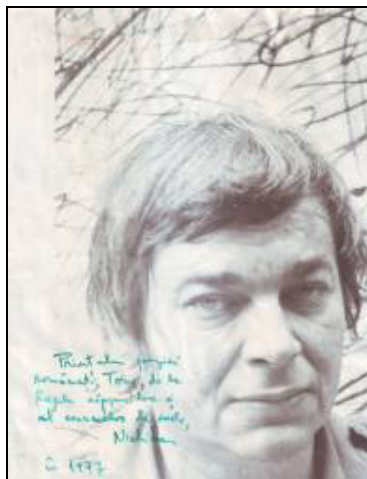
Eu, cel puțin, am avut în prezența lui Nichita Stănescu, acest sentiment al unicității clipei. Fie și în clipele care ar fi putut fi cele mai banale. De pildă. Era un sfârșit de februarie, gri și mohorât în toate. Așteptam chiar în fața Uniunii Scriitorilor, pe Calea Victoriei, lângă grilajul de fier.

E antipatic să aștepti mai ales când e urât afară și n-ai de ce să te sprijini. Te uiți la trecători, te uiți la cer, te întoci în dreapta, te întorci în stânga. Nichita iese cu Dora agățată de brațul lui drept. Se uită la mine cu tâlc, oarecum ghiduş și suspinând, zice: «melancolic cornul sună...». Spiritul Eminescului peste noi toți.

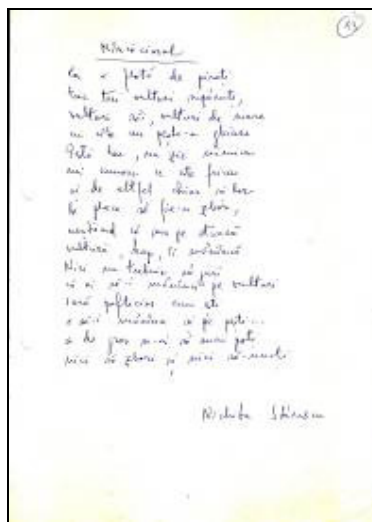
Nu știu de ce exact amintirea asta îmi răsare acum, când răsfoiesc manuscrise pe care el și-a așternut slova, când mă uit la poze de-ale lor, pînă și desene, unele din ele sunt făcute cu pix cu pastă albastră! și prefigurează cine știe ce decor fantezist pentru cine știe ce îndrăzneală întreprindere a viitorului, decoruri imposibile pentru spectacole inexistente.

Le am pentru că Tom, prințul Tom în haina lui de velur negru, cu pleoapele lui umbroase clipind complice și cu vorba lui adeseori iute ca ardeul roșu, le-a adunat și le-a ținut ca pe niște odoare sfinte. Iară prințul nu le-a putut folosi pe toate, chiar pe toate, în Albumul memorial Nichita Stănescu pe care l-a alcătuit la un an de la moartea prietenului său.

Ce lucrare îndurerată a fost acest *Album*, în care ei se întâlnesc atât de dureros și de altfel. Altfel față de splendida Carte de citire, carte de iubire, o alcătuire ludică și fără egal, o carte pe care și-au așezat numele alături.

Nichita, cu dedicație pentru Tom

Manuscris poezie de Nichita Stănescu

Și acum, iată descifrarea rostului unei scrisori trimise de Nichita, lui Tom:

”Tom iubite și drag prieten, N-am vrut niciodată să cadă între noi un zid al tăcerii. El a căzut datorită murdăriei lumii în care ne-am născut. Iartă-mă Tom. Niciodată n-am vrut să te jicnesc, nobile prietene. Acel accident grav, al poeziilor publicate de două ori, care adaugă încă odată, prietene, atâta amărăciune în sufletul tău, și, și în sufletul meu, mi-a dat inimii mele

măsura neptinței în fața trivialității unor falși colegi. Mi-e dor de tine, de inefabilul tău, de felul rar, unic, al făpturii tale sensibile. Nu puteam să te privesc în ochi atunci când o falsă vină de care tu nu mă puteai disculpa, s-a ivit între noi doi.

Am zis în mine, să nu ne vedem în timp, o vreme. Ea a trecut și nimic nu s-a șters. N-am fost în stare să te apăr, deși numai pe tine te înțeleg din lumea asta.

Din dor, îți cer iertare. Al tău, Nichita.

Aprilie, 1970.”

Precum se vede, se petrecuse un incident legat de publicarea de două ori a unui grupaj de versuri semnate Nichita Stănescu.

Gheorghe Tomozei era atunci redactor șef la revista Argeș pe care o adusese în puțină vreme la un nivel de revista de referință națională.

Incidentul, petrecut practic într-o lume a literaților, e pictat de Nichita cu termeni de îndurerare maximală!

Cât autoreproș, ce îndurerare...

Pentru acum, la 50 de ani de la eveniment, dacă am proiecta ”drama ”apariției de două ori a unui grupaj de versuri, peste moralitatea și uzanțele zilei de azi, oare cum ar fi?

Pur și simplu mă întreb cum judecă un tânăr autor de astăzi o asemenea situație... Sau cum înțelege un om de azi frământările dinaintea unui duel din secolul XVII ...

Scrisoarea e scrisă cu pix albastru pe o foaie de dictando, pe o singură pagină, semn că remușcărilor și părerile de rău se termină cumva în josul paginii exact deasupra datării aproximative (1970).

Așadar asta era slova lui Nichita din vara topită a aceluia an... Era după apariția memorabilei cărți „O viziune a sentimentelor” (1964, Editura pentru literatură”) (Paranteză. Printr-un joc al întâmplării, căci viața e ciudată și potrivirile sunt deasupra înțelegerii noastre, intru acum, în 2022, în posesia a două plachete subțiri :poezii de Nichita Stănescu, purtând caligrafia dedicației lui către Al. Mirodan (Lui Al. Mirodan, vechi prieten mai mare, această înfățișare mai nouă a →

CLEOPATRA LORINȚIU

lui Nichita împreună cu cele mai trainice sentimente.1954) și ” Lui Miro, cu iubire pentru ochii lui mari, care surâd atât de rar ! Nichita 1961.”)

Nichita din anii 60-70, altfel decât Nichita din anii 80, cel pe care l-am întâlnit eu.

În acel Album (o adevărată bijuterie de bibliografie) Tom și-a pus toată iubirea, tot talentul și toată durerea. Lui Nichita îi plăcea să deseneze pe felurite hârtiuțe care îi ajungeau sub mână, schițe, proiecte de decoruri, de machete de cărți. Tom le aduna cu religiozitate de-acolo unde Nichita le abandonase...

Așa cita dintr-un text scris de Tom, aniversarea din 31 Martie 83, deci la aniversarea zilei lui Nichita chiar în anul morții sale.

«Așa te văd acum, în cerdacul conacului din Piața Amzei (era să zic Mircești) privind ninsorea galeșă în care se închide eroul unei proze de-a ta, copacul Gică și, privind turlele de tablă ale Bucureștilor (era să zic ale Iașului) acoperind palate geometrice (era să zic bojdeuci) așa te văd, gândind și ...dicțind. Fiindcă de 20 de ani îți dictezi versurile scrise în prealabil în meninge cu caligrafia ta fumegând cristale, dictatorule ce ești, și tiranule, incomod Commodus. Nerone... alb, Caligula cu înclățări de șindrilă.»

Din generozitatea „Respirărilor” sale s-a creat o mare dragoste de literatură. N-o să idealizăm defel o atmosferă, un timp. Și pe vremea lui Nichita există cenzură. Delațiune. Minciună ipocrită. Trădare. Răutate. Prostie. Și pe vremea lui Nichita unii jurau ipocrit. Și pe vremea prieteniei lor, viața literară era un câmp de bătălie. Exersam supraviețuirea. Numai că tot ce a fost Nichita a rămas în cărți. Și tot ce a fost Tom a rămas în cărți. Timpul acesta fragmentat de neputință, timpul luptelor fratricide, al încrâncenării pentru funcții și putere, și iluzorii pedestale n-are nici o legătură cu nemurirea. Istovește nu numai scriitorul ci și cititorul devenit doar un biet degustător de politicie searbădă...

Când dictatura devenise un carusel nebun al persecuției și umilirii, respiram prin literatură. Îmi amintesc doar ultima “telegramă” din șirul celor 13, publicate în volumul *Respirări* (Editura Sport-Turism, 1982) de Nichita (cel etichetat azi de-

un confrate în bătaie de joc, firește drept “reprezentativ” pentru comunism. Iată ce scria reprezentativul: „Telegrama. Încetați cu numărarea morților. Comunicați imediat cifrele, ce și cum. Nu vă lăsați. În curând o să trimitem aer. Faceți economie la respirație. Țineți păsările cerului la subțioara voastră până când vă venim în ajutor”.

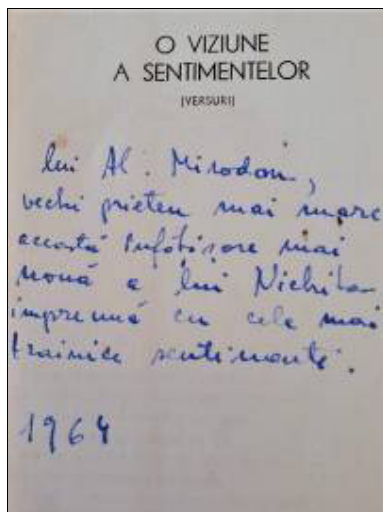
Nichita îi vârâse de fapt în buzunar, îi înfrânsese mult dinaintea Revoluției. Un marșian uluitor rătăcit printre noi.

*

Mi-am întruchipat, în singurătate, propria mea formă de evocare. A lui Nichita. A lui Tom. A prieteniei lor. Nichita, stins pe 13 decembrie. Tom avea să moară într-o zi de 31, același treisprezece inversat, dar 31 martie, straniu, ziua de naștere a lui Nichita. Soarta jucându-se astfel, într-un anume fel, cu cifrele vieții și morții și făcându-se să ne gândim un strop, la nemurire.

Și ca să mă credeți că ei sunt acum pe-o margine de stea uitându-se muștrător către noi, o să vă rog să citiți un acest poem premonitoriu scris de Tom, în care până și moartea se vede că și-a trecut-o unul altuia, precum o cană cu vin: „*Visul din 31 martie*”

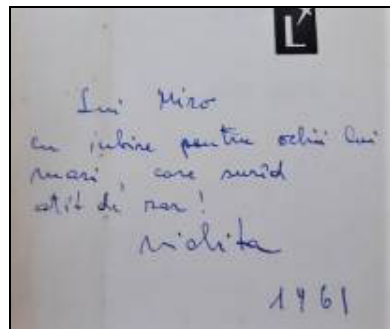
Venise la mine smerita, / Pulpeșă, dagherotipa, / Muierea, curva, fata, / Neîntâmplata și eterata. / Cu doar puține vocabule / Ea, cu buzele, / Tipărea / Peste pielea mea / Incunabile. Era fără-ndoială femeia / Mănată spre mine de unul, / Nichita / De la Nicheea...”

Dedicatie a lui Nichita pentru Miro

Scrisoare din aprilie 1970, de-impacare a lui Nichita pentru Tom

Dedicatie a lui Nichita pentru Miro

Desen în pix albastru, de Nichita Stănescu

Primele cărți ale lui Nichita

„Mi-e dor să pot, să nu-mi mai fie dor de tine”

La împlinirea a 80 de ani ai lui Nicolae Manolescu, la un colocviu aniversar, istoricul și criticul literar a recunoscut câteva intimități ale apropierii sale de sărbătorita zilei de astăzi, poezia. Una care nu prea încăpuse în Arca lui Noe. "În 66, când au apărut cele *11 Elegii*, cu toții ne-am înșelat. Vai, ce teorii filosofice s-au făcut pe tema acestui volum, care n-are nicio filosofie. E și greu să-i pretinzi lui Nichita Stănescu filosofie."

Dar e la fel de greu să pretinzi unui poet unic să nu fie, în felul său, autorul unei gândiri. Nichita a fost demiurg. E mai mult decât expresia creatorului unei rațiuni, a iubitorului de înțelepciune, a filosofului. Nichita avea un dionisiac al lui, care i-a dat viața și moartea. Poezia lui a fost dor de el, dor de Dora, dor de neființă.

„Mi-e dor să pot, să nu-mi mai fie, dor de tine”. Poezia e "Înapoierea cheii" la o lume pe care doar el, o avea, către îngeri și către câini, către iubire și către păcat. Poezia lui nu te mișca. Te paraliza. Dar, în schimb, se mișca. "-Nu vrei să cumperi un câine? / m-a întrebat îngerul/ în timp ce inima mea/ dădea din sânge ca dintr-o coadă". Poezia a fost câinele lui credincios.

Sigur că mulți au greșit când elegiile au prins lumina tiparului. Au încercat să găsească o metodă recognoscibilă, să teoretizeze un stil. Dar Nichita nu era teoretizabil pentru că poezia lui era ceva nu primar intelectualist, ci vitalist. A fost orice, mai puțin un manierist. A avut cultul libertății și șarmul necuviinței. A îndrăznit Elegia. Asta înseamnă, de fapt, a scuti o execuție originală de o explicație postumă și nenaturală. Adică, a nu transforma în filosofie un discurs care se vrea dincolo de ea. Cu Nichita nu te poți înșela, despre el însă, da, păcatul e permis, ba chiar frecvent. Nu și-a dorit critici, nici adepți. Cu toate astea, a fost cel mai aproape de un capital simbolic prădat și hărțuit azi, tot

31 martie 2019. Nicolae Băciuț, Constantin Stere

mai capitalist, de autori nu minori, dar oricum, străini, în disperarea lor, de demnitatea unui proximi al lui Camus. Despre Nichita nu se spune întâia dată că a pierdut Nobelul, ci că a câștigat grația lui Dumnezeu de partea lui. Altfel nu se explică poeziile lui că energii necreate, ca taine, ca religii ale literaturii mari.

Ars poetica nu se premeditează, ci se trăiește. Și, pentru că se trăiește, leagă: tâmpla bărbatului de a femeii, cerul de pământ și nefamiliarul de cunoscut. Poezia aduce lumea la ea însăși. Un reflex sănătos într-un timp în care noi înșine nu ne mai aparținem. Doar că, într-o zi, mobilul poeziei s-a oprit. Nichita nu a mai bătut din inimă și tot ce ne-a rămas a fost o nevoie, tot mai crudă și surdă, de a-l aduce, imposibil, de la el la noi.

Îmi învățam cuvintele să iubească
le arătam inima
și nu mă lăsam până când silabele lor
nu începeau să bată.

Le arătam arborii
și pe cele care nu vroiau să foșnească
le spânzuram fără milă, de ramuri.

Până la urmă, cuvintele
au trebuit să semene cu mine
și cu lumea.

Apoi
m-am luat pe mine însumi,
m-am sprijinit de cele două maluri
ale fluviului,
ca să le-arăt un pod,
între cornul taurului și iarba,
între stelele negre ale luminii și pământ,
între tâmpla femeii și tâmpla bărbatului,
lăsând cuvintele să circule peste mine,
ca niște automobile de curse, ca niște trenuri
electrice,
numai s-ajungă mai iute la destinație,
de la ea însăși,
de la ea însăși,
la ea însăși.

IONUȚ VULPESCU

Un manual despre Nichita Stănescu

„Posteritatea lui Nichita nu-i foarte luminoasă și calmă”. Este o afirmație a criticului și istoricului literar, academicianului, profesor al studentului Ioan Groșescu, Eugen Simion.

Dar și în timpul vieții poetului, poezia stănesciană a fost supusă intermitent unui șir de nedrepte acuze și contestări, legate nu atât de originalitate, cât mai ales de caracterul ei mai mult sau mai puțin voit abstract, insolit și, uneori, artificios, ori, mai degrabă ludic, cu vizibilă tentă spre autopastișă.

Asemenea afirmații veneau adesea și din partea unor oameni cu pregătire universitară, de profesori, ori confrăți, limitat la estetica clasicizantă, uitând sau ignorând faptul că filiera evoluției sale lirice avea rădăcini în poezia lui Eminescu și Topârceanu, dezvoltându-se pe un filon barbian, pentru ca mai apoi să meargă pe propriul drum, pe care l-a pardosit cu veritabile nestemate. Chiar și oamenii bine intenționați nu reușeau adesea să vadă sau să înțeleagă tipul acesta de expresivitate, în care urma să se așeze modernitatea poeziei românești, al cărui ton începuse a-l da Nicolae Labiș.

În acest sens, un episod elocvent, în care am fost implicat direct, merită a fi relatat pe scurt. La începutul anilor '70, timp de circa șase săptămâni, am predat limba română la Liceul „I. L. Caragiale” din Ploiești, suplinind o eminentă profesoară.

Cam după trei săptămâni de la debutul ca suplinitor, am fost abordat de profesorul Gheorghe Milica, unul dintre cei mai reputați dascăli din oraș. „Domnule, îmi zise, dumneata ești proaspăt absolvent și trebuie să fii mai la curent cu poezia lui Nichita Stănescu. Multă lume nu-l înțelege. Mărturisesc că și mie mi-este greu să deslușesc unele sensuri ale poeziei sale. Cum crezi că ar trebui receptată poezia sa?” Am răspuns prudent: „Nu sunt încă acomodat cu poezia lui. Pare a fi un inovator. Criticii care contează în lumea literară de azi evită să-l aprofundeze, rămânând la suprafață”.

Cu această paranteză am dorit să remarc faptul că la vremea aceea puțini erau cei care se acomodaseră cu poezia lui Nichita. Reticențele sau chiar unele contestări au mai apărut răzleț. Dar au venit repede, în compensație, și recunoașterile majore, în țară și în afară. Înmulțirea volumelor, primirea în Uniunea Scriitorilor din România, traducerile în străinătate și mai ales premiile uniunii scriitorilor și al Academiei, apoi Premiul Herder, Marele Premiu Cununa de Aur de la Struga, (Macedonia), au avut darul să adauge noi informații și să schimbe fundamental percepția. Așa se face că este inclus constant în programele de reprezentare culturală a României peste hotare și pretutindeni se bucură de elogiile oficiale.

Pas cu pas, el însuși își diversifică paleta scriitoricească și își impune propriul stil. Nimeni nu întreabă sau nu este deranjat de faptul că opera lui, aproape în integralitate, face abstracție de clișeele epocii. Era mai presus de dogme și imixtiuni, evoluând

pe propriul drum trasat distinct, mai întâi în „11 Elegii”. Dulcele stil clasic, în care cantonase un timp, se rafinează și el, după ce volumul „Necuvintele”, din 1969, anunță o nouă viziune, încercând a se defini în relație cu lucrurile, ori de a se raporta la obiecte prin cuvânt, la acel cuvânt capabil să exprime inexprimabilul.

Se succed alte noi volume, aproape la un an distanță. În ritmul acesta, în afara celor menționate, se înscriu volume precum: „Dreptul la timp” (1965), „Oul și sfera” (1967), „Alfa” (1967), „Roșu vertical” (1967), „Laus Ptolemaei” (1968), „Un pământ numit România” (1969), „În dulcele stil clasic” (1972), „Poezii” (1979), „Măreția frigului” (1972), „Cartea de recitare” (1972), „Clar de inimă” (1973), „Starea de poezie” (1975), „Epica Magna” (1978), „Operele imperfecte” (1979), „Respirări” (1982), „Noduri și semne” (1982) etc., etc. Sunt volume citate doar în parte, pentru apariția cărora n-a întâmpinat nici un obstacol. Pentru el, cenzura n-a funcționat decât atunci când i s-a scos un poem din volumul princeps „11 Elegii” (1969). Era atât de apreciat în epocă, încât editurile „se băteau” pentru a-i tipări volumele. Pe lângă talentul lui transfigurator în spațiul liric, avea și abilitatea de a ști să aleagă titlul volumelor trimise spre editare, unele acoperind în fapt tendințele poeziei sale.

Odată cu aceste succese fără egal vin și excesele care îi fragilizează sănătatea. Are semne de diminuare a constituției, dar le ignoră sau le acceptă ca pe un sacrificiu pe altarul poeziei. Cel mai direct și unic în anale este scrisoarea grupului de 53 de mari scriitori, semnatari ai unui apel la grija față de sine, rugându-l „să sacrifice minim o săptămână, pentru a se interna într-un spital spre a se elucida diagnosticul și tratamentul pe care ar urma să îl facă”.

Un moment important în această suită de vâltori, în care s-a lăsat prins, inclusiv la nivel sentimental-uman, îl reprezintă momentul apariției, în 1980, a lucrării monografice „N. Stănescu – spațiul și vârstele poeziei”, semnat de profesorul universitar Ion Pop, de la Cluj. Era o premieră, pentru acele vremuri, consacrarea unei cărți unui autor încă în viață. Cartea a avut darul de a lămuri lucrurile spinoase și de a le așeza pe un făgaș care să →

NICOLAE DUMITRESCU

permite înțelegerea adecvată a personalității și a operei poetului. Îi va urma, la scurt timp după dispariția sa pământească, un amplu studiu scris de Alex Ștefănescu, intitulat „Introducere în opera lui N. Stănescu” (1986).

Aceste două volume sunt definitorii pentru ceea ce s-ar putea numi, generic, posteritatea lui Nichita Stănescu. Ele deschid drumul unor ample analize care se succed pe scena literară românească, făcând posibilă întoarcerea pe toate fețele a „fenomenului Nichita Stănescu”.

Cartea de față a lui Ioan Groșescu se înscrie pe această linie, fiind un adevărat „manual”, cum declară autorul, pentru cei care vor să știe cine a fost marele poet Nichita Stănescu.

Cu pasiune și devoțiune intelectuală Ioan Groșescu aduce în actualitate o cvasitotalitate a contribuțiilor la Nichita Stănescu, românești și străine, concretizat în postarea unui uriaș volum de texte. Autorul vizează, ambițios, ansamblul de aspecte care particularizează, aproape integral, drumul parcurs de Nichita Stănescu, din Ploieștiul natal până la incidența definirii a ceea ce a putut însemna multivalența acestei uriașe personalități, care și-a scris nemurirea cu certitudinea propriei unicități.

Ioan Groșescu - el însuși poet, eseist, prozator și jurnalist de rasă - poate cel mai citit dintre autorii din Ploiești, dacă e să ne referim la cele patru ediții ale lucrării „Mahalalele Ploieștilor” - a abordat cu curaj un asemenea subiect, în toată vastitatea cuprinderii sale. Este cunoscut faptul că Ioan Groșescu a dedicat ani buni promovării lui Nichita Stănescu în oraș, muncind cu o râvnă neobișnuită, izvorâtă din prețuirea nemărginită față de acest geniu tutelat al Ploieștiului, la a cărei postumitate onestă a contribuit enorm și fără odihnă.

Volumul „Posteritatea lui Nichita Stănescu” este o încununare substanțială, făcută să dăinuie peste timp. Un consistent dar și o moștenire inalterabilă. Autorul, după cum și mărturisește, dorind ca lucrarea să fie un ghid cât mai complet, face o selecție atentă a ceea ce a publicat poetul și ceea ce a publicat postum din opera sa și tot ce a cunoscut că s-a scris despre Nichita Stănescu timp, de peste șase decenii, atât în opere separate, studii și monografii, cât și în antologii, ziare și reviste.

Pe de altă parte, Ioan Groșescu a avut șansa conservării multor materiale de-a lungul anilor, inclusiv a propriilor contribuții, familia sa locuind în vecinătatea cartierului în care s-a născut și a copilărit Nichita Stănescu, iar el, ca student, a fost coleg cu Gabriela Melinescu, marea iubire a poetului. Biblioteca și internetul i-au completat suplimentar dosarul cu documente. Le-a ordonat conștiincios în două volume distincte, cu gândul să încapă cât mai multe informații și mai ales analize și comentarii, în principal pentru uz școlar și universitar.

Exhaustivitatea temei nu l-a descurajat pe Ioan Groșescu, nu l-a luat ca pe un alibi ca să ignore contribuții. Le-a consemnat cu generozitate, intervenind acolo unde a avut convingerea că este stăpân pe informație și consemnând ceea ce cunoaște direct, amendând puncte de vedere contestabile, fără să cadă în capcana fetișizării poetului.

Își dorise de mult ca la festivalurile de la Ploiești să se treacă de la documentarismul istorico-literar uzual la o analiză a textelor reprezentative la dezbateri profesionale. În consecință, în cartea de față se apleacă mai mult asupra acestora.

Volumul întâi cuprinde, între altele: date despre familia poetului și despre el, amănunte (cunoscute direct) privind drumul dramatic al recuperării casei natale din Ploiești și transformării acesteia în casă memorială, eforturile în vederea ridicării Bustului Monumental al poetului, în centrul Ploieștiului, festivalurile și încununările corespondente (cele mai multe dintre ele vin din sursele autorului și se referă la festivalul de la Ploiești) etc.

Un segment al primului volum îl reprezintă opera antumă și numeroasele referințe critice, exprimate înainte de 1983, anul morții sale, consemnate în ordinea publicării lor.

Această parte este, credem, cea mai consistentă ca număr de pagini și opinii exprimate. Este de menționat că Ioan Groșescu le-a reținut printr-o severă selecție dintr-o mulțime de materiale, care au apărut în țară. A preluat din acestea, atât comentariile laudativ-elogioase, adesea foarte pertinente, cât și pe cele, puține, tendențios-critice. Din prima categorie menționăm îndeosebi articole semnate de Eugen Simion, Alex Ștefănescu, Edgar Papu, Marian Popa, Ion Pop, Constantin Stănescu, Alexandru Condeescu, Sorin Dumitrescu, Daniel Cristea Enache etc., iar din a doua categorie, Gh. Grigurcu, jurnalistul C.T. Popescu, ori Nicolae Manolescu (ar fi putut include în prima categorie, dar nu o face, și opiniile unor ploieșteni renumiți, precum Adrian Voica, Ion Bălu, Ieronim Tătaru, Ina Bercea etc.) Citarea unor asemenea texte ocupă aproximativ 75 la sută din primul volum. Partea de contribuție a lui Ioan Groșescu rezidă în alegerea inspirată a textelor și, uneori, comentarea sau completarea lor cu aspecte mai puțin știute. De obicei le așează în final. Oriunde s-ar afla ele, nu scapă ocazia să fie ironic, chiar malițios, acolo unde consideră că se face derogare de la realitate. Ne-am fi așteptat să fie mai incisiv cu textul denigrator-demolator al →

publicistului C.T. Popescu, dar s-a limitat să consemneze sec materialul jurnalistului și opiniile despre el. După cum s-ar fi convenit ca despre comentatori, sau măcar despre unii, să furnizeze, la subsol, scurte informații de dicționar, ca să știe lumea de mâine cine sunt aceștia.

Demne de interes sunt, în multe din comentariile extrase, citatele din Nichita Stănescu. Cele incluse ca suport al acestora. În funcție de abordare, sunt așezate aici versuri de o clasică frumusețe, unele trimitând la Eminescu sau Argezi. Ele îndeamnă la o lectură integrală, dar pot să o și suplimenteze. Iată, fragmentar, câteva: „Dintr-un bolovan coboară/Pasul tău de domnișoară;/ Dintr-o frunză verde, pală,/ Pasul tău de domnișoară/ Dintr-o înserare-n seară,/ pasul tău de domnișoară,/ Dintr-o pasăre amară/ Pasul tău de domnișoară” [...] Stau întins și lung și zic/ Domnișoară, mai nimic/ pe sub soarele pitic/ aurit și mozaic.” (În dulcele stil clasic).

Și: „Ea era frumoasă ca umbra unei idei-/ a piele de copil mirosea spinarea ei,/ a piatră proaspăt spartă, a strigăt dintr-o limbă moartă./ Ea nu avea greutate, ca respirarea./ Râzândă și plângândă cu lacrimi mari/ Era sărată ca sarea/ slăvită la ospete de barbari./ Ea era frumoasă ca umbra unui gând/ între ape numai ea era pământ.” (Evocare).

Dar iată și o mărturisire conceptuală, definind chiar Poezia: „Poezia este ochiul care plânge./ Ea este umărul care plânge/ ochiul umărului care plânge. / Ea este mâna care plânge./ O, voi prieteni,/ poezia nu este lacrimă,/ ea este însuși plânsul/ plânsul unui ochi neinventat,/ lacrima ochiului/ celui care trebuie să fie frumos,/ lacrima celui care trebuie să fie fericit.” (Poezia).

Merită a fi reprodus integral și „ultimul poem” selectat de Ioan Groșescu, datat 11 decembrie 1983, intitulat „Către părintele Crăciun”: „Să ningă peste noi cu miei doar astăzi,/ să ningă inima din noi./ Noi niciodată nu am fost noroi./ O spun și mieii care ning pe noi./ O, dulce, mult prea dulce, Tu, fecioară/ care mi l-ai făcu pe Jesus chiar din flori./ ce zici că ninge mieii peste noi./ Ce zici că ninge mieii peste seară/ si pe zăpadă că noi ningem amândoi.”

„ Ca o diafană ninsoare lingvistică - zice Alex Ștefănescu - versurile lui Nichita Stănescu au invadat lin întreg spațiul vieții publice românești”. Venind către noi, ca o adiere de primăvară, și rămânând.

Fără îndoială că tipul acesta de lirism, transmis dezinvolt iubitorilor de poezie, nu putea rămâne fără de urmări. Impactul a fost aproape general...

Volumul al doilea al cărții lui Ioan Groșescu cuprinde: opera postumă, publicistica, dar și referințe critice, apărute după 1983 (moartea poetului). Ele sunt inserate în pagini conform aceluiași procedeu, respectând data editării. După același tipic sunt încorporate numeroase materiale de presă referitoare la viața privată a poetului, unde autorul intervine cu precizări acolo unde constată că se eludează realitatea, aducând în sprijin opiniile mamei și sorei acestuia. De asemenea, autorul nu ratează să consemneze aspecte mai puțin sau deloc.

22 septembrie 1999. La Turnătoria REC București. Ioan Groșescu, Sergiu Uță Băicoianu, Ștefan Macovei, Tatiana Brener, patroana turnătoriei

cunoscute publicului larg, referitor la urmărirea de către Securitate a activității poetului

În acest al doilea volum trezesc interesul opiniile în legătură cu poetul ale Gabrielei Melinescu, marea sa iubire, Dorei Tărăță, ultima sa soție, mărturiile ale mamei și sorei poetului despre viața și moartea acestuia, dialog cu Ovidiu Suci, Leonida Lari în dialog cu Mariana Stănescu, Eugen Zainea despre viața și moartea lui Nichita Stănescu, mărturiile ale poetului sârb Adam Puslojić, chiar și receptarea poetului pe net.

Ambele volume adună în jur de 1.000 de pagini, reprezentând un veritabil eveniment cultural.

Cartea în ansamblu validează efortul mai multor ani de trudă. În mod cert ea este născută dintr-o nedisimulată prețuire a autorului care a înțeles perfect de unde vine unicitatea operei nichitiene.

Ioan Groșescu menționează că, vecini fiind în Ploiești, nu a fost prieten cu poetul, mai în vârstă cu nouă ani, dar drumurile lor s-au intersectat. Totuși trebuie spus că posteritatea ploieșteană a lui Nichita Stănescu a fost construită cu pasiune ardentă și prin efortul major al scriitorului și gazetarului, care și-a pus o amprentă semnificativă asupra receptării marelui poet, pe care a reușit să-l consacre, alături de Caragiale, drept geniu tutelar al orașului în care a văzut lumina zilei. Este un merit major pe care oricine îl recunoaște.

Indiferent de comentariile care se vor face, vizând această lucrare, nu se poate nega utilitatea documentar-istorică, precum și calitatea exemplară a analizelor încorporate, ca și diversitatea lor.

De acum înainte, cine va voi să afle ce înseamnă Nichita Stănescu pentru ploieșteni și pentru români, parcurgerea paginilor cuprinzătoare ale acestor volume le vor fi neîndoios de folos. Abnegația lui Ioan Groșescu și priceperea lui ca scriitor și editor, va prevala, poate, asupra operei sale de prozator și eseist, care este demnă de toată stima.

Așezarea numelui lui Ioan Groșescu alături de cel al lui Nichita Stănescu, va cântări enorm în ecuația prezenței sale ca sursă bibliografică de neocolit, atrăgând atenția deopotrivă și asupra calității sale de creator.

Nichita Stănescu la Struga, prin lentilele unui fotograf

Marele poet român Nichita Stănescu (1933-1983) a vizitat Struga de cel puțin două ori. În 1982, a fost laureat al Premiului Cununa de Aur al Festivalului Internațional Struga Poetry Evenings (SPE). După ce a primit vestea că a fost distins cu acest premiu prestigios, a trimis un mesaj poezilor macedoneni. În acesta, scrie că „poetul seamănă cu o moașă a satului care ajută o femeie pe câmp să nască. Dar a compara moașa cu miracolul nașterii ar fi ca și cum i-ai cânta un cântec surzilor. Poezia unui poet încurajează poezia intimă a fiecărei persoane. Poetul este mai mare cu cât cei care îl citesc îl descoperă nu pe el, ci pe ei înșiși.”

(1)

În 1982, Festivalul SPE a reunit 93 de participanți din 33 de țări din întreaga lume, fără a număra cei 130 de poeți din Macedonia și din celelalte republici iugoslave.

Programul bogat a cuprins evenimente dedicate poeziei austriece din secolul XX și poeziei sârbe contemporane, un simpozion cu tema „Interpretarea poeziei de astăzi”, întâlniri poetice la miezul nopții, promovarea publicației de poezie „Cântece între două veri” și un târg de carte. Cu toate acestea, lumina reflectoarelor a fost îndreptată spre laureatul SPE. A fost publicată o selecție specială a poeziei sale, editată de Dimitru M. Ion și Tasko Sarov. (2) Festivalul a început cu Stănescu plantând un copac în Parcul Poeziei din Struga. După aceea, a avut o întâlnire cu participanții la SPE și o sesiune de întrebări și răspunsuri cu media acreditată. În a treia zi, portretul poetic al lui Nichita Stănescu a fost prezentat în biserica ortodoxă Sf. Sofia din Ohrid, din secolul al X-lea. Poezia sa a fost prezentată de celebrul autor macedonean Petre M. Andreevski (1934-2006). Mai mulți actori și poeți macedoneni, români și britanici au citit o selecție din poeziile sale. (3) Festivalul SPE a culminat în a patra zi, 43 de poeți citindu-și versurile lor la întâlnirea poetică internațională „Poduri”. Cu această ocazie, președintele Consiliului SPE, Jovan Koteski (1932-2001), și directorul Festivalului, Jovan Strezovski (1931-), au prezentat prestigiosul premiu Cununa de Aur lui Nichita Stănescu. (4)

În 1983, cu puțin înainte de moartea sa prematură, Nichita Stănescu a vizitat Struga pentru a doua, și pentru ultima oară. Conform materialelor de arhivă disponibile, prezența sa succesivă la SPE a fost foarte apreciată de organizatori și participanți. (5) La fel cum câștigătorul Cununii de Aur în 1981, Blaze Koneski (1921-1993), l-a însoțit pe Stănescu în 1982 (6), la fel și Stănescu l-a însoțit pe noul câștigător al Cununii de Aur, marele poet indian Sachchidananda Hirananda Vatsyayan Agyey (1911-1987)

Vizitele lui Nichita Stănescu la Struga au fost atent documentate de fotografii oficiale ale festivalului de poezie, Dushko Gjorgon.

Născut în 1940, într-o familie aromână de comercianți și meșteri, Dushko s-a dedicat meșteșugului și artei fotografiei încă de la vârsta de treisprezece ani.

În 1964, și-a deschis studioul privat. De-a lungul carierei sale profesionale, Dushko Gjorgon a →

DR.NIKOLA GJORGON, SVETLANA GJORGON-BOCEVSKA

Nichita Stănescu la Catedrala „Sf. Sophia” din Ohrid

Lui Stănescu îi e prezentată „Cununa de Aur”

Felicitările participanților

Jovan Strezovski prezintă „Cununa de Aur”

folosit aproape toate modelele de aparate majore, de la camerele Viena Goldmann, vechi de secole, până la cele mai moderne camere digitale. În calitate de cronicar foto al Strugăi, al poporului și al culturii sale, ține aproape de sufletul său festivalul poetic care a plasat Struga pe harta culturală mondială. În calitate de fotograf oficial al Serilor de Poezie de la Struga încă de la începutul festivalului, Gjorgon a realizat peste 40.000 de instantanee, documentând astfel aproape toate evenimentele și participanții la festival. (7) În 2001 și 2011, a organizat două expoziții majore cu ocazia celor de-a 40-a și a 50-a jubilee ale Serilor de Poezie din Struga, care includ portretele laureaților Cununii de Aur și ale unor persoane care, cu creativitatea lor, și-au lăsat amprenta pe festival.

Un loc special în expoziție îl constituie mai multe portrete ale lui Stănescu.

O selecție a expoziției din 2011 este expusă permanent în „Galeria privată Dushko Gjorgon”, care este deschisă vizitatorilor pe tot parcursul anului. (8) Mulți turiști sunt atrași de această selecție.→

În unul dintre interviurile sale pentru agențiile de știri locale și regionale, Dushko Gjorgon a vorbit despre Nichita Stănescu ca un om deosebit, cu calități speciale, urmat peste tot de jurnaliștii români. Avea calități mari și carismă, în timp ce era dornic să salute și să-i întâlnească pe toți cei care se apropiau de el. Gjorgon își amintește că oamenii așteptau la coadă pentru a face o fotografie cu marele poet român, inclusiv fotograful însuși. (9)

Un fotograf bun este instruit să detecteze sursa care captează atenția oamenilor. Ar putea fi un eveniment neașteptat, o imagine frumoasă sau urâtă sau prezența unui individ special.

Fotografiile lui Dushko Gjorgon dovedesc un punct: poezia lui Stănescu a atins într-adevăr o coardă a inimii printre cititorii săi, publicul său din Struga, care, citindu-l sau ascultându-l, s-au descoperit de fapt pe ei înșiși.

*

Fotografii selectate din arhiva privată a lui Dushko Gjorgon (toate drepturile de copiere sunt rezervate): 1982 Serile de Poezie Struga

¹⁾ „Poetul este aidoma unei moașe de țară care ajută femeia pe câmp să nască. Dar a confunda moașa cu miracolul nașterii ar fi un cântec al surzilor. Poezia poetului stârmește poezia intimă a fiecăruia. Un poet este cu atât mai mare cu cât cei care-l citesc nu pe el îl descoperă, ci pe ei înșiși.” Никита Станеску/Nichita Stănescu, *Поезија/Poezii*, Мисла, Македонска Книга, Скопје, 1982.

²⁾ Никита Станеску/Nichita Stănescu. *Поезија/Poezii*. Мисла, Македонска Книга. Скопје, 1982.

³⁾ Printre aceștia s-a numărat și poeta română Carolina Ilica Стрезовски, Јован, *Поетска Струга 1962-1991*, Наша Книга, Скопје, 1991, стр. 81-92

⁴⁾ În același timp, ei au acordat și Premiul „Frații Miladinovci” lui Mihail Rendzov (1936-).

⁵⁾ Стрезовски, Јован (уредник), *40 години Струшки вечери на поезијата (1962-2001)*, Струшки вечери на поезијата, 2001, Скопје.

⁶⁾ Стрезовски, Јован, *Поетска Струга 1962-1991*, Наша Книга, Скопје, 1991,

⁷⁾ *Dushko Gjorgon: Expoziție – Cincizeci de ani de Serile de Poezie de la Struga*. SPE, 2011

⁸⁾ „Струшките вечери на поезијата низ 50.000 фотографии.” 22 август 2018. URL: < <https://mk.voanews.com/a/struga-poetry-evenings-/4539368.html>>

⁹⁾ „Momente (la timp) prinse în colțul unui studio din Struga” Interviu cu Dushko Gjorgon. Turkan Prime Tours. URL: <<https://www.balkanprime.tours/ro/blog/article/moments-in-time-caught-in-the-corner-of-one-studio-in-struga>>

(În românește de Nicolae Băciu)

Nichita Stănescu, întâlnire cu presa și participanții la Serile de Poezie de la Struga

Nichita Stănescu la Catedrala „Sf. Sophia” din Ohrid

Dumitru M. Ion, Nichita Stănescu

Nichita Stănescu și fotografii Dushko Gjorgon, la Serile de Poezie de la Struga, din 1983.

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL DE POEZIE „NICHITA STĂNESCU“

LAUREAȚI

1984

– Gheorghe Tomozei, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

1986

– Anghel Dumbrăveanu, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

1988

– Modest Morariu, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

1990

– nu s-au acordat premii

1991

– Angela Marinescu, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

1992

-Nicolae Dabija (Republica Moldova), Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie
-Ion Stratan, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

1993

– Adam Puslojić (Serbia), Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

1994

-Horia Zilieru, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie
-Mihai Cimpoi (Republica Moldova), Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Critică și Istorie Literară,
-Milan Reszutik (Slovacia), Premiul „Nichita Stănescu“ pentru traducere

1995

-Dan Laurențiu, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie
- Valeriu Matei (Republica Moldova), Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie,
- Srba Ignjatovic (Serbia), Premiul „Nichita Stănescu“ pentru traducere

1996

-Marin Sorescu, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie,
- Grigore Vieru (Republica Moldova), Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie
-Tasko Sarov (Macedonia), Premiul „Nichita Stănescu“ pentru traducere
-Justo Jorje Padron (Spania), Premiul „Nichita Stănescu“ pentru traducere

1997

-Ion Horea, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

Festivitatea de premiere, 31 martie 2019 (Valeriu Matei, Constantin Stere, Ioan Aurel Pop, Eugen Simion, Iacob Lazăr, Dinu Flămând, Ion Mânăscu)

-Dumitru Matcovschi (Republica Moldova), Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

-Vasile Tărățeanu (Ucraina), Premiul pentru Poezie „Nichita Stănescu“

-Daniel Dumitriu, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Critică și Istorie Literară,

- Al. I. Bădulescu, Premiul Special „Nichita Stănescu“

1998

-Marta Petreu, Marele Premiu pentru Poezie „Nichita Stănescu“

- Radevoje Konstantinovic (Macedonia), Marele Premiu pentru Poezie „Nichita Stănescu“

1999

– nu s-au acordat premii

2000

-Radomir Andric (Serbia), Marele Premiu pentru Poezie „Nichita Stănescu“

-Ioan Flora, Marele Premiu pentru Poezie „Nichita Stănescu“

-Traian T. Coșovei, Marele Premiu pentru Poezie „Nichita Stănescu“,

-Ion Mureșan, Marele Premiu pentru Poezie „Nichita Stănescu“

-Vasile Romanciuc (Republica Moldova), Marele Premiu pentru Poezie „Nichita Stănescu“

-Gabriela Melinescu (Suedia), Premiul Special pentru Poezie „Nichita Stănescu“

-Vasile Tărățeanu (Ucraina), Premiul de Excelență „Nichita Stănescu“

-Ioan Grigorescu, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru promovarea operei și personalității poetului

-Al. I. Bădulescu, Premiul Special „Nichita Stănescu“ pentru promovarea operei și personalității poetului

-Mihai Vasile, Premiul Special „Nichita Stănescu“ pentru valorificarea scenică și cinematografică a operei și personalității lui Nichita Stănescu

-Eugen Simion, Premiul de Excelență „Nichita Stănescu“ pentru Critică și Istorie Literară

2002

-Fănuș Neagu, Marele Premiu „Nichita Stănescu“

-Mihai Ispirescu, Premiul Special „Nichita Stănescu“

-Anatol Codru (Republica Moldova), Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

-Valeriu Matei (Republica Moldova), Marele Premiu „Nichita Stănescu“ al Municipiului Ploiești pentru Opera Omnia

-Arcadie Suceveanu (Ucraina), Premiul Societății Cultural-Istorice „Mihai Viteazul“

-Eugen Simion, Trofeul Societății „Memorial Nichita Stănescu“

-Arcadie Suceveanu (Ucraina), Trofeul Societății „Memorial Nichita Stănescu“

-Valeriu Matei (Republica Moldova), Trofeul Societății „Memorial Nichita Stănescu“

2003

- Adrian Păunescu, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

-Eugen Simion, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ al Municipiului Ploiești pentru Opera Omnia

-Mircea Coloșenco, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Critică și Istorie Literară

-Vasile Tărățeanu (Ucraina), Premiul de Excelență „Nichita Stănescu“ pentru Opera Omnia

-Ivan Draci (Ucraina), Premiul „Nichita Stănescu“ pentru traducere

-Constantin Vică, Premiul „Nichita Stănescu“ al Consiliului Județean Prahova pentru Opera Prima

-Cătălina Ene și Izabela Stoicescu, Premiul pentru Poezie „Nichita Stănescu“ al Fundației „Excellentia 21“

-Eusebiu Ștefănescu și Nicu Alifantis, Trofeul Societății „Memorial Nichita Stănescu“

2004

-Mircea Micu, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

-Nicolae Breban, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ al Municipiului Ploiești pentru Opera Omnia →

-Mihai Cimpoi (Republica Moldova), Marele Premiu „Nichita Stănescu“ al Consiliului Județean Prahova pentru Opera Omnia

-Alexandru Condeescu, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Critică și Istorie Literară

-Dumitru M. Ion, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru traducere

-Florin Dochia, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Opera Prima

-Valeriu Matei (Republica Moldova), Premiul Diasporei acordat de Fundația „Al. I. Cuza“ din Heidelberg

-Diana Cosma și Sabina Mihai, Premiul pentru Poezie „Nichita Stănescu“ al Fundației „Excellentia 21“

2005

-Constanța Buzea, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

- D. R. Popescu, Premiul de Excelență pentru Opera Omnia

-Alex. Ștefănescu, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Critică și Istorie Literară

-Adam Puslojic, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru traducere

-Andrei Milca și Gelu Ionescu, Premiul de poezie „Nichita Stănescu“ pentru Opera Prima

-Revista Axioma, Premiul Special „Nichita Stănescu“ pentru promo-varea operei și personalității Poetului

2006

-Mircea Dinescu, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

-Ion Pop, Premiul pentru Critică și Istorie Literară

-Eugen Simion, Premiul pentru Promovarea operei și personalității lui Nichita Stănescu

-Basarab Nicolescu, Marele Premiu al Orașului Ploiești pentru Opera Omnia

-Marco Cugno, Premiul pentru Traducere din opera lui Nichita Stănescu

-Radu Herjeu, Premiul pentru Opera Prima

Ana Maria Manea, Bogdan Șerban, Premiul Fundației „Excellentia 21“

2007

-Nichita Danilov, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

-Laurian Stănculescu, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Critică și Istorie Literară

-Mircea Ionescu-Quintus, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Opera Omnia

-Bujor Nedelcovici, Premiul de Excelență pentru promovarea culturii românești în străinătate

-Teia Lambă, Premiul pentru Opera Prima

-Corina Popa și Cristian Neacșu, Premiul pentru încurajarea creației în rândul elevilor

2008

-Ioan Es Pop, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

-Ioana Nicolae (alias Andrei Gligor), Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Critică și Istorie Literară

-Lucian Avramescu, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Opera Omnia

-Constantin Manolache, Premiul Special pentru valorificarea moștenirii culturale a lui Nichita Stănescu

-Victor Sterom, Premiul Special pentru promovarea talentelor locale în viața literară

Andreea Cristina Novac, Premiul pentru Opera Prima

-Carolina Ilica, Premiul Special al Juriului

-Mihai Oprea, Premiul pentru încurajarea creației în rândul elevilor

-Andrei Vartic, Premiul Special al Ziarului „Ploieștii“, pentru promovarea românismului în spațiul sud-est european

2009

-Ioana Crăciunescu, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

-Daniel Cristea-Enache, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Critică și Istorie Literară

-Augustin Buzura, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Opera Omnia

-Mircia Dumitrescu, Premiul pentru promovarea operei lui Nichita Stănescu

-Miljurko Vukadinovic, Premiul pentru Traducere

2010

Lucian Vasiliu, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie,

- Vasile Spiridon, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Critică și Istorie Literară
- Constantin Coroiu, Premiul pentru promovarea operei lui Nichita Stănescu
- Mihai Cimpoi, Premiul Societății Cultural-Istorice „Mihai Viteazul“ Ploiești

2011

Emil Brumar, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

- Dumitru Micu, Premiul pentru Critică Literară
- Dan Mircea Cipariu, Premiul pentru promovarea operei lui Nichita Stănescu
- Ana Blandiana, Premiul de excelență al Orașului Ploiești pentru Opera Omnia

2012

Ileana Mălăncioiu, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

- Mircea Dumitrescu, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Opera Omnia

2013

-Horia Bădescu, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

- Eugen Simion, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Opera Omnia
- Constantin Enciu, Premiul de Excelență „Nichita Stănescu“
- Risto Vasilevski, Premiul pentru promovarea operei lui Nichita

2014

-Nicolae Băciuț, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

- Nicolae Dabija, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Opera Omnia
- Dragoljub Firulovic, Premiul pentru promovarea operei lui Nichita Stănescu
- Ognian Stamboliev, Premiul pentru traducere din opera lui Nichita Stănescu

2015

-Ion Hadârcă, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

- Alexandru Zub, Premiul pentru Opera Omnia
- Ion Cristescu, Premiul pentru promovarea operei lui Nichita Stănescu,
- Paul Cernat, Premiul pentru Critică Literară

2016

-Carolina Ilica, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

- Aurel Rău, Premiul pentru Opera Omnia
- Dejan Mastilović, Premiul pentru traducerea promovarea operei lui Nichita Stănescu

2017

- Mircea I. Quintus, Marele Premiu
- Adam Puslojic, premiul pentru Opera Omnia
- Iosif Herlo, Premiul pentru promovarea Culturii Române în străinătate
- Aura Christi, Premiul Special al Direcției Județene pentru Cultură Prahova

2018

- Jovan Zivlak (Serbia) Marele Premiu „Nichita Stănescu”
- Aliona Grati, Premiul pentru critică literară „Nichita Stănescu”.
- Oana Soare, Premiul Special al Direcției Județene pentru Cultură Prahova
- Mihai Vladimir Zamfirescu, Premiul „Opera Omnia”

2019

- Dinu Flămând – Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie
- Acad. Ioan Aurel Pop, președintele Academiei Române
- Premiul pentru Opera Omnia
- Ion Mânăscuță – Premiul pentru Promovarea Culturii Românești în Lume
- Iacob Lazăr – Premiul Direcției Județene pentru Cultură

2020 și 2021, Festivalul nu a avut loc**2022**

- Daniel Corbu** - Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie
- Adrian Popescu** - Premiul pentru Opera Omnia
- Mircea Dumitrescu** - Premiul pentru promovarea operei lui Nichita Stănescu

LAUREAȚII EDIȚIEI 2018

-Aliona Grati, Premiul pentru critică literară „Nichita Stănescu”.

Jovan Zivlak (Serbia) Marele Premiu „Nichita Stănescu”

Oana Soare, Premiul Special al Direcției Județene pentru Cultură Prahova

Mihai Vladimir Zamfirescu, Premiul „Opera Omnia”

LAUREAȚII EDIȚIEI 2019

Dinu Flămând, Marele Premiu „Nichita Stănescu”

Acad. Ioan Aurel Pop, președintele Academiei Române – Premiul pentru Opera Omnia

Ion Mănescu, Chișinău – Premiul pentru Promovarea Culturii Românești în Lume

Aurel Rău, Laudatio

PREMIUL „OPERA OMNIA” AUREL RĂU

În 2009, criticul Gh. Grigurcu îl considera pe Aurel Rău „cel mai reprezentativ poet al grupării *Steaua*” și, mai mult, afirma că „Aurel Rău, azi aproape octogenar, e în opinia noastră cel mai important poet în viață al Transilvaniei. (Gh. Grigurcu, „Poezia lui Aurel Rău”, *România literară* nr. 35/2009). Nu doar că apreciez că judecata critică a lui Gh. Grigurcu este una pertinentă, dar pot să spun că, acum, aproape nonagenar, lucrurile nu s-au schimbat în privința lui Aurel Rău: rămâne nu doar cel mai reprezentativ poet al revistei *Steaua* de la Cluj-Napoca, pe care a slujit-o șase decenii, din care patru ca redactor-șef, ci, cu siguranță, cel mai important poet în viață al Transilvaniei și unul din vârful ierarhiei literare românești.

Ne îndreptățesc să facem o astfel de afirmație numeroasele judecăți critice ale unor autorități critice care au stăruit asupra operei lui Aurel Rău: V. Felea, Gh. Grigurcu, Victor Cristea, Gh. Drăgan, N. Balotă, Ion Pop, Mircea Tomuş, Dana Dumitriu, M. Iorgulescu, I. Vlad, M. Ivănescu, Petru Poantă, M. Petroveanu, Al. Piru, L. Petrescu, N. Manolescu, R.G. Țeposu, E. Simion, L. Alexiu, V. Fanache, Sultana Craia, E. Manu, V. Tașcu, D. Micu, Maria-Ana Tupan, N. Caranica, Roxana Sorescu, D. Micu și mulți alții, într-o înșiruire întâmplătoare.

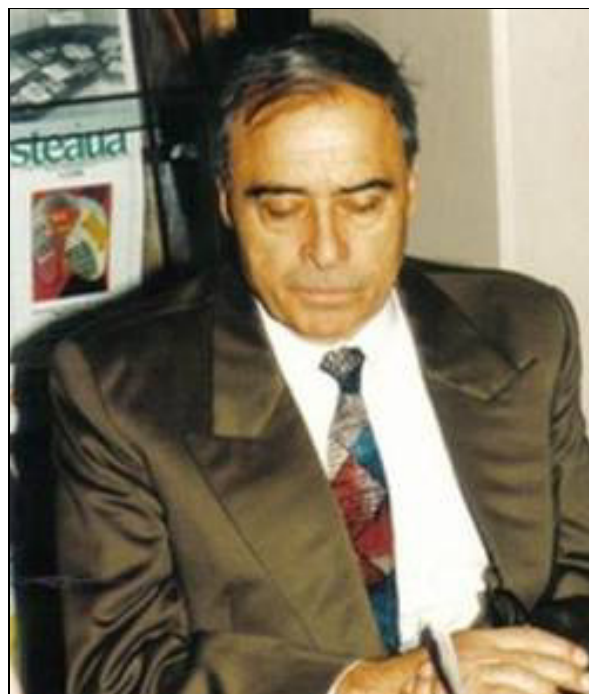
După aproape șapte decenii de la debutul literar în ziarul *Lupta Ardealului*, în 1949, și mai bine de șase decenii de la debutul în volum, în 1953, Aurel Rău a adunat o operă de incontestabilă valoare, o operă care a trecut prin destule vămi ideologice și estetice.

S-a născut la în 9 noiembrie 1930, în Josenii Bărgăului, județul Bistrița-Năsăud și a urmat liceul la Năsăud, Bistrița și Cluj-Napoca și a absolvit Facultatea de Lite-re a Universității Babeș-Bolyai, din Cluj-Napoca, în 1953.

După terminarea Facultății de Filologie, a lucrat ca redactor la revista *Almanahul Literar* (unde a colaborat încă de la începutul studenției), ca apoi, în 1959 să devină redactor-șef al acestei publicații, devenită din 1954 *Steaua*, fiind cel mai longeviv conducător de revistă literară din România, dacă avem în vedere că a rămas pe post până în 2000, dar nu s-a îndepărtat nici după aceea de ea.

Dacă ar trebui să punem etichete pe destinul său literar, am spune sec: poet, prozator, traducător și eseist. Ceea ce însă se traduce în peste 50 de cărți publicate, de poezie, critică literară, eseuri, note de cătorie, traduceri din lirica universală, plus edițiile pe care le-a îngrijit, necesare restituirii, dedicate unor scriitori interbelici: Ion Pillat, *Poezii* (1965), Lucian Blaga, *Versuri* (1966), Vasile Voiculescu, *Poezii* (1968).

Ca traducător, Aurel Rău a completat tezaurul în echivalențe românești al unor autori de primă mărime din poezia universală: Saint-John Perse, Antonio Machado, Giorgos Seferis, Konstantinos Kavafis, Alexandr Blok, Matsuo Bashō, precum și poeți francezi din orizontul a șase secole de poezie, într-o antologie cu

autori de la Charles d'Orléans la Ives Boneffoi.

În același timp, poezia sa a fost tradusă și publicată în greacă: *Poiisi*, Atena, 1978, cu o prefață de Kostas Asimacopoulos și o postfață de Nicolae Manolescu, textele românești fiind traduse de Antîia Augustopoulos – Jucan; în germană: *Auf diese Weise schlaf ich eigentlich weniinger*, Editura Kriterion, 1980, traducător fiind Franz Hodjak; în maghiară: *A hóember*, Budapesta, 1981, cu o postfață de Lászlóffy Aladár, traducători fiind Lászlóffy Aladár și Lászlóffy Csaba; în spaniolă: *Tesoros*, Editura Limes, 2005, în traducerea scriitorului cilian Omar Lara.

Dintre cărțile de poezie publicate, de la debutul cu *Mesteacănul*, în 1953, reținem: *Focurile sacre*, în 1956, *Jocul de-a stelele*, 1963, *Pe înaltele reliefuluri*, 1967, *Turn cu ceas*, 1971, *Zeii asediați*, 1972; *Micropoeme și alte poezii*, 1975; *Cuvinte deasupra vămii*, 1976; *Omul de zăpadă*, 1978, *Septentrion*, 1980, *Mișcarea de revoluție*, 1985, *Zodiac*, 1991, *Septentrion*, colecția Biblioteca pentru Toți, 1993; *Gutui japonez*, 1996, *Seară cu versuri în lectura autorilor*; 1997, *Piatra scrisă*, 2002; *Lucruri și stele* (o antologie amplă, cu versuri din toate etapele literare parcurse), 2003, *Poem ligur*, 2007; *Optzeci de poezii* (antologie), 2010; *O sută de Sonete*, 2011; *Filmări de sus* (o altă antologie, revăzută și îmbogățită), 2012.

Cărți de proză publicate: *Oameni de aer*, 1968; *Școli I – un infinit*, 2002; *Ochiul de acvilă*, 2011; *Apărare Pasivă*, 2011; *Între două lumi*, 2013.

Literatură de călătorie: *La marginea deșertului Gobi*, 1960; *În inima lui Yamato*, 1973; *Grecia – călătorie incompletă*, 1979.

Cărți de critică și eseistică literară: *Elogii*, 1968; *False proze*, 1972; *Întâlniri cu scriitori*, 1977; *Flori din cuvinte*, 1980; *Efigii*, 1989; *În povești cu Ion Creangă*, 1994; *Andrei Mureșanu, în răsăririle magicului*, 1996; *Expo 99. De la Nicolae Olahus la Emil Cioran*, 1999; *Portrete la zile mari*, 2000; *Alcinous și zarva pețitorilor*, 2003; *Scriitori, scris, cărți*, 2013.→

NICOLAE BĂCIUȚ

A fost distins cu câteva premii importante, între care Premiul Academiei pentru poezie (1969), Premiul pentru traducere al [Uniunii Scriitorilor din România \(1971\)](#), Premiul "Opera Omnia" al Filialei Cluj a USR (2000).

Cărturarul Aurel Rău a fost mereu prezent acolo unde cultura română avea un cuvânt de spus, în țară și străinătate, înobilind cu prestața sa sute de manifestări care au ținut sus prestigiul scriitorului, al omului de artă.

A fost un veritabil ambasador al literaturii române la manifestări literare de marcă, la festivaluri de poezie din Belgia, la Knoeke-le-Zoutte, unde a fost elogiât Saint-Johne Perse, poet pe care el l-a tradus, în fosta Iugoslavie, la Struga; în Italia, la Cremona și Crema, în Portugalia, la Sintra, Liswabona, în Franța, de mai multe ori, în Elveția, la Geneva, în Spania, la Granada (San Vicente), în Grecia, la Atena, la Bagdad, Tașkent, Havana, Yowa, Washington, New-York...

Între 1991 și 1993 este și directoul Redacției Publicațiilor pentru Străinătate, din București, care editează între altele revista în limbi străine *Revue roumaine/Romanien revue*.

A dus cu demnitate cuvântul românesc în lume, a adus poezie străină în limba română, a locuit poetic lumea aceasta, cum ar fi spus Hölderlin, dar, a demonstrat, prin iubirea lui pentru artă, că „Ut pictura poesis” nu-i sintagmă-n vânt.

Din 1952, e membru al Uniunii Scriitorilor, cu siguranță nedumerit astăzi de labirintul în care rătăcește o instituție care ar trebui să fie la vedere cu ce are mai bun literatura română, nu cu scandaluri care depășesc în nefirescul lor și viața politică, cu care începe să semene tot mai mult, în ceea ce are ea mai urât.

*

Opera lui literară a intrat de la bun început pe un traseu care l-a făcut remarcat în peisajul agitat și în derivă al proletcultismului, pe care l-a traversat destul de detașat, manifestându-se, așa cum nota Ion Simuț, în *Dicționarul General al Literaturii Române*, „ca un poet aproape format, mânuind cu dezinvoltură atât versul rimat, cât și pe cel liber. Nicio stângăcie, nicio nesiguranță, niciun

exces, un perfect simț al limbii, al ritmului, al compoziției, terminologie matură, discret neologică, o sintaxă impecabilă, procedee interesante, precum rimarea ultimului vers al fiecărei strofe cu primul din strofa următoare, și imagini de o noutate reală, deloc ostentativă”. Un diagnostic exact, pus de un critic literar subtil, familiarizat cu poezia transilvană, valabil pe termen lung, definind cu o acoperire cuprinzătoare o întreagă operă.

Sobrietatea rostirii poetice la Aurel Rău a venit dintr-o educație culturală bine orientată și, dincolo de delicatețea sa, menținându-se într-un context livresc, întreținut și de șansa de a fi fost un glob trotter poetic, care s-a intersectat cu toate meridianele poeziei.

Un melancolic bine temperat, un reflexiv profund, poezia lui Aurel Rău e un sensor la toate vibrațiile acestei lumi, la bucurie, durere, speranță, încredere, blândețe, încercănare, neputință, spaimă, umilință, încercând, în rezonanță cu Tatăl ceresc, să cuprindă în largul lumii calea, adevărul, viața.

Geografia poetică a lui Aurel Rău cuprinde în granițele sale lumea, dar ea are ca pecete spațiul transilvan, ca sinteză a regăsirii sentimentului românesc al ființei. Iar reînțoarcerea nostalgică spre acel spațiu mioritic blagian a fost și pentru Aurel Rău o sursă continuă de energie poetică. Realul care intră în poezia lui iese prin metaforă spovedit și cuminecat, iar imaginarul său poetic a pus în armonie teluricul și celestul. L-a împăcat pe Eu cu Tu.

Aurel Rău se numără printre puținii autori care nu are dușmani. Ca om, ca lider al unei publicații de cultură, s-a purtat cu eleganță aristocratică, cu diplomație, n-a cultivat polemici necordiale, adversități literare, menținând revista într-un teritoriu calm al vieții literare, putând astfel să construiască solid, temeinic. Revista *Steaua* a fost făcută după chipul și asemănarea lui Aurel Rău, Aurel Rău s-a modelat după chipul și asemănarea acestei prestigioase reviste transilvane de cultură. *Steaua* lui Aurel Rău a fost mereu sus.

Spuneam că Aurel Rău e cel mai important poet transilvan în viață și-i dorim să rămână ani mulți așa.

Totodată însă, Aurel Rău se înscrie în galeria marilor poeți transilvani, de la George Coșbuc la Octavian Goga, de la Lucian Blaga la Ioan Alexandru.

Ne cunoaștem cu Aurel Rău de-o viață, din adolescență, când elev cenaclist fiind, l-am însoțit la lansarea volumului său de *Micropoeme*, în localități bistrițene, dar am bătut împreună multe drumuri, de la Josenii Bârgăului la Paris, convinși amândoi că poezia poate mântui lumea. Este o onoare pentru mine să susțin acest laudatio, să pot să susțin public că Premiul „Opera omnia” vine, deopotrivă să aprecieze o operă dar și să o consacre, pentru că acest premiu, acordat la Ploiești, acasă la Nichita Stănescu, are la temelia lui respectul față de valoare, convingerea că valorile rămând, dincolo de conjuncturi literare sau politice. Sau, ca să combinăm cele două concepte, de politică literară, în sensul ei cel mai de jos.

Îmi place să cred că acest premiu este asemeni unui titlu nobiliar, care-i înobilează și pe cel care-l dă și pe cel care-l primește.

Iar în cazul de față, el certifică, iar și iară, într-o ludică cuprindere, că poetul Rău e Bun!

ALIONA GRATI, LAUDATIO

Premiul pentru critică literară „Nichita Stănescu”.

Distinsă asistență,

Am primit, poeste noapte, onoranta invitație de a susține un laudatio pentru unul dintre laureații ediției a XXX-a a Festivalului Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”.

Aparent, aș putea spune că am fost luat prin surprindere, deși deja am prezentat laureații acestei ediții în revista „Vatra veche”, în suplimentul pe care l-am dedicat lui Nichita Stănescu.

Totodată, după ce în urmă cu trei ani, am fost distins cu Marele Premiu pentru poezie la acest festival, în edițiile care au urmat, am susținut câte un laudatio pentru poetul chinișăuan Ion Hadârcă, și el distins cu marele premiu, iar anul trecut am rostit un laudatio tot pentru un autot originar de la Chișinău, dar care ajunsese să illustreze literatura română de pe ambele maluri ale Prutului, Aura Christi.

Iată că și la această ediție am șansa să susțin un laudatio tot pentru un autor de la Chișinău: Aliona Grati.

Numitorul comun al celor pentru care am susținut câte un laudatio la acest festival este că toți sunt de pe malul stâng al Prutului, ceea ce argumentează o dată în plus că idealul unirii celor care, vorba lui Grigore Vieru, rîd și plîng în aceeași limbă, până când se va materializa în dimensiune geografică și politică, se materializează, ca o prefață, prin integrarea prin cultură.

Un premiu acordat și la această ediție unui autor basarabean, Aliona Grati, este dovada statorniciei în aspirațiile comune ale celor care, ca să-l invoc pe Nichita Stănescu, au ca patrie limba română.

Pe de altă parte, diferența e că, spre deosebire de edițiile precedente, când am vorbit despre poeți, de data aceasta, cel pe care îl prezint este critic, teoretician și istoric literar. E o provocare pe care mi-am asumat-o fără prejudecăți și fără inhibiții. Doar sub presiunea timpului, care nu mi-a îngăduit o desfășurare pe măsura operei Alionei Grati.

A o premia pe Aliona Grati înseamnă a acredita și vocile tinere ale criticii și istoriei literare, după ce decenii la rând, academicianul Mihai Cimpoi s-a impus ca voce autoritară a criticii basarabene.

A premia discipoli ai academicianului Mihai Cimpoi e o confirmare a politicii culturale a celui care s-a constituit în brand al culturii de dincolo de Prut.

Cine este, de fapt, Aliona Grati, ce a făcut ea în ultimii treizeci de ani?

Aliona Grati s-a născut la 25.VIII.1972, la Chișinău, și este fiica Ludmilei (n. Chicu) și a lui Vasile Țiganu, ingineri. Urmează școala pedagogică din Călărași (1991) și Facultatea de Filologie a Universității de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (1992-1996). Doctoratul și postdoctoratul la Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei cu o teză despre istoria literaturii române interbelice (2003) și despre teoria romanului (2011). Conferențiar la Universitatea „Ion Creangă” (din 1997), director al Centrului de Literatură și Folclor (2006-2009) și director adjunct al Institutului de Filologie al

Academiei de Științe a Moldovei (2012). Din 2013 deține funcția de secretar științific și din 2017 vicepreședinte al Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare al R. Moldova. E redactor-șef al revistei științifice *Metaliteratură*.

Aliona Grati a debutat cu volumul *Magda Isanos. Eseu despre structura imaginarului* (2004).

Au urmat volumele: *Privirea Euridicei. Lirica feminină din Basarabia. Anii '20-'30* (2007), Ediția a II-a, 2013), *Romanul ca lume postBABELică. Despre dialogism, polifonie, heteroglosie și carnavalesc* (2009), *Cuvântul celuilalt. Dialogismul romanului românesc* (2011), *Paul Goma. Inițieri în textul literar* (2011), *Fenomenul literar postmodernist* (2011), *Vladimir Beșleagă: cronotopul zborului frânt* (2013), *În dialog cu Mihai Cimpoi: „Sunt un om de cultură devenit un destin”* (2013), *Magda Isanos, Scrieri*. Ediție, studiu introductiv, repere cronolo-gice, note și comentarii, referințe bibliografice de Aliona Grati. (2016), *Cronici în rețea: metaliteratura. net.* (2016), *Dicționar de teorie literară. Concepte operaționale și instrumente de analiză a textului literar* (în col. cu N. Corcinchi) (2017). Pentru volumul *Magda Isanos. Eseu despre structura imaginarului* (Editura „Prut internațional”, 2004) obține, în anul 2004, Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova. Cinci ani mai târziu, în anul 2009, Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova →

NICOLAE BĂCIUȚ

îi acordă Premiul Critică literară pentru *Romanul ca lume postBABELică. Despre dialogism, poli-fonie, heteroglosie și carnavalesc* (Editura Gunivas, 2009). În anul 2012 obține Premiul Asociației de Literatură Generală și Comparată din România (2012) pentru *Cuvântul Celuilalt. Dialogismul romanului românesc* (Academia de științe a Moldovei, 2011), în 2017 ia Premiul Fondului literar din R. Moldova pentru volumele *Paul Goma. Inișieri în textul literar* (Editura Arc, 2011) și *Cronici în rețea: meta-literatura.net* (Editura Junimea, 2017).

Coordonator și coautor a mai multe volume de specialitate apărute în România și Rusia.

Autoare a mai multe cronică de întâmpinare, monografii și a cca 200 de studii și articole științifice și de popularizare a științei.

A fost distinsă cu premii ale Uniunii Scriitorilor din Moldova, în 2005 și în 2009.

E membră a Uniunii Scriitorilor din Moldova, membră a Asociației de Literatura Generală și Comparată din România (2012).

Opera Alionei Grati a avut parte de o bună receptare critică: „Galeria de poete uitate care urmează monografiei despre Magda Isanos, (spune Al Cistelecan) e un gest admirabil de istoric literar: un gest de penitență, de compasiune, de scrupul. Aliona le citește cu toată răbdarea și înțelegerea pe alde Olga Vrabie, Liuba Dimitriu, Lotis Dolenga (și mai cu economie pe alte câteva), atentă să nu-i scape vreun vers sau vreo imagine ce ar merita memorie. (...) Oricum, Aliona a făcut treabă admirabilă.”

„Alionei Grati, consideră Grigore Chiper, îi reușește un demers sintetic de așezare la locul convenit a scrierilor lui Paul Goma, pe multiple niveluri, totodată, un exercițiu didactic adresat nu numai elevilor și studenților, ci și profesorilor. O întreprindere necesară și singulară, din câte cunoaștem, cu atât mai mult cu cât cărțile lui Goma nu sunt cuprinse în aria curriculară de limba și literatura română, că este vorba de București sau de Chișinău, cel mult doar ca lectură opțională ori suplimentară în unele manuale alternative din sistem. Dacă pentru majoritatea elevilor și studenților, lucrarea Alionei Grati poate constitui un exercițiu de inițiere literară, pentru profesori trebuie să fie unul de aprofundare a universului literar Goma.”

„Perspectiva critică a Alionei Grati, spune Nina Corcinschi, poate aduce un plus de claritate conceptuală postmodernismului românesc. Această carte a sa nu propune doar o recuperare a lui Bahtin în baza unei bibliografii inaccesibile cercetătorului din România, fapt care luat în sine, fără alte contribuții, ar fi fost deja un mare câștig pentru critica românească de la vest și de la est de Prut, ci realizează mult mai mult: o înțelegere a unui ansamblu de fenomene prin care s-a creat o nouă paradigmă, transferul anumitor poetici și școli de poetică înspre postmodernism.”

Și încă o judecată critică a lui Flori Bălănescu: „Propunându-și a detecta, cu minuție analitică și blindaj teoretizant, *Structuri-le dialogice în romanul românesc din secolul al XX-lea*, periplul Alionei Grati, cadru universitar la Chișinău, rod al unui efort documentaristic sisific, reușește performanța de a propune interesante conexiuni, cercetând în rama paradigmei dialogice romanul românesc (interbelic și „postbabelic”) dar și romanul basarabean, prin câteva nume dereferință, sfidând, în pofida decalajelor, prin experimente literare polemice, monologismul ideologic. Echipată cu o luxuriantă bibliografie, cercetată acribios, dovedind un impresionant travaliu și ofe-rind concluzii care se rețin, lucrarea dnei Aliona Grati, convergând eforturilor de „a aduce acasă” (în sensul unui spațiu cultural comun) literatura basarabeană, vădește tocmai disponibilitate dialogică.”

Iată câteva din recunoașterile critice ale operei Alionei Grati. Deasupra acestora se situează chiar judecata academicianului Mihai Cimpoi, în registru sintetic, de dicționar: „Personalitatea bine conturată a exegezei se bazează pe erudiție și cunoașterea temeinică a noilor metode, paradigme, strategii narative și po(i)etice, manifestându-se atât în critica de întâmpinare (cronici, recenzii, note de lectură), în studiul monografic și teoretic (Isanos, Goma), în panorame fenomenologice ample (a romanului românesc, postmodernismului basarabean, Paul Goma (2001), Vladimir Beșleagă (2013) și a unui volum de dialoguri cu acad. Mihai Cimpoi (2013)”.

Acest premiu vine, pe de o parte, să consolideze o operă, dar și să deschidă noi perspective. Și există toate șansele ca Aliona Grati să se plaseze confortabil în elita criticii românești contemporane.

În scurtele noastre întâlniri de dinaintea acestei festivități, am descoperit un cărturar angajat cu toate armele și bagajele în slujba literaturii române. În plus, e un autor care e gata să se angajeze în proiecte de anvergură, pentru devenirea condiției scriitorului basarabean, deci român. Amintesc doar curajul de a se fi angajat recent în competiția pentru președinția Uniunii Scriitorilor din Moldova. Nu multe voturi i-au lipsit ca această țintă să fie atinsă.

Sunt convins, că acest premiu va stârni noi ambiții și noi ținte pentru cărturarul Aliona Grati. Timpul este de partea sa. Cei care au decis acest premiu, în frunte cu academicianul Eugen Simion, vor fi, cu siguranță, parteneri în impunerea valorilor literaturii române de pe ambele maluri ale prutului care, sperăm, să nu mai despartă, ci să ne unească în sentimentul românesc al ființei.

LAUREAȚII EDIȚIEI 2022

Daniel Corbu
Repere biobibliografice

DANIEL CORBU s-a născut la 7 aprilie 1953, în Târgu Neamț. Membru al Uniunii Scriitorilor din România, din 1990.

Absolvent al Facultății de Litere, secția română-franceză, Universitatea București, promoția 1983.

Doctor în științe filologice, Universitatea „Al. I. Cuza” Iași, 2007, cu o teză despre rostirea postmodernă.

Organizator, începând cu anul 1984, al *Colocviilor Naționale de Poezie de la Târgu Neamț*, din care s-au desfășurat zece ediții și la care s-au participat poeții și criticii literari ai generației 80. Invitați speciali: Laurențiu Ulici, Marin Mincu, Mircea Martin.

Debutază în *România literară* (1979), colaborează cu poeme și eseuri în *Amfiteatrul*, *Tribuna*, *Vatra*, *Cronica*, *Lucașfărușul*, *Convorbiri literare* etc.

Traduce pentru reviste și în volume din Cioran, Roland Barthes, Daudet, Mérimée, Paul Valéry, Jabès, Michaux, Elytis, Borges, Jacques Le Goff ș.a.

Prezent în antologii de poezie din țară și străinătate.

Din 1998, stabilit la Iași, este muzeograf literar, director adjunct și director al Muzeului Literaturii Române Iași.

Din 2004 este directorul fondator al revistei de experiment literar **FEED BACK**, aflată în al XIX-lea an de apariție fără hiatus.

Organizează, începând cu 2006, *Festivalul Internațional de Neoavangardă*, iar din 2009 *Festivalul Internațional de Poezie „Grigore Vieru”* – duplex cultural Iași –

Chișinău, din care s-au desfășurat 13 ediții.

Cărți de poeme publicate:

Intrarea în scenă (Albatros, 1984), *Plimbarea prin flăcări* (Cartea Românească, 1988), *Preludii pentru trompetă și patru pereți* (Panteon, 1992), *Documentele Haosului* (Panteon, 1993), pentru care primește Premiul Asociației Scriitorilor Iași și Premiul *Poesis* pentru cea mai bună carte a anului 1993, *Spre Fericitul Nicăieri* (Panteon, 1995), *Cântece de amăgît întunericul* (Helicon, 1996), *Manualul Bunului Singuratic* (Panteon, 1997), *Duminica fără sfârșit* (Axa, 1998), *Cartea urmelor* (Junimea, 2001), *Documentele Haosului* – antologie de autor (Junimea, 2003), *Evanghelia după Corbu și alte poeme* (Princeps Edit, 2006) – Premiul Uniunii Scriitorilor din România, filiala Iași, *Refugii postmoderne* (Convorbiri literare, 2007), *Eonul Marelui Desant*, antologie, ediție critică (Princeps Edit, 2009), *Apocalipsa de fiecare zi* (Princeps Edit, 2009), *Pofțiți, Domnule Kafka!* (Princeps Edit, 2010), *Viața de fiecare zi la Iași pe vremea lui Daniel Corbu povestită de el însuși* (Ed. Feed Back, 2010), *Refugii postmoderne* (Convorbiri literare, 2011), *Noi vești despre pasărea oarbă Dali* (Editura „Junimea”, 2012), *Documentele Haosului* – ediție critică, antologie (Ed. Princeps Multimedia, 2013), *Ferestrele oarbe* (Princeps Multimedia, 2016), *Lecția de abis*

Critici și admiratori: Eugen Simion, Nicolae Băciuș și Filomena Corbu

(Princeps Multimedia, 2018), *Scrisori către cei singuri* (Ed. Junimea, 2019), *Purtătorul de tăcere. 33 poeme salvatoare* (Princeps Multimedia, 2021), *Manualul Bunului Singuratic -antologie lirică* (Ed. Cartea Românească Educațional, 2021).

Cărți de proză:

Douăzeci și una de fantasmagorii în ritm de blue-jazz (Ed. Cronica, 2001), *Urmele lui Dumnezeu și alte povestiri* (Princeps Edit, 2009), *Piatra de Eol și alte povestiri* (Princeps Multimedia, 2015), *Januvia – Romanul ascezei* (Princeps Multimedia, 2017)

Cărți de eseuri:

Generația poetică '80 în cincisprezece portrete critice (Junimea, 2000), *Intimitatea publică a poeziei – șapte eseuri despre comportamentul liric* (Princeps Edit, 2002), *Postmodernismul pe înțelesul tuturor* (Princeps Edit, 2003), *Generația poetică '80 și rostirea postmodernă* (Princeps Edit, 2006), *Neoavangarda românească* – (Feed Back, 2008), *Postmodernism și postmodernitate în România de azi* (Princeps Multimedia, 2013), *Rostirea postmodernă. Generația poetică 80 în literatura română* (Princeps Multimedia, 2014), *Grigore Vieru și mitul său plutitor* (Princeps Multimedia, 2018), *Escale în Panteon de la Dosoftei la Vișniec* – eseuri și portrete literare (Ed. Princeps Multimedia, 2018), *SOLILOCVII despre artă și spectacolul lumilor* (Ed. Princeps Multimedia, 256 pagini), *Grigore Vieru și misiunea christică pentru poporul roman* (Princeps Multimedia, 2022).

Cărți de poeme în traducere:

- **Le Manuel du Bon Solitaire - poèmes**, Edition Stelamaris, trad. Miron Kiropol, Paris, 2019
- **La lezione d'Abisso** – Edizioni Rediviva, trad. Geo Vasile, Milano, 2019
- **Obskure Klarvision** – Dionysos Verlag, Boppard- Deutschland, 2019
- **Les Documents du Chaos**, trad. Mira Iosif-Fishmann, (L'Ancrier Edition, Strassbourg, France, 2002)
- **El Manual del Buen Solitario**, poeme/ poemas, ediție bilingvă româno-spaniolă, trad. Gustavo-Adolfo Loria-Rivel (Costa Rica), Ed. Princeps Edit, 2005, Iași;
- **Cains Neue Jammer/ Noile**→

lamentății ale lui Cain, dihtungen, trad. Johann Lippett, 2009

• **Il vangelo secondo Corbu**, trad. în italiană Geo Vasile, 2011

• **Manualul Bunului Singuratic**, ediție poliglotă - română, spaniolă, engleză, franceză, germană, italiană/ *El Manual del Buen Solitario, The Lonesome Way's Manual/ Le Manuel du Bon Solitaire/ Das Lehrbuch des Guten Einzelgängers/ Il Manuale del Buono Solitario*, Editura Princeps Multimedia, Iași, 2013

• **The Machine for inventing ideals**, împreună cu poetul american Stanley H. Barkan, trad. Olimpia Iacob & Jim Kacian, Editura Princeps Multimedia, Iași, 2015

• **Entre un cri et un autre / Între un strigăt și altul**, trad. Cornelia Bălan Pop, Editura Feed Back, 2016→

• **The rise and the decline of a totem destroyer (poems)**, Cross-Cultural Communication, New York, trad. Olimpia Iacob & William Wolak, 2018

• **Preludes pour trompette et quatres murs** – trad. Miron Kiropol, Editura Vinea, 2018 (lansată la SALON DU LIVRE, Paris, 2018)

Este prezent cu poeme în reviste, antologii sau cărți de autor în Franța, Germania, Slovacia, China, Lituania, Serbia, Anglia, Canada, Republica Yemen, Italia, Ungaria, Suedia, U.S.A.

Premii (selectiv):

Pentru întreaga activitate literară, Președinția României îi conferă, în 2004, **Medalia ORDINUL MERITUL CULTURAL ÎN GRAD DE CAVALER**.

Președinția Republicii Moldova îi conferă în 2011 **Ordinul Cultural MIHAI EMINESCU**, a doua medalie ca importanță în stat.

MEDALIA „DIMITRIE CANTEMIR”, acordată de ACADEMIA DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI, în semn de înaltă prețuire a activității de cercetare a moștenirii literare a scriitorului Mihai Eminescu, Chișinău, 2012.

Marele Premiu și Trofeul FESTIVALULUI „PRIMĂVARA POETILOR”, Chișinău, 2019.

PREMIUL „MIHAI EMINESCU”, acordat de Academia Română (2011), considerat cea mai înaltă recunoaștere în România pentru opera unui poet român.

VATRA VECHIE DIALOG Daniel Corbu

„CRED ÎN POEZIE NU CA ÎNTR-O PROFESIUNE,
CI CA ÎNTR-UN MIRACOL”

Nicolae Băciuț - Daniel Corbu, ai primit diverse premii pentru creația ta literară, pentru eforturile făcute pentru „Creșterea limbei românești? /Ș-a patriei cinstire”.

Ce înseamnă pentru tine a fi premiat? Cum apreciezi felul în care, în România, se dau premiile literare?

Daniel Corbu - Mai întâi, dă-mi voie să-ți spun că, exceptând perioada școlară, n-am fost niciodată adeptul premiilor. Cât privește premiile poezilor, le-am văzut mereu ca pe clopoței, tinichele ornamentale atârinate la poala Poeziei și mereu îmi veneau în minte cuvintele lui Maiorescu, atunci când Eminescu a refuzat invitația de-a merge la palat (Palatul Regal) să fie premiat ca poet de către rege: „Rege însuși al gândirii și simțirii omenesci, care alt rege l-ar fi putut premia?!” În timp, luând seamă, am înțeles că un premiu poate fi important pentru statutul în social al poetului, așa cum orice cronică de carte e importantă. Când Alecsandri a adus de la Montpellier Premiul Gintei Latine, a fost sărbătoare Națională.

Însă instituția premiului s-a deteriorat în România ultimului sfert de secol, așa cum s-a întâmplat cu multe sfinte lucruri. Ca toate instituțiile din România de azi, ea șchioapătă, bîjbîie agonice, e criticabilă. Funcționarea ei e atinsă de inflație și derizoriu. Cei câțiva inițiatori cinstiți de premii emblematice se pierd în puzderia recompenselor mărunte, bazate, de multe ori, pe relații cumetriale și pe o grețoașă reciprocitate.

Ca un făcut, artistul român, fie el pictor, muzician, actor sau literat, dorește să fie premiat. În fiecare zi, dacă se poate. Ahtia după premiile gloriolare, care ar salva, vezi bine, artistul de la uitare și moarte, a devenit adevărată boală profesională. Excepțiile sunt rare și sunt din rândul celor adevărați, blestemați la rodnicile artei, care consideră că cel mai de preț premiu este talentul talentului dăruit de Dumnezeu.

Din aceste câteva rânduri nu trebuie să se înțeleagă că sunt un înverșunat dușman al premiilor literare, total împotriva lor, că le cred inutile. Dar sunt împotriva metodelor de atribuire a unora din ele. Să ne amintim (cu indignare, desigur!) că premiul Goncourt pentru cea mai bună carte a anului a fost acordat cândva de către Egmont Goncourt, romanului *Fanny* de Feydeau, în timp ce nominalizatul roman *Madame Bovary* de Flaubert și-a făcut gloria într-un proces de imoralitate.

N. B. - *La mai bine de patru decenii de la debut, crezi că ai pus în raftul de cărți atât cât ai fi vrut, ce-ai fi vrut, cum ai fi vrut?*

D. C. - Dragă Nicolae Băciuț, eu niciodată nu mi-am dorit să scriu rafturi de cărți! Îmi sunt născut într-un ținut unde nu cuvintele fac poezia. La Tg. Neamț și pe valea mirifică a Ozanei de sub Cetatea Neamțului, poezia e peste tot. Dacă ești proprietarul unui anume dar haric, o absorbi cu nesaț. Într-o atât de romantică adolescență, am cunoscut mireasma rostirii și ceva ca un huh de ivoriu care îmi potrivea cuvintele. Atunci a început a se întrupa poezia din cuvinte, iar această mireasmă a rostirii poetice cred că e o problemă de destin, de aceea eu NU CRED ÎN POEZIE CA ÎNTR-O PROFESIUNE, CI CA ÎNTR-UN MIRACOL. Un miracol care ti-i dat sau nu. Căpătând o conștiință a scrisului, parcimonios cu ceea ce publicam în reviste →

NICOLAE BĂCIUȚ

nainte de debutul editorial, mi-am propus să public doar o singură carte, o CARTE care să cuprindă totul, o odisee de semne și voci ale interiorității, expurgată de materialitate și de biografism. N-a fost să fie! De la debutul cu *Intrarea în scenă* (1984), numărul cărților de poezie mi-a ajuns la paisprezece, la care se adaugă cele de proză și de eseuri. Și nu știm ce va urma. Rămâne exorcismul scrisului, rămâne acest miracol acaparator care nu mă va părăsi decât în clipa plecării definitive spre satele cerești. Este ceea ce am numi *blestem*, dar în sensul grecesc al cuvântului, cel folosit pentru Sisif, Narcis, Prometeu.

N. B. - *Care au fost vârfurile destinului tău literar, care poticnirile?*

D.C. - „Vârfurile destinului” e pretențios, chiar pretențios spus! În cazul oricărui creator de artă cred că e vorba de intensități, de iluminări și de momente de inspirație care-i îmbogățesc creația și-i mențin tonusul energetic. De altfel, poetul este o ființă sacrificială, coborârile sale în adânc pentru a aduce și a dărui celorlalți câțimea aceea de frumos și nemoarte au și darul de a-l sfâșia spornic.

Ca să răspund totuși, voi spune că un moment referențial a fost acela în care am realizat responsabilitatea și am realizat conștiința a ceea ce fac. A urmat, nu mult după apariția primei cărți de poeme viziunea drumului de urmat conform structurii proprii și viziunea clară a familiei de spirite din care făceam parte.

Să precizăm mai întâi că în cazul meu trebuie luată în primul rând în considerare o problemă de structură. Pe această structură psihică s-au grefat toate, inclusive „l'obligation d'avoir un destin”, cum ar spune Cioran. Poezia pe care o scriu e una a deznădejdilor mele, dar căroră consider că le dau în textul liric un conținut viril. Să adăugăm că este expresia unei singurătăți ontologice și vine dintr-un acut sentiment al Abisului. La o primă vedere, poezia mea caută permanent, dincolo de un program anume, mântuirii pentru vreo vină metafizică. Tragică, desigur!

Lumea de azi îți hrănește din plin pesimismul. Adăugându-i-se forța ideilor și rostirea estetică, prin urmare consistența nobilă, pesimismul primitiv din juru-ne devine, în

textura poemului, tonic. **Pesimismul tonic.** Ca să fiu mai explicit, voi spune așa, ușor emfatic, ca și cum aş desfășura o eșarfă: *tuturor deznădejdilor eu le adaug în texte un alinător surâs!* Aceasta e **Calea empatică a lirismului meu**, Calea Pesimismului tonic. Ea vine de departe, prin **Ghilgameș, Sapho, Catullus, Andreas Gryphius, John Keats, Gérard de Nerval, E. A. Poe, Baudelaire** (traducătorul lui Poe în franceză), **Stefan George** (traducătorul lui Baudelaire în germană), până la **Henri Michaux** (tradus și de mine, în limba română), **Hlebnikov, Alvaro Mutis, Paul Celan și Elytis**. Pe această mirabilă Cale (exceptând geniile poetice ale Europei: Dante, Shakespreare, Goethe, Hölderlin, Eminescu) mi-am descoperit forța interioară de a supraviețui ca poet. Toți acești poeți sunt o familie de spirite. Iar CEL CĂRUIA ÎI E DATĂ POEZIA CA PE UN BLAZON AL DESTINULUI, TREBUIE MAI ÎNTÂI SĂ ȘTIE DIN CE FAMILIE DE SPIRITE FACE PARTE.

N. B. - *Ai fost mereu organizator de evenimente culturale și înainte și după decembrie 1989.*

D. C. - Adevărat. Au fost întâmplări deosebite, evenimente eminamente literare sărbătorind în special poezii și POEZIA, această „a patra dimensiune”, cum o numea cândva George Călinescu. Toate au avut ca forță motorie PRIETENIA. Prietenia despre care de la bunica dinspre mamă, simplă învățătoare de țară, am aflat că trebuie să fie sinceră, adevărată și că trebuie dusă până la capăt, adică până dincolo de moarte. **POEZIE ȘI PRIETENIE** mi-i un blazon sfânt. S-aîntâmpat că imediat după absolvirea Facultății de litere

**Daniel Corbu, Mihai Cimpoi,
Eugen Simion**

din București, în toamna lui 1984, la Târgu Neamț, orașul natal, am organizat COLOCUILE NAȚIONALE DE POEZIE DE LA NEAMȚ, manifestare anuală din care, în condiții vitrege, cu informatori mizerabili și paznici strâmbi ai culturii, s-au desfășurat zece ediții (1984-1993). Ideea mea a fost să adun toate valorile poetice ale generației 80. Așa s-a făcut că pe la Târgu Neamț au fost prezenți cam toți poeții valoroși tinerei (pe atunci) generații 80, între care: **Matei Vișniec, Florin Iaru, Nichita Danilov, Ion Mureșan, Lucian Vasiliu, Mariana Marin, George Vulturescu, Constantin Hrehor, Aurel Dumitrașcu, Ion Zubașcu, Gellu Dorian, Liviu Ioan Stoiciu, Alexandru Mușina, Adrian Alui Gheorghe, Nicolae Sava, Elena Ștefoi, Dan David, Cristian Popescu, Liviu Antonesei, Magda Cârneci**. Toți se întreceau în discursuri libere despre condiția scriitorului, se citeau poeme dure, chiar subversive. Era perioada solidarizării, eram tineri, visători și aveam impresia că în noi furnică dumnezeirea.

După mutarea mea la Iași au urmat: **Festivalul Internațional de Neoavangardă, Festivalul de Poezie „Cezar Ivănescu”, Festivalul Internațional de Poezie „Grigore Vieru”** etc.

N. B. - *Ai regrete, ai nostalgii? Cum se mai întâlnesc azi scriitorii? Ce-i mai apropiat? Ce-i desparte acum pe scriitori?*

D. C. - Întotdeauna m-au emoționat mâinile întinse prietenește, solidaritatea sinceră, neviclenită. Dar nu întotdeauna lucrurile au mers pe calea visată de mine. În timp, am constatat și eu că NIMIC NU E MAI TOXIC DECÂT O FALSĂ PRIETENIE, una bazată pe interes →

Valeriu Matei, Daniel Corbu

sau orgoliu etc. De exemplu, nici nu vreau să înțeleg cum unii s-au îndepărtat de mine doar pentru eu corespondam cu poetul grec Odysseas Elytis.

Cum se mai întâlnesc scriitorii? Ocazional sau pe grupuri de interes. Spun mereu că la Iași, după plecarea la poporul stelelor a poezilor Ioanid Romanescu, Mihai Ursachi și Cezar Ivănescu, boema aceea ieșeană curată, imperiu al dialogului și spectacolului intelectual cavaleresc nu mai există.

Ce-i desparte acum pe scriitori? Un orgoliu de proastă calitate, de fapt o sumă de vanități. Vă spune asta un pacifist și un om al comuniunii. Se întâmplă dintr-o continuă **autosupraevaluare** a unora. Și (se poate observa ușor) cu cât talentul e mai puțin și mai apos, orgoliul crește imens, ca un neg urât!

N. B. - *Publici o revistă, „Feed Back”?* *Ce șansă mai au revistele literare, cine/de ce mai citește reviste literare?*

D. C. - De nouăsprezece ani apare la Iași, fără hiatus, o revistă europeană de experiment literar, de neoavangardă chiar, „FEED BACK”. Am fondat-o împreună cu un grup de tineri entuziaști și, când privesc în urmă, îmi spun că e o minune că mai apare în aceste timpuri destul de pozitivistice și păcloase și că se menține valoric la ștacheta pe care-am impus-o de la început. „Feed Back” a făcut loc marilor valori literare din România, din Europa și cam de peste tot din lume dar și poezilor, prozatorilor, eseștilor foarte tineri care bat la porțile literaturii.

Ca să răspund întrebării, da, este nevoie de aceste reviste, este nevoie de anchete, de polemici, de cunoașterea prin intermediul lor a tendințelor și realizărilor acestui timp. Cât de greu se editează și se mențin, cât de citite sau răsfoite sunt pe blogspoturi, pagini de internet sau pe hârtie, asta e o lungă și cam tristă poveste!

N. B. - *Ca editor de carte, ai putut lua și pulsul aspiranților la condiția de autor. Se publică mult, se publică puțin? Cum vezi circulația cărții?*

D. C. - Dragul meu Nicolae Băciuț, știi la fel de bine ca mine că în toate timpurile scriitorii adevărați, cei atinși de blestemul scrisului și jertfelnici sunt puțini. Amatorii, veleitarii inundă peisajul liric,

„De la musique avant toute chose” – Filomena Corbu, Nicolae Băciuț, Daniel Corbu

derutează, produc mari confuzii. Acești târaie șosete prin literatură, înșirătorii de cuvinte goale sunt atât de mulți, mult mai mulți ca în timpul lui Eminescu, încât nimeni nu poate limpezi peisajul. Mulți dintre ei, necultivați, suferă de un adamism agresiv, slujind ideea că totul începe cu ei și nu aceea că în cultură totul se adaugă. Însă cel născut cu instinctul creației, „așchie de dumezeire”, cum ar spune Leonardo Da Vinci, își poate croi propriul drum. Mai rău e de cititorii dezorientați de inflație și de publicitatea nonvalorilor.

N. B. - *Te-ai apropiat de câțiva autori importanți pe traseul căutărilor literare. Te-ai simțit ucenic al cuiva? Ai avut ucenici?*

D. C. - Dacă ești cu adevărat haruit, ca poet din tinerețe până la marea plecare ești ucenicul cărților și al celor care le-au scris. Și mai ales al afinităților selective. Însă cel care vrea să pună pecetea originalității pe orice scrie, este ucenicul neascultător. E ușor să te apropii de mari scriitori, să ucenești cu acribie, dar trebuie să deții și arta sau forța despărțirilor și a urmării drumului propriu.

Ca tânăr care băteam la porțile literaturii, student la București (buzunarele pline de hârtii cu notații lirice, cărți în genți și în mâini), cultivam poezii bune ai generației șaizeciste, fiind atras în special de inovațiile lingvistice ale lui NICHITA STĂNESCU și de tragismul netrucat al lui CEZAR IVĂNESCU. Veneam din Moldova poetică și credeam în inspirație, prin urmare, ca pentru o detașare de generația mea biografistă, amatoare de prozopoeme, în cenacluri

ad-hoc sau la Cenaclul de luni făceam afirmația pe care o mențin și acum: **MĂ CONSIDER UN POET DE TEMPLU, NU DE LABORATOR!**

N. B. - *Prin vârstă, prin atitudine, ai fost asimiliat „generației 80”. Ai avut sentimentul că aparții, cu adevărat, unei generații? Cum apreciezi destinul „generației 80”?*

D. C. - Biologic, sigur că aparțin acestei prestigioase generații lirice din România! Însă, față de colegii generaționiști care au înbrățișat biografismul, noua mitologie a derizoriului, experimentul agresiv al licențiosului, bășcălia șarmantă sau așa numitele *epifanii ale banalului*, toate crescute sub largă și apoasa umbrelă a postmodernismului, eu am preferat să mă păstrez în linia poeziei metafizice. Adică acea linie începută la noi cu Eminescu, continuată cu Bacovia, cu Magda Isanos, Nicolae Labiș, Cezar Ivănescu, Mihai Ursachi, Nichita Stănescu. Este, considerăm noi, linia de aur a lirismului românesc. Sunt poeți care au crezut în forța și magnetismul dimensiunii metafizice și în inspirație ca dar misterios. Așa cum și eu cred că **A SCRIE FĂRĂ INSPIRAȚIE E O LIPSĂ DE BUN SIMȚ.**

N. B. - *Nichita Stănescu s-a bucurat de o susținere consistentă a „generației 80”, mulți scriitori din această generație fiindu-i foarte aproape. Cum te raportezi, ca scriitor, la Nichita Stănescu?*

D. C. - Nichita Stănescu era ceea ce bunica mea ar numi *farmazon*. Sigur că histrionismul e specific oricărui creator de artă care a obținut deja așezarea pe piedestalul unor succese, dar el era un generos născut iar nu făcut și frate netrădător al atâtor creatori. Când l-am cunoscut, prin intermediul prietenilor de generație Traian T. Coșovei, Nino Stratan și Elena Ștefoi, în toamna anului 1980, eram student la universitatea bucureșteană. Eu citisem încă din liceu (clasele a XI-a și a XII-a) tot ce a scris Nichita. Și îi așteptam cu emoție fiecare carte. Îl consideram un mit, sau, mai bine, unul din zei tineri ai noștri, ai românilor. Față de poezii generației sale, Nichita reușise să înalțe cu câteva leghe limbajul poetic și să găsească structuri noi, originale, inconfundabile de exprimare a conceptelor lirice, precum și un ton personalizator. Nichita a fost o flacăra. Cu Nichita Stănescu trăitor →

în Bucureștiul anilor 70 – 80, în modestul apartament din Piața Amzei, mă simțeam în siguranță. Prea multa apropiere de Nichita n-ar fi fost benefică celui care, având conștiința scrisului, vroia să fie el însuși. Eu oricum alesesem calea pesimismului tonic ce mi se revelase și pe care-o urmam fără poticniri.

N. B. - *Cum apreciezi posteritatea lui Nichita Stănescu?*

D. C. - Nu e una prea fericită. Urmând însemnele și pecețile globalizării, manualele școlare nu mai promovează poezii cu adevărat profunzi și novatori cum este Nichita. Edițiile de acum se scot în doar două – trei sute de exemplare. Timpul tirajelor de masă a trecut. Și la noi și în lume. Dar cei interesați de acest miracol care este poezia adevărată, menținută prin forță și magnetism metafizic, originală ca idee și expresivitate, nu ratează niciodată întâlnirile. Nichita este citit, cultivat de atâția împătimiți ai cuvântului civilizator!

N. B. - *Ce înseamnă acest Mare Premiu al Festivalului Internațional de Poezie „Nichita Stănescu” pentru tine?*

D. C. - Ca și Premiul pentru poezie al Academiei Române, cu care-am fost onorat nu de mult, acest premiu este un mare dar. O apreciere care oferă emoție celui ce crede cu cerbicie în misterul poeziei, în spiritul princiar și în frumusețe ca ideal uman.

Este o emoție deloc trucată și pentru că poartă numele unui mare poet vizionar și inovator: NICHITA STĂNESCU.

22 februarie 2022

*

- Daniel Corbu, ai publicat opt cărți după decembrie 1989. La ce bun poezii în vreme de tranziție?

- Tranziția e un cuvânt care nu mi place deloc. Chiar de mic știam că tranzitez de la pubertate la adolescență, la majorat, mereu eram făcut atent că nu sunt încă major... Au urmat tot felul de „transhumanțe”. Dar în România se vede că e un termen care s-a impus foarte serios, iar după '90 poetul a cam început să se întrebe la ce bun poezii în vreme de tranziție? A început să pară puțin fără rost publicarea cărților, a început să se întrebe câți cititori vor mai ajunge la textele lui, însă rostul poetului este cu totul altă problemă, pentru că eu

cred în poezie nu ca într-o profesiune, ci ca într-un blestem și poetul trebuie să săvârșească lucrul pentru care este blestemat și destinat.

Eu cred chiar în poetul orfic, pentru că poezia este sfâșiere, este exorcism. Actul scrierii e un act extraordinar de complex și care implică nu doar forțele proprii ale poetului, dar parcă și forțe din afară.

- Ai intrat în literatură în contextul în care ideea de generație avea o foarte mare încărcătură. Era și solidaritate, era și formă de protest, era și refugiu, dar și sprijin. Cum vezi, privind înapoi, cu/fără mânie, acel exercițiu de accedere în lumea literaturii?

- Cred că anii optzeci dau seamă despre un fenomen literar extraordinar la noi, acesta încheind secolul douăzeci rotund. La începutul secolului XX, era avangarda literară, folosim termenul acesta, deși el implică un conglomerat de direcții, curente – era și expresionism și integralism și toate celelalte – iar la sfârșitul secolului s-a încercat un alt mod de a scrie, care a fost tot un fenomen în spirit avangardist. Așa cum bine știi, dragă Nicolae Băciuț, pentru că chiar tu știi că ai inițiat ancheta literară din **Echinox**-ul din '79, unde s-au spus niște lucruri doșbite și care a însemnat chiar un manifest pentru generația '80, acele pagini au fost manifeste pentru generația așa-numită optzeci, fără un alt termen la îndemână, cum a fost numit și postmodernismul, cam grăbit, fără un alt termen mai potrivit la îndemână, deci fenomenul a fost nemaipomenit, apreciat până și de bătrânii invidioși, poeți ai cetății, liricii cetății de-atunci, chiar Nichita Stănescu a considerat că e vorba de un ceva altceva al poeziei românești și atunci toată impunerea s-a făcut în grup, pluton, brigadă, mă rog, alți termeni militari care ne displac, desigur, astăzi. Consider că a fost absolut necesară acea impunere, pentru că a reușit să incumbe frica în rândul păzitorilor ideologiei de atunci, ocrotitorii ideologiei vremii, care au devenit foarte atenți la noi. Dar atenți au fost și criticii literari care, mulți dintre ei, au remarcat că e un alt mod de a scrie ceea ce propunem noi.

Acum, după atâția ani, eu cred că a venit timpul patriarhilor. Am început să ne numărăm anii spre cinci-

zeci. Acum generația nu mai înseamnă mare lucru și fiecare își creează în singurătate poetica lui, poemele, care îl fericesc sau nu-l fericesc.

- Crezi, evaluând ce e mai reprezentativ, că a fost justificat entuziasmul cu care mulți au întâmpinat generația '80? În ce măsură a confirmat ea așteptările? N-a fost prea mult zgomot?

- Eu cred că cei care au fost entuziasmați de ceea ce se petrecea atunci cu noi, aș numi pe Ștefan Augustin Doinaș, Nicolae Manolescu, Jean Pop, Marin Mincu etc., au avut intuiție literară, au mizat pe câțiva poeți. N-au prevăzut însă pe alții care urmau să vină. În clipa de față, punctele de forță ale generației sunt schimbate, ele sunt acum în toată țara, ceea ce nu vor să înțeleagă unii critici care apelează mereu la cele cinci nume care înseamnă vârful generației și cu aceasta pun punct generației. Nu e chiar așa. Iată, de exemplu, eu apreciez pe mulți dintre congenerii noștri, dar nu proslăvesc pe mulți. Cărtărescu s-a dovedit a fi un foarte bun prozator. Eu sunt entuziasmat de proza lui, care, sigur, a întrecut poezia sa. Cred că și el se dezice de unele texte poetice ale lui de atunci, dezvoltate mai mult pe orizontală. Eu cred că poezia care rezistă din această generație este poezia care are caracteristicile generației – livrescul, textualismul, dar care nu e lipsită de metafizic. Eu aici aș vorbi de latura moldavă a generației '80, care a impus și care a rămas în metafizicul de care vorbeam, și de câțiva poeți ardeleni, cum ar fi Ion Mureșan, care nu s-a dezis de metafizic.

- Trăiești în provincie. Te simți marginalizat?

- Păi, cum se întâmplă lucrurile acestea?! Marginalizarea e un cuvânt cu care se poate jongla mult. Bacovia, în anii '20 – '30, era un poet care s-a automarginalizat, dar nu știa nimeni. Mircea Eliade, când a auzit prin anii '70 că Bacovia e un poet imediat după Eminescu, la fel ca Blaga sau Arghezi, chiar a fost foarte mirat. Însă poezia lui de stare a crescut în timp și a început să aibă mulți cititori. Acum, într-un moment de mare confuzie în România, când veleitarii dau din coate, când încearcă să se impună, sunt uneori agresivi, și noi înțelegem psihologia veleitarului, este absolut firesc în perioada aceasta, cum ai →

spus tu, de tranziție, să-ți vină să stai nu-mai în casă și să te bucuri de imaginile poetice sau de câte o metaforă, de un vers deosebit pe care îl scrii.

N-aș putea spune despre mine că sunt marginalizat, eu mi-am publicat bună parte din ceea ce am scris, însă există o atmosferă destul de proastă în România, există o serie, vorbeam de veleitarism, de arendași literari, care au reușit să ia câmpul literaturii, fac tot felul de festivaluri de poezie, împart premii, nu ca să laude un poet, că uneori mai invită și poeți de valoare la premii, ci ca să se lustruiască pe ei, să facă activitate literară etc., etc., și lucrurile acestea sunt uneori dezolante pentru noi, care chiar ne ocupăm de fiziologia poemului, chiar de viitorul poeziei noastre.

- Moldova a oferit modele de prietenie literară, a susținut cultul prieteniei literare. Mai trăiește acest cult? Mai ai prieteni în lumea literară?

- Îmi vine să spun că trăiesc pentru poezie și pentru prietenie și înainte de '89 eram foarte convins de asta. Unii prieteni pe care i-am avut s-au menținut – mă gândesc la George Vulturescu, la Lucian Vasiliu, Nichita Danilov, sau unii prieteni din celelalte generații, care au rămas consecvenți. Dar au fost și unii care...

Te mai înșeli în prietenie, există trădări. Trădările sunt ca un spirit pe

rănilor sufletului nostru. Însă învățăm mult și din trădări.

Eu sunt născut la Târgu-Neamț, punct fierbinte al culturii noastre, dar iată-mă ajuns la Iași, la Muzeul Literaturii Române, mai precis la bojdeuca din Țicău, unde sunt muzeograf, și zilnic vorbesc despre ceea ce tu invoci acum: prietenia între scriitori. Vorbesc despre celebra prietenie Creangă-Eminescu, de perioada absolut romantică a Junimii, de spiritele alese de acolo, și de faptul că în acea perioadă, orice spirit de valoare, orice spirit înalt ar fi trecut prin Iași era reținut de junimiști, de atmosfera acelui cenaclu, care a dat practic pe toți clasicii literaturii noastre. Nu se poate să nu vorbesc aproape zilnic despre literatură și prietenie.

- Continui să scrii, să publici poezie. De ce crezi că e amenințată poezia, acest mod de comunicare cu lumea?

- Noi trăim ca poeți niște neliniști în perioada aceasta, pentru că ceva se schimbă în lume, se schimbă modul de comunicare, se vorbește tot mai mult de cartea electronică, de dispariția cărții, dispariție în care eu nu cred, cum nu cred nici în paharele de plastic. Se vorbește de dispariția artei, de cam vreun secol. Poezia va rămâne, va muri o dată cu ultimul om, ca să spun iarăși un lucru comun. Totdeauna va fi nevoie de visare, de magie, de pătrunderea misterului cu

ajutorul imaginației și totdeauna poezia va fi prezentă. Această schimbare a modului de comunicare schimbă și fiziologia poeziei de astăzi. În ceea ce mă privește, rămân la magie, la mister, la șamanismul dintâi, pentru că nu accept nici limbajul tehnic al ei, impuritățile ei. Adică, într-un fel, așa cum în **Principiu poetic** o declara Alan Edgar Poe, preluat apoi de Baudelaire și Mallarmé, cred în poezia pură, care îți oferă lumea și emoția ideală.

- Rîști o profeție? Care ar fi șansele poeziei românești într-o perspectivă mai îndepărtată?

- Poezia românească ar trebui, în primul rând, cunoscută și de alții, nu numai de noi. Limba română, cea care ne dă satisfacții extraordinare, parcă nu e de ajuns pentru poezie. Nu poate fi gustată decât de un procent din cei patruzeci de milioane de români, cât înțeleg că sunt în țară și în lume, ci ar trebui să facem programe, să pregătim traducători foarte buni, cu prieteni ai limbii române, chiar dacă nu români, dar amanți ai limbii române, ca să zic așa, ca poezia să fie cunoscută în lume, pentru că eu cred în destinul ei. Cât despre poezia viitorului, cum am intuit că vrei să mă întreb, eu cred că vor mai fi cam două generații de căutări, de experiment și cred că ea se va întoarce la starea primară, aceea de mir, de cântec.

Bistrița, 12 octombrie 2002

Participanți la Ediția 2019 a Festivalului Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”

UN MIT INSURGENT ÎNTR-UN MITURILE CULTURII ROMÂNE

Există un mit Nichita?

E foarte curios și, desigur, jenant, că românii au început să-și ignore mi-turile care îi reprezintă. Vina, arunca-tă pe agitațiile sociale, pe tranziția ultimilor treizeci de ani, nu are acope-rire. Găsesc o datorie a fiecăruia de a actualiza și propăși (cu o vorbă pașoptistă) orice mare valoare culturală. De altfel, după asta îți poți da seama da-că un popor e învingător sau învins.

Am credința că nu greșesc atunci când afirm că ceea ce apreciază în primul rând cel aflat la primul impact cu poezia lui Nichita Stănescu este, fără îndoială, insurgența limbajului și temeritatea viziunii. Poet al armoniei tragice, răsturnând o tradiție, Nichita a impus o tradiție. Genial creator de limbaj poetic, toată viața n-a făcut decât să se schimbe în cuvinte, cum îi plăcea să mărturisească, să fie el însuși, să vorbească limba mării și inconfundabilei sale poezii. Cum singur a spus-o, a inventat *homeografia*, adică scrierea cu sine însuși.

Nichita Stănescu s-a născut la Ploiești (31 martie 1933), a urmat liceul la Ploiești și București, apoi Facultatea de Filologie a Universității din București. A debutat cu poezie după moartea lui Labiș, în revista „Tribuna” (1957), iar editorial cu volumul *Sensul iubirii* (1960). Propunând un discurs cu totul original, Nichita Stănescu avea să fie considerat al cincilea model important din poezia secolului douăzeci, alături de Blaga, Bacovia, Barbu și Arghezi, fiecare carte publicată fiind un eveniment editorial: *O viziune a sentimentelor* (1964); *Dreptul la timp* (1965); *11 elegii* (1966); *Roșu vertical* (1967); *Alfa* (1967); *Oul și sfera* (1967); *Laus Ptolemai* (1968); *Necuvintele* (1969); *Un pământ numit România* (1969); *În dulcele stil clasic* (1970); *Belgradul în cinci prieteni* (1971); *Măreția frigului* (1972); *Epica Magna* (1978); *Operele imperfecte* (1979); *Noduri și semne* (1982); *Oase plângând* (1983).

Izbitor la Nichita Stănescu, constructor al unei poetici a rupturii, este noutatea discursului care operează atât la nivel semantic cât și sintactic, precum și deschiderea vizionară. Întâl-nim la Nichita Stănescu „necesitatea dramatică a saltului în non-eu, obsesia stării de obiectivitate, de absolut” (Valeriu Cristea), „un sens al relativizării și, implicit, al libertății

extreme a cunoașterii” (Marian Papahagi), dar și „opțiunea estetică ce subordonează forma în sine, formei de expresie a sentimentului” (Marin Mincu). Poetul propune o comunicare prin „necuvinte”, aceasta însemnând comunicarea direct cu sentimentele, deoarece, spune poetul, „cuvântul atrage realul, modificându-l”. La Nichita Stănescu limbajul e parcă „întors”, sunetele răvășite, semantica pare a avea gâtul sucit, ca în *Frunză verde de albastru*: „Și-am zis verde de albastru./ mă doare un cal măiastru./ și-am zis parcă de un măr./ minciună de adevăr./ și- am zis pasăre de pește/ descleștarea de ce crește./ și secundă-am zis de oră./ curcubeu de auroră./ Am zis os de un schelet./ am zis hoț de om întreg./ și privire-am zis de ochi./ și că-i boală de deochi...// Și-am zis verde de albastru./ mă doar un cal măiastru./ pe care mă țin călare/ cu capul la cingătoare./ cu călcăiul la spinare/ și cu ochiul la potcoave./ și cu inima-n silabe./ de mă duc mări, mă duc/ ca toamna frunza de nuc./ ori ca iarna frunza albă/ de la floarea de zăpadă...”

Cărți ca *11 Elegii* (1965) și *Necuvintele* (1969) sunt momente de referință în lirica românească, cărți care au modificat, asemenea vaccinului, întreaga poezie contemporană românească, ce a urmat. Despre limbajul poeziei lui Nichita Stănescu s-a scris mult și mai e loc de interpretări, despre cuvinte, despre necuvinte, despre transparență, despre moduri, despre semne și, ca orice mare poet, el a creat o școală. Curând lucrurile se vor așeza, harta literară a perioadei se va liniști, iar Ni-chita Stănescu va fi la locul hărăzit. Să încheiem citând un poem scris în viziune homeografică: „Poetul ca și

soldatul/ nu are viață personală./ Viața lui personală este praf/ și pulbere./ El ridică în cleștii circumvoluțiunilor lui/ sentimentele furnicii/ și le apropie, le apropie de ochi/ până când le face una cu propriul său ochi./ El își pune urechea pe burta câinelui flămând/ și îi miroase cu nasul lui botul întredes-chis/ până când nasul lui și botul câinelui/ sunt totuna./ Pe căldurile groaznice/ el își face vânt cu aripile păsărilor/ pe care tot el le sperie ca să le facă să zboare./ Să nu-l credeți pe poet când plânge./ Niciodată lacrima lui nu e lacrima lui./ El a stors lucrurile de lacrimi./ El plânge cu lacrima lucrurilor”. (*Poetul ca și soldatul*).

Generația noastră a început să scrie în momentul în care exista deja mitul Nichita. Prin urmare, cei care ieșiserăm să cucerim lumea cu un braț de metafore, ne-am trezit învățând lecția Nichita Stănescu, fascinați de omul Nichita, rămas un veșnic adolescent, fascinați de miracolul operei. Îmi amintesc de emoția unei după-amieze de vineri, o zi de octombrie a anului 1981, în care l-am vizitat pentru prima oară pe poet; și pe care am numit-o, desigur, emoția Nichita Stănescu. Atunci, împreună cu prieteni poeți, am descins în apartamentul său din Piața Amzei, având tot timpul sentimentul că-mi este dat privilegiul de a cunoaște pe cel mai mare poet român de după Eminescu, Blaga și Arghezi. Cu privirea-i învăluitoare și zâmbetul de zeu tânăr, Nichita a avut grijă să alunge, în câteva clipe, distanța dintre noi. Era un maestru al dialogului, o uimitoare fabrică de spontaneități, un sofist întârziat și un șaman irezistibil. Învăța pe oricine câte ceva, deși nu avea aerul s-o facă. Puteai oricând să înveți de la Nichita, generozitatea. Avea mulți prieteni. De altfel, câteva mii din poemele sale sunt daruri făcute prietenilor, de acest trudit cu gândul și cuvântul pe ogoarele limbii române, patria sa, cum îi plăcea să spună.

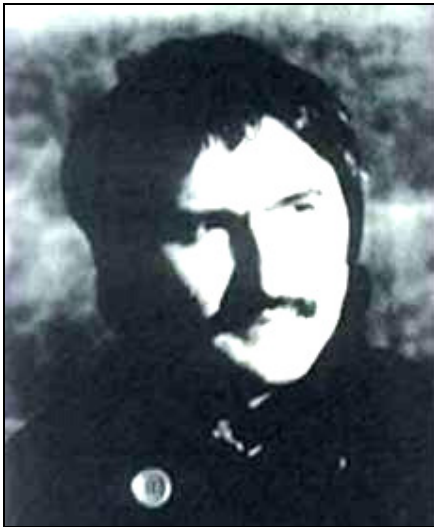
De la el, generația noastră a învățat insurgența limbajului și temeritatea viziunii. Poet al armoniei tragice, răsturnând o tradiție, Nichita a impus o tradiție.

Genial creator de limbaj poetic, toată viața n-a făcut decât să se schimbe în cuvinte, să fie el însuși, să vorbească limba mării și inconfundabilei sale poezii. Cum singur a spus-o, a inventat hemografia, adică scrierea cu sine însuși.

Acum, când ne-a lăsat doar amintirea trecerii prin lume, Nichita Stănescu este pentru noi un nume adunat pe o mare carte a literaturii noastre.

DANIEL CORBU

Daniel Corbu

PENTRU A VĂ POVESTI INVIZIBILUL

Lui Umberto Eco

Altcineva doarme până târziu
în patul regal
ornat cu prețioase pietre
și terminale cu cap de dragon!
După cum îți spuneam la acel Gaudeamus
de octombrie într-un București cenușiu
frate Umberto Eco, prinț legitim al
Numelui trandafirului și lector in fabula
EU AM APĂRUT PENTRU A VĂ POVESTI
INVIZIBILUL.

Sunt compus din strigăte de pe diguri
din agonii și regrete limite căderi
și litere fierbinți
ca toți cei din Ordinul Metaforei.

Pentru fratele născut orb
construiesc pești din cuvinte
zmei elefanți și antilope în alergare
și-i ascund zi de zi
Neantul primit blazon pe numele meu.
Și pentru el sunt zeul primar
născut pentru a povesti
invizibilul.

El știe că poetul se-avântă
acolo unde misteru-i mai profund
iar spaima de viață și de moarte
e salvată doar prin iubire.
El știe: cea mai curată fântână e lacrima.

PROLIGOMENE DE ȘOAPTE

Zicea: toate ușile dau în haos
Și mai zicea: nimeni n-a văzut mormântul
unui cuvânt
Și mai încă zicea: stai singur ca o ușă săpată în ziduri
râvnind mereu orizontul de după orizont

trece adevărul dintr-o cameră în alta
și te ignoră
trece umbra morții și te sperie
pas encore, Monsieur Le Best Daniel, pas encore!
Zicea: și mormintele călătorească
Și mai zicea: nu-l uitați pe cel care-și are
mormântul în mare!
Și mai încă zicea: cel ce-ți oprește moartea
la fiecare răspântie
cel care-o alungă mereu la doi pași mai încolo
te va uita într-o zi!

VINE CÂTEODATĂ POEZIA

Spune-mi pe unde rătăcește lumina
când inima mea e tristă
când stau închis în zăpada asta de trup
proslăvind pustiul secunde
îngrijind o speranță cu picioarele-n râu
și cu capul în nori?
În carnea mea un zeu se întrece a cânta
dintr-o harfă zdrobită
un arhanghel cu numele meu face crime
în favoarea adevărului.

Tu pe unde rătăcești când inima mea e tristă
când înaintez printre lacrimi și minotauri
când absența îmi dăruiește un morman
de primejdii
când între acești patru pereți ai camerei mele
VINE CÂTEODATĂ POEZIA
PE URMĂ IAR SUNT NIMIC.

PURUȘA

Când am scris POEMA SFÂRȘITULUI
era o seară smolită de gânduri
când orice disperare își cerea dreptul la desăvârșire
iar prințul Mișkin cu care ne-nâlneam tot mai des
surâdea apocrif.
Ca un înger trecea deasupra noastră
Purușa în rochia-i de nenufar
canonizând absența.
Dar nu aceasta-i consolarea noastră
clipă neagră și lacomă clipă
despre munții ascunși prin ceruri
am vorbit cu clarvăzătorul Von Dogen
până când domestica absență da-n muguri
doar el știa că începusem să scriu erezii
că nu mă interesează urmele zeilor
că nici un bătrân adevăr nu minte.
Totul știa. Nu râde, visează-nainte!

AMINTIRI DIN TIBETUL UNOR SECADE

*Se dedică celor o mie și unu de hoși
ai bucuriei mele de-a fi*

I (Ultimul zeu)

Poate că doar eu am văzut zeul cel rebegit
tăbărcind lada de zestre a păcatelor
pe drumul de piatră și colb
al lumii de azi. Ultimul zeu.

Poate că doar mie mi-a spus ce va urma
poate că doar mie mi-a vorbit de biruința
fără de arme letale
de sfânt sacerdoțiu și de mantra iubirii
de viața arsă metodic pe rugul cuvintelor.

II (Stingherii prooroci)

Slavă stingherilor prooroci din pustie
sângărând anonim în grottele lor !
Pe când cel născut să contemple
la otrăvita dilemă
devine condamnatul la otrăvita dilemă
din care ieși-va vreodată ?

III (O altă rostire)

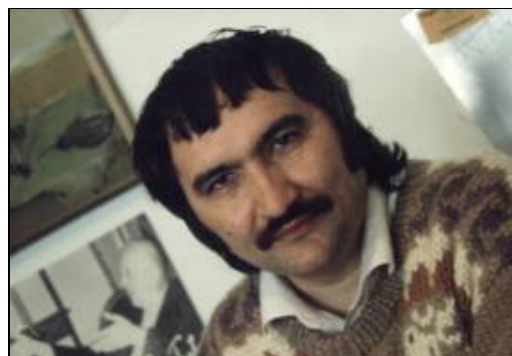
Adânc mă murdărisem de umbra mea
și de privirea acidă a ierbii
în acest loc unde rugăciunea se-ngrașă
iar trecutul e doar o dără de fum.
Aici unde călugării poartă sub tălpi
cărarea spre cel Atoateocrotitor
poate că era în firea lucrurilor
să caut o altă rostire
așa cum în fiecare zi o altă apă ne scaldă.
Să caut ceva asemănător cu limba
șerpilor
sau a leilor de mare
sau a florii de lotus.

IV (Fiara Singurățății)

Aici unde visez
la chimerice lumi
în nopți liniștite ați putea auzi
cum mușcă fiara Singurățății din mine.

ÎNGERUL GABRIEL

Astă noapte mi-a căzut din raft
Un veac de singurătate
fantastica baroca celebra carte a lui
Gabriel Garcia Marquez
și odată cu ea Toamna patriarhului
Colonelului n-are cine să-i scrie și
Cronica unei morți anunțate.
Să fie doar răzburarea unor cărți
care se vor recitite sau ce semn îmi dă
regele Gabriel?
Atunci i-am bătut repede cu emailul într-un
geam de laptop prietenului Alvaro Mutis.
Nimic rău, îmi scrise Alvaro
ți-o fi trimis Gabriel un înger
de mângâiat nefericirea un semn al
fericitelor sale totemuri.
Atunci am deschis cartea lui Gabriel Garcia Marquez
și în noaptea limpede am citit:
Viața nu este ce ai trăit, ci ce îți amintești
că ai trăit și cum ți-o amintești pentru a o povesti.

Și: Dacă pentru o clipă Dumnezeu ar uita că sunt
o marionetă de cârpă și mi-ar dăruia o bucată
de viață, cu siguranță nu aş spune tot ce gândesc,
dar aş....

Pe urmă am silabisit împreună între cărțile nopții:
Nu-plân-ge – pen-tru – că – s-a – ter-mi-nat, zâm-beș-te
pen-tru – că – s-a – pe-tre-cut!

ÎNGERUL OBOSELII

E cenușiul existenței, Max!
Sau poate un gol care se-ntinde
ca o pecingine mută
de-aici până-n țara de nimeni știută.
E îngerul obozelii sau poate
plictisul depus ca rugina pe scuturi
ca uitarea pe margini de gând.
E cenușiul existenței, Max!
În cele din urmă n-ai încotro:
Cobori. Urci. Iar cobori. Lași în urmă
o mare de zgură.
E cenușiul existenței, Max!
Șoarecii timpului rod fără-ncetare.
Libertatea de-afară e plină de ziduri.
Spre seară
prin sufletul măreț
auzi cum șuieră a pagubă pustiul.

ȘAH ORB

O, Feodor Dostoievski, în paginile tale apune luna
și răsare Moartea!
Osândit ca și tine
probez labirintul și deșertul barbar apoi strig:
DACĂ NUMAI PENTRU ATÂT AI FĂCUT OMUL,
DOAMNE,
E PEA PUȚIN!
Apără-l, Doamne, pe prietenul meu mort de fericire
pe câmpurile sintaxei,
pe actorii așteptând replici și gesturi suflate din
culisele lumii!
Ocrotește-i, Doamne, pe fumătorii de marijuana
pe cititorii în stele
pe bețivii din gări și din porturi modelând norii
magelanici ai depărtării!
APĂRĂ-I PE ARTIȘTII BOEMEII, CEI ALUNECAȚI
ÎN ALCOOLURI
ȘI NU TE BUCURA CÂND VEZI CUM LI SE
CHIRCEȘTE
STEAUA

ȘI CUM LI SE USUCĂ TRECUTELE GLORII!
Apără-i, Doamne, pe rătăciții în inima mea!

POFTIȚI, DOMNULE KAFKA!

S-ar cuveni un imn pentru
alunecarea-n abis
s-ar cuveni o dovadă!
Și pe când se desface-n bucăți zeul tău protector
și înflorește văzând cu ochii labirintica civilizație
metatextuală
iar miracolul dezgolirii de sine atinge apogeul
cu aceeași febrilitate cu care neofiții
își împart Paradisul
nu dispera! Lucrul în care nimeni nu crede
se-nfometează în sine
și totul e salvator
până și această peticită speranță
până și acest vis amputat
și chiar această dimineață în care
stai și privești picurii ploii pe un mormânt nou.
O trompetă rezemată de zid.
Mâna clipocind ușor înspre inimă.

ÎNTOARCEREA MAGILOR

Ce să facă ei magii cu atâta moarte
s-au întors răscolind neantul
peste Egipt și Mesopotamia
Etiopia și Marea Caraibilor
peste creștetul vânătorilor de tigri
peste muzeele din memorie și fragilele tratate de pace
peste ploile care nu spală niciodată nimic
și peste tot unde umblă uimire omenească
s-au întors magii.
Și mă întreb ce zi era și care
ceas de crepuscul prin spații
la orizontul ca o cămilă rătăcind prin deșert
oamenii își erau propria măsură
iar cimitirele
același întuneric pe care crește iarba.

TOPIREA

(Începusem să mor prea devreme)

Începusem să mor. Muream încet în fiecare zi
în fiecare oră în fiecare secundă.
Consultam tomurile sănătății și ale bolilor lumii
zeci de tratate ale trecerii
cărți despre regi glorioși
gladiatori, cruciați, castelani și celebre madone,
șamani, zoroaștri, exploratori, prinți ai curajului
și papi intermediari ai Bunului Dumnezeu
și din fiecare se înălța ca un abur
abia perceptibil revoltătorul firesc
așa cum din adâncul materiei nimicul.
Începusem să mor vizibil. Îmi spuneau
iubitele prietenii vecinii:
Tu nu observi cum mori cu câtă evidență
și impardonabil fast chiar fără un pic de rușine
în văzul tuturor te topești ca o apă
ce se scurge fără de noimă-n adâncuri
sau ca o avere căzută pe mâna părăduitorilor?
Începusem să mor prea vizibil. Vorbeam cu

mult prea ocupatele celule, cu sinapsele, cuaricii,
leptonii, gluonii
și-i rugam să oprească un timp lunecarea
de nesuportat pentru cei care chiar în acel moment
mă acuzau de pierderea clasicei demnități
a minimei decențe sociale.
Dar totul căzuse în autism și totul
lucra în defavoarea mea și nici scepticismul
nu-mi mai era biserica sfântă a rugăciunii
iar iubita cea nouă-mi spunea:
– Degeaba ai scris șase mii de poeme despre
sânii mersul și părul meu auriu
uite cât de vizibil mori în fiecare zi, în fiecare oră
în fiecare clipă te zbați ca o floare tăiată
și nu faci nimic. Nimic și nimic.
Iar plecarea mea e foarte aproape.
– De mă părăsești – spusei cu glasul pierdut – va fi o
rană,
dar ce spun eu
va fi un dezastru mai feeric decât
orice apus pentru că ești atât de așezată în
inimă, în sânge iar sufletul mi-i ocupat în întregime.
Cum să te desprinzi?
Va fi o rană pe care-o vor vedea toți
care se va scurge pe bulevardul Victoriei, pe strada
Pușkin și
Lăpușeanu, pe stradela Baudelaire prin clădirea
televiziunii centrale prin piețe cluburi
de zi și de noapte o rană urâtă
ca o lipicioasă meduză ca o inimă însângerață pulsând
în dezordine
ca un monstru uriaș.
Iar oamenii zice-vor: ce despărțire urâtă
ca un mușuroi ca un oraș oceanic după
apocalipticul tsunami!
– Fă ceva – îmi spune noua iubită – și pune capăt
acestei ambiguități!
Dar eu continui să mor vizibil
în fiecare zi în fiecare oră
în fiecare secundă
crezând ca și vechii greci în destinul câștigului
din pierderea lucrului de pierdut supus astfel măreției
pierzaniei și golului absolut
continui să mor vizibil cu nerușinare,
în timp ce-mi îmbogățesc impunătoarea colecție de
timbre și fluturi
sau fac adânci reverențe unei glorii de trei parale
și uneori chiar ascult zile și nopți în șir
cum din adâncul materiei urlă nimicul.

Premiul OPERA OMNIA
Adrian Popescu

ADRIAN POPESCU s-a născut la 24 mai 1947 în Cluj. Este poet, echinoxist din prima generație, eseist și traducător. Debutează în 1962, în ziarul local, apoi are primul grupaj de versuri la revista *Steaua*, în 1964. Debut în volum: *Umbria* (1971). Corector, redactor, apoi redactor-șef (1999-2020) la *Steaua*. Versurile i-au fost traduse în volume în limbile germană (Franz Hodjak), franceză (Gérard Bayo), sârbă (Dimo Dimcev și Dumitru M. Ion), maghiară (Farkas Árpád), precum și în antologii în diverse limbi (spaniolă, greacă, ebraică, engleză etc.). Distins cu Premiul Academiei Române (1989), premii ale Uniunii Scriitorilor din România (1971, 1979, 1997), Premiul Național de Poezie „Mihai Eminescu” (2007), Premiul „Tudor Arghezi” (2013), Premiul „Lucian Blaga” (2017).

POEZIE: *Umbria* (Dacia, 1971 – Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor din România), *Focul și sărbătoarea* (Dacia, 1975), *Cîmpiile magnetice* (Eminescu, 1976), *Curtea medicilor* (Eminescu, 1979 – Premiul pentru poezie al Uniunii Scriitorilor din România), *Suburbiile cerului* (Eminescu, 1982), *O milă sălbatică* (antologie, postfață de Mircea Iorgulescu, Cartea Românească, 1983), *Proba cu polen* (Dacia, 1984 – Premiul Asociației Scriitorilor din Cluj-Napoca), *Vocea interioară* (Dacia, 1987), *Călătoria continuă* (Cartea Românească, 1989 – Premiul pentru poezie „Mihai Eminescu” al Academiei Române), *Pisicile din Torcello* (Albatros, 1997 – Premiul pentru poezie al Uniunii Scriitorilor din România; Premiul revistei *Poesis*; Premiul Salonului Național de Carte Cluj; Premiul revistei *Ateneu*; Premiul revistei *Familia*), *Poezii* (antologie, Vitruviu, 1988), *Fără vârstă* (prefață de Dan Cristea, Cartea Românească, 1998), *Umbria* (antologie, Vinea, Colecția *Ediții definitive*, 2000; ed. a II-a: 2007, prefață de Ștefan Borbély), *Drumul strămt* (Dacia, 2001 – Premiul

Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor din România), *Dimineața în forul roman* (Limes, 2008), *Poezii religioase* (antologie și prefață de Ion Buzăși, Galaxia Gutenberg, 2010), *Ieșirea în larg* (antologie, Colecția *Poeți, edi laureați ai Premiului Național de Poezie „Mihai Eminescu”*, postfață de Ion Pop, Paralela 45, 2010), *Cuibul* (antologie, Tipo Moldova, 2012), *Costumul negru* (Cartea Românească, 2013), *Corso* (Cartea Românească, 2018), *Poezii. 1971-2018* (Școala Ardeleană, 2018 – Premiul „Cartea anului”, ex-aequo, acordat de revista *România literară*), *Planeta dificilă* (Junimea, 2021).

ESEURI: *Spuma și stînca* (Dacia, 1991), *Lancea frântă. Lirica lui Radu Gyr* (Didactică și Pedagogică, 1995; ed. a II-a: Tracus Arte, 2013), *Italia subiectivă* (Ars Longa, 1997), *Revelații* (Casa Cărții de Știință, 2001), *Aur, argint, plumb* (Limes, 2005), *Academia de pe Gianicolo* (Cartea Românească, 2009), *Grădina cu statui* (Școala Ardeleană, 2017).

PROZĂ: *Tînărul Francisc* (Dacia, 1992; ed. a II-a: Paralela 45, 2000; ed. a III-a: 2008, Galaxia Gutenberg), *Cortegiul magilor* (Dacia, 1996, ed. a II-a Școala Ardeleană 2021).

TRADUCERI: Alessandro Baricco, *Ocean Mare* (Polirom, 2003), *Mătase* (Polirom, 2004), *Fără sânge* (Polirom, 2004); Giorgio Caproni, *Sămânța plînsului* (Casa Cărții de Știință, 2005); Attilio Bertolucci, *Dormitorul, roman familial* (Casa Cărții de Știință, 2007, prefață de Ion Pop); Luigi Giussani, *Sensul religios* (Ed. Arhiepiscopiei Romano-Catolice de București, 1997, în colab.); Eduard G. Farrugia S.J. (coord.), *Dicționarul enciclopedic al Răsăritului creștin* (Galaxia Gutenberg, 2006, în colab.); Renzo Lavatori, *Spiritul Sfânt, darul Tatălui și al Fiului. Studiu asupra identității Spiritului Sfânt ca dar* (Galaxia Gutenberg, 2006, în colab.); Francesco Miano, *Dimensiuni ale subiectului. Alteritate, relaționare, transcendență* (Galaxia Gutenberg, 2010).

Adolescent

Portret al poetului la... maturitate

Adrian Popescu, Ion Mircea, Dinu Flămând

Ion Cocora, Ion Mureșan, Ion Caramitru, Adrian Popescu

Adrian Popescu, Alessandro Baricco, Italia, Dinu Flămând

ADRIAN POPESCU

„Poți să fii un mare scriitor și să-ți lipsească sentimentul religiosului”

- Adrian Popescu, până în 1989, profesiunea de scriitor nu era recunoscută ca atare în nomenclatorul de meserii. Acum ea a fost inclusă în acest nomenclator. S-a schimbat însă ceva în statutul profesiei de scriitor?

- Fără îndoială există o profesiune de scriitor, există acum și în nomenclatorul meseriilor. Ea presupune o conștiință a scrisului, pe lângă talent, care poate fi mai mare sau mai mic, mai firav sau mai amplu, un dar, de fapt un har, însă conștiința de a lucra cu temeinicie, onestitate, ține de această sferă a unui scriitor adevărat.

- Cum ai perceput personal schimbarea statutului profesiei de scriitor?

- Nu știu dacă se poate vorbi de aceeași receptare, să spunem largă, generoasă, a scriitorului, ca și înainte de '89. Înainte se citea mai mult, cărțile se tipăreau în tiraje mult mai mari, se procurau “pe sub mână”, cum se spune, se obțineau “de sub tejghea”, printr-o anumită complicitate cu librării. După 1989, lumea citește mai puțin, dar s-ar părea că e o situație care nu ar trebui să sperie. Au rămas iubitori ai literaturii. Probabil cei care au fost dintotdeauna niște fideli ai lecturii. Au rămas și scriitorii, cei care nu și-au trădat vocația în favoarea a altceva.

- Insist. Tu, ca scriitor, ai început să-ți percepi altfel condiția de scriitor? S-a schimbat ceva în conștiința ta literară? Te-ai redescoperit ca scriitor?

- N-aș putea spune că a existat o ruptură, dacă la aceasta vrei să te referi și fără îndoială că acesta e sensul întrebării, între cel de dinainte de '89 și cel de după. O conștiință religioasă a existat în mod difuz, în mod discret, aș putea spune, și înainte de '89, sunt multe motive religioase, creștine, așa cum după 1989 am devenit autorul unor cărți în care este explicit acest motiv religios sau al unui creștinism spus pe față. Nu există o ruptură ci o continuitate. Dar după 1989, am putut să mă manifest pe această latură, să spunem

metafizică, religioasă, într-o deplină libertate. Nu e o ruptură ci continuitate pentru cei mai mulți. Poate e bine, poate e rău, în orice caz, o anumită consecvență a scrisului, poate și o anumită monotonie, probabil, care mă caracterizează. Nu văd lumea schimbată în mod radical față de înainte de '89, așa cum o percep în modestele mele scrieri.

- Până unde, cât pot merge împreună literatura cu credința fără să se prejudicieze una pe cealaltă?

- Poți să fii un mare scriitor și să-ți lipsească, totuși, acest sentiment al religiosului. Dar parcă e un păcat. Să mă gândesc la J. P. Sartre, să spunem, sau la alții, a căror viziune parcă nu e completă. În orice caz, nu trebuie confundate. Există o măsură în toate și există, pe de altă parte, un pericol în toate, în sensul că un didacticism religios și un fel de monotonă povăț sau predică nu fac bine literaturii. Deci nu sunt condiționate. Poți să fii un om de mare talent și să găsești căi de a-ți manifesta această dimensiune specific umană a religiosului, a metafizicului, în felul tău. Deci nu înseamnă că îngânăm, ca să spun așa, repetăm, foarte cuminiți niște teme sau niște motive, niște percepte biblice. Relația este mai mult complementară, nu este de subordonare, vreau să spun. Talentul este, în cele din urmă, hotărâtor și un talent major se împlinște și în acest metafizic care poate să îmbrace nenumărate forme. Fiind foarte religioși, suntem niște buni creștini, dar nu suntem mari scriitori. Fiind un mare scriitor însă, aproape inevitabil atingem și această deschidere spre transcendență, pentru că, în fond, acesta e un om complet, care pășește pe pământ, dar totuși tânjește spre cer.

- Te simți solidar în ceea ce scrii cu alți scriitori, te întâlnești, tematic, stilistic, cu alți scriitori?

- Nu știu dacă aș ști să formulez exact această solidaritate, s-o exemplific, mai precis. Sigur că am anumite afinități, să zicem, cu Cezar Ivănescu, care e și el un poet religios în felul său, cu un sunet aproape medieval, de adâncime medievală, în versuri totuși moderne. De asemenea, aveam niște puncte de întâlnire, să spunem, cu regretatul Daniel Turcea, cu Ioan Alexandru, de asemenea. Probabil că există, totuși, o zonă a afinităților, din care fac parte, desigur, o zonă spirituală, afectivă, e o întâlnire fericită, dar rară. Nu ne imităm. Ne întâlnim pentru că așa ne este dat de sus, în anumite puncte, în anumite descoperiri, regenerări ale noastre literare și morale. Dar nu e solidaritate, o linie continuă, un program al unei poezii religioase. Probabil că nici n-ar fi necesar. Suntem, totuși, niște solitari care, fiecare pe poteca lui, ne întâlnim până la urmă în această visată ascensiune a muntelui.

- Critica, sociologia literară au recurs la concepte de identificare, de circumscriere a fenomenului literar pe felii de timp. Ai fost inclus în ceea ce unii au numit promoția '70. Ce a mai rămas din această formulă de decupare critică, ce s-a ales de scriitorii promoției '70?

- Regretatul Laurențiu Ulici a impus această sintagmă, cum Marin Preda a impus-o pe cea de obsedantul deceniu. El a impus această formulă. Oricum, el a făcut această compartimentare pe decade, generații, grupări, care apar cam la zece ani. Sigur că mă regăsesc în promoția '70 sau am anumite legături sufletești, intelectuale, cu ceea ce a însemnat **Echinoxul**, cu Ion Mircea care, iată, a apărut cu o nouă carte, **Șocul oxigenului**, tipărită recent la Editura Vinea, cu Dinu Flămând, autor de versuri puternice, în urma impactului pe care l-a avut exilul asupra sa și a unor experiențe destul de dure, dar, în cele din urmă, înșeninate de o speranță majoră, cu Ion Pop, mentor al **Echinoxului**, cu ceilalți care, totuși, conturează o promoție, dacă ne temem de termenul de generație. Cu Grete Tartler, care este un excelent comentator de →

NICOLAE BĂCIUȚ

carte străină în **România literară**, pe lângă poeta binecunoscută, cu alții, care au aparținut în mod direct acestei promoții, mă gândesc la Virgil Mazilescu, chiar Mircea Dinescu, care avea, cronologic vorbind, legături cu șaptezecistii. În orice caz, în momentul actual, sigur că această generație nu are un comentariu sau o valorificare extraordinar de acute. Au ieșit cumva din prim – plan, de pe scenă, acumulările lor sunt lente, probabil fecunde, nu-mi dau seama, dar sper să fie așa, nu-mi dau seama în amănunt. În orice caz, ei, șaptezecistii, între care mă includ, au crescut lent. Noi n-am avut niciodată dorința de spectacol, de publicitate excesivă, n-am fost răsfățați de critică, orice s-ar spune. Sigur, s-a scris despre noi, dar fără un entuziasm, de care oricum nu era nevoie, pe care l-au avut optzeciștii sau alții. Este o generație poate ușor neglijată. Nu știu, poate în ceea ce mă privește nu mă pot plânge. Au scris, totuși, Mircea Iorgulescu, Nicolae Manolescu, fără a insista în mod deosebit, desigur, și Alexandru Piru, ca să dau nume din cele mai diferite generații de critici literari, și Dan Cristea, Mircea Diaconu, printre cei care sunt foarte vii în comentariul literar de azi. Cam toți au scris, însă, constatând o anumită dimensiune livrescă, un anumit calm. Șaptezecistii n-au inovat, n-au produs o ruptură, cum au produs optzeciștii în mentalitatea literară. Este clar că noi, șaptezecistii, suntem mai aproape de șazeciști decât de optzeciști. Este clar că pe aici ar putea trece o discretă graniță literară. Vreau să spun însă că noi ne-am găsit antecesorii în Cercul literar de la Sibiu și nu eram neapărat foarte aproape de șazeciști, de care ne despărțeau anumite opțiuni stilistice, mai mult decât unele ideologice, să spun. Am încercat să facem, să construim lent, cu o anumită lipsă de spectaculozitate, un univers care, așa cum este el, mai fragil sau mai consistent, ne reprezintă. Sigur că esteticul a fost mereu criteriul nostru, în politic am intrat foarte puțin. Am scris o poezie evazionistă, dacă vrei, o poezie a actului de cultură ca act existențial, în fond pe o dimensiune generală a culturii care înseamnă cultivarea interiorității, a frumosului, mai puțin această legătură cu socialul și mai puțin cu politicul, un fel de închidere

și deschidere totodată. Închidere spre niște interiorități și deschidere spre frumosul universal. În orice caz, criteriul estetic, repet, a fost cel care ne-a condus opțiunile.

- Ce ai reproșa, totuși, criticii literare? A nedreptățit ea flagrant promoția '70? Sunt necesare reevaluări, e momentul revizuirilor?

- Cred că a nedreptățit-o, dacă e să ne gândim la Eugen Uricariu, să spunem, primul redactor-șef al **Echinoxului**, la Marcel Constantin Runcanu, la Peter Motzan, la Franz Hodjak, un foarte valid poet, sau la criticul Petru Poantă. În ceea ce-i privește, critica și-a spus cuvântul, apreciindu-i, recunoscându-le stilul, metodele, intuițiile critice, valorizările, nu a fost o generație neglijată. Sigur, însă, între generația '60, o generație explozivă, și generația '80, o generație insurgentă, care s-a aplecat spre social, spre cotidian, spre tot ceea ce înseamnă viața ca viață, nu viața ca proiecție ideală, între aceste două generații suntem neglijăți într-un anumit fel, la modul general privind lucrurile. Dar probabil că acesta a fost destinul generației, al fiecăruia, de a nu străluci, ci de a continua și de a da o lumină să spunem mai discretă dar continuă. Ceea ce ne-ar putea caracteriza, poate greșesc, este continuitatea, cultul valorilor, care nu izbucnește spectaculos, dar edifică, construiește, cu simțul duratei, cu simțul unei construcții care este dincolo de efemer și poate dincolo de succes. Noi n-am urmărit succesul cât o anumită consistență, o anumită raportare la valori. Pe această linie am mers, care lucrează în timp, probabil, în orice caz, este o generație care fără să schimbe lucrurile, a găsit, după părerea mea, un echilibru între

Olimpiu Nușfelean, Ionela Nușfelean, Angela Popescu, cu flori în brațe, Adrian Popescu, după o expoziție la Bistrița a Angelei Popescu

Cu colegii scriitori în Trenul Regal

tradiție, în partea sa vie, firește, și inovație sau avangardă, în partea sa de explozie, de căutare. A găsit acest echilibru între o vechime, care vine de departe, și o nouitate care nu știm unde ne poartă pașii.

- Conduci revista Steaua, care, de la A. E. Baconsky încoace, nu și-a prea înclinat steagurile. Cum mai reușești astăzi să menții ridicată ștacheta Stelei, știute fiind dificultățile cu care se confruntă cele mai multe publicații din România?

- Revista **Steaua** are o tradiție glorioasă, așa putea spune. A dus bătăliile pentru estetic în deceniile 5 și 6, a avut partea sa de susținere a unui program modernist sau al unei modernități târzii. A apărut în **Steaua** Voiculescu, a redebutat, dacă se poate spune așa, Lucian Blaga, Adrian Maniu și alții. S-a structurat ca o revistă a tradiției și, în același timp, a deschiderii spre Europa universalității, prin traduceri, comentarii. După 1998 – 1999, preluând această revistă de la Aurel Rău, care a rămas în continuare în redacție și, sigur, ca membru fondator contribuie și el la conturarea numerelor revistei, m-am gândit că singura soluție, soluția salvatoare, este înnoirea printr-un aport al generației tinere, generație de critici. E vorba de Ruxandra Cesereanu, foarte energică poetă și comentatoare a fenomenului liric și nu numai al acestuia, Victor Cubleșan, un tânăr critic, din formația mai veche Teodor Tihan, Aurel Rău, redactor timp de patruzeci de ani al revistei, aportul lui fiind în continuare de însemnătate. Încercăm, în orice caz, să urmărim temele zilei, dar și să menținem sentimentul continuității, al unui echilibru între ce a fost și ce va fi. Horea Poenar, Corin Braga, Mihaela Ursa, pe lângă redactorii anterior amintiți, aduc acest aflus de idei înnoitoare, aceste metode noi, temeinicia comentariului. Revista

merge, de când am preluat coordonarea ei, pe mese rotunde, pe dezbateri, pe tot ceea ce înseamnă un fel de emisie spontană, să spunem, a opiniilor. Am ocolit studiile foarte docte, cu note de subsol, care plictisesc cititorii, am renunțat la poezii de mâna a treia – a patra, deci amatorii care nu făceau un serviciu profilului și nu corespundeau exigenței revistei. Ne-am deschis spre artele plastice, spre fenomenul cultural, care înseamnă și teatrul și expoziții de calitate, film uneori, și înspre jazz, cu o rubrică susținută de Virgil Mihaiu, rubrică foarte citită. Ne-am deschis unui public tânăr, nu tânăr prin vârstă, care caută noutatea și substanța.

- S-a vorbit de Cluj ca despre unul din marile orașe risipitoare cu valorile sale. De aici au plecat mereu spre alte zări, poeți, prozatori, dramaturgi, dar și artiști plastici, muzicieni. Mai are Clujul ce risipi?

- Probabil că mai are ce risipi. Probabil că Clujul a fost întotdeauna un oraș rigid, un oraș cu o anumită morgă, pe care mulți l-au urât, în același timp, un oraș care a cam refuzat elementul înnoitor. Trebuie să spunem aceste lucruri. Probabil că mai are ce risipi, deși se pleacă mai greu astăzi spre București sau spre alte centre. Există în Cluj un grup de tineri – Victor Cubleșan, Daniel Moșoiu, Ioan Pavel Azap, care dau o anumită dimensiune tânără, avangardistă, orașului. În general, Clujul e un oraș care acceptă greu valorile consacrate. De obicei, oamenii merg în altă parte, la București sau la Paris, și după aceea se întorc ca să fie recunoscuți la Cluj. Există aici profesori extraordinari, ca Ion Pop, Mircea Muthu, Virgil Stanciu – un excelent traducător, un prozator ca Alexandru Vlad, Ovidiu Pecican, un universitar de mare calibrul. Ei își găsesc locul în Cluj, dar n-aș putea să spun că se bucură de niște condiții extraordinare. Orașul îi tratează nu cu indiferență, ci cu o anumită rezervă. Nu se fac favoruri, nu se dau decât rar distincții. Orașul e încă rezervat în privința artiștilor. De aceea, poate, au plecat și Ioan Alexandru, Ana Blandiana, Romulus Rusan, Nicolae Prelipceanu – lista ar fi foarte lungă. Clujul a privit dintotdeauna cu neîncredere omul de cultură.

Târgu-Mureș, 27 august 2002

ADRIAN POPESCU

„Am fost mândru că Nichita Stănescu era iubit și apreciat la modul superlativ”

De la înălțimea vârstei – 75 de ani – cum se văd lucrurile: mai locuiește omul poetic lumea aceasta, cum spunea Hölderlin?

-Cred că da, locuiesc în aceleași spații cu geometrie variabilă, nu pot să mă despart mai ales acum la vârsta mea venerabilă de tot ceea ce am iubit o viață. Lumea nu și-a pierdut pentru mine frumusețea, misterul și lumina, nu am simțit că trăim într-o lume *desvrăjită*, cu toate că unii se grăbesc să o declare astfel.

- Ce-l mai poate motiva pe un scriitor, la o vârstă înaintată, să mai scrie?

-Scrisul mă motivează ca posibilitate de a fi în contact cu lumea, de a înțelege că există o unitate universală, pe care eu, cum pot, trebuie să o descopăr pentru a scrie versuri. M-a motivat mereu bucuria de a intui aceste relații ascunse dintre ființe și lucruri, dintre imediat și îndepărtat.

-Poezia ta capătă consistență sub semnul religiosului. Te-a preocupat și sub aspect teoretic această dimensiune, a se vedea și eseu „Lancea frântă. Poezia lui Radu Gyr”.

De ce nu se bucură poezia religioasă de o atenție mai mare din partea criticii literare?

-Mai nou, poezia religioasă, când ea nu e repetarea unor ritualuri

religioase sau predică duminicală, absolut necesare și binevenite și acestea, are, sunt de părere, receptarea meritată. Criticii mai tineri au lecturi mai sistematice din marii filosofi creștini, credința este văzută ca un domeniu al cunoașterii specific, spiritual, care nu vine în contradicție cu descoperirile științei sau cu proliferarea tehnologiilor contemporane. Două aripi, știința și credința, propulsează omul spre înalt, după Sf. Ioan Paul al II-lea, vezi *Scrisoarea adresată artiștilor*, în primăvara lui 1999.

Poezia unui Vasile Voiculescu sau a unui Sandu Tudor, ori a lui Mario Luzi, este adevărat poezii de mult clasicizate, rămâne exemplară și fixează un prag al exigențelor spirituale, transparent prin literatură. Ioan Pinte, să dau un exemplu recent, este apreciat pentru că respectă specificul limbajului literar, nu-l amestecă, de fapt, cu cel bisericesc. Ioan Alexandru reușește să preia nucleul de religiozitate creștină în poezia sa, iar într-un mod mai discret, indirect, o face și Ana Blandiana. Filon religios autentic găsim și la Mircea Ciobanu și la alții.

-Ești perceput ca poet, chiar dacă ai părăsit teritoriile poeziei și ți-ai încercat puterile și în proză, eseu, publicistică, traduceri.

Ai simțit că ai trădat poezia, ieșind din peisajul ei?

-La *Echinocul* lui Ion Pop, Eugen Uricaru, Marian Papahagi, Marcel Constantin Runcanu, Dinu Flămând, Ion Mircea, Horia Bădescu, Petru Poantă și al tău știi că exercițiul comentariului critic al propriilor poeme (la rubrica *Estuar*, propusă de Dinu Flămând) era obligatoriu. La revista clujeană aproape toată lumea comenta, traducea, glosa, recenza. Deci, nu simt că am trădat poezia.→

NICOLAE BĂCIUȚ

Adrian Popescu, Al. Jebeleanu, Nicolae Băciuț, Struga, august 1982

REPERE CRITICE

Remarcabil poet într-o limbă de extremă finețe, artist delicat, suav și ardent, Adrian Popescu este îndeosebi în poemele înalt-spiritualiste, deloc descărnate, în pofida focului mistuitor al imaginației religioase.

Nicolae Manolescu

Observam cu alte ocazii că una dintre cele mai fertile direcții ale liricii române actuale constă într-o redescoperire a realului, dar nu prin celebrare, prin interogație. Adrian Popescu se înscrie în această tendință printr-o formulă singulară.

Petru Poantă

→**În urmă cu o jumătate de veac, erai premiat de Uniunea Scriitorilor pentru debut, cu volumul „Umbria”. Acum ești răsplătit cu premiul „Opera Omnia”.**

Crezi că premiile literare pot influența în vreun fel evoluția unui scriitor?

-Da, poate există o anumită simetrie în destinul fiecăruia, inclusiv în al meu. *Umbria* a fost începutul miraculos, grația gratis dată. Premiile prea multe s-au adunat cu anii, și regret că, luându-le eu, nu le-au putut lua alții, că i-am întristat pentru moment. Oricum, ele, premiile, se uită repede, sunt „vânare de vânt”. Nu premiile fac un poet, ci bucuria de a scrie pentru câțiva prieteni.

-Ai intrat în literatură într-un context literar în care solidaritatea de breaslă era o adevărată religie?

Ce s-a ales de cei cu care ai pornit în același timp la drum?

-Eram solidari și fraterni, da, sub timpuri grele, dar simplitatea gesturilor generoase ne unea. Ce oameni frumoși la suflet și la trup erau atunci. Câtă atenție delicată aveam unii pentru alții să nu ne rănim, să nu ne jignim cu tăișul orgoliului nostru!

Ce oameni minunați au fost și au rămas echinoxistii toți! Dar și Nicolae Prelipceanu, Ion Cocora, clujeni la începuturile lor literare. Ce prieteni prețioși îmi sunt congenerii mei Dan Cristea, Dorin Tudoran, Șerban Foartă. Ce poet tragic, regretatul Virgil Mazilescu! Îmi amintesc mereu de puțin mai vârstnicii decât mine, dar mereu tineri Mihai Ursachi,

Amintirea a ceva frumos și pierdut pentru totdeauna sau, poate amintirea a ceva ce nici n-a fost trăit vreodată reverberează mereu în poezia lui Adrian Popescu.

Alex.Ștefănescu

Adrian Popescu se află, iată, în fața unei opere încă deschise, dar care este înscrisă deja pe un drum sigur, unul dintre cele mai originale și clar trasate pe harta valorilor literaturii române de azi.

Ion Pop

Avem aici câte ceva din toate: geografie și erudiție, faună și floră, sentiment și simț istoric, patimă și credință.

Dan Cristea

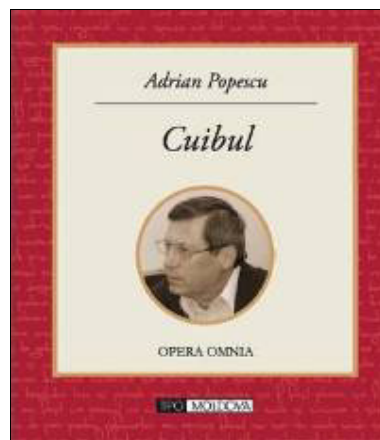

Angela Popescu, Primăvară rece

Ioanid Romanescu, Cezar Ivănescu, Marius Robescu. Poeții *Stelei*, A.E. Baconsky, Aurel Rău, Aurel Gurghianu, Victor Felea fac parte din mine, chiar dacă doar cu Aurel Rău mai pot vorbi direct. Aceasta era lumea de altădată, în care trăiam cum ne era dat, solidari, ajutându-ne cu un gând, cu un cuvânt bun, cu un ban, unii pe ceilalți.

-Cum vezi mișcarea literară a celor mai tineri autori, care caută să se afirme? Pe ce mâini va ajunge „schimbul de mâine” al literaturii române?

-Până nu demult spuneam,, Tinerii au dreptate și când n-au dreptate,, dar, după câteva scandaluri literare cu fond extraliterar, urmând nefasta „corectitudine politică”, am

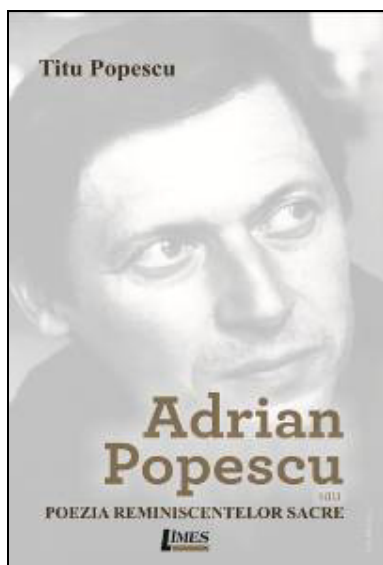
rărit-o cu încrederea absolută. Nu și cu încrederea că un reviriment se va produce, cândva, și după negare și blazare va veni construcția și entuziasmul altor începuturi.

-L-ai însoțit pe Nichita Stănescu la Struga, în 1982, la festivitatea acordării Premiului „Cununa de Aur” a Festivalului Internațional de Poezie.

Cum ai evalua acum acel moment? Cum vezi posteritatea lui Nichita Stănescu?

-La Struga, unde ai fost și tu, călător nu fără riscuri, am fost mândru că Nichita Stănescu era iubit și apreciat la modul superlativ. Îmi aduc aminte de ținuta lui plină de farmec literar, de discursul din Catedrala din Ohrid, de răgazul de la Skopje, când am stat cu el și cu prietenul său, Gheorghe Tomozei, vorbind relaxat, bând bere, în soarele de august târziu. Timpul ni se părea binevoitor cu noi, eram fericiți chiar dacă era ceva tecător.

21 martie 2022

Adrian Popescu

O promisiune

Mă trezesc amintindu-mi un vers sau o promisiune, pe care cineva mi-a șoptit-o

„Apoi, din cămăruță va începe repatrierea,,
Mesajul nu e foarte clar,
dar e foarte categoric.

Pajiștea

Vrei să fii tu, târziu, pajiștea mea,
Unde cresc arborii de pâine și cafea,
Unde nu-i boală, bătrânețe, nici urât?
Tu spune-ți numele, va fi destul atât...

Blaga 6 mai, 1961.

Când el plecă, plecau în cete
penații casei și-l urmau și larii,
ca pe Ulise, câinii lui fideli cu toții.
Cine fusese ultimul de-acolo,
care l-a prins încă în viață?
„Din mine simt cum cresc stejarii !,,
l-au auzit șoptind cu greu, la urmă,
cu glasul lui profund, ce aduna
cu lira lui prea risipita turmă
de oi nătănge. Îl iubea Apollo.
Iar focul sacru pâlând îl văd
agonizând în strămoșeasca vatră,
sau e doar un ledul din perete?
Noi stăm la căpătâiul unui muribund,
acuma înainte de prăpăd?

Nu vreun sicriu de lemn, un sarcofag
i-ar fi mai potrivit poetului, din piatră,
ca unui senator roman.
Iar masca mortuară i-o luară greu
parcă temându-se de faima lui.

Grădina Botanică

Grădina de pe deal cu cactuși sau
lămâi,
Cu palmieri în sere mi-a răsfățat
pruncia.

Copil eram cu alții, știi, locuiam la
Clinici
unde în mai murea tăcut poetul Blaga.

O, bibliicii smochini, solarii dulcii
finici,
Acolo în grădină, copilul i-a văzut
întâi.
Memorie, învie trecutul meu și bucuria
Acelui glas ce își recită singur seara
saga.

**Recital Adrian Popescu
la ICR București.
Prezentator Răzvan Voncu**

Europa

S-o alungăm? Dar ne-a hrănit odată,
Și laptele ei sacru crescut-a filosofi,
Și pe Ulise însuși. Junincă-njunghiată,
Schimbată pe porumb și pe cartofi.

Stă în genunchi, nu în bazilică, în
iarbă,
Orbită zi și noapte de meme și lozinci,
Viesparul lor nu-i stup, încep să fiarbă
Puhoai-e-n viitura în care tu ne-mpingi.

O, Zeus o răpise, sub chipul unui taur,
Acum o siluiesc cei de pe malul stâng,
Barbarii lumii noi, școliți de Dinozaur.
Și har și rațiune disprețuite-mi plâng.

Cum se scufundă continentul în noroi,
O Europă sabordată, oamenii de cart
Au adormit cu toții, beți, drogați și goi.
Și focul îl atâță cu pagini din
Descartes.

Costumul negru

1.
L-am moștenit de la tatăl meu,
(medic la un spital rural)
croitorul i l-a cusut trainic
și i-a pus întărituri solide,
din păr de cal...

Un fel de armură în care intru
când merg să-mi conduc prietenii
până pe buza mormântului.

Nichita Stănescu la Struga purta un
costum negru în dungii,
cumpărat din premiul Herder
la Viena;

a fost atent să nu-l șifoneze,
sau să-l păteze cu berea
pe care am băut-o cu el, timid,
ultima, desigur, la Skopje,
să nu se imbete promisese,
eram mulți,
abia încăpeam la două mese,
Apoi...
(mais ou sont les poètes d'antan,
Nici Tom, prietenul lui, nu mai e...
nici Marius Robescu, nici Stoica, nici
Mazilescu...)
nu mult după ce primise coroana
de aur, în catedrala Sfanta Sofia, din
Ohrid,
în unicul său costum negru,
(era deja greoi ca un urs
siberian, cu ochi de lapizlazuli lichid)
l-au îngropat, în celălalt an .

Patru luni peste , atât s-au scurs,
din augustul macedonean până
în negrul decembrie dâmbovițean.

2.
Când mă-ntorc în Bucovina
strămoșilor mei,
îmbrac, de obicei, costumul tatălui,
mă duc în locul lui, ca-ntr-un ritual,
la Herța și-n vis la Ciudei;
el nu a mai vrut să-și revadă
locurile copilăriei, pierduta livadă,
Turla bisericii, casele de pe deal.
Străzile vechi, din Cernăuți,
unde, adolescent, înveți să săruți,
să dansezi, în costum, la bal...

Mai auzea el muzica vagoanelor de
marfă,
unde erau înghesuiți, ca niște vite,
sate întregi și cartiere vestite,
de nu mai avea curajul să revină,
îi mai cântau, ca o sinistră harfă,
șinele, gările fără lumină?

Trecutu-i ca soda de rufe,
când nu mai găsești odăile
casei unde au murit toți,
unde-s șoproanele și clăile?
Unde zmeura, agrișele-n tufe,
podelele albe, dulapurile sub chei,
veranda și tufe de strugurei,
unchii mei poligloți?
S-au îmbrăcat în armuri,
în costume negre toți.

3.
Copil, scuturam fericit dudul,
cădeau viermi de argint,
floare cerească,
frunzele erau pentru alți viermi
să se ghiftuiască.

Vecinii noștri citeau seara Talmudul,

vecinele bunicii îmi îmbiau pasca.
Isus cu inima de raze, orbitor,
îi apăruse Faustinei Kovalska,
mâna Milostivului Mântuitor
îmi prindea mâna, aceasta.

4.

Capra cu barbă de țârcovnic,
dimineața ne behăia spornic,
ne ataca pe maidanul dintre case,
cu sărituri caraghioase,
semăna ea cu capra triestinului,
cu cea a lui Umberto Saba,
purtam, ca el, povara destinului
amestecând latina cu slava?
Când ai parte de o bunică bilingvă,
polaco-română din Rădăuți,
te simți acasă, oriunde-n Suceava,
gustul mierii polietnic nu-l uiți.

Sugeam , copii, la sânii mai multor
mame suflotești, ca Umberto,
nefericitul fericitul rătăcitor,
„ possible, ma non sia certo! ”
om al străzilor care duc în port,
al cârciumilor, al croitoriiilor,
unde se pun fire din păr de cal,
în costumele pentru mort,
pentru nuntă, botez, sau
teatrul municipal.

5.

În lumea asta destul de tristă,
costumul meu negru mai rezistă,
cu el mă vor îngropa, sper,
ca pe un cruciat în armura de fier,
are întărituri din păr de cal,
tiparul e al unui meșter rural,
e un costum de duminică,
uneori trag fire din mânecă,
și mă mir, de mai multe ori,
de arta vechilor croitori,
care mi-au lăsat să mă prind
de un nevăzut fir,
o coarda de alpinist,
cu care mă cațăr
la eternul Ghețar,
al muntelui după care tânjesc.

Albul e orbitor, urcușu-i istovitor,
eu- ca marmota, năluca fluierând,
ascuns pe-o pantă, apar și dispar,
ies la suprafață, părere și fum,
o piatră, o vietate-s de -acum?

Culoarea ierbii o voi avea,
voi fi apa și lut.
Un bătrân , un nou născut?

Cuvinte fragede, ca pământul din
plaur,
mi se-nghesuie-n gură,
dar tac, liniștea-i toată lumină,

Angela Popescu, Cuib solar

strălucitoare, vibrândă,
ca-ntr-o icoană foița de aur.
Chipul slavei, imprimat în făptură,
Atunci va țâsni, veșnica mea
dimineață,
dar totul nu va mai fi în oglindă,
și nici în enigmatică ghicitură,
Ci Față de foc către față.

Dincolo, unde totul cu totul se-mbină,
Totul în toate, Cristos în lumină,
costumul sau trupul,
îl voi lepăda, în fine.

La Doamna Candrea ...

(Elegie la pierderea Casei scriitorilor)

1.
După ce Nicolae Prelipceanu
ne-a făcut să respirăm aerul saturat
de cei încă vii din Sala cu oglinzi,
deși plecați dintre noi,
am coborât la un pahar de vin roșu,
ușa închisă a Doamnei Candrea
ni s-a deschis,
ca prin minune, acum.

Totul părea aievea, voci, vin și fum,
un zumzet odihnitor,
prozatori robuști, critici supli,
și mai ales slujitori ai lui Apollo,
se-agitau pe-acolo,
râsete și chipuri, un mic bairam,
numai prieteni, cunoscuți,
de aici dar și de dincolo.

Domnul Șora-mi vorbea
chiar despre tinerețea
celui de a cărui masă
absentă, ne rezepam.

Masa aceea,
acum fără stăpân,
suporta bine,
deși era de aer străveziu,
paharele noastre,
destul de pline,
tăblia absentă,

dar cu intarsii,
ne accepta familiaritatea
cu cel neviu,
amândoi inspiram iar
fumul havanelor,
pe care ni le oferise amfitrionul,
cel care purta mustață semeață
ș-avea două *Inimi sub săbii*.

Dulapul cu lucrătură barocă rămăsese,
sticla de rezervă cu vin roșu
o întrezărisem amândoi ,
și am surăs:
și post-mortem
gusturile aceleași rămân.

Locul unde stătea de obicei Ileana era
neatins,
ai spune cald, ca un cuib ce păstrează
amintirea mierlei funebre,
nici tu praf, nici tu păienjenis pe locul
lui Virgil,
doar că lemnul scaunului începuse să
se răcească,
întâi brațele, apoi spatele,
după ce el, om de la Dunăre,
supărat- foc,
cu lacrimi mari pe fața-i de copil
ieșise în frigul iernii...
Se visa la Corabia?
„Lipesește atât de puțin,
Dar puținul acela taie ca sabia”.

Ai fi zis că vrea să pescuiască la copcă
o noapte lungă,
de băuse atâta votcă.
ȘI DUS A FOST.
Poate se ascunsese la Salonul spaniol,
cum obișnuia, în ultimul timp,
evitându-mă, deși dormisem la el și eu,
înaintea primei și ultimei noastre
călătorii,
în Tracia, pe urmele lui Orfeu.

2.
Din acvarium,
adica din locul de lângă bar,
unde se așezau, de obicei, șazeciștii,
Pituț, Matei, Tomozei, Negoită,
Hagiu...

(pe unii desigur îi sar,
pe îndoielnicii, pe triștii,
cântăreți la curtea Ceaușului).
răzbăteau hohote de răs și plâns
ca ieri, îi văd cum își reazămă
lirele sau harfele,
ca pe niște biciclete
de eleganții pereți,
se auzeau,
dacă erai atent,
un fel de vaiet amar,
un soi de exasperare a arcușului,
(beau mult, dar nu erau beți)
frânturi de versuri clasice,

și comenzi cu dichis.
(Chiar după 12, când totu-i închis).

Fuseseră odată și ei tineri...
cu șapca lui cadrilată pe ochi,
întins pe două scaune,
Hagiu își compunea
Sonetul de vineri.

Nu se simțea mirosul de pricomIgdale,
abia scoase din cuptor,
nici miros de pâine prăjită,
sau de jumătățile umplute, de ou,
aduse de Miți pe un platou,
servite numai perechi,
sau arome de vinuri noi sau vechi,
bucătăria cu tot cu miresme
era debransată de la curent,
oglinzile erau fără luciu,
de când *Motanul* lui Suci
crescuse cât un Doberman și vorbea
frangleza și germana, fluent...
Ahoce-și făcuse numărul,
izbind ușa de perete,
cu umărul,
, ,Trăiască Uniunea Sovietică,
Ea ne deretică!’’
Rimele lui erau hohot, nu pizmă,
Ion Sofia Manolescu-și
povestea, provocat de noi,
aventura
din italice, însorita Cizmă.

Stam cu Marius Robescu la masă,
el bea numai Cabernet,
ori foarte rar, Pinot noir,
cu înghițituri mici, rar,
și cu Petre Stoica,
fumând , răsând în barbă,
separând perla de scoica
banală, crescător de verdeturi
autohtone și de iepuri,
de rasă, mitteleuropeană,
dăruți de Herr Profesor
Max Demeter Peyfuss...
Le tăia în zori iarbă
apoi, cu cei din Otopeni,
așeza cum se cuvine
lumea anapoda
o repunea
cu creștetu-n sus,
acolo, la birt,
o spăla de jeg,
cu spirt.

Dan Cristea ne explica mereu
ceva inexplicabil,
după Maurice Blanchot,
unde oximoronul
supunea antiteza,
ciuleam urechile,
la spusele domnule Șo-
ra, la glasul ferm al

lui Dorin Tudoran,
un stră-strănepot
de grănicer năsăudean,
răzvrătit,
din Bichigiu,
aflat cu orânduirea-n litigiu,
pe vremea Mariei Tereza.

Râs mânăzesc , revoltă-n genunchi,
priviri rezezi furișate în jur,
izbituri. Apoi brusc niciun
sunet în potolitul saloon,
balonul alb odată al lui Tuțea
se decolora mai tare, vă jur.

Uneori sosea, din ținutul Iașilor
Ioanid, un *Poet al uriașilor*,
Cânta la pianul din hol,
Cu fildeșul clapelor spart,
Ion Papuc îmi aducea
să-i citeș pe
Bossuet & Descartes.

Priveam cu-ngrijorare ora:
nu mai venea Ion Cocora.
Petru Poantă părăsea
trist spumosul antren
și se grăbea la tren.

Eram tineri, ziua era lungă,
locul era ferit de puterile
cardinalului Mazarin,
sau credeam noi asta,
dar de la o vreme cui îi mai păsa?

Plenare, voturi în plen,
bălbăitul refren,
politrucii, năpasta.
Rolf fusese bătut
la câteva sute de metri de aici,
își pierduse câțva dinți
sub loviturile de pumni
ale unor oamenilor în civil,
Cadmos căutând Europa,
Cadmos semând pe trotuar
nu dinții lui, dintii fiarei
de unde răsăriseră niște
războinici care se luptau între ei,
ca noi, atunci,
uleiul și cerneala nu se legau,
iar Teba se cerea fondată
dar nu s-au aflat prea mulți eroi.
După, da, cu nemiluita.

Scrumierele vorbeau singure.
în restaurantul scriitorilor.

3.
Nichita dădea rar pe-aici,
un înger căzut plin de taine
alchimice: argintul iubirii
îl schimbă pe aurul himeric,
era palid, ca Byron,

sosea gardat fratern de Drăgănoiu,
era ca un fluture multicolor,
chinuit de aripa zdrențuită,
aproape ruptă.
În trup avea înfipt un creion.

Când venea Nichita
se repezeau toți
să-l îmbrățișeze
cu damful beției sociale
exhalând din pori și haine.

4.
Acum, vorbeam cu Filosoful
despre cele care nu mai există,
dar sunt, bine păstrate în locul fără loc,
în U-toposul nostru,
ca în submarinul U-52
tinerii care s-au înecat,
dar mai bântuie pe cheiuri,
sau pe la casele lor demolate.
ca noi.

Casa Monteoru e desigur
mai mult ficțiune,
Gabriel știe ce spune,
el, cel mai fidel locuitor al ei,
aici se mai simt pașii lui Laurențiu
Ulici
coborând pe scara monumentală,
ieșit să-l întâmpine pe Zaharia Stancu.
Sub talpa lori aud
um scârțâie parchetului,
iar geanta lui Traian Iancu lucește
din colțurile cu metal, patru,
plus încuietura cu cifru,
cinci colțuri, colțare,
cum și steaua roșilor are.

Poc!, aud cum se deschide briceagul
pașnic al domnului Fulga,
cu el taie sfoara pachetelor,
cum l-au rugat funcționarele;
a trecut și generalul pragul,
(om singur, om de campanie,
ce te faci la drum fără tăiș?)
Aici, la Casa Monteoru,
cafeaua cu care ne primea
dimineața devreme,
e mereu gata, aburi și vis,
chiar dac-o face
de-acum altcineva.

Din oglinda venețiană
cu înger deasupra,
cine mă privește?
Din apele sale clare,
cine-mi întinde mâna?

Cei care mă așteaptă,
mai rabde doar puțin,
vom sta, cum stam odată,
vom gusta pâine și vin.
La o masă bogată...

Premiul pentru promovarea operei lui Nichita Stănescu **Mircia Dumitrescu**

Născut la 3 iulie 1941, în Căscioarele, Ilfov, fiul Bălașei (născută Dospina) și al lui Atanase Dumitrescu. Între anii 1955-1959 urmează ciclul gimnazial la Liceul „Ion Neculce” din București.

În perioada 1959-1965 urmează cursurile Institutului de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu”. Din 1967 devine membru stagiar al Uniunii Artiștilor Plastici din România și în 1969 – membru definitiv.

În 2006 devine membru al Uniunii Gravorilor și Litografilor Maghiari, Budapesta, Ungaria.

Între anii 1975-1990 este secretar al secției de grafică al U.A.P. din România. Din anul 1979 până în anul 1989 – desenator artistic la Editura Sport-Turism din București.

Din 1990 – lector universitar la Academia de Artă din București, catedra de grafică. Între anii 1991-1993 – conferențiar și din 1993 până în 2011 – profesor universitar titular.

În anul 2005 devine doctor în arte vizuale, cu lucrarea *Invenția oculo-centrică sau ispitirea Sfântului Antonie*.

În perioada 1990-2008 este șeful catedrei de grafică și membru al Consiliului Profesorat al Facultății de Arte Plastice al Universității Naționale de Arte din București și al Senatului.

În anul 2005, colaborează cu Academia Română la proiectul lansat de academicianul Eugen Simion pentru salvarea manuscriselor eminesciene, proiect inițiat de Iorga, Perpessicius, Călinescu și Noica. Propune pentru reeditarea acestora o formulă inovatoare de tipărire, realizată și cu ajutorul unor tehnici digitale, prin care reproducerea manuscriselor lui Mihai Eminescu devine, în sfârșit, posibilă, instituind un reper cultural prezervat viitorilor cercetători și colecționari.

În luna aprilie 2013 a fost ales membru corespondent al Academiei Române, secția Arte, Arhitectură și Audiovizual.

EXPOZIȚII PERSONALE

1973 – Galeria Simeza, București-sculptură, gravură în lemn / 1981 – Halle, Germania – gravură în lemn / 1982 – Rostock, Germania – acuarelă / 1983 – Dresda, Germania – gravură

în metal / 1998 – Galeria Glaskasten Intermedia, Leonberg, Germania – grafică / 1999 – Galeria Madách, Budapesta, Ungaria – sculptură / 2006 – Galeria IX., Budapesta – gravură în metal / 2006 – Galeria Vincze László, Capela “Sf. Mihai”, Cetatea Buda, Budapesta – gravură în lemn / 2008 – Sala “Constantin Brâncuși”, Palatul Parlamentului, București – gravură, ilustrație, desen, sculptură; Barabás Villa, Budapesta, desen și gravură / 2010 – Tuusula, Gustavelund, Finlanda – gravură / 2011 – Noua Galerie Kriterion, Miercurea Ciuc – desen, gravură, sculptură, carte bibliofilă / 2012 – Muzeul Județean de Artă Prahova „Ion Ionescu Quintus”, Ploiești – grafică, sculptură / 2013 – Ateneul Român – gravură, sculptură; Artoteca Bibliotecii Metropolitane – gravură, sculptură; Sala Dalles, București – desen, gravură, sculptură / 2015 – Tradiție și modernitate, Xilogravură, Inaugurarea deschiderii ICR Beijing, Soho Galaxy, China / 2015 – Apocalipsa “Omăgiu lui Albrecht Dürer”. Expoziție de xilogravură, ICR Budapesta, Ungaria / 2016 – Galeria Galatea – Black Cube, Expoziție de sculptură / 2016 – “Și eu am fost în Grădina cea din Eden”, Biblioteca Academiei Române, Sala Theodor Pallady / 2016 – „Mircia DUMITRESCU – desen, gravură, sculptură”, Palatul Culturii Iași / 2016 – “Tristețe și ponticele” ilustrații la opera ovidiană, Muzeul Național de Artă Constanța / 2019 – Ziua culturii naționale, galeriile MNLR, 15 ianuarie – 1 februarie, (grafica de carte, gravură sculptură desen) / 2019 Muzeul Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu” din Târgu Jiu / gravură sculptură desen / 2021 – Muzeul Național Cotroceni, București /

Biblioteca Academiei Române, Sala “Theodor Pallady” – București, Muzeul Național Brukenthal, Sibiu / 2021-2022 Muzeul Național de Artă al României, București.

Expoziții de grup

1968 Krakau, Frankfurt am Main, Florența, 1969 Helsinki, Praga, Banska Bistrica, 1970 Regensburg, Dusseldorf, Torino, Lodz, Rabat, Roma, Stuttgart, Krakowia, 1971 Ugo da Carpi, 1972 Brussel, Leipzig, Frechen, Katowitz, 1973 Kiev, 1977 Venezuela, 1980 Tel Aviv, 1981 Baden- Baden, 1985 Tel Aviv, Moscova, Chișinău, 1988 Stockholm, Berlin, 1990 Paris, 2002 Stockholm, Suedia, 2005 București, Atena, Ipotești, Miercurea Ciuc, 2006 Expoziții în București și Budapesta, 2007 Stuttgart, Viena, Austria, 2008 București, Paris

Cărți ilustrate – selecție

1966 Panait Istrati, Chira Chiralina, Ed. Espa, Mihail Y. Lermontov „Demonul”, Ed. Pentru literatura universal, 1970 Ion Creangă, Povestiri, Ed. Ion Creangă, 1973 Zaharia Stancu, Să nu uiți Darie, Ed. Ion Creangă, 1974 Alexandru Philippide, 1980 Antologia Poeziei Chineze, Ed. Univers, 1984 Valeriu Pantazi, *Tu Secole!*, 1985 Nichita Stănescu, Amintiri din prezent, Ed. Sport-Turism, 2002 Mihai Eminescu, Ce-ti doresc eu ție scumpă Românie, Ed. M.O., 2005 „Mihai Eminescu - Sonete” (în colaborare), 2005 “Caietele Eminescu”, Editura Academiei Române, 2006 Carolina Ilica, Puțin mai mult, Editura Academiei Internaționale Orient-Occident, 2006 Dublul „Stoinescu, George Virgil, 2007 Ileana Mălăncioiu, Urcarea muntelui, Editura Corint, București, 2008 17 ilustrații la Ady Endre, 2008 Adam Puslojic-Asimetria durerii, Editura Proem

Cărți bibliophile – selecție

1986-Adam Puslojic, Apă de băut, Ed. Univers, 1987-Ovidiu, Metamorfozele, Ed. Ion Creangă, 2001-Dinu Săraru, Un fluture alb cu sânge pe aripi, Kanyady Sándor, Caii verticali, Edgar Allan Poe, Corbul, Ed. Biblioteca București, 2002- Hernani de Victor Hugo, în traducerea lui Ion Heliade Rădulescu, Ion Heliade Rădulescu și Victor Hugo traduc Mазeppa de Lord Byron, Dunărea mîni-oasă de Victor Hugo, în traducerea lui Ion Heliade Rădulescu, 2003-Nichita Stănescu, Nod 11, Horia Bădescu, →

Sala de așteptare, Emil Botta, Nu călcați florile, Virgil Mazilescu, După ce am inventat poezia, Pierre Drogi, Aburi, Dinu Flămând, Peisaje vertical, 2008-Eugen Suci, Bucuria anonimului, 2009 - Basarab Nicolescu Teoreme poetice/ Théorèmes poétiques, ediție bibliofilă bilingvă franceză-română, Monitorul official, Nichita Stănescu, Azi

MEDALII&DISTINȚII

2017 – Doctor Honoris Causa al Universității „Ovidius“ din Constanța; 2015 – Doctor Honoris Causa al Universității de Arte „George Enescu” din Iași, 2009 – Ordinul Meritul Cultural în grad de Cavaler, categoria „literatură” conferit de Președinția României / 2007 – Medalia jubiliară „Nicolae Bălcescu”, cu ocazia împlinirii a 155 de ani de la moartea lui Nicolae Bălcescu, conferită de Comitetul de inițiativă “Nicolae Bălcescu” Primăria sectorului 2, București / 2003 – Ordinul Meritul Cultural în grad de Cavaler, categoria „arte plastice”, conferit de Președinția României / 2002 – Medalia „Mihail Eminescu 150 de ani”, conferit de Președinția României / 2002 – Medalia comemorativă “Ion Heliade Rădulescu”, cu ocazia „170 de ani de la înființarea Monitorului Oficial”, conferită de Regia Autonomă Monitorul Oficial S.A./ 1999 – Ordinul „Szerencsepatkó”, conferit de Centrul Județean de Creație Lăzarea și de Consiliul Județean Harghita, pentru susținerea și promovarea Taberei „Prietenia” din Lăzarea

PREMII

1969 – Premiul pentru grafică, decernat la Cracovia / 1969 – Premiul pentru grafică, decernat la Ugo da Carpi / 1970 – Premiul II pentru gravură în lemn, decernat la Banska Bistrica / 1970 – Premiul I pentru ilustrație – volumul Ion Creangă, Povestiri, ediție în limba germană, xilografură, decernat la Târgul Internațional de Carte Leipzig / 1972 – Premiul I. pentru ilustrație – volumul Ovidiu, Tristele și Ponticele, gravură în metal, decernat la Târgul Internațional de Carte Leipzig / 1975 – Premiul Uniunii Artiștilor Plastici – pentru grafică / 1987 – Premiul „Cartea pentru Tineret”, volumul Ovidiu, Metamorfozele, desen tuș, București / 1990 – Premiul I pentru ilustrație – volumul Krasco, Poezii, gravură în metal, decernat la Târgul de Carte Cluj – Napoca / 1992 –

Premiul pentru grafică, decernat la Sobot / 2002 – Premiul național pentru construcția cărții, decernat de Ministerul Culturii și Cultelor/ 2002 – Premiul național pentru carte – volumul Ion Luca Caragiale, Teatru, ediție bilingvă, apărută sub egida UNESCO, decernat la Târgul Internațional de Carte “Bookarest” / 2003 – Premiul pentru frumusețea construcției de carte – volumele bibliofile E.A. Poe, Corbul, Dinu Săraru, Un fluture alb cu sânge pe aripi, decernat de Federația Internațională a Cărții, la Salonul Internațional de Carte, Leipzig / 2003 – Premiul național pentru renașterea cărții bibliofile, decernat de Ministerul Culturii și Cultelor pentru edițiile bibliofile Nichita Stănescu, Virgil Mazilescu, Emil Botta, Rilke, Novalis, Goethe, Hölderlin, editate de Biblioteca Bucureștilor, 2002 / 2003 – Premiul pentru artă plastică, decernat de Fundația “Niște țărani”, Slătioara, jud Vâlcea / 2005, 2011 – Premiul “Graficianul de carte al anului”, decernat de Asociația Publicațiilor Literare și Editurilor din România, la Galele APLER / 2006 – Premiul „Anastasiu Crimca”, pentru îmbogățirea patrimoniului cultural național, decernat de Fundația Academică „Petre Andrei”/ 2006 – Premiul „Bogdan Petriceicu Hasdeu”, pentru viziunea grafică și tipografică a volumelor *Manuscrisele Mihail Eminescu*, decernat de Academia Română / 2009 – Premiul „Radio România Cultural” / 2009 – Premiul pentru promovarea Operei lui Nichita Stănescu, Festivalul Internațional de poezie „Nichita Stănescu”, ediția a XIII-a, Consiliul Județean Prahova / 2011 – Premiul de excelență pe anul 2010, pentru calitatea creației sale grafice și contribuția la facsimilarea operei eminesciene, Fundația Națională pentru Știință și Artă/ 2012 – Premiul pentru „Opera omnia”, Festivalul Internațional de poezie „Nichita Stănescu”, ediția a XVI-a, Consiliul Județean Prahova. / 2016 – Premiul Juriului – UAP / 2017 – Diplomă pentru întreaga activitate artistică, UAP Iași / 2016 – Premiul „Alexandru Căprariu – oameni în slujba cărții” pentru contribuția originală în grafica de carte românească, la Festivalul Internațional de Carte Transilvania / 2017 – Diploma ex aequo, Ministerul Culturii și identității naționale din

- Nu v-ați apropiat de Zaharia Stancu, în schimb prietenia dvs. cu Nichita Stănescu este bine cunoscută. Cum s-a întâmplat?

- Întâlnirea mea cu Nichita a fost anunțată, ca un buzdugan, de poezia lui. Apoi, am aflat că Nichita tocmai se mutase în Piața Amzei, nu departe de atelierul meu. Și într-o zi, mi-am luat inima în dinți și m-am dus la el. Ușa apartamentului era deschisă, nu avea nici clanță. A fost primul șoc. I-am vorbit foarte politicos și timid și el mi-a spus să iau loc. Și... m-a uitat acolo. Altfel, Nichita era o poezie, tot timpul. Tot ce spunea și ce făcea el era poezie. Și așa cum făcea poezia, ca un dar, așa făcea și desene, pentru că îi plăcea să și deseneze. Asta ne-a și apropiat. Într-o zi l-am dus la mine, în mansarda din Robescu, și mi-a văzut desenele. După care, am început să facem troc: Nichita venea la mine în atelier, eu îi arătam desenele, după care cerea o hârtie. Convenția era așa: dacă-mi lua un desen mare, îmi scria un poem pe o hârtie mare, dacă lua un desen mic, îmi scria pe o hârtie mică. Am avut 33 de poeme de la el. Tot de la Nichita am învățat sistemul de creație. Înainte, rumegam o idee, o duceam din aproape în aproape. Cu el, am început să alătur forme opuse și să le fac să explodeze. Ca printr-un contact cosmic. De la Nichita am mai înțeles că nu-i timp pierdut nici atunci când lucrezi contra inimii. Stai și mângălești o hârtie, numai ca să faci ceva. Mângălești, și deodată se naște o lume. (Valentin Iacob)

Din *Formula As*, Nr. 1385, 27. 09. 2019 - 03.10.2019

România / 2018 – Premiul criticii – al Uniunii Artiștilor Plastici din România / 2019 – Marele Premiu al Uniunii Artiștilor Plastici din România / 2020 – Premiul Național “Constantin Brâncuși” pentru sculptură, Centrul de Cercetare documentare și promovare “Constantin Brâncuși”, Târgu Jiu.

Mircia Dumitrescu

„Dacă trăiești, te apuci de multe lucruri pe care ai dori să le înțelegi!”

Mircia Dumitrescu își scrie prenumele cu litera „i” și nu „e”, așa zisa „greșeală” provenind de la notarul care l-a consemnat în actele de naștere a acelui an (n. 3 iulie 1941, Căscioarele, Ilfov). În dialogul pe care l-a avut la anii tinereții, pe această temă, cu bunul său prieten, Nichita Stănescu, acesta l-a păvăluit să rămână cu această literă pentru că sună bine și-l caracterizează. Poetul cu atât de cunoscutul lui șarm avea să-l „noteze” și să i se adreseze Mirciiia, cu trei de „i”.

Totul a pornit de la *Povestea cu ilustrațiile...* Pe Nichita a început să-l ilustreze pe la sfârșitul vieții poetului. „Ilustrațiile pe care i le-am făcut lui Nichita au plecat, în fond, dintr-un joc inițial. El mi-a dedicat o poezie într-o perioadă mai grea a vieții mele „*Decalog către Mircia*”. Și eu am făcut gravură din poezie. În lemn, scriind literele invers. Mă gândeam să scot titlul ca să i-o fac cadou la 49 de ani. L-am întrebat, iar el mi-a replicat foarte dur: „Eu ți-am șters și nu ți-am modificat nici o linie din desen. Tu cum îți permiți să faci lucrul ăsta?”. El mi-a dat curajul să-mi scriu numele așa cum m-au scris la țară cu „i”, pentru că mie mi-era rușine. Nichita, a zis „Mircia, dar acesta e numele.” Și atunci scria „Către Mirciiia”, cu trei de „i”...Asta e amuzant că într-un fel datorită lui am curajul acum să-mi scriu numele așa cum l-a scris notarul”.

Poezia „*Decalog către Mircia*” a fost ilustrată și imprimată de grafician în 13 exemplare, semnata de amândoi, apoi dăruite altor prieteni. Nichita Stănescu i-a dedicat 33 de poeme. Mircia Dumitrescu a ilustrat o mare parte din opera lui Nichita Stănescu. Au fost prieteni și s-au admirat reciproc.

Vorbim de graficianul, pictorul și sculptorul, membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România, atât de cunoscut harghitenilor, prin frecvența sa prezență, de-a lungul anilor la Tabăra de creație „Prietenia” din Lăzarea. Cu ani în urmă ne-a onorat și cu o expoziție personală la Miercurea Ciuc. La sfârșit de august al anului 1990 am făcut un interviu cu distinsul prieten care poartă titlul *Să ne apropiem cu grijă și respect de valorile noastre culturale* - afirmație preluată de la Mircia Dumitrescu. Materialul a apărut în *Adevărul Haghitei* nr.193, 194, 1, 4 sept.1990, pe care l-am inclus mai apoi în cartea mea *De veghe la izvoare*, Ed. Eurocarpatica, 2001, atașându-i imaginea alăturată.

Pentru cel care a participat la mai multe ediții ale acestei colonii de artă de la Lăzarea eram curios să aflu opinia sa. Încerc să selectez câteva aprecieri: „Oamenii au lăsat lucrări pe care le iubeau și le iubesc și astăzi. Problema ar fi ca pe acestea să le păstrăm bine; întrucât nu avem nici un muzeu de artă contemporană în țară”; „...valoarea este foarte ridicată...foarte mulți artiști au renunțat la lucrări pe care, trebuie să vă spun, că nici muzeele de artă din București nu le au. Sunt mulți cărora colecția de aici le-ar deveni dragă, dându-și seama că aici lucrările sunt păstrate și apărute bine.” (...) Am încheiat dialogul cu rugămintea: *Un gând pentru artiștii și cărturarii de aici!* Reiau vorbele de acum trei decenii: „În Harghita, la Miercurea Ciuc, mă simt ca acasă totdeauna, am mulți prieteni pictori, dar și din rândul dascălilor, gazetarilor...sunt oameni cu care ne întâlnim cu drag. Aș dori să avem grijă de valorile noastre comune, să le respectăm, să le facem mai cunoscute. E de datoria fiecăruia pentru că va trebui să intrăm în cultură foarte serios. Este singurul lucru care unește și va împinge mai departe țara asta”. Amintesc aici că numărul revistei *Contemporanul* din 10 august 1990 a fost ilustrat cu lucrări din Tabăra de la Lăzarea. Conform mărturisirii lui Mircia Dumitrescu ideea i-a aparținut directorului de atunci scriitorul Nicolae Breban. Acesta deși nu ajunsese încă la Lăzarea, din povestirile și colecția pe care i-a amintit-o Mircia că o posedă acest loc de artă, „a avut încredere în mine ca să pot concepe acest număr cu Lăzarea. M-a și bucurat pentru că revista a apărut imediat în săptămâna în care s-a deschis și tabăra. A fost și prilejul de a aminti, unei țări întregi, că aici este prima tabără de artă internațională...” se confesa prietenul artist.

Încă de pe atunci am aflat de la el, că a sosit vremea să se „mobilizeze foarte serios, toate lucrurile avându-le deja clare în cap, va trebui doar să le finalizez...” Mi se destăinuia că este preocupat să facă niște cărți de autor, cu poezi la care ține foarte mult. Avea pe

masa de lucru cele treizeci și trei de poezii ale lui Nichita Stănescu pe care i-a dedicat. Îmi spunea: „Aș vrea să tipăresc aceste poezii, să imprim, cum am stabilit cu el, într-un număr de treizeci și trei de exemplare, cu ilustrații trase toate de mână”. Și câte am mai aflat de la Mircia?! Printre altele această mărturie: „Trebuie să spun că pentru mine este o satisfacție că mă pot întâlni cu oameni de diferite obiceiuri. Dealtfel minoritatea nu este altceva decât păstrarea obiceiului singular pe care-l are ea și atunci cu cât avem mai multe obiceiuri, cu atât oamenii pot să fie mai bogați.”

Anii au trecut, dar au lăsat amprente valoroase și atât de nobile în personalitatea și opera lui Mircia Dumitrescu. Astăzi pe *graficianul*, cum îi place să spună despre el, îl admirăm și-l stimăm pentru tot ce a înfăptuit în acest mare domeniu al artei și culturii, pentru onorurile și distincțiile obținute: titlul de doctor în Arte Vizuale, prof. univ. al Academiei de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu”, membru corespondent al Academiei Române. La începutul acestui an 2022 a fost distins cu Ordinul Național „Steaua României” în grad de Cavaler oferit de Președintele României, pentru a nu mai vorbi de numeroasele premii primite de-a lungul anilor. În anul 2005 artistul grafician colaborează cu Academia Română la proiectul lansat de academicianul Eugen Simion pentru salvarea manuscriselor eminesciene, proiect inițiat de Iorga, Perpessiciu, Călinescu și Noica. Propune pentru reeditarea acestora o formulă inovatoare de tipărire, realizată și cu ajutorul unor tehnici digitale, prin care reproducerea manuscriselor lui Mihai Eminescu devine, în sfârșit posibilă. După patru ani de activitate intensă, cel care a avut marea șansă de a litografia opera eminesciană va fi distins cu Premiul Fundației Naționale pentru Știință și Artă din București (FNFA) pentru faximilarea integrală a *Manuscriselor Mihai Eminescu*. Cele 38 de volume tipărite au devenit astfel un incontestabil reper cultural prezervat viitorilor cercetători și colecționari. În luna aprilie 2013 a fost ales membru corespondent al Academiei Române, secția Arte, Arhitectură și Audiovizual. Anul trecut în 2021, când a împlinit 80 de ani a pregătit patru expoziții imense la Academia Română, Muzeul Brukenthal din Sibiu, Muzeul Național de Artă al României și Muzeul Național Cotroceni. A expus lucrări de gravură, pictură și sculptură. Programul a cuprins și proiecții din miile de acuarele, →

Prof.dr. NICOLAE BUCUR

atât de puțin cunoscute publicului larg.

Răsfoind evenimentele culturale din Capitală ne întâmpină afișul „*PERSPECTIVE*”, o expoziție a *Maestrului Mircia Dumitrescu, la MNaR* cu textul „Începând cu data de 8 octombrie 2021 până la 30 ianuarie 2022, la parterul Galeriei Naționale de la Muzeul Național de Artă al României va putea fi vizitată expoziția „*Perspective*” de Mircia Dumitrescu ce prezintă lucrări de desen, gravură, pictură, sculptură și tapiserie”. Sunt menționați interlocutorii...Expoziția invită publicul la o experiență vizuală inedită, spectaculoasă, monumentală prin viziune și construcție, cu o expresivitate artistică impresionantă.

Ne permitem a prelua un extras din discursul acad. Nicolae Breban, scriitor, la vernisajul expoziției personale „*Și eu am fost în grădina cea din Eden*”. (Sala Theodor Pallady, Biblioteca Academiei, 2016). „Mircia Dumitrescu ne oferă spectacolul unui om care intră în senectute cu o forță, cu o amploare a unui geniu neașteptat pentru el și noi toți. Acest artist are o anumită spaimă de deschidere, de etalare, care e o spaimă de el însuși, de fapt. Or, în cele din urmă, Mircia Dumitrescu s-a învins pe sine însuși și ne prezintă spectacolul splendid al unei mari personalități, de care noi, scriitorii, suntem mândri.”

Dacă ar trebui să-i faci un profil spiritual lui Mircia Dumitrescu, să-i cunoști părerea privind „conviețuirea cu arta” ar fi destul să-i admiri în primul rând creațiile, calitatea și diversitatea lor. Acestea sunt inspirate din lucrurile văzute și trăite, „din deplasarea orizontală a artistului” care observă lumea profană și o sacralizează în compoziții „a căror factură este inițiativă”. Are o viziune aparte asupra lumii în care este convins că-i plină de trăire reală, nelipsind zbuluciumul, neliniștea. Va spune într-un interviu: „Dacă trăiești, te apuci de multe lucruri pe care ai dori să le înțelegi! Formele de exprimare sunt transferări ale acestor trăiri existențiale, mărturisind, visând că poți comunica...” Cineva remarcă că simplele subiecte sunt transferate de artist în cele mai obiective observații asupra existenței făcându-l intuitiv, descriptiv, vizionar și inovator în ceea ce privește compoziția gravată. Vreau să cred că Mircia Dumitrescu a fost un idolatru al vorbelor lui Roland Barthes: „*Gravura* este o artă superioară, pentru că dă de lucru mâinii și de gândit ochiului. Este o artă cu totul și cu totul specială, ca și muzica de cameră”. Prin această tehnică Mircia a realizat sumedenii de reprezentări vizuale ale

ideilor, conceptelor, sentimentelor, ale unor momente din istoria colectivă sau personală ș.a. Gravura lui artistică, pe lângă desenul propriu-zis, a fost urmată de migălosul procedeu de săpare, de incizare sau de perforare a unei suprafețe cu scopul de a imprima imaginile. Privitor la sculpturile „desenate” în lemn cu drujba și cu dalta – le numește *gravuri spațiale*. Despre opera lui Mircia Dumitrescu s-a spus că merge în zona aceea cinematografică de abstract-figurativ. Artistul a fost crescut în respectul marilor inimi, marilor caractere. Le-a onorat cu arta sa. Așa a realizat sculptura triptică *Cioran/ Eliade/ Ionescu*. E fabulos cum le-a surprins măreția în fragilitatea fizică.

Pe Nichita Stănescu mulți l-au văzut ca pe poetul unei lumi obișnuite, și în același timp al celei neobișnuite. Arta lui Nichita de a cunoaște oameni și de a-i lăsa să pătrundă în casa lui nu are margini și nici definiție. Unul dintre aceștia a fost și Mircia Dumitrescu, un frate mai mic. „Vedea la mine diverse desene care îi plăceau și făceam troc. La un desen mai mare, scria o poezie mai mare. Așa se face că am 33 de poezii dedicate mie, cu numele meu precizat...Bineînțeles că i le-am dat lui Tomozei, care mi-a pierdut din ele. Mai am 27. S-au rătăcit, la cum erau redacțiile pe vremea aceea și, oricum, când ești tânăr nu ai grijă. După aia îți pare rău. Cred că Nichita nu se poate ilustra în mod obișnuit. Așa că am ținut să fac o carte, cu toate cunoștințele pe care le-am avut eu despre construcția de carte, și am realizat volumul acesta de patru metri. Iar acum continui jocul, în sensul că le traduc poeziile – tot 11 exemplare sunt – în sârbă. O să facem o expoziție la Belgrad. Textele sunt traduse de Adam Puslojic. Jucăm mai departe jocul prieteniei”. Întrebat într-un interviu *Ce iubea cel mai mult Nichita ?* Mircia răspunde: „Ei, ce iubea...(râde). Limba română. Era poliglot în limba română. Mă fascina cum îi ieșeau cuvintele, cum găsea cuvintele...Mă bucur că am putut fi în preajma lui. Cred că toți au rămas marcați și au învățat foarte multe”.

La întrebarea *Cum era Nichita între prieteni ?* răspunsul vine direct și sincer, ca între adevărați prieteni: „Normal. Era atât de dăruitor, atât de cald și grijuliu cu sufletul celorlalți, încât fiecare dintre noi am rămas marcați pentru că am vrut să devenim mai buni sau măcar cum ne vedea el. Ne pierdeam puțin în ridicarea asta pe care ne-o făcea el. Ne ridica mult. Nu exista om față de care să nu găsească cuvântul potrivit și-l lovea exact cu acel cuvânt care îl ridica.

Nu cred că există om de care să fi vorbit vreodată ceva rău. Nici chiar de cei care-l jigneau. Nu ținea minte”. (...)

Ce să mai spunem,...de modalitatea cum a prezentat Mircia Dumitrescu, aproape ca un film, viața lui Nichita în poze, plecând cu el bătrân. Singura imagine în care el era cu ochii închiși, era viu, dar cu ochii închiși, și restul deschis, deschis,...ajungând până la copilărie, și pe urmă când apare mic de tot, poza aceea cu ochi mari și frumoși, ca orice copil.

Și după aceea trec la atmosfera casei, cu masa cea rotundă, unde numai Dora se vede și undeva, pe balcon, e un înger. Și încheind cu copacul Gică.

Am încercat să fac un film, să intru în atmosferă.

Asta trebuie să facă ilustrația. Să dea atmosfera, căutarea tonului. Aici începe construcția de carte, la ton, nu devenind o bandă desenată. (A se vedea însemnările și notele lui Mircia Dumitrescu).

N-am putea încheia acest, pretențios spus, omagiu dedicat *graficianului* Mircia care anul acesta a pășit în al 81 an, fără a nu transpune aici *suvenirul* poetului.

Decalogul pentru Mircia Dumitrescu dăruit de Nichita Stănescu

1. Să nu-ți minți ochii cu ochi
2. Să nu-ți furi realul în real
3. Să nu te înșeli pe tine însuși ca și cum ai fi altul
4. Să nu vorbești în numele nimănu, căci numele tău al nimănu este
5. Să-ți faci chip cioplit
6. Să-ți faci chip din linii
7. Să-ți faci chip din trilul ciocărliei
8. După ce le-ai făcut toate astea, încearcă să le-mbrățișezi dacă poți
9. Îmbrățișarea chipului cu chip sărut se numește
10. Numai chipul se îmbrățișează cu chipul, căci brațele sunt făcute pentru arătarea câmpului.

. Amin

Nichita Stănescu

Din numeroasele interviuri date în presă, radio, televiziune reiese multitudinea de preocupări în domeniul artelor, literaturii, prietenia statornică pe care a avut-o și are până astăzi Mircia Dumitrescu, cu personalități de rang înalt, dar și cu oameni, tineri și vârstnici, din diferite domenii.

La această frumoasă vârstă își poate spune cu mândrie că și-a împlinit idealul, acel crez din tinerețe „Orice artist își apără eul, în încercarea de a-și găsi drumul”.

În suita lui Nichita Stănescu. Dialoguri

NICHITA STĂNESCU

„Noi l-am respirat pe Eminescu însuși”

Un început de octombrie văratec mi-a revelat un adevărat Nichita Stănescu întrecându-se pe sine într-o competiție care există doar în imaginația mea împătimită de drag de poezia lui Nichita Stănescu. Am văzut cum arată o zi fără început și fără sfârșit a unui poet. A fost exact așa cum mi-am reprezentat în copilărie imaginea unui scriitor, imagine formată doar din lecturi și din, vai, atât de reci fotografii de manual, ținând parcă dinadins să-mi arate că poate exista un scriitor ideal, a cărui biografie nu se desparte cu nimic de opera sa. Poetul, încetul cu încetul, mi-a impus un portret care să refuze orice altă înfățișare a sa. Poetul, cu trupul său masiv, înveșmântat în ținuta celui mai banal trecător de pe stradă, tocmai poate pentru a nu atrage atenția asupra sa, mergea cu pași silențioși, tăcându-și liniștea pe care o rupea din când în când cu câteva vorbe, care nu așteptau replică. „Aici își avea casele Slavici”, „Cândva Caragiale a locuit aici”, „Aici e un loc sfânt, e al lui Eminescu, care ne-a făcut pe toți și care ne-a scris pe toți. În camera de sus, neștiută de cei care trec prin fața ei, și-a scris Kamadeva”. Și începe să spună, ritmat: „Cu durerile iubirii / Voind sufletu-mi să-l vindic, / L-am chemat în somn pe Kama - / Kamadeva, zeul indic. // El veni, copilul mândru, / Călărind pe-un papagal, / Având zâmbetul fățarnic / Pe-a lui buze de coral, // Aripa are, iar în tolbă-i / El păstrează, ca săgeți, / Numai flori înveninate / De la Gangele măreț. // Puse-o floare-atunci în arcu-i, / Mă lovi cu ea în piept, / Și de-atunci în orice noapte / Plâng pe patul meu deștept...// Cu săgeata-i otrăvită / A sosit ca să mă certe / Fiul cerului albastru / Și-a iluziei deșerte.”

În timp ce recită, privirea lui pare atotcuprinzătoare. Privește pretutindena și niciunde. Acesta este primul și singurul meu Nichita Stănescu. Ceilalți pe care i-am întâlnit, chiar și pe cel de la Struga, pentru care m-am călătorit spre a-l vedea, asemeni unui badea Cârțan contemporan, purtându-i cărțile în rucsac, tăind, pe jos, Bulgaria și Macedonia iugoslavă până pe

Struga, 1982. Foto Nicolae Băciuț

malurile fierbinți ale Ohridului, nu sunt decât înfățișări întâmplătoare și nu întotdeauna adevărate ale poetului. Și ale poeziei.

O parte din Stănescul meu a avut și chip „rostit”. Iată-l:

- De o bună bucată de vreme mă obsedează două ipostaze: poezia, pe de o parte, și poetul, pe de altă parte, puse față în față. Fără a face o delimitare între aceste ipostaze care, deși aparent au o proprie identitate, nu se pot despărți. D-voastră spuneți undeva: „Aș vrea să pot să locuiesc / în propriile cuvinte”. Așadar, vă preocupă aceste două ipostaze. Din perspectiva afirmației de mai sus, v-aș ruga să-mi spuneți cum vă definiți cuvântul ca material al poeziei?

- După părerea noastră, considerăm cu-vântul a fi fiind singurul lucru concret din ființa generală a conștiinței. Partea de om a cuvântului, partea trecătoare de om a cuvântului este impor-tantă, după cum mai puțin important este felul nașterii și mai important mi se pare a fi însăși nașterea. În genere, din punct de vedere al poeziei și al gândirii de acest tip, adică al gândirii de tip estetic, care este o formă a cunoașterii, a luării în cunoștiință a sinelui de către sine, cuvântul se ia în cunoștiință de sine prin privilegiul unei conștiințe și prin întâmplarea unui trup.

- Poezia lui Nichita Stănescu este, printre altele, și o „ceartă” (în sens estetic) cu limbajul poetic și o luptă a limbajului cu sine însuși. Care este poziția lui Nichita Stănescu față de limbaj – privit din perspectiva resurselor acestuia, cât și prin prisma vârstelor limbajului?

- Nu cred că întrebarea mi se potrivește, pentru că nu eu mă lupt cu

limbajul, el se luptă cu mine. Ca să fiu sincer, pentru că până acum am fost foarte sincer, deci, ca să fiu numai sincer, aș spune că tot timpul m-am suspectat de inadecvare la limbaj. De aceea, în anumite etape ale conștiinței mele, m-am gândit dacă limbajul meu poate fi depășit printr-un metalimbaj, lingvistica printr-o metalingvistică, cuvântul printr-un metacuvânt. Dar era numai o perioadă de impas, pentru că, de fapt, aveam nevoie de un metatrup și de o metaconștiință, pentru un cuvânt zdravăn, sănătos, real. Nu cuvântul trebuie perfecționat, ci trupul, nu verbul și substantivul trebuie acordate, ci nervii pe care ei cântă, ei spun și ei pronunță. A te spăla pe mâini e mai important decât a șterge cu guma un cuvânt scris pe hârtie sau cu buretele unul alb scris pe tabla neagră.

- Credeți, totuși, că suferă cuvintele o îmbătrânire, că sunt cuvintele un fel de victime ale timpului?

- Cuvintele nici într-un caz nu pot îmbătrâni; ele au o natură eternă prin faptul că ele nu au timp. Timpurile pe care ele le acceptă, pe care cuvântul le acceptă – trecutul, prezentul și viitorul – sunt un fel de piei, forme, trupuri, înfățișări, priveliști și manifestări ale cuvântului. Cuvântul nu are natura timpului, el se petrece în timp, dar el are o natură statică. Timpul are o natură perisabilă. Locul petrecerii cuvântului e trecător, nu cuvântul.

- Nichita Stănescu afirma odată că „Poetul ca și soldatul / nu are viață personală”. Cum își definește poetul propria existență, în urma unei astfel de afirmații, și care sunt momentele pe care el nu le poate șterge din memoria sa?

- Acea poezie, de bună seamă că era o metaforă, iar acel vers o aserțiune. Intimitatea unui poet adevărat nu este totuna cu propriile sale amintiri. Nici nu suntem totuși ceea ce ținem minte că suntem, cum am crezut adeseori. Intimitatea lui este ceea ce este el, este simultaneitatea lui cu orice și oricând. Este intimitatea cuvintelor, iar viața personală a poetului este avatarul verbului care se vorbește pe o orbită spațială în jurul subiectului său, în jurul unui nume, în jurul unui substantiv. Să nu consideri, tinere prieten, că vorbesc de tot abstract, de tot didactic. E o încercare de a spune clar sau de a pronunța clarități, cam ceea ce ar fi tenebra. Tenebra, în accepțiunea dantescă, este nu culoarea neagră →

NICOLAE BĂCIUȚ

și deci nu o negare a culorilor, ci este o absență a culorii. Culorile – culoarea trecătoare a tenebrei; prin starea tenebrei, care este starea eternă și de natură atemporală, timpul apare ca o primă făptură temporală, atenebră. Culorile și simțurile, auzul și muzicile, mirosurile și poftele, gusturile și clopotnițele, dăngătele și măsurătoarea nu sunt altceva decât petreceri de mâna a doua, în ordinea nici unei mâini, a absenței de mâini, a tenebrei.

- **În 1972, vă făceați un autoportret într-un dialog cu Florin Mugur. Ce-a mai rămas din acel tablou? Citez: „Arăt întocmai ca o mirare a mea”. Cum se vede poetul pe sine acum? Știe el cum arată? S-ar recunoaște dacă s-ar vedea pe stradă?**

- E o întrebare la care nu pot să răspund pentru că acel dialog vechi făcut cu Florin Mugur avea ațâțarea colegială a unor schimburi de sentimente, a unui trup de sentimente, trecător, cel pe care ți-l prilejuiește tinerețea în conversație. Acum nu cred că se mai poate vorbi de un schimb cu ceva și cred că un autoportret nu mai e posibil pentru că portretul însuși nu mai este cu putință.

- **Marin Preda spunea că omul „devine moral în momentul în care trăiește prima spaimă.” Dacă considerați afirmația de mai sus ca valabilă în ceea ce vă privește, spuneți-ne când și cum s-a întâmplat cu prima d-voastră spaimă?**

- Nu accept ca valabilă această afirmație, iar spaima este o formă a egoismului, a autocon-servării unei forme mici doritoare, tinzând către o formă mai mare. Prima spaimă, de bună seamă, a fost aceea a nașterii mele. Ca dovadă că ea a fost atât de uriașă, coincide cu dreptul de a fi uitat-o cu desăvârșire. Nimeni nu-și mai aduce aminte un lucru esențial al vieții lui: secunda nașterii lui, după cum nimeni nu poate să țină minte al doilea lucru coincident cu primul: moartea lui.

- **Cum ați defini scriitorul? Ce credeți că poate însemna el pentru cititor dincolo de cărțile sale și ce înseamnă cititorul pentru scriitor?**

- Un scriitor este un cititor care îi citește pe cititori.

- **Iar cititorul pentru scriitor?**

- Cel care-l scrie. Dar acum, după cum bănuiesc, stimat prieten, v-ați dat seama că intrăm într-o zonă pur ludică; ultimele replici și ele sunt făcute numai și numai de plăcerea jocului de

cuvinte și nu au decât luxul pe care și-l permit cuvintele în pofida adevărului. Căci a vorbi în mod real și serios de ce reprezintă un cititor pentru un scriitor este obiectul unei meditații de o viață și nu a unei replici de o secundă. Am refuzat-o printr-un joc de cuvinte și sper că s-a înțeles ca atare.

- **De fapt, ludicul e un aspect al liricii lui Nichita Stănescu, sesizat de cea mai mare parte a criticii și despre care criticii credibili au vorbit cu seriozitate. Pare-se că ludicul, ca înfățișare a poeziei, îi este drag lui Nichita Stănescu...**

- Nu-i adevărat!

- **Am fi întrețâțiți atunci să credem că textul poetic al lui Nichita Stănescu nu a fost decodificat în toate straturile sale, nu a fost înțeles cum trebuie. Cum vor reacționa oare criticii care au făcut aserțiuni în legătură cu ludicul din poezia d-voastră?**

- Șchiopătarea nu este un joc al mersului!

- **Dacă cititorul Nichita Stănescu ar fi constrâns să păstreze o singură carte dintre cărțile poetului Nichita Stănescu, pe care ar alege-o?**

- Capitoul despre Claudiu scris de Suetoniu.

- **Cum a descoperit Nichita Stănescu că scrie? Care a fost reacția lui când a descoperit că ceea ce scrie, așezând cuvintele altfel decât în tema de casă, se cheamă poezie?**

- Nu înțeleg întrebarea. Să trecem mai departe!

- **Ce s-a întâmplat în continuare în aventura formării d-voastre? Care erau lecturile de căpătâi și oamenii pe care îi prețuiți în mod deosebit?**

- Să știți că întotdeauna am preferat aceiași oameni și aceleași lecturi. Numele lecturii s-a schimbat și titlul omului s-a modificat. Dar nu am iubit decât pe aceiași autori și n-am iubit decât aceeași poezie, sigur că uneori ea se numește **Odă în metru antic**, alteori se numește **Dao De-tzin**, uneori autorul se numește Eminescu, alteori autorul se numește Lao-tse, alteori poemul se numește altfel, alteori autorul se numește altfel, dar în genere a fost apropiere, în ceea ce mă privește, de ceva perpetuu mișcător în viața mea, înainte. Distanța tot timpul a fost aceeași, lucrurile se schimbă.

- **Care e omul cel mai minunat pe care poetul l-a pus în dreptul inimii sale, „inimă mai mare decât**

trupul”? Cum aflăm dintr-un poem!

- Soția mea, Dora!

- **Poezia d-voastră a avut și are adepți fanatici, dar în același timp are și cititori care-și exprimă tot felul de rezerve. Ce nu vor sau nu pot să înțeleagă nici una din aceste „tabere”?**

(Minute în șir poetul tace. Apoi ia o înfățișare dramatică, un amestec de furie și de sfârșeală. Ochii poetului par mai mari ca niciodată și par a fi niște „odăi ale fulgerului”. I se aude respirația precum bățile ritmice ale unui orologiu. Cât o fi ora poetului?

„Tristețea mea aude nenăscuții câini pe nenăscuții oameni cum îi latră”. Își ridică privirea și rămâne cu ea pironită în golul ce se deschide prin fereastră.)

- ...Că „Nu credeam să-nvăț a muri vreodată”! (Să facem o pauză, am obosit!).

Revenim după o pauză în care Nichita Stănescu se plimbase prin cameră negăsindu-și locul. Era ca un leu în cușcă. Avea însă o furie... blândă. „Iubiți prietene, vino să-ți arăt această carte unică, scrisă de mine cu colțul inimii și scrijelită de inima fără seamă a soțului acestei neprețuite doamne” – și-mi face semn cu ochiul către Maria Luiza Cristescu, care scotocea printr-o poșetă. „Am atâtea monezi în casa asta, dar nu am monezi pe care să le preschimb în deale gurii și setei”. Apoi îmi răsfoiește cartea cu file din... aramă. Cuvinte scrise de mână pentru ochii și gingășia copiilor.

Ne așezăm în jurul aceleiași mese:

- **Nichita Stănescu, ați avut vreodată sentimentul îndepărtării de poezie?**

- Din fericire, da! Tinere, am avut acest sentiment care e, cum să spun, majoritar, pentru că poezia este o regăsire, nu numai a mea în parte, ci a oricărui în parte; fiecare om are o flacără a lui, dar **absolut** fiecare om are o flacără a lui, discretă și topită într-o flacără mai mare, a umanității, flacăra la care nici el însuși nu ajunge. Poate poetul să ardă mai repede, apropiindu-se de propria-i flacără. Poate e mai norocos sau mai nenorocos din acest punct de vedere. Dar dacă îndepărtezi flacăra, a ta proprie, acel luci sacrosanct numit existență, te duce în mari deznădejdi și sentimentul că te îndepărtezi de el îl ai cu cât o dată sau de două ori te atingi de el. De bună seamă că el este →

majoritar față de împlinire, dar orice împlinire care n-o înțeleg atât prin frumusețea expresiei sau prin acuratețea ei, prin jubilația ei care are, desigur, o natură profund morală apropierea de copilăria ta, nu în sensul nătâng al copilăriei, ci al copilăriei tale în sensul ei genuin, în sensul de hymen, de feciorelnic. La urma urmelor, singurul lucru de natură strict pământescă este cerul. Nimic nu este mai pământean decât cerul, mai al pământului. Deci în acest sens, apropierea de copilărie, de virginal, îți dă așezare și împlinire în tine însuși. Numai că fenomenul nu este continuu sau majoritar, în majoritatea cazurilor nu-i continuu, iar eu aici fac parte din majoritatea cazurilor, iar reproducerea absenței lui, în cazul în care s-au apropiat de el mai acut, e mai gravă decât pentru cei care și-l mai țin cu grijă și se apropie de el sau nu au luciditatea lui atât de acută. Așa că sentimentul pierderii poeziei este cel mai frecvent, după părerea noastră, în cazul poetului autentic. Noi nu știm dacă suntem poet autentic, dar năzuim foarte mult aceasta, cel puțin prin pierderea poeziei dacă nu prin câștigarea ei.

- **Cât i se potrivesc lui Nichita Stănescu aceste versuri care îmi aparțin: „Unde se termină singurătatea / începe poezia”?**

- ... Nici nu pot să spun că mi se potrivesc pentru că mi-ar fi plăcut să le scriu.

- **Un critic spunea că Nichita Stănescu își redeschide rănile. Considerați că legătura dintre o etapă și alta a scrisului vine din natura intrinsecă a unei conștiințe poetice sau există un altceva care dă continuitate unei structuri lirice sau aceasta, legătura, se realizează instinctual sau la întâmplare?**

- N-aș putea să formulez răspunsul în aserțiuni, dar aș putea să-l tatonez, să tatonez răspunsul, să-l barbarizez, așa ca să folosesc un termen de monetărie antică, așa cum bunăoară o barbarizare a tetradrahmelor cu chipul lui Filip al II-lea, tatăl lui Alexandru Macedon, să încerc să fac și eu chipul barbarizat al unui prototip ideal. Poezia este în fapt o arheologie, o reuniune de – dar nu-mi place cuvântul cioburi – un fragmentarium de flăcări care tind să reconstituie un centru sau o procesiune sau un răsărit de soare. Deci, ea, într-un fel, este o amprentă a focului lăsată pe conștiința noastră, dar

a focului nu înțeles ca arsură și nici măcar înțeles ca lumină, care sunt fături ale lui, întruchipări exterioare ale focului. Poezia este amprenta fundamentală a spiritului creativ și a creației. Nu o întruchipare exterioară. Cuvântul este un pat al acestei flăcări, iar nu flacăra este patul cuvântului sau forja cuvântului. Numai că, la rândul lui, acest pat fantastic are natura generală pământescă. De aici sentimentul nostru acut și anume acela că verbul este lucrul cel mai material al pământului, după cum cerul este faptul cel mai concret și mai pământean al pământului.

- **Ce reprezintă Eminescu pentru Nichita Stănescu și care e puntea prin care vă simțiți legat de poezia sa?**

- Eminescu? – e foarte greu să respiri după el, dar în clipa în care el ne-a devenit nouă tuturor respirație, va trebui ca noi înșine, la rândul nostru, să fim respirația nenăscuților. Eminescu este un aer pur, genuin, un aer curat.

- **Acum înțeleg de ce astăzi, înainte de a purta acest dialog, m-ați purtat prin locurile în care în urmă cu aproape un veac își purta pașii și Eminescu și în același timp realiza câteva din memorabilele-i respirații lirice. Deci, înțeleg încă o dată mai bine de ce am respirat astăzi aerul din locurile în care a respirat cândva Eminescu.**

(Din acest moment al convorbirii cu Nichita Stănescu, memoria benzii magnetice nu ne-a mai fost fidelă, lăsându-ne cu gustul amar al unei respirații brusc tăiate. La transcriere, minute întregi de bandă au rămas într-o mușenie de neînțeles. Se auzea doar... liniștea din camera lui Nichita, și-acel început de toamnă îngropat într-o bandă de magnetofon.

Ar fi necinstit să încerc să aproximez ce s-a întâmplat în acele minute. Rămân doar cu acea replică pe care nu puteam s-o uit: “Noi l-am respirat pe Eminescu însuși!”).

Dialogul a continuat apoi, întorcându-ne din nou la poezia lui Nichita Stănescu:

- **Poemele publicare nu cu mult timp în urmă în Orizont ne dezvăluie o față neștiută a poetului Nichita Stănescu. Ce ne puteți spune despre această nouă călătorie, nouă aventură a spiritului?**

- Este un vis care aș dori să se transforme în realitate. Trecând prin Portugalia, Cristofor Columb a plecat

de tot obosit după construcția corăbiei Santa Maria, dar când marinarul de pe catarg i-a strigat „Pământ!” – noi știm că el, acel pământ, era Cuba. Aș vrea să descopăr din nou o Cubă, pe Cuba, acea insulă necunoscută mie dar care știu că ea există în Caraibe.

- **Ce semnificație are acest moment, această nouă înfățișare a poeziei pentru autorul ei?**

- Nu pot răspunde printr-o idee, ci printr-o poveste. Deunăzi, primind un pumn în față și rupându-mi-se dinții cei buni mâncători de animale moarte, fripte și gustoase, vâdate de alții, cumpărate de cu totul alții, vândute de cu totul alții, cumpărate de cu totul alta, deci, într-o zi, primind un pumn în față și rupându-mi-se dinții cei buni mâncători de animale vâdate, am stat locului și am împietrit de poftă de mâncare și de neputință de a mai mânca gătitul. Nemaiputând mânca animalele găsite de mâncare, m-am dezobișnuit de obișnuințele cu care fusesem obișnuit. Și-atunci m-am gândit: „Ia, uită-te, ce dor mi s-a făcut de acasă! Ia, uită-te la tine, tu, ce dor îți s-a făcut de maică-ta, de mă-ta.” Dar mai putea să-mi fie dor de acasă și cu atât mai puțin de maică-mea cea bine gătitoare de animale cumpărate de la cei care le cumpăraseră de la cei care le vânduseră? Și atunci maică-mea nu mai era la bucătărie. Pe măsură ce dintele meu mâncător era rupt, ea scădea spre adolescența ei de dinainte de a mă naște.

Gândindu-mă ce-o fi fost cu femeia asta când era ea, dânsa, domnia sa, fecioară, ce gingașie o fi avut, între câți bărbați l-o fi ales pe acela cu care s-a împreunat ca să mă facă pe mine cu dinții mari în față, de nerupt pentru ea și căruia să-i gătească de mâncare cumpărată cu bani de pe sudoarea celuia mic, gândindu-mă, deci, că și mama mea a fost fecioară și nu păcătoasa care m-a născut, m-am gândit că și eu, la rândul meu, n-oi fi păcătosul autor al versurilor care le-am scris până acum, ci că poate mai sunt încă fecioară în gândirea mea de atunci și dinți nemaivând pentru mâncare de animale cumpărate, mi s-o fi convenit alt soi de mâncare mai lăptos și mai adolescent.

Și-atunci mi-am zis: „Pe corăbii!”

București, 3 octombrie 1980

Echinox, nr. 11/1980

Acad. EUGEN SIMION

„Nichita Stănescu nu era un înger”

- **Receptarea lui Nichita Stănescu în posteritate nu a fost una lipsită de extreme - de la superlative absolute la contestări vehemente. Care ar rămâne cele mai semnificative repere ale acestei receptări?**

- În primul rând, trebuie să spun că Nichita Stănescu își înfruntă posteritatea. Într-un fel, ne-a dispăcut acest lucru, dar în alt fel cred c-a fost profitabil pentru el. El a luptat și luptă încă pentru posteritatea lui. Adică toate aceste contestații care vin mai ales de la poezii generației optzeci nu fac decât să ne întărească într-un fel și reacția noastră a criticilor, dar să și întărească puțin poezia lui. Eu sunt foarte bucuros că am reușit să public în colecția aceasta, „Opere fundamentale”, toată poezia lui. Cred că este un moment foarte important. Într-un fel, va trebui să recitim poezia lui Nichita Stănescu. Păreerea mea e că Nichita Stănescu nu e un poet elucidat, definit în esența lui încă. Amintiți-vă doar reacția criticii, o reacție puțin de neînțeles pentru mine, față de volumele **Epica magna** și celelalte. A apărut ideea că Nichita Stănescu s-a terminat, că alcoolul l-a distrus. Cei care ne-am dat seama atunci, sper ca și alții să-și dea seama măcar acum, știam că de fapt nu era așa. Nichita Stănescu n-a mai publicat câțiva ani pentru că încerca să găsească altceva.

- **La un moment dat, înainte de 1980, Ion Caraion, în cartea sa, *Plânsul continuu*, era foarte categoric în contestarea lui Nichita Stănescu. L-am întrebat în 1979 pe Nichita Stănescu cum califică poziția lui Ion Caraion. Răspunsul a fost unul detașat: „Caraion nu mai poate iubi”. Pe ce credeți că se bazează detractorii lui Nichita Stănescu atunci când îi demolează opera?**

- Se bazează pe două lucruri. În primul rând, pe felul lui risipitor de a fi. Nichita Stănescu nu era un înger. Nichita era un om viu și prin aceasta era un om interesant. El a făcut și unele mici concesii, dar niciodată în domeniul poeziei. Revin la metafora mea cu totul obosită, că el și-a apărut poezia precum câinele își apără osul. Nu veți găsi în poezia lui mari

compromisuri. Deci, pe micile articolașe pe care le-a scris sau pe aparițiile lui la televiziune. Dar numai cine a trăit atunci și vroia să facă poezie poate să înțeleagă.

În al doilea rând, detractorii lui, care nu sunt interesanți, n-au multă fantezie, asta vreau să spun, sunt niște oameni înăcriți, niște poeți înăcriți, care îl urăsc pe Nichita pentru că era mai bun decât ei.

Ei se pot baza pe anumite poeme mai lejere pe care el le-a scris. Toate aceste poezii ocazionale pe care el le dăruia femeilor pe care le-a iubit, prietenilor săi, într-o stare de efuziune, ele sigur că nu sunt la nivelul celui mai bun Nichita, dar totdeauna veți găsi în ele un lucru uluitor. Eu am recitat acum toată poezia lui pentru această ediție și am ezitat dacă să le accept sau nu în volum.

Le-am acceptat, pentru că și poemele lui mai zemoase, dacă acceptați termenul acesta cu totul neacademic și nepotrivit limbajului critic, mai diluate puțin, au sclipire, o sclipire de mare poet.

- **Posteritatea este ingrată cu mulți autori români, mai ales după decembrie 1989. Ce datorii mai are posteritatea față de Nichita Stănescu?**

- Multe. În primul rând, critica literară are datorii. Nu s-a scris încă o carte fundamentală. Aici mă includ și pe mine. Încă nu am scris un studiu pe care am dorit să-l scriu. În al doilea rând, eu vreau să duc proiectul acesta până la capăt, care e ediția de opere fundamentale. Vreau să publicăm tot ce-a scris. Și, după aceea, să așteptăm altă generație, alte sensibilități, altă generație de critici. Cred că criticii tineri îl vor descoperi pe Nichita Stănescu și ei.

Acad. ADAM PUSLOJIĆ

„Să inventăm o lume cu Nichita fără Nichita”

- Pot să vă torn un vin de la noi?

- **Puteți, ca să putem vorbi despre prietenul dv. Nichita Stănescu, cel cu care ați ucis împreună lei, ca să parafrarez poemul Ghilghameș...**

- Întâi torn vin, ca să pot apoi turna cuvinte...

- **Cum apreciați „viața postmortem” a lui Nichita Stănescu?**

- Greu de tot de vorbit despre timpul de după Nichita cel viu. A fi Nichita fără de Nichita e destul de greu, pentru că nu știu cum să ni-l imaginăm dinafara lui. Pentru că atunci când el a fost alături de noi, noi am avut un curaj imens că suntem alături de el și suntem uneori chiar

egali. Dacă el ne pune o întrebare, noi rostim un răspuns, dacă el tace, noi îi punem o întrebare. Iar acum, fără el, nici întrebările, nici răspunsurile nu au niciun înțeles. Sau n-au niciun rost. Dar, totuși, viața merge mai departe, destinul nostru ne obligă la demnitate și chiar noi trebuie să inventăm o lume ca Nichita fără Nichita. Poate o lume mai simplă cu visul lui despre lume, dar care uneori ne obligă ca și un vis al lui, din viitorul conceput de el. Cum și-ar putea el imagina lumea de azi? Cred că în cea mai bună variantă posibilă, ar fi trăit mai departe și nu ar fi observat niciun schimb de viață. Dar, iată, noi, care trăim fără el de două decenii, înțelegem că lumea după Nichita este mult mai schimbată decât lumea până la Nichita, după altcineva care a fost un strămoș al lui sau al nostru. Cred că nici golul după Eminescu n-a fost atât de mare cât a rămas gol după →

NICOLAE BĂCIUȚ

Nichita. Din ce punct de vedere? După Eminescu s-au născut alții care aveau o direcție foarte bine propusă, foarte bine întemeiată chiar de Eminescu, prin poetica lui, prin viața lui, de a purta necazurile sau răutatea din lume. După Nichita, lumea a devenit mult mai infernală decât și-ar fi putut el închipui în cele mai negre, mai întunecate vise ale lui. Cine și-ar fi închipuit că la nici zece ani de la moartea lui s-ar fi întâmplat ceea ce s-a întâmplat în România, în 1989, sau în 1999, în Serbia? El, care are un vers tragic, din cunoscutul poem „Ah, Serbia”, ultimul vers este „Ah, Serbia, tu nu mai ești”, „Iată ce vis greu a trăit” fratele nostru, în numele nostru. Și noi, acum, trebuie să credem că, de fapt, el n-a avut dreptate. Dar el a avut dreptate. În ce sens? Noi am trecut o tragedie care ne-a compromis viața suportabilă. Și-acum trăim o viață insuportabilă. Dar noi o trăim, o suportăm. Lecția lui Nichita despre cerc, lecția despre cub, lecția despre autoportret, care devin epitaful, ne obligă să trăim mai departe. Chiar eu am scris un text, după un vis al meu, când nu știam ce să-i spun lui Nichita. El mă întreba ceva, iar eu nu știam ce să-i răspund. Și-atunci, eu mi-am închipuit că, de fapt, eu trebuie să-i spun ceva foarte simplu. Că lumina există mai departe. Și-atunci a spus: „Dar, stai, erai mulțumit să spun ceva atât de simplu?” Și-atunci mi-am dat seama că, de fapt, nu este simplu. Și i-am spus: „Iată, frate Nichita, lumina există mai departe”.

- Cum e receptat Nichita Stănescu în Serbia, fiindcă el a iubit Serbia, a cultivat prietenii în Serbia?

- El a fost un fel de poet total și capacitatea lui de a trăi versurile sale a fost imprevizibilă. Pentru că atunci când trăia la Belgrad el scria despre Belgrad, dar presupunând că Belgradul e și Bucureștiul și lumea întreagă, adică Cosmosul, materia divină din care noi suntem cu toții alcătuiți. Faptul că noi ne-am recunoscut în cuvintele lui despre Belgrad, despre Serbia, a fost un contract cu el, ca poet, să-l credem până la ultimul punct tragic. Și chiar când ne-a atras atenția că Serbia nu mai este, încă de-atunci trebuia să fim atenți că ea în curând nu va mai fi. Dar acum, când am depășit acest punct tragic, noi înțelegem că Serbia există mai departe, există și lumina în Univers.

*

Acad. Adam Puslojic:

„Eu m-am născut ca poet român în Maramureș”

R: Cum faceți, d-le academician, mă refer că dintre scriitorii întâlniți, dvs. sunteți foarte darnic? E o trăsătură naturală, este o reacție spontană? Cum se explică asta? Și nu mă refer doar la dărnicia față de oamenii din jurul dvs. Ci și față de instituții.

A.P. Daniele, nu te repeta! Asta ai mai scris cândva!

R: Știu. Dar puteați să vă schimbați!

A.P.: Te iert pentru că așa este! Uneori îmi e și teamă să nu-mi cadă pe suflet, ca un mare păcat, gloria asta. Într-un fel și nemeritată! Toată lumea consideră că sunt foarte apropiat de Nichita Stănescu. Și asta e adevărat pentru că, prin destin sau prin fericirea vieții, am avut ocazia să fiu foarte apropiat de spiritul lui Nichita, de ființa lui, să fiu ocrotit de prietenia lui. Cum spunea și el, suntem într-o condamnare la prietenie. Asta nu e numai o cărare de fericire, ci și un fel de chin, de greutate, de seriozitate. Nu-mi vine să cred, aproape două decenii am trăit și retrăit nu numai viața mea, ca foarte tânăr poet. Nichita mă compara cu foarte tânărul compozitor Chopin și, în prefața cărții „Pasărea dezaripată” tradusă de el și publicată la Minerva, spunea: „Să dea Dumnezeu să nu ai soarta lui Chopin!” Mi-a fost teamă să nu mi se întâmple ceva și să mor prea devreme. Dar iată, destinul a fost foarte tragic, el ne-a părăsit la 50 de ani. Acum am intrat în anul 22 în plus față de Nichita. Eu am 72 de ani și acum îmi dau seama ce tânăr ne-a părăsit el. Sigur că fericirea noastră a depășit amărăciunea și tragismul despărțirii de el. La înmormântare am rostit ceva ce acum sună a destin: „Iartă-ne frate Nichita că încă mai suntem în viață”. Acum mi-am dat seama că sunt foarte fericit că am trăit cei 31 de ani fără de el, dar totuși cu el ca un înger păzitor sau ocrotitor. În cei 30 de ani am publicat peste 50 de volume din literatura română. Chiar și eu, după ce am publicat 35 de volume în limba sârbă, din care Nichita a tradus poeme din primele zece, care au reapărut acum cu volumul „Apa de băut”, după 30 de ani, am început să scriu în limba română. El nu știa că voi veni și eu pe urmele lui.

R. Foarte interesant acest aspect...

A.P. Eu am și spus că m-am născut ca poet român în Maramureș. Am fost acolo să văd unde a fost Nichita de două ori. La înmormântare, crucea de lemn i-a venit tot din Maramureș. M-am dus acolo și am scris primele poeme în limba română care au apărut în volumul „Plâng, nu plâng”.

R. În momentul de față aveți mai multe volume publicate în română decât în sârbă?

A.P. Nu. În limba sârbă am de trei ori mai multe. În limba sârbă scriu de aproape 50 de ani. Eu sunt un poet de limbă română foarte tânăr.

R. Dar sunteți foarte spontan în ambele limbi. Ca ziarist și nu numai, am observat, cum spunea chiar scriitorul Horia Zilieru, că sunteți speranța Estului, România – Serbia – Bulgaria la Premiul Nobel.

A.P. Asta nu! Sună prea pompos, prea sonor. Nichita, Marin Sorescu, Emil Cioran, Gelu Naum, Geo Bogza, chiar și Petru Stoica au avut șanse la acest premiu. Nichita știa că nu trebuie să comentezi premiul Nobel nici negativ nici favorabil pentru că faci un pas greșit și după aceea nu mai ai șanse reale. Să nu uităm că Samuel Becket a luat banii dar nu s-a dus să ridice premiul.

R: Foarte frumos a făcut. Cred că așa e corect procedat, ținând cont de implicațiile politice de acolo, de contaminarea premiului și cu alte criterii...

A.P. A mai fost Jean Paul Sartre, care l-a refuzat. E singurul scriitor care a refuzat premiul deja declarat. Acum spun ceva împotriva mea: Premiul Nobel e un mare premiu! Tocmai mi-am tăiat orice șansă, intenționat!

R. Eu v-am întrebat de Nobel pentru că sunteți speranța unor oameni de litere. Ei vă văd etalonul de valoare culturală al acestui spațiu estic.

A.P. Dacă nu l-a luat Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Vasco Popa, Daniello Kiss – care aveau șanse reale, ce să spun. Să nu uităm că un om din juriu, cel mai important de acolo, Arthur Linquist, a scris prefața la trei volume ale lui Nichita, publicate în Suedia. Nichita a intrat de două ori în cercul finaliștilor de cinci scriitori și într-un an a luat Elitis, apoi Singer. I-am spus: „Nu-i mai bine să nu împărți premiul cu Isaac Singer și să rămâi împreună cu marele Jose Borges, care, ca și tine, a ajuns în cercul final→

DANIEL MIHU

Acad. Ioan Aurel Pop

- Care e locul lui Nichita Stănescu în orizontul istoriei... literaturii române, dar și în afinitățile electivale ale dv?

- Nichita este și el, pentru mine, dincolo de spații și de timpuri. Am impresia că vine de undeva din esența lumii, dintru Dumnezeu, ca un înger purtător de har. Poezia lui Nichita este una universală și, dacă nu ar fi bariera limbii (traducerile „trădează”, pentru că fiecare limbă are elemente inefabile, are

expresii și noțiuni inexprimabile în alte limbi), ar fi socotit între marii poeți ai lumii. Pe mine mă impresionează însă ca român, ca depozitar al sufletului românesc (deși nu era născut din mamă

—de cinci. Nichita a râs și mi-a spus: „Și asta e o idee”.

„Marea mea speranță e că voi supraviețui ca poet, în ambele limbi, prin ceea ce încă nu am publicat.”

R. Câte volume ați publicat până acum?

A.P. Ar suna pompos: sunt aproape 15 în limba română, 35 în sârbă, dar mai am 43 de volume de poezie scrise în limba sârbă, din acelea nu am publicat niciun vers. La fel, mai sunt 10 în limba română nepublicate. Marea mea speranță e că voi supraviețui ca poet, în ambele limbi, prin ceea ce încă nu am publicat.

R. Încă un motiv de a fi un etalon cultural...

A.P. Asta îți pare credibil sau incredibil?

R. Mi se pare firesc!

A.P. Eu scriu aproape zilnic poeme.

R. Mi-ați zis să vă pun o întrebare dificilă. Deci, prietenia specială cu Nichita...

A.P. Dar nu numai cu Nichita. Am avut o relație de prietenie cu o mulțime de scriitori mari: Petru Stoica, Geo Bogza, Marin Sorescu, Mircea Dinescu, Ana Blandiana, Adrian Păunescu, Ioan Flora. Am întâlnit și clasici. Acum nici nu îmi vine să cred că am stat cu ei la masă: Emil Bota, Stelaru, Baconski, Augustin Doinaș.

R. Întrebarea dificilă se continua așa: A contat în prietenia cu Nichita faptul că ambii aveți o obârșie daco-romano-slavă? E o fraternitate aparte!

A.P. Nichita a inventat o formulă: „Să rămână viu chiar și sub semnul de întrebare.” La fel ca și în cazul lui Eminescu, și el e de mai multe origini. Și eu și Vasco Popa. Asta e o valoare, e o categorie care te obligă.

R. Dublu te obligă!

A.P. Așa faci din tine o ființă cosmică. Fără obsesii și fără naționalisme,

dacă îți iubești patria în care te-ai născut sau „patria limbii române”, cum spune Nichita. Dar nu este doar invenția lui. La fel, când a folosit, chiar ca titlu, sintagma „Necuvintele”, nu știa că Lucian Blaga avea asta în însemnările lui. Nichita trebuia să ajungă la formula lui de „Necuvinte”. Spunea într-un film realizat cu el: „Dacă replica lui Shakespeare a fost între două sunete, cea a lui Cehov a fost între două tăceri.” Tăcerea ca în „Necuvinte”. L-am întrebat atunci dacă necuvântul face parte din antipoezie și mi-a răspuns parcă nu. El nu trăia modernismul sau postmodernismul din curente recente, ci trăia modernismul lui Eminescu, Blaga, Arghezi.

R. Revenind la timpul actual, vă întreb cum ar fi văzut Nichita propriul lui festival? Ați discutat astfel de subiecte?

A.P. Vai de mine, nu s-a gândit la așa ceva! Să se gândească la faptul că va fi strădă, că ca fi târg... De fapt și-a furat propriul târg în care s-a născut. Că e născut în Piața sârbească din Ploiești care acum e Piața „Nichita Stănescu”. Eu am și propus să fie folosite ambele denumiri.

R.: Ca ploieștean, vă spun că oamenii folosesc tot forma veche, de Piața sârbească. Doar oficial sună diferit.

A.P. Trei primari mi-au promis că reabiliteză asta. La fel, încerc să reabilitez numele său deplin: Nichita Hristea Stănescu. Să nu rămână doar cu bunicul rus. Îți dau acum un răspuns vizual, fără întrebare. Iată o scenă frumoasă dar dureroasă: La sfârșitul lui octombrie 1983, îmi scrie o dedicație pe ultimul lui volum, antum, „Oase plângând”. Ce vedeți în poză... suntem la Belgrad. După două luni de zile... La revedere!

română), pe care și l-a apropiat prin educație, prin cheia de lectură a culturii naționale. De când am văzut că patria lui Nichita era limba română – în care sălășluia ca nimeni altul – l-am pus alături de Eminescu, de Kogălniceanu, de Iorga, de Blaga, de Arghezi. Este, categoric, din stirpea lor și, pe măsura trecerii anilor, faptul acesta va deveni tot mai evident. Poeții mari nu mor niciodată, ci se înveșnesc mereu, ceas de ceas, an de an, secol după secol.

NICOLAE BĂCIUȚ

MIRCEA COLOȘENCO

„Sunt necesare, pentru fiecare nouă generație, ediții științifice, academice, critice...”

-Care sunt problemele pe care le pune reeditarea lui Nichita Stănescu ?

- În primul rând, nu s-a făcut editare până acum. E pentru prima dată când Nichita Stănescu este adunat între copertile unor volume în totalitatea operei sale poetice. Această totalitate înseamnă adunarea a 18 volume publicate de poet, fără a pune în discuție cele patru volume antologice. Sunt, așadar, 18 volume publicate de poet, zece de editor, iar în ceea ce mă privește, am scos pentru versuri șapte sute de poeme din periodice. Urmează la cele trei volume altele două, de proză, publicistică, de portrete, eseuri, desene, iconografie și din nou alte repere critice. Practic, președintele Academiei Române, Eugen Simion, care e coordonatorul acestei colecții de opere fundamentale tip Pleiad, a spus că va urma o altă ediție. Asta înseamnă că o vom reorganiza după ce vom mai aduna piese, respectiv texte poetice, interviuri, alte documente de la colecționari particulari. Deocamdată, această lucrare editorială se va constitui ca bază pentru exegeți, pentru o nouă reevaluare a poeziei lui Nichita Stănescu. Sunt necesare, pentru fiecare nouă generație, ediții științifice, academice, critice...

Ploiești, 29 martie, 2003

NICOLSE BĂCIUȚ

NICHITA STĂNESCU - MARIA LUIZA CRISTESCU

Nichita Stănescu e un poet căutat. Mereu se perindă prin casa lui admiratori, prieteni, tot felul de indivizi aspiranți sau nu la un loc în Parnas, care creează de multe ori o atmosferă copleșitoare. Dacă în ziua în care convorbirea cu Nichita Stănescu a avut loc ar fi intrat toți cei care au bătut la ușa poetului, cu siguranță că n-ar mai fi încăput în casă. Dacă bătăile, în funcție de ritm număr (?!), nu indicau prezența unui foarte apropiat prieten, Dora, soția poetului, nu deschidea. Așa se face că în acea zi au intrat la Nichita doar Maria Luiza Cristescu și Mircea Raicopol. Interviuul era întrerupt, reluat, iar întrerupt, și aveau loc discuții din cele mai banale. O străfulgerare: „Ce bine semeni cu Horia! Uite, curbură nasului, privirea, expresia feței”. Din câteva linii, Nichita îmi face portretul. Semnează: „Al meu privit de al său”. „Uite ce bine l-am prins, spune el, e ca un lup tânăr!” „Nu mai puneți o semnătură, cea a numelui?” – îndrăznesc eu să cer. „Ce altă semnătură mai vrei decât cuvintele mele. Ele sunt inconfundabile” – mi-a răspuns poetul, aproape jignit.

Stăm în jurul unei mese. Din când în când, mai adaugă câte o linie unui portret pe care-l schițează direct pe luciul mesei. Maria Luiza Cristescu s-a așezat și ea la masă. Și Mircea Raicopol. Nichita răspunde, dar parcă ar rosti niște replici pe o scenă. Nichita spune bancuri, râde cu poftă. Se oprește și privește la Maria Luiza, cum îi spune el, încrețind fruntea: „Ce-ai zice, Maria-Luiza, dacă ți-aș lua un interviu? Chiar așa! Merge mașinăria asta, continuă el, privind la reportofon?” „Merge” – îi răspund.

- Ei, bine, Maria-Luiza, am aflat cu bucurie că articolul d-voastră din revista *Vatra* dedicat colegului nostru Breban a avut neașteptate ecouri, mai puțin în sufletul prozatorilor, cât cu precădere în cel al poeților. Ni se formulează următoarea mirare, nu întrebare: de ce oare prozatorii, care sunt, ca să spun așa, „la même Janette, antrement coiffé”, deci, aceeași Venus mai fără de brațe, sunt mai puternici, în aparență, în

social, decât ideea de poet și care ar fi diferența dintre un prozator și un poet, nu aceea de fond, căci bănuim amândoi că există vreuna, ci aceea de receptare socială. De ce prozatorul are o alură, o mască, mai bună decât cea fluturată, a poetului?

- Cum am zis, e numai aparență, e numai o mască, fiindcă asemănarea este una de fond între poet și prozator, cum asemănare de fond este între orice creator indiferent de limbajul lor, dar, cum lucrăm cu cuvintele și poeții și prozatorii, din cauza prozaismului poeziei, ca să zicem așa, chiar a vulgarității prozei, cum s-a spus altădată, a căderii în trivial, poeții păstrează noblețea limbajului și prozatorii numai par a aliena poezia, a reduce poezia la concret, obiectualitate, mărunțișuri ca personaj, psihologic, lucruri care la poet sunt toate, doar pe un spațiu mult mai restrâns, nu într-o sinteză, ci într-o viziune. Poetul are, de obicei, într-o poezie o viziune și, de obicei, doar o sinteză. Când are și o viziune este egal cu un poet adevărat.

- După câte am înțeles eu, d-voastră faceți o apropiere între ideea de sinteză și aceea de viziune. O asemuire, o contradicție.

- Aș zice că sunt stadii, trepte pe care se pot urca și prozatorul și poetul, dar mai degrabă poetul ajunge pe treapta cea mai de sus decât prozatorul. La poetul mare se vede imediat viziunea; la fel și la prozatorul mare, dar, de obicei, prozatorii rămân la nivelul de sinteză.

- Să încercăm o delimitare din punctul de vedere estetic, nu cel filozofic, al noțiunii de sinteză.

- Sigur că nu am vrut să motivăm din punct de vedere filosofic, pentru că lucrurile ar sta mult prea simplu atunci. După definiția pe care o uzităm noi, ca să zic așa, după definiția marxistă a cuvântului de

inteză, deci, când vorbim din punctul de vedere estetic despre sinteză, ne gândim mai degrabă la un mod de a organiza lumea dintr-un punct de vedere personal, punct de vedere care să corespundă sau să aibă corespondent.

- Deci, dintr-un punct de vedere revelat.

- Evident, dintr-un punct de vedere revelat, dar iarăși punctul de vedere al prozatorului nu ajunge atât de repede la o viziune adevărată, pentru că prozatorul este omul comun, pe când poetul nu poate fi omul comun niciodată. Bun sau prost, poetul nu este comun niciodată. Prozatorul are, de obicei, așa simplist spus și ca să reducem în fond lucrurile, mintea oricărui cititor de al lui. Poetul este întotdeauna contrar sau străin îndepărtat de un cititor al lui.

- Mă gândesc la această diferențiere și spun mă gândesc la ea pentru că este fas-cinantă ca didactică superioară, dar neconvingătoare ca esență. Și să spun, în acest sens, punctul meu de vedere, ea e neconvingătoare. Pentru că dacă d-voastră considerați punctul de, cum ar spune, să zicem, Kant, într-o traducere veche dar atât de plăcută, bobârnacul inițial al artei, proza, să zicem, ar fi confundarea cu realul, dacă am tradus bine, în sensul în care spuneți d-voastră, iar poezia, deosebirea de real a realului. Astea ar fi mai degrabă câteva ipostaze, iar nu câteva adevăruri pentru că mă gândesc că folosința este sacrosanctă, adică aceea a cuvântului, iar arta cuvântului, și ne-am obișnuit în cadrul literaturii române pe care o știm bine și o să mă refer la ea pentru că îmi este mai apropiată stării mele de spirit, putem vorbi foarte bine de arta cuvântului la Mateiu Caragiale sau la Sadoveanu, după cum unii dintre noi spun că Rebreanu sau un Breban sau Nicolae Filimon mai de dinaintea lor nu ar poseda arta cuvântului pe măsura forței lor →

NICOLAE BĂCIUȚ

Nichita Stănescu, Sorin Dumitrescu și Maria Luiza Cristescu

de a descrie, de a plimba o oglindă, ca să folosim o formulă mai veche, prin fața unei societăți. Plimbătorul de oglindă prin fața societății e totuna cu plimbătorul de neoglină prin fața ei. În acest sens al oglindei și al oglindei sparte s-ar putea, după părerea noastră, să existe o oarecare diferențiere între prozator și poet dar, întor-cându-ne și zicând ca un critic pe care nu-l pot iubi din pricina subiectivismului și impresionismului său, într-o nedreaptă judecată de amănunt avea o dreaptă încorporare a literaturii române, în poezia prozei, poezia epică, spunea domnia sa, poezia dramatică, denumind prin asta drama, și poezia lirică, denumind poezia: doricul, ionicul și corinticul. Deci nu de coloană e vorba, ci despre cerul care apasă asupra ei, care îi dă un nume. Vă propun o discuție despre cer, adică despre cea mai pământescă parte a pământului.

- Cerul prozatorului e pământul. Dacă e în stare să privească pământul de la o suficientă distanță de el, pământul va avea această imagine ca a cerului văzut de pe pământ. Se pare că de aceea știm că pământul e rotund, că una dintre dovezile că pământul e rotund a fost...

- ... e faptul că oamenii sunt plăți...

- ... a fost faptul că linia orizontului e rotundă. Până și-au dat seama de acest lucru, că se vede așa din cauză că pământul e rotund și deci ce-i în jurul lui, ceea ce numim cerul, este rotund, n-au știut că pământul ăsta e rotund, ci au considerat că cerul e rotund și nu pământul, nu? Deci un prozator poate să ajungă la ideea de cer, îndepărtându-se foarte, suficient de mult, de pământ, ca să-l vadă tot mai curbat decât orizontul.

- Da, dar aici mă întorc și zic: să fie oare diferența dintre un prozator și poet aceea că cititorul nostru își dă seama că noi, doi prieteni și doi colegi de o viață, nu suntem preocupați de o idee amănunțită, ci de un principiu general, de există, de nu există vreo diferență fundamentală între starea poetului și starea prozatorului. Deci, în acest sens al dis-cuției noastre, care-mi este mai ales mie acce-sibil ca poet, mi-aș pune următoarea întreba-re legitimă, apropo de prezența gingașă a d-

voastră: există oare vreo diferență între autorul care-l interpretează pe Zeus sau mănuiitorii de păpuși ce se interpretează prin el, să fie creatorul măștii, deci al tipologiei, și să fie farsa interpretării lui Dumnezeu, cântecul?

- Să sar iarăși peste metafore și peste limbajul la care nu am acces și să revin la unul al meu. Înțeleg că întrebarea care ne-o punem, în fond, este dacă poetul și prozatorul, care tind spre același lucru, spre a face poetică, poezie în fond, seamănă sau se deosebesc foarte tare, ei fiind în fond creatori, deci pornim de la o bază egală. Firește că și prozatorul și poetul, cu toate că prozatorul pare întotdeauna mai îndesat, mai sportiv, mai viguros, mai rezistent, că scrie doi sau trei ani la o carte sau că scrie un roman, ca Balzac, în șapte zile sau în doisprezece zile o capodoperă, ei au tot aceleași boli, tot aceleași aspirații; modalitatea include timpul. Un poet poate să aibă inspirația unei capodopere care îi iese de sub mână în cinci minute, dar probabil că s-a gândit la ea cinci sau șaiszeci de ani, cum a scris o lungă poezie Goethe, iar un prozator se gândește la o singură idee dintr-o mare poezie, doi sau trei ani. Trebuie să se așeze și s-o demonstreze, să pună fapte, personaje, oameni psihologie. Este un alt mod de a organiza aceeași idee, un alt mod de a încerca să ajungă la o viziune, cum am spus.

- Îndrăznesc să întrerup acest discurs printr-o întrebare care are o aparență nedelicată. De ce o carte se poate numi figurație iar, nu tipul? Care este diferența între un figurant și un tip?

- Diferența dintre un figurant și un tip ar putea fi aceasta că, din mai mulți figuranți, poți, prin subțirimea figuranților, vedea o lume, iar prin mai multe tipuri nu poți vedea niște tipuri, mai multe tipuri.

- Da! La acest lucru m-am gândit și eu, că tipologia este ochelarul negru, că Balzac este, ca și Homer, orb. Tipologia la Balzac este forma orbirii la Homer, iar figurația intră în apa începătoare de a recunoaște realul nu prin legitatea lui, ci prin mitologia lui. Noi știm că mitul este ceea ce încalcă legea. Adică nu este firesc ca Oedip să aibă o întâmplare tragică cu propria sa mamă, tocmai prin nevoință și prin existență umană. Dar aceasta a fost resimțită ca un mit, adică, ca un copil să se îndrăgostească altfel decât matern de propria sa mamă – adică o încălcare a legii. Deci, este o spargere a realului tipologic, privită în acest sens. Deci, o închistare în real – închistare, ce termen stupid, dar dacă el provine de la cărăbuși, atunci să-l acceptăm. Și, deci, o oprire, o chihlimbărire, ca să folosim un termen în genul prietenului nostru comun, stimatul nostru, dragul nostru poet Gheorghe Tomozei, deci o chihlimbărire a acestei situații ar duce la starea personajului de tip balzacian, adică la orbire. De unde și excesul de stil în proză, când nu acceptă personaj, în cazul lui Mateiu Caragiale, ca pe un mare scriitor fără de un mare personaj, pentru că stilul lui este o formă a aceluiași stil de închistare, de orbire, într-o înaintare mai gingașă a cunoașterii.

- Și din punct de vedere al prozei, de artă dată, Mateiu Caragiale îți dai seama cât de tare s-a înghețat el și în fața ideii de proză pe care a disprețuit-o întotdeauna, așa cum își disprețuia și tatăl, a urât-o întotdeauna. Ce i-a ieșit mai bine în cartea lui este ideea de proză disprețuită, adică Pîrgul. Cel mai interesant personaj și mai bun este nu nobilul crepuscular ci, dimpotrivă, arivistul perfect și minunat gândit în sensul unei mai vechi discuții de a noastre când reproșam romanului clasic de tip balzacian, nu a lui Balzac – Balzac a intuit perfect că arivistul trebuie să ajungă conform muncii uriașe pe care o depune, conform moralei și însușirilor frumoase ale spiritului pe care le calcă în→

picioare, deci, plătind atât de scump, el trebuie să capete neapărat ceva foarte înalt, treapta înaltă pe care a râvnit-o plătind atât de scump. Ulterior, balzacienii la noi, de exemplu, ca Filimon, pe care tocmai îl citești, dintr-o necesitate de a face dreptate la un nivel social, cetățenesc, ține, să-și pedepsească arivistul. Și atunci nu-l mai face să parvină la treapta pe care merita pentru câte a făcut împotriva omului și a spiritului, nu-l mai face să ajungă acolo, îl urcă acolo, și-i pune pe Montaigne în brațe.

- Da, dar și mai și decât Caragiale, Mozart face din arivistul său un menuet. Dar mă întorc și zic în continuarea ideii d-voastre că, așa cum în presă arivistul nu știi de ce trebuie pedepsit și nu are acces la paradis, tot așa au fost proliferate în poezie curente moderne, care sunt tot un fel de arivism al poeziei împotriva poeziei de revelație, clasicismul e un fel de burghezie a poeziei revelate, spargerea burgheziei prin modernism care, devenit stil, este pedepsit de Dinu Pădurică odinioară, ca altă dinioară Pirgu, ca altă dinioară personagiile ce urmează să le mai orbim de vom mai avea atâta absență în ochi.

Dar să terminăm printr-o vorbă de prozator!

- Mă pui într-o situație inadmisibilă...

- Nu, nu, Maria-Luiza, dă-mi voie să-ți dau o sugestie: Nu pot fi ultima, nu pot să-ți spun o vorbă pentru că...

- ... Nu-ți pot răspunde, pentru că nu țin minte, pentru că prozatorii scriu prea mult și n-au cum să-și țină minte vorbele, dar vroiam să-ți spun că ceea ce într-o discuție pare umilitor, fiindcă verbul poetului este întotdeauna strălucit și al prozatorului întotdeauna prozaic, în sensul cel mai adevărat al cuvântului, îl face pe prozator, nu în discuția obișnuită, ci atunci când lucrează, și acest lucru îl știu de la mulți prozatori mari, ca Durrel, de exemplu, și de la alții mai mici sau contemporani chiar, când scriu proză citesc numai poezie, își îmbogățesc vocabularul, și revelațiile poetului sau metafora poetului devin atunci pentru el o bizară informație asupra cuvântului și chiar materia viitoarelor lui revelații.

*

Maria Luiza Cristescu a încheiat schimbul de replici cu Nichita Stănescu, dar banda a continuat să imprime frânturi de fraze, propoziții neterminate de cei care, vorbind, treceau dintr-o cameră în alta. Din acestea, am reținut câteva, pentru că ele radiografiază o stare de moment a poetului, deloc neglijabilă, și care-l apropie mai mult de înțelegere pe Nichita Stănescu în relațiile sale cu semenii.

Face câteva aprecieri la felul în care a decurs ziua, la întâmplările ei, la vizitele din casa poetului, la prieteni, la admiratori care de atâtea ori sunt în preajma poetului, uneori chiar abuziv.

- Faptul că eu sunt intim cu oricine, spune Nichita, nu e o intimitate, e un drag al meu de a fi. Că altfel eu sunt un luptător care are treabă cu pușca trupului, cu sulița ochiului. Când mi se va scurge măduva din oscioare se va vedea că în fiecare os aveam o pușcă.

- Ion Caraion, în Jurnal I, își exprimă rezervele față de poezia d-voastră, spun eu în continuare, uneori pe un ton foarte dur, de o causticitate și răutate de neînțeles...

- A înțelege poezia înseamnă a putea iubi. Și e greu, e foarte greu să poți iubi. Caraion nu mai poate iubi.

- Cum apreciați polemicile care de o vreme au o tot mai mare frecvență și un anumit ton?

- Polemica este departe de luptă. Lupta are ceva ceremonial, imnic în ea.

București, 3 octombrie 1980

MARIN MINCU

Nichita Stănescu (...) principalul reformator al discursului – poetic românesc”

Posteritatea lui Nichita Stănescu are de toate și bune și rele. Ce-i lipsește posterității sale?

- Posterității lui Nichita Stănescu nu-i lipsește nimic, decât că receptarea poeziei sale s-a transformat în ultimul deceniu mai mult într-o echivalare politicianistă a unor gesturi ale poetului, care erau mai mult niște gesturi simbolice. Faptul că, de exemplu, Nichita Stănescu spune la un moment dat că poetul trebuie să meargă într-o uzină ca să învețe ce e viața, pentru mai mulți indivizi mai puțin dotați poetic, ar însemna că îi trimitea, conform lui Ceaușescu, să lucreze în uzină. De aici și ideea că, dacă Nichita a răspuns la anumite solicitări de televiziune, de radio sau mai știu eu ce, discutând la modul inițiativ despre actul poetic, asta ar fi însemnat colaboraționism.

Lui Nichita Stănescu nu-i lipsește nimic, pentru ca el să fie ceea ce este, adică modelul cel mai important al poeziei române postbelice, acela care infuzează în poezia ce a urmat un siaj enorm în ceea ce privește fie scriitura, fie mesajele semantice. Nichita Stănescu ar fi, deci, singurul poet care, fără să exagerăm, contează ca model absolut. Ce s-a întâmplat, însă?

S-a întâmplat că exegeza a acceptat să-l recepteze cu mijloace sincronizate și de aici a apărut o modalitate interpretativă, așa putea spune mediocră, care îl afiliază pe poet mai degrabă modernității, cum spunea astăzi domnul academician Eugen Simion, și nu postmodernității. Termenul pe care l-a folosit domnia sa era absolut fals, nu se poate folosi termenul de neomodernitate. Modernitatea este sau nu este. →

NICOLAE BĂCIUȚ

Putem vorbi de un neomodernism eventual, în nici un caz de neomodernitate. Nichita Stănescu ar fi deci la această limită, între modernitate și postmodernitate, principalul reformator al discursului poetic românesc. El reușește să integreze din mers toate tentativele noi, care aparțin diverselor promoții șaptezeciste, optzeciste, aș putea spune chiar nouăzeciste, și de aceea el nu este iubit de reprezentanții acestor promoții, pentru că ei consideră că Nichita Stănescu ar fi un poet retardat. Din ascultarea textelor sale prin recitare, unele exegeze foarte recente, reiese că Nichita Stănescu asimilase tot ceea ce spiritul epocii pusese la dispoziție și că el este, în esență, măcar la modul intuitiv, un postmodern adevărat.

- Cum vedeți reeditarea operei lui Nichita Stănescu?

- Sigur că ar trebui o antologie făcută cu mijloace foarte precise, ceea ce eu însumi am încercat, când am antologat textele lui Nichita pentru antologia mea **Poezia română actuală**, pentru a demonstra că Nichita este cu adevărat avansat nu numai în ceea ce privește discursul poetic în sine, dar și în ceea ce privește poeticitatea. Ar urma doar ca receptarea, nu, receptorul să fie conștient că Nichita Stănescu era chiar programatic în această acțiune a sa de înnoire definitivă a poeticității românești.

- Cum credeți că s-ar fi integrat Nichita Stănescu în societatea românească postdecembristă? Ar fi fost tentat să facă politică, spre ce direcție s-ar fi îndreptat?

- Nichita Stănescu politică? Știi bine, Nicolae Băciuc, că n-ar fi făcut niciun fel de politică! Poetul mare, din toate timpurile, face politica proprie. Îmi aduc aminte, când eram la Belgrad, la Congresul literaturii din 1982, și pășeam pe străzile din jurul Hotelului „Slavia”, dumneata îl cunoști, fiindcă am fost în aceeași perioadă în Iugoslavia, la un moment dat Nichita s-a enervat și a încercat să fugă după un porumbel, să dea cu piciorul în acel porumbel și a zis „Tuți mama ta de porumbel al păcii!” Asta era o replică, pentru că nu știu unde războiul împotriva nu știu cărei populații era atât de meschin și atât de absurd, încât poetul, nu, care este uman la modul absolut, s-a enervat pe aceste simboluri ale păcii, care erau de fapt doar simple forme retorice. Un poet adevărat ca el nu ar fi făcut niciun

fel de politică, nu s-ar fi înrolat în niciun partid. Cred că s-ar fi izolat total și ar fi devenit poate chiar un eremit. Un Nichita Stănescu care n-ar mai fi primit toată plevușca, toată plebălia care în timpul ceaușist i-a mâncat mult din creație și din timp.

Taşko Sarov,

Macedonia

„Nichita Stănescu e, în ultimii ani, cel care vestește literatura română peste hotare”

Taşko Sarov are un adevărat cult pentru limba română. În zilele Festivalului, el s-a aflat cea mai mare parte din timp în preajma laureatului. Era ca într-un fel de prelungire a a sa, ca traducător al lui Nichita Stănescu.

- Stimate Taşko Sarov, sunteți traducătorul, alături de Dumitru M. Ion, ediției bilingve *Poezii*, apărută la Editura Mislă din R.S.F. Iugoslavia, cu ocazia decernării „Cununii de aur” lui Nichita Stănescu. E greu de tradus în macedoniană autorul celor „11 elegii”?

- Pentru un om care cunoaște o literatură străină, îi cunoaște sursele, valorile și mai ales spiritul, nu e greu să traducă din această limbă, mai ales când e vorba de o literatură care cu fiecare an își dezvoltă creșterea și în istoria ei are pe un Eminescu, Macedonski, Goga, Blaga, Arghezi, Bacovia, Barbu, din a căror operă, de altfel, am tradus. Alături de aceștia, Nichita Stănescu e, în ultimii ani, cel care vestește literatura română peste hotare, e un creator care îmbogățește, și asta cu mare succes, firul neîntrerupt de creștere a limbii române, a literaturii române.

A traduce pe Nichita Stănescu înseamnă a traduce spiritul, și folosesc aici expresia lui Nichita, nobil de dor și dumnezeiesc al poporului român.

- Care considerați că ar fi atribuțiile unui bun traducător?

- Traducătorul trebuie să cunoască bine spiritul poporului căruia îi aparține literatura din care traduce, să-i cunoască tradițiile, liniile estetice care au ajuns să distingă acea literatură. Și, nu în cele din urmă, e bine ca el însuși să fie creator, transpunerea să fie făcută din pasiune pentru un autor, pentru o limbă, și nu o sarcină de serviciu.

- Dintre cei traduși în Iugoslavia și avuți în atenția juriului „Cununii

de aur” – printre ei și Eugen Jebeleanu și Marin Sorescu – Nichita Stănescu pare a se bucura de o largă popularitate. Cum e el receptat în Macedonia?

- Premiarea lui Nichita la Struga este un semn al recunoașterii sale, a creației sale. După părerea mea, de mult Nichita Stănescu nu mai aparține literaturii române, ci literaturii universale. Macedonia, mai pe larg Iugoslavia, face parte din această literatură universală și, prin ea, Nichita s-a impus mai mult în universalitate. Cultivând o poezie pe sursele naționale, marii poeți ai literaturii române contemporane, ca Eugen Jebeleanu, Ștefan Aug. Doinaș, Marin Sorescu – și enumerarea poate continua, șansa lor de a intra în universalitate crește.

- Traducând poezia sa, l-ați cunoscut și pe autor, pe Nichita Stănescu. Care sunt liniile portretului său, așa cum vi s-au relevat dv?

- Pe Nichita Stănescu l-am cunoscut în urmă cu mai bine de 15 ani. Poetul e un om între oameni. Îi place să fie un om din mulțime, fie acasă, fie în străinătate. Îi place să pătrundă în sufletul omului, să descopere bogății care se ascund în acesta. Indiferent de mijloace. Țintește spre a descoperi bogății care altfel s-ar pierde. Pe mine, țin minte că mă punea să-i cânt cântece macedoniene, să i le traduc, iar pe unele mă punea să le cânt de mai multe ori. L-am văzut aplecat asupra operelor multor scriitori români mai vechi și extrăgând de acolo ceea ce e poetic și modern...

- ...și așezând în chip de vers...

- Exact. Și l-am mai văzut parcă trăind în două veacuri: cel al lui Cantemir și în al douăzecilea, când elegiile lui străbăteau frontiere. Într-adevăr, era de mirare ușurința cu care se implica în probleme de natură diversă. Se ocupa și de scriitori români, dar, în același timp, medita și asupra misterelor filosofiei clasice. Era la curent cu construirea marilor potențe industriale ale României, dar în același timp își scria opera, se lupta cu necuvintele și cuvintele sale și ale limbii române.

Revăzându-l, când am început să-i traduc versurile sale pentru **Mislă**, sub titlul **Dreptul la timp**, am descoperit un Nichita care a rămas același, chiar dacă, între timp, faima lui a intrat într-o continuă creștere.

NICOLAE BĂCIUȚ

MESAJE LIRICE - DE LA POET LA POET

A murit mirele geniului

A murit Nichita Stănescu,
A murit un poet frumos ca un zeu
Blond și cu ochii albaștri -
Sufletul meu și al tău.

Am citit undeva că-l iubeau toate
fetele,
Fugeau din licee la el în priviri;
El le spunea necuvinte de dragoste,
Le mărita nelumesc, cu ne-miri.

Așa îmi închipui acum Paradisul,
Așa mi-l închipui pentru el acum:
Fetele câte-au murit ne iubite
Să îl aștepte la capăt de drum.

El să le spună versuri de dragoste,
Ele, ca fulgii, plutindu-i în jur -
O, dar ce nuntă neiertătoare,
A murit mirele geniului pur.

A murit poetul ce-aducea ziua
Peste cuvinte și-i noapte grea:
Lumea, rămasă fără de cântec,
Încărunțește pe tâmpla mea.

decembrie 1983

DUMITRU MĂLIN

Crisoare pentru Nichita

Iartă-mă că-ți scriu,
În miez de iarnă
Mă cheamă necuvinte în adânc
Și nu aud și nu mai văd,
Lăsați-mă să plâng
La umbra necuvintelor- stelară.

Iartă-mă că-ți scriu,
E grea tăcerea
Știu că dormi și te trezești mereu
Când e toamnă
Și ți-e dor de Prometeu.

Iartă-mă că-ți scriu,
De-aș fi cuvânt
Aș veni în zbor la tine-n gând,
Din albastre în albastre bolți,
Lecții despre cub, lecții despre sorți.
Fă-mă cer sau înger tremurând
Sau mai bine fă-mă necuvânt.

Iartă-mă că-ți scriu...
Uite, nu mai plâng!

Poetului Nichita Stănescu

Ploua, nu-i așa,
Când te-ai hotărât
Să-ți începi nemurirea

Pe-acest pământ rătăcitor...

Au urmat zile
Contopite-n albastre amintiri...
Copilăria adevărului,
Copilăria jocului,
Copilăria iubirii dintâi...

Suntele nu se puteau ordona
În cuvinte scrise,
De-atunci trăiau
Sentimentul "NECUVINTELOR"
LIGIA ANA GRINDEANU

Acrostih - Nichita Stănescu

Necuvintele, ce albe privighetori
Iubitoare de amăgitoare singurătăți.
Ce „frunze cu dinți” - anotimpurile
Hămesite de lecții și semne duioase
Iernii să-i fim: dureri în cerc
nechezând,
Testament peste timp, cântec trist,
Apă în care și-au scăldat cerbii,
glezna,

Sete de lume alungată cu pana,
Triumf târziu peste amiezi
imperfecte.
Asta ne este datul și leacul în viața
Necuprinsă într-o singură naștere.
E mai ușoară cu o emoție facerea,
„Să nu ne ferim de suferință” spuneai.
Copii ce-și prelungesc agonia scriind,
Umbre cu piei roșii, fideli, te urmăm.

21 Martie 2022

MIHAELA AIONESEI

Mașina de scris a lui Nichita Stănescu

PLOIEȘTIUL LUI CARAGIALE ȘI NICHITA

Nu-mi închipui Ploieștiul fără
Caragiale și Nichita,
Cum nu-mi închipui Caragiale și
Nichita fără Ploiești,
Fiindcă n-aș mai putea ca la Ploiești
s-o întorc,
Adică, "minunea că sunt",
„întâmplarea că ești”.

O localitate cu două ștampile la
aceiași Primărie,
„Una foarte de sus, aproape ruptă”
de stele,
Și o alta în gară la Ploiești, vânzând
Mofturi,
mastică din clondir și multă bere.

E geografia unde cuvintele cu duh s-
au întâlnit cu necuvintele cu har,
Unde „O noapte furtunoasă” și "O
viziune a sentimentelor" au fost
motoarele falimentare,
în tot ce le era acestora financiar.

Ploieștiul n-ar fi mai fi fost
"republica de la Ploiești",
Fără "D'ale carnavalului" și "Roșu
vertical",
fără Caragiale și Nichita Stănescu,
„scârța, scârța pe hârtie" cu întregul
spiritual.

Fără să știm suntem cu toții
ploieșteni și nichitanieni și
caragialiști,
"Un pământ numit România",
Cu trambulini ingenui și știriști.

Așadar, în aceeași teacă două săbii,
Ascuțite fiecare după fire,
Una cu metehnele noastre dulci-
amărui,
Iar alta badijonând suflete suferinde
de uimire.

RĂZVAN DUCAN

23 martie 2022

Același loc, altă poveste
Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”
2018

Scriitori participanți la Festival

Același loc, altă poveste
Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”
2019

Nicolae Băciuț, Migai Cimpoi, Daniel Corbu

Constantin Stere, Nicolae Băciuț, Aliona Grati, Adam Puslojic

Nicolae Băciuț, Valeriu Matei, Mihai Cimpoi, Constantin Stere

Clasa în care a fost elev Nichita Stănescu

Nicolae Băciuț în banca în care a stat Nichita Stănescu

Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”, Sala festivă, 2018

Același loc, altă poveste

Muzeul Memorial „Nichita Stănescu”

2017

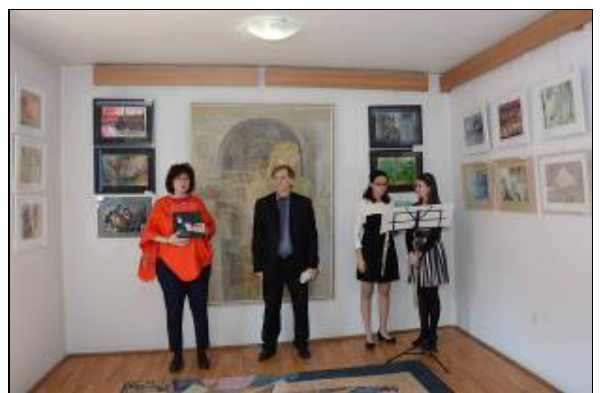
2018

2018

2019

ACASĂ LA NICHITA

După ce toată viața s-a mutat dintr-o casă în altă casă, în sfârșit, Nichita Stănescu s-a întors acasă. Casa lui Nichita Stănescu e pe strada Nichita Stănescu. În Ploiești. În zona cunoscută ca Piața Sârbească.

Casa, construită între 1926-1927, de fiii lui Hristea Nicolae Stănescu, ajuns „abagiu și comersant”, Nicolae și Gheorghe, va deveni casa părinților lui Nichita, Nicolae Stănescu și Tatiana Cereaciukina, care s-au căsătorit în 1931.

Nichita se naște în 1933, Mariana Doina Elena în 1938. În 1943, în familie intră și Cristina, care avea 9 luni și care a fost apoi adoptată la împlinirea vârstei de 18 ani.

Loc al copilăriei și adolescenței poetului, casa a fost confiscată în anii 50, Stăneștii a trebuit să o părăsească vreme de câțiva ani, ca apoi să se întoarcă aici, reușind să răscumpere o parte din ea.

În dormitorul în care s-a născut în amiaza zilei de 31 martie Nini, cum i se spunea în familie, se păstrează și un ursuleț de pluș, martor mut al creșterii lui Nichita.

Mai sunt obiecte din... vremea lui Nichita, și altele, care aparțin familiei: o tablă de șah, goblenuri realizate de mama lui, Tatiana, fotografii de familie.

O mașină de scris – Nichita a locuit aici și în anii studenției – apoi mărturie ale biografiei poetice – cărți, manuscrise... și un trofeu de preț, „Cununa de aur”, cu care a fost distins la Struga, în Macedonia, în 1982.

După ce în 1973 a fost vândută, în iunie 1998 a fost răscumpărată de Ministerul Culturii și a fost amenajată ca

spațiu memorial, fiind inaugurată în 2002, de atunci devenind reper pe traseele culturale și turistice ale celor pentru care Nichita Stănescu e viu prin opera sa.

Aparent modestă, casa are distincție, un ușor aer aristocratic...

Păstrează parfumul epocii în care i-a fost sălaș lui Nichita.

Foștii colegii de liceu ai lui Nichita se mai întâlnesc aici, din când în când.

La Festivalul Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”, casa e în sărbătoare și poate că la aceste evenimente duhul nichitastănescian plutește protector deasupra locului.

NICOLAE BĂCIUȚ

Poetul, la bloc

Nu mi-a fost greu să-l găsească pe Nichita Stănescu. Din Calea Victoriei, pe o străduță ca o spărtură între blocuri, și-apoi într-o curte de bloc. Nici nu-mi venea să cred că deja am și ajuns.

L-am salutat pe Gică, plopul intrat deja în circuitul public al notorietății. Era început de toamnă de an 1980, și frunzele îi cădeau ca într-o despletire de păr a unei fete înalte, zvelte. Era plin pe jos de ele - îngălbenuite, ruginite, după anotimpurile în care și-au împărțit fâșâitul lor cu mumurele poetului, bătându-i în geamul apartamentului ca niște degete firave de prunc.

Un bloc ca oricare altul, nevro-simil ca loc al viețuirii unui mare poet. Dintre-atâtea locuri în care a trăit prin București, acesta a ajuns cel mai cunoscut.

Piața Amzei intrase în circuitul cultural. Toate drumurile multor poeți duceau nu la Roma, ci în Piața Amzei, la numărul 9, scara C.

Am urcat scările, deși era și lift. Apartamentul 16, în care locuia Nichita, era la etajul IV. Am urcat ca într-o plutire. N-am sunat, am bătut la ușă, deschizându-mi Dora.

Poetul se mutase aici prin 1975, rupându-se de ceea care a fost marea lui iubire, Gabriela Melinescu.

Dar Nichita nu putea să stea singur nici în insingurările sale. Și din câte femei au trecut al casei prag, ca într-o Nuntă a Zamfirei, în care rolurile erau schimbate, desigur, cea mai dragă a fost aleasă. Dora, adusă de doi dintre optzeciștii care-l frecventau ades, Forin Iaru și Ion Stratan, a tot venit și-a plecat vreun an, și-apoi n-a mai găsit drumul înapoi spre casa ei. A rămas cu Nichita, în casa lui, dar casă împreună, cu acte, și-au făcut de-abia în 1982, după ce Nichita a divorțat legal de Doina Ciurea, care i-a fost soție în acte două decenii, iar în realitate, doar ceva peste jumătate din acest timp.

N-am respectat cutuma. N-am dus cu mine nicio sticlă de votcă. Doar flori pentru Dora. Care le-a primit și-a dispărut. Am rămas doar noi, făcându-ne încălzirea, ca să putem da apoi drumul reportofonului, să înregistrăm dialogul pe care-l convenisem să-l realizăm pentru

revista studentească de cultură Echinoc, unde eram redactor încă din primul an de facultate.

Cât am stat acolo, ușa nu s-a mai deschis, ca de obicei, pentru toată lumea. Doar doi dintre cei care au bătut în ușă au primit acordul să intre: Maria Luiza Cristescu, a cărei tovărășie Nichita n-o putea refuza, și Mircea Raicopol, cel care se potrivea ca o mânășă freneziei de numismat a lui Nichita, una din ultimele sale obsesii, făcându-l să se simtă mândru de monedele grece și romane din colecția sa.

Atmosfera sufrageriei lui Nichita mi-a părut mai degrabă misterioasă în semiumbra miezului de zi, când ajunsesem acolo. Nichita mi-a răspuns cu o voce scăzută întrebărilor mele, ca și cum ar vorbi pentru sine, privirea lui parcă trecea prin mine. Ridica tonul doar atunci când se punea în dezacord cu provăcărilor mele interogative sau când vroia să accentueze o idee.

A fost ca într-un vis. A fost prima și ultima dată când am fost acasă la Nichita, dar revăd totul ca într-un film. Nu știu cum au perceput cei care-l vizitau frecvent pe Nichita, dar mie, atunci, locul mi-a părut ca un colț de biserică, într-o strană.

După douăzeci de ani, în 2003, plopul Gică a plecat să se întâlnească cu Nichita. Îmbătrânise, îmbolnăvit de timp și vremuri. După treizeci și trei de ani însă, blocul din Piața Amzei nr. 16, e ca o proprietate a lui Nichita Stănescu, deși doar o placă doar ține să fie semn al trecerii celor opt ani de locatar al lui Nichita pe aici.

Nichita l-a scos din anonim, l-a făcut celebru. E omul care a sfințit locul.

Într-un fel, Nichita era atașat de acest loc, pentru că, nu departe de ultima casă a lui Nichita, pe un bloc, vizavi de Teatrul "Ion Creangă", e placă cu mențiunea că acolo a fost casa în care a locuit Ioan Slavici, unde a fost găzduit și Eminescu, în 1883, casă înghițită de noile construcții, cum și blocul cu magazinul "Eva" a înghițit casa în care a locuit Titu Maiorescu, unde Eminescu a citit, în 1882, *Luceafărul* său.

Blocul din Amzei nr. 9 va rămâne în istorie ca un bun cultural, proprietate a poeziei, "blocul lui Nichita", cum îi spun cei mai mulți.

NICOLAE BĂCIUȚ

Sufrageria

Balconul apartamentului

Blocul din str. Amzei nr.9

Plăci memoriale Nichita Stănescu în Piața Amzei nr. 9

ÎNTĂLNIRI CU NICHITA STĂNESCU

Întâlnirea cu Nichita Stănescu s-a făcut în Ploieștiul său natal, în 1975, când, pe o tarabă, am găsit volumul său din BPT, *Starea poeziei*. E cartea care mi-a revelat mie, adolescentul, o lume poetică fascinantă, care mă atrăgea spre labirintul ei cu o forță irezistibilă.

Nefamiliarizat eu cu viața literară, cu ordinea lucrurilor, mi l-am asumat pe poet ca pe un autor care domina cu detașare teritoriile poetice pe care eu reușisem până atunci să le străbat.

A fost dragoste la prima vedere, iar autoritatea colecției în care era publicată *Starea poeziei* nu făcea decât să-mi confirme opțiunea mea. Nici nu conta mai mult premiul Herder acordat lui Nichita Stănescu tot în 1975, cât conta premiul din inima mea, care-mi suna precum "cardinal in pectore".

Așa a început incursiunea în poezia lui Nichita Stănescu, iar dorința de a-l cunoaște la el acasă a fost irepresibilă.

Și m-am dus la el acasă, în toamna lui 1980, înarmat cu un repor-tofon și cu foarte multe întrebări, sporind valoarea acestei misiuni și prin perspectiva de a publica interviul în revista studentească de cultură "Echinox" de la Cluj-Napoca, al cărui redactor eram deja încă din primele luni de facultate.

Nu mi-a fost greu să ajung în Piața Amzei nr. 9, unde paznic de zi și noapte al poetului era plopul Gică, un paznic cam neros, care a îngăduit să intre în apartamentul poetului și mulți neaveniți, nepoțiți, care au întreținut și irosiri în fleacuri ale poetului, chiar dacă mă gândesc uneori că, poate, Nichita avea nevoie de ele, le cultiva. Sistemul propriu de protecție erau bătăile în ușă, a căror particularitate, știută doar de cei apro-piați, îl mai scutea de... admiratori de toate felurile.

Am fost primit în casa lui Nichita Stănescu cu toată bunăvoința și cu o nesperată generozitate. Plus, o poftă de a vorbi a poetului de parcă ar fi fost precedată de o lungă tăcere. Sub veghea destul de discretă a Dorei și cu doar doi vizitatori de... tranziție, prozatoarea Maria Luiza Cristescu, o prezență familiară, și a poetului

Mircea Raicopol, agreat și pentru preocupările sale de numismatică.

Prezența Mariei Luiza Cristescu a creat cadrul unui interviu cred, singular, Nichita punând întrebări prozatoarei, în continuarea dialogului nostru. Nichita părea... nevorbit!

Împrejurarea a fost pentru mine și șansa unui moment memorabil, pentru că privirea lui Nichita a descoperit în chipul meu ceva ce venea dinspre numismatică: "Bătrâne, semeni cu Horia!" Portretul pe care mi l-a făcut cu o dexteritate de magician a fost semnat antologic: "Al meu privit de al său!"

Ce a urmat a fost pentru mine un mare privilegiu: l-am însoțit pe Nichita Stănescu într-o plimbare pe un traseu cu siguranță drag lui, de vreme ce mi-a arătat locuri legate de numele lui Eminescu, Slavici, Caragiale...

A fost o întâmplare a ființei mele să-l ascult, cu dicția-i inegalabilă, rostind, pentru mine, **Kamadeva**, cu toată povestea scrierii ei:

**Cu durerile iubirii
Voind sufletu-mi să-l vindec,
L-am chemat în somn pe Kama -
Kamadeva, zeul indic.**

**El veni, copilul mândru,
Călărind pe-un papagal,
Având zâmbetul fărnarnic
Pe-a lui buze de coral.**

**Aripi are, iar în tolbă-i
El păstrează, ca săgeți,
Numai flori înveninate
De la Gangele măreț.**

**Puse-o floare-atunci-n arcu-i,
Mă lovi cu ea în piept,
Și de-atunci în orice noapte
Plâng pe patul meu deștept...**

**Cu săgeata-i otrăvită
A sosit ca să mă certe
Fiul cerului albastru
Ș-al iluziei deșerte.**

Mult mai târziu am înțeles îndemnul lui Nichita:

**Să ne împrietenim cu Eminescu
sărutându-i
versul,
iar nu slăvindu-l de neînțeles,
căci ce-a fost el n-a fost eres
și sărutare de pământ îi fuse
mersul.
Să-l punem între vii, căci este viu,**

Nichita Stănescu în așteptarea "Cununii de Aur", într-o cameră de hotel (Drim) din Struga (Foto: Nicolae Băciuț)

**bolnav de frumusețea mamei mele,
de cerurile numai ce nasc stele,
de ierburi ce cuprind nisipul din
pustiu.**

**Să-l întrebăm pe Eminescu dacă
doarme bine
în patul inimilor noastre
și dacă vinul sângelui are vechime
și dacă mărele ne sunt albastre
și dacă pești-s umbra stelelor cu
coadă
și coada umbrei plopilor înalți
ne-a adunat pe noi, ceilalți,
în jurul verbului curat
rostit de el și murmurat
de noi, ai lui,
de el, al nostru.**

N-a fost deloc nefiresc gestul meu, o adevărată aventură, să pornesc la drum, pe jos, în august 1982, la Struga, să-i fiu alături la momentul încoronării cu "Cununa de Aur" a poeziei, un fel de recunoaștere supremă a Poetului și a Poeziei sale. entru că, dincolo de Poezia sa, Nichita Stănescu era un personaj al Poeziei.

A fost o mare șansă să pot să fiu în preajma lui Nichita. Se spune că Dumnezeu îți dă, dar nu-ți bagă în traistă. Dumnezeu mi-a dat și eu mi-am băgat în traistă multă merinde din întâlnirea cu Nichita, Omul și Opera.

De-aceea, orice trecere a mea prin Ploiești e o întâlnire cu Nichita. Și eu îl știu acasă pe Nichita nu la București, ci la Ploiești, de unde și-a luat și el merinde pentru prea scurta-i viață pământeană.

NICOLAE BĂCIUȚ

Scrisoare din Israel

Dragă domnule Băciut

Cu plăcere vă trimit un material pentru suplimentul ocazionat de Festivalul Internațional de Poezie. Cu atât mai mult, cu cât sunt născut chiar la Ploești (pe strada Poștei Nr. 1)

Într-un e-mail separat vă trimit și Livia câteva picturi de-ale ei.

Vă rugăm să ne confirmați primirea materialelor, iar - când va apare acest supliment - să nu uitați să ni-l trimiteți și nouă.

Mult succes, și să auzim numai de bine.

Cu stimă,

ALEXANDRU ANDY

PENTRU TINE, CASANOVA...

În culegeri, în ediții festive, antologii, broșuri și publicații de tot felul, versurile au fost întotdeauna - și sunt și astăzi - prezentate la loc de cinste. Dovadă, chiar și acest supliment al prestigioasei reviste *Vatra Veche*, dedicat Poeziei și unui mare - și adevărat - poet: „sufletistul” Nichita Stănescu.

Poeme lirice, sonete, elegii, epice epopei cu zeci de strofe sau miniaturale Haiku japoneze (de numai 17 silabe), toate sunt tipărite cu respect și citite cu interes, cu emoție, uneori cu admirație... Creații originale, opere clasice, traduceri... Nici genul versurilor așa zise „ușoare” nu e neglijat. Pagini multe ieșite de sub tipar etalează cu generozitate cronici rimate, parodii, poezii umoristice. Rondelul, madrigalul sunt și ele prezente. Ba chiar și mărunta epigramă. Măruntă datorită dimensiunii ei reduse: numai patru versuri. Uneori doar două. Dar când era semnată de Păstorel Teodoreanu, de Cincinat Pavelescu sau de marele Topârceanu, mărunta devenea măreață, monumentală!

Unicul gen care se distinge doar prin... absență pare a fi cupletul, care - ce e drept - e adresat mai mult spectatorilor decât cititorilor. Dar chiar și așa, tot are și el năzuințele lui de membru al familiei genurilor literare.

Dus la culmile popularității de neuitatul Constantin Tănase, cupletul - când era bun - „ridica sala în picioare” și era răsplătit cu interminabile ropote de aplauze. Dar

în „media tipărită” rar - dacă vre-odată - era băgat în seamă.

Ei bine, pentru a corija această lacună și a reabilita biata *Cenușăreasă* a versurilor publicate, de data aceasta mă prezint cu un cuplet.

Dar ca să-l savurați din plin trebuie să faceți și un mic efort. Și anume, să vă imaginați că-l „vedeți” pe scenă sau pe ecran, și că-l ascultați „pus pe muzică”, acompaniat de orchestră și lansat cu neîntrecută vervă de inimitabilul Horațiu Mălăele, sau de prietenul nostru, veșnic tânărul „maestru” Florin Piersic.

Sunteți gata? Iată-!'

PENTRU TINE, CASANOVA !!!

**Casanova, Casanova
Ce n-aș da să fiu ca tine...
Blonde, brune și roșcate
Să se bată pentru mine..**

**Casanova, Casanova,
Care e scretul tău?
Haide spune-mi Casanova
Ce ai tu ce n-am și eu?**

**Casanova, Casanova,
De deochi să nu îți fie,
Nu-i femeie'n lumea asta
Să nu-ți cadă'n plasă ție...**

**Din Pitești la Honolulu
Și din New York la Sascut
Nu e om ca să nu știe
Ce succese ai avut !**

**Pentru tine, Casanova,
O fecioară din Bahia
Și-a dat naibii fecioria,
O lesbiană din Atlanta**

**Și-a ucis în pat amanta,
O puștoaică din Brazilia
Și-a abandonat familia,
O măicuță - în neștire -
A fugit din mânăstire,
Julieta l-a tras pe o
Linie moartă pe Romeo,
O urâtă cu fasoane
S-a umplut de silicoane,
O sirenă, cu un clește
Și-a dat jos coada de pește
Și-o băbuță cam hapsână
Și-a'necat moșu'n fântână
Într-un sat de prin Moldova...
Pentru cine ?
Pentru tine...
Pentru tine, Casanova !....**

**Haide, dă-ți pe față slova
Că n-o fi așa de greu...
Hai, vorbește, Casanova:
Ce ai tu ce n-am și eu?...**

**De la Sena pân'la Volga,
Și din Gange pân'la Prut
Știm cu toții ce de dame
La picioare ți-au căzut...**

**Pentru tine, Casanova,
O nevastă credincioasă
A plecat noaptea de-acasă,
O negresă rubicondă
S-a făcut din brună blondă,
O stafie șugubeață
S-a întors din nou la viață,
La Vitan o preceupeață
A fugit subit din piață
Și o sado-masochistă
S-a făcut evanghelistă
Iar un homo'n tot complexul
Și-a schimbat în grabă sexul
Și fugind din Maciupiciu
Parcă izgonit cu biciu',
În supremul sacrificiu,
După ultimul indiciu
Pur și simplu din oficiu
Fără niciun prejudiciu
Și nici teamă de supliciu,
Ba din contra, cu deliciu
Ca nebunul din ospiciu
Și-a tăiat viciul cu briciu'
Într-un bar din Tera Nova...
Pentru cine ?
Pentru tine...
Pentru tine, Casanova !**

**Haide, Casanova, spune
Care e secretul tău?
Pe jăratec nu mă pune :
Ce ai tu ce n-am și eu ?...**

De la cel cu gura mare

Nichita Stănescu în orizontul zilei

Școala Gimnazială din Baia Mare, strada Iza nr.2, este numită *Nichita Stănescu*

Școala Gimnazială din comuna Mereni, Constanța, se numește *Nichita Stănescu*

Școala Gimnazială din comuna Ceptura, Prahova poartă numele marelui poet

Școala Gimnazială nr. 17, din Galați poartă numele lui *Nichita Stănescu*

În anul 1990, un liceu bucureștean primește numele poetului

În anul 1999, Parcul din Piața Victoriei, Ploiești, primește numele marelui poet

În anul 1999, în centrul Ploieștiului este dezvelit un bust al poetului.

În anul 2000, strada din Ploiești, pe care se află casa natală a poetului este redenumită *Nichita Stănescu*

În anul 2002, se inaugurează *Muzeul Memorial Nichita Stănescu*

În anul 2009, un prestigios colegiu ploieștean primește numele marelui poet.

În anul 2012, la Școala Gimnazială din comuna Ceptura este dezvelit un bust al poetului.

În anul 2019, Nichita Stănescu a fost declarat, post-mortem, cetățean de onoare al Ploieștiului

Bustul lui Nichita Stănescu, de pe Alea Clasicilor din Chișinău

Pân'la bietul surdo-mut
Nu e om să nu vorbească
Ce femei ai mai avut...

Pentru tine, Casanova,
O grăsană din Antile
A slăbit 30 de kile,
La spital o babă Cloanță
A sărit din ambulanță,
O zeiță – din iubire –
-a renunțat la nemurire,
O țigancă, cu cravașa
L-a ușchit pe Bulibașa,
Două gemene din Malta
S-au răpus una pe alta,
O mămică din Manila
Și-a depus la maici copila,

O studentă inocentă
Din amor s-a stins dementă
Și-o call-girl nimfomană
Și-a dat marfa de pomană
Și-a dansat și-o "Bosanova"...

Pentru cine ?...
Pentru tine...
Pentru tine, Casanova !...

Haide spune-mi, Casanova,
Care e secretul tău ?
Pe Satan și pe Yehova:
Ce ai tu ce n-am și eu ?

De la îngerii din ceruri
Pînă'n iad, la Belzebut

Nu-i suflare să nu știe
Câte fufe-ai cunoscut....

Pentru tine, Casanova,
O mireasă de la Rio
I-a spus mirelui "Adio!"
Și-alta, cu sudoarea frunții
A zbughit-o'n noaptea nunții...
O cadână, prinzând trucul,
S-a'nțeleș cu eunucul
Și să n-o prindă sultanul
L-a tăiat cu iataganul,
O perfidă insipidă
A rămas puțin gravidă,
In Dubai într-un serai
Tot haremu-a zis "good-bye"...
Iar o gheșe, cu vâtraiul
Și-a dat gata samuraii

Care'n patima iubirii
Și-a făcut și harakiri...
Și-o gorilă goală pușcă
A ieșit tiptil din cușcă
Într-un circ de la Craiova...

Pentru cine ?...
Pentru mine ???
Oh, nu !!! Pentru tine,
Pentru tine, Casanova!

(coda) Fără doar și fără poate

Pentru tine, toate, toate,
Dela Garbo la Madonna,
Absolvente din Sorbona,

Fete mari și fete mici,
Strănepoate și bunici,
Stârpituri și pațachine
Ca și frumuseți divine,
Mlădioase balerine,
Super-staruri, manechine
Ca sculptate de Canova,
De la Venus la Pavlova,
Dansând valsuri sau mazurca,
Și chiar arăboaice'n burka,
Fără frică de-Ayatola,
Și-au pierdut toate busola
Și în nopțile senine,
Printre-oftaturi și suspine,
Găfâind fără rușine
Te visează doar pe tine
Până li se scurge vloga...
Toate! Chiar și Lady Gaga,
Fie'n somn sau fie trează,
Tot pe tine te visează!
Spune, pentru Dumnezeu,
Ce ai tu ce n-am și eu
Că se'ntrec care de care
Fie ploaie, fie soare,
Chiar și astăzi, după moarte,
Faima veșnică să ți-o poarte
Până în planeta Marte
Dacă nu chiar mai departe,
Până'n Constelația NOVA...
Pentru tine... Pentru tine...
Doar pentru tine, Ca-sa-nooo-
vaaaa !!!

ALEXANDRU ANDY

Busturi/statui Nichita Stănescu

Ploiești

București, Muzeul Literaturii Române, Bd. Dacia

Ploiești

Ceptura, dezvelit la 13 noiembrie 2012 , în fața Școlii Gimnaziale „Nichita Stănescu”

În București, sectorul 2, între șoseaua Iancului și Vatra Luminoasă, există un părculeț care poartă numele poetului

Parcul N. Iorga, București

OCHIUL CICLOPULUI

Oaspeți de seamă la Festival

Directori de onoare
Acad. MIHAI CIMPOI
Acad. ADAM PUSLOJIC
MIHAI BANDAC

Redactor-șef adjunct
GHEORGHE NICOLAE ȘINCAN

Redactori:

Mihaela Aionesei, Emilia Amariei, Florin Bengean, Valeria Bilț, Sorina Bloj, A.I. Brumar, Aurel Buzincu, Geo Constantinescu, Luminița Cornea, Melania Cuc, Iulian Dămăcuș, Răzvan Ducan, Justin-Florin Dumitru, Dumitru Hurubă, Alexandru Jurcan,

Vasile Larco, Rodica Lăzărescu, Cleopatra Lorințiu, Ioan Marcoș, Eugen Mera, Cristina Sava, Mihaela Malea Stroe, Nicolae Suci, Titus Suci, Gheorghe Sarău, Ilie Șandru, Dorin N. Uritescu, Gabriela Vasiliu

Corespondenți: Elisabeta Boțan (Spania), Darie Ducan, (Paris), Dumitru Ichim, George Filip (Canada), Andrei Fischof (Israel), Elena-Mihaela Gliga (SUA), Simina Lazăr (Paris) Veronica Pavel Lerner (Canada), Gabriela Mocănașu (Franța), Dorin Nădrău (SUA), Mircea M. Pop (Germania), Ognean Stamboliev (Bulgaria), Silvia Urdea (SUA).

Alexandra Scherer (Paris), secretar de redacție

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSȚINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BĂCIUȚ

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Iuliu Maniu nr. 14, România. • Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. • Copyright © Nicolae Băciuț 2022 • Email : nicolaebaciut@yahoo.com; vatraveche@yahoo.com • Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 • telefon: 0744474258. • Tehnoredactare Sergiu Paul Băciuț • Materialele nepublicate nu se restituie. • Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora. • Revista apare sub egida interesului cititorilor săi.

